

**KENTSEL KİMLİK BAĞLAMINDA TOPLUMSAL KÜLTÜREL
MEKÂNSAL DÖNÜŞÜM: KAYSERİ TAVUKÇU MAHALLESİ
ÖRNEĞİ**

SEMA NUR BAŞ KALABAY

HAZİRAN 2023

DİYARBAKIR

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KENTSEL KİMLİK BAĞLAMINDA TOPLUMSAL KÜLTÜREL
MEKÂNSAL DÖNÜŞÜM: KAYSERİ TAVUKÇU MAHALLESİ
ÖRNEĞİ**

SEMA NUR BAŞ KALABAY

DİCLE ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM-ÖĞRETİM VE SINAV
YÖNETMELİĞİNİN BİR PARÇASI OLARAK
MİMARLIK ANA BİLİM DALINDA
YÜKSEK LİSANS TEZİ
OLARAK HAZIRLANMIŞTIR

HAZİRAN 2023

DİYARBAKIR

KENTSEL KİMLİK BAĞLAMINDA TOPLUMSAL KÜLTÜREL MEKÂNSAL DÖNÜŞÜM: KAYSERİ TAVUKÇU MAHALLESİ ÖRNEĞİ

Sema Nur BAŞ KALABAY tarafından Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin bir parçası olarak hazırlanan bu çalışma, aşağıda bilgileri yazılı jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek **Mimarlık Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Neslihan DALKILIÇ
Müdür, **Fen Bilimleri Enstitüsü**

Dr. Öğr. Üyesi Hale DEMİR KAYAN
Danışman, **Mimarlık Bölümü,**
Dicle Üniversitesi

Sınav Jürisi:

Prof. Dr. Ayhan BEKLEYEN (*)
Mimarlık Bölümü, Dicle Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hale DEMİR KAYAN (**)
Mimarlık Bölümü, Dicle Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Murat ÇAĞLAYAN
Mimarlık Bölümü, Mardin Artuklu Üniversitesi

ONAY

Savunma Tarihi:14/06/2023

(*) Sınav Jürisi kısmının birinci satırına Jüri Başkanının bilgilerini yazınız.

(**) Sınav Jürisi kısmının ikinci satırına Tez Danışmanının bilgilerini yazınız.

Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tez çalışmasında yer alan tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bahse konu bu kural ve ilkelerin gerektirdiği üzere, bu çalışmada özgün olmayan tüm bilimsel içerikleri kurallara uygun biçimde alıntılıyıp kaynak gösterdiğimi beyan ederim. Beyanımınla çelişen herhangi bir delil bulunduğu takdirde tüm sorumluluğu üstleneceğimi kabul ederim.

Ad, Soyad: Sema Nur BAŞ KALABAY

İmza:

TEŞEKKÜR

Çalışmanın yürütülmesi sırasında hiçbir desteğini esirgemeyen ve çalışmama yön veren danışmanım sayın Dr. Öğr. Üyesi Hale Demir Kayan’a destek ve sabrından dolayı teşekkür ederim.

Araştırma ve bilim konusundaki rehberliğinden ötürü Dr. Öğr. Üyesi Arya Biçen’e, tezimin daha nitelikli bir hale gelmesi için yaptıkları eleştiri ve öneriler için jüri üyelerim Prof. Dr. Ayhan Bekleyen ve Dr. Öğr. Üyesi Murat Çağlayan’a teşekkür ederim.

Sanat Tarihçisi Banu Küçük’e bilgi paylaşımı ve saha çalışmasındaki yardımları için teşekkürlerimi sunarım.

Bana olan inançları ve gösterdikleri sabır için anneme ve babama,

Varlığıyla hayatımı renklendiren canım kızım Lisa’ya,

Üniversite hayatımın başından itibaren yanımda olan, hayallerimin peşinden gitmemdeki en büyük destekçim ve tezimi tamamlamamdaki en büyük motivasyon kaynağım, yol arkadaşım, Mahir Kalabay’a tüm emekleri için teşekkür ederim...

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
TABLOLAR LİSTESİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
EKLER LİSTESİ	xiv
ÖZET.....	xvi
ABSTRACT.....	xvii
1. GİRİŞ	1
2. KAVRAMLAR VE DÖNÜŞÜM	4
2.1 Kent Kavramı	4
2.2 Kentsel Kimlik Kavramı	4
2.3 Toplumsal Dönüşüm	5
2.4 Kültürel Dönüşüm.....	6
2.5 Mekânsal Dönüşüm.....	7
2.6 Somut ve Somut Olmayan Kültürel Miras.....	10
2.7 Dünyada ve Türkiye’de Kentsel Koruma ve Dönüşüm	11
2.7.1 Beyrut, Lübnan.....	13
2.7.2 Xintiandi, Çin.....	18
2.7.3 Grainger Town, Newcastle upon Tyne, UK.....	21
2.7.4 Vila do Conde, Portekiz	24
2.7.5 Kapana, (Plovdiv), Bulgaristan	25
2.7.6 Bey Mahallesi, Gaziantep	30
2.7.7 Hamamönü, Ankara	33

2.7.8 Fener- Balat, İstanbul	37
3. MATERYAL VE METOT	40
3.1 Kayseri Hakkında Genel Bilgiler	42
3.1.1 Tarihsel gelişimi.....	42
3.1.2 Fiziksel gelişimi	43
3.2 Kayseri Kentsel Sit Alanı ve Tavukçu Mahallesi	50
3.2.1 Tavukçu Mahallesi'nde yapılan koruma çalışmaları	55
3.3 Metot	78
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	83
4.1 Betimsel Analiz Bulguları.....	83
4.2 Tartışma.....	100
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	106
5.1 Sonuçlar.....	106
5.2 Öneriler	109
KAYNAKLAR	118
EKLER.....	125
ÖZGEÇMİŞ	182

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2. 1 Savaş sonrası Beyrut Kent Merkezi, 1991 (Timep,2023).....	13
Şekil 2. 2 Sivil savaş sonrası kent merkezinden cadde görünümü 1991, Restorasyon ve yenileme çalışmaları sonrası görünüm 2003 (Solidere (a), 2023)	14
Şekil 2. 3 Solidere Projesi master plan (Solidere (b), 2023).....	15
Şekil 2. 4 Solidere Projesi sonrası Beyrut Kent Merkezi (Solidere (c), 2023)	16
Şekil 2. 5 Saifi Village üstten görünüm (Solidere,2010a)	17
Şekil 2. 6 Saifi Village geleneksel tarzda inşa edilmiş evler ve sokak dokusu (Solidere,2010a).....	17
Şekil 2. 7 Sementin yukardan görünümü (Solda), Sokak dokusu (Sağda) (Worldbank,2023).....	18
Şekil 2. 8 Xintiandi Projesi sonrası sementin görünümü (Tripstoshanghai, 2023)	20
Şekil 2. 9 Yeni sokak dokusu ve dükkânlar (Tripstoshanghai,2023).....	21
Şekil 2. 10 The Midland Bank, Grey ,1969 (Pendlebury,1999)	22
Şekil 2. 11 Grey Caddesi gece görünüş (Newcastlegateshead, 2023)	23
Şekil 2. 12 Vila do Conde sokak görünümü (Jornal-renovacao, 2023)	24
Şekil 2. 13 Restorasyon sonrası Vila Do Conde sokakları (Thestar, 2023).....	25
Şekil 2. 14 Kapana sokak dokusu, 20. Yy sonları (Lostinplovdiv,2023).....	26
Şekil 2. 15 Kapana Canlandırma Projesi sonrası sokak dokusu (Atlas.hubin-project.eu, 2023).	28
Şekil 2. 16 Kapana Creative District'ten graffiti sokak sanatı görüntüsü (Plovdivcitycard, 2023).....	29
Şekil 2. 17 Bey Mahallesi, 20. Yüzyıl ilk çeyrek (Başgelen, 1999)	30
Şekil 2. 18 İkamet eden kişilerin dinlerine göre mahalleler (Tatlıgil, 2005)	31
Şekil 2. 19 Bey Mahallesi sokak görünümü, (Kültürportalı, 2023)	31
Şekil 2. 20 Atatürk Müzesi (Solda) (Özalpay, 2020), Oyuncak Müzesi (Ortada) (Özalpay, 2020), Hasan Süzer Etnografya Müzesi (Sağda) (Kültürportalı, 2023)	32
Şekil 2. 21 Bey Mahallesi sokak aydınlatması.....	33
Şekil 2. 22 Hamamönü eski hal (Eskitürkiyefotoğrafları,2023)	34
Şekil 2. 23 Hamamönü restorasyon sonrası sokak dokusu (Kültürportalı, 2022).....	35
Şekil 2. 24 Restorasyon ve canlandırma çalışmaları öncesi, canlandırma çalışmaları sonrası (Antolojiankara, 2023).....	37

Şekil 3. 1 Kayseri'nin Türkiye İçindeki Konumu (Paintmaps, 2022).....	42
Şekil 3. 2 1882 yılında Euthychides tarafından yapılan harita ve 24 Ocak 1916 tarihli harita (Sönmez, Alper, 2012).....	45
İmar hareketi başlamadan önceki son haritaya ise Albert Gabriel'in 1931 yılında basılan "Monuments Turcsd'Anatolle" isimli kitabında rastlanmaktadır (Şekil 3. 3). Kitaptaki harita 1927-1928 yıllarında Kayseri'deki eski yapıların incelenmesiyle hazırlanmıştır (Gabriel, 1931).....	45
Şekil 3. 4 Çaylak'ın 1933 Yılındaki Çalışmasında Açılması Önerilen Ana Caddeler, Burhanettin Çaylak 1933 yılı "Kayseri Şehri'nin Avan Projesi (Bakır, 2012).....	46
Şekil 3. 5 Aru İmar Planı, 1945 (Kayseri Büyükşehir Belediyesi İmar Müdürlüğü Arşivi)	47
Şekil 3. 6 1975 yılı, Taşcı Planı (Kayseri Büyükşehir Belediyesi İmar Müdürlüğü Arşivi)	48
Şekil 3. 7 1/25 000 Ölçekli Kayseri Kenti Çevre Düzeni Planı (Bakır, 2012).	49
Şekil 3. 8 Kentsel sit alanının konumu (Kayseri Büyükşehir Belediyesi Coğrafi Bilgi Sistemleri, 2022)	50
Şekil 3. 9 1975 Taşcı Planı'nda belirlenen sit alanı, 1989 Berksan Planı'nda gösterilen sit alanı (Bakır, 2012).....	51
Şekil 3. 10 1990 Yılı Kayseri Sit Alanı Koruma İmar Planı, 1994 Yılı Kayseri Sit Alanı Koruma İmar Planı (Kayseri Koruma Kurulu Arşivi).	53
Şekil 3. 11 2012 Yılı Kayseri Sit Alanı Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı (Kayseri Koruma Kurulu Arşivi).....	55
Şekil 3. 12 Tavukçu Mahallesi eski tarihli bir fotoğraf (Görgülü, 2016)	56
Şekil 3. 13 Tavukçu Mahallesi geleneksel sivil mimari örneği yapılar, Kuyumcuoğlu Konağı (Solda), Camcıoğlu Konağı (Ortada), Efendiağalar Konağı (Sağda), 2022..	57
Şekil 3. 14 Etaplara ayrılan alan	57
Şekil 3. 15 Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüştürülmüş tescilli yapılar	58
Şekil 3. 16 1. Etaptaki yapılar (1) Selçuki Konağı, (2) Bezircioğlu Konağı, (3) Kuyumcuoğlu Konağı, (4) Camcıoğlu Konağı, (5) Efendiağalar Konağı, (6) Dülgeroğlu Konağı, (7) Gürbaz Konağı	60
Şekil 3. 17 Selçuki Konağı,2023	61

Şekil 3. 18 Bezircioğlu Konağı Avlu (Solda), Bezircioğlu Konağı'nın avlusundan Selçuki Konağı görünümü (Sağda), 2023	62
Şekil 3. 19 Kuyumcuoğlu Konağı,2023	62
Şekil 3. 20 Camcıoğlu Konağı,2023	64
Şekil 3. 21 Efendiâğalar Konağı, 2023	65
Şekil 3. 22 Dülgeroğlu Konağı,2023.....	66
Şekil 3. 23 Gürbaz Konağı, 2023	66
Şekil 3. 24 2. Etaptaki yapılar (8-9) Kayseri Gönüllü Kültür Kuruluşları Derneği, (10-11 (Müftü Evi)-12 (Halil İbrahim Gömlekçioğlu Evi)) Aslı ile Kerem Butik Otel, (13) Tüfekçi Bakır Antikacı, (14) Büyükşehir Belediyesi Kent Atölyeleri, (15) Büyükşehir Belediyesi Konservatuar	67
Şekil 3. 25 Halil İbrahim Gömlekçioğlu Evi,2023	68
Şekil 3. 26 Gazioğlu Evi,2023	68
Şekil 3. 27 Müftü Evi (Sağda), Halil İbrahim Gömlekçioğlu Evi (Solda), 2023.....	69
Şekil 3. 28 328/5 Ada/parsel nolu konut (Solda), 328/13 ada/parsel nolu konut (Sağda), 2023.....	70
Şekil 3. 29 328/14 Ada/parsel nolu konut, 2023	70
Şekil 3. 30 328/15 ada/parsel nolu konut (Solda), 328/71-72-73 ve 328/93 ada/parsel nolu konutlar (Sağda), 2023	71
Şekil 3. 31 3. Etaptaki yapılar (16) Setenönü Hamamı, (17) At Pazarı Sokağı Çeşmesi, (18) KUDEB, (19) Kentsel Tasarım Alanı (Kayseri Mahallesi Projesi), (20) Konut 72	
Şekil 3. 32 Setenönü Hamamı Plan (Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri,2022).....	73
Şekil 3. 33 At Pazarı Sokağı Çeşmesi ön görünüş ve plan (Denктаş, 2010).....	74
Şekil 3. 34 At Pazarı Sokağı Çeşmesi restorasyon öncesi (2010) (Büyükşehir Belediyesi), Restorasyon Sonrası, 2023	74
Şekil 3. 35 KUDEB, 2023	75
Şekil 3. 36 266/40-41 ada/parsel nolu konut, 2023.....	75
Şekil 3. 37 Kayseri Mahallesi Projesi model (Kayserihaber, 2022)	76
Şekil 3. 38 Kentsel tasarım projesi kapsamında tasarlanan yapılar, 2023	77
Şekil 5. 1 Sit alanının yanındaki kent otoparkı ve etrafındaki dokuya uygun olmayan yapılar,2023.....	113

Şekil 5. 2 Kentsel Sit Alanı'ndaki tarihî yapılar ve sit alanını atıl durumda olan mahalleden ayıran demir kapı, 2023	114
Şekil 5. 3 Sit alanının çevresindeki yapılarla ilişkisi	114
Şekil 5. 4 Kayseri Mahallesi Projesi'nin yer aldığı tabela, 2023	115
Şekil 5. 5 Tavukçu Mahallesi'nden geçen kültür yolu, 2023.....	115

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1 Dünya’den ve Türkiye’den dönüşüm/yeniden canlandırma örnekleri	12
Tablo 3.1 Kentsel sit ilanından günümüze kadar alanda yapılan planlama çalışmaları kronolojik sıralama.....	51
Tablo 3.2 Görüşme türleri ve özellikleri (Türnüklü, 2000)	81
Tablo 4.1 Görüşme yapılan kişiler	83

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Kısaltma	Açıklama
GEEAYK	Gayrimenkul Eski Eserler Anıtlar Yüksek Kurulu
KAİP	Koruma Amaçlı İmar Planı
KAYMEK	Kayseri Mesleki Eğitim ve Kültür A.Ş
KUDEB	Koruma Uygulama ve Denetim Büroları
M.Ö.	Milattan Önce
M.S.	Milattan Sonra
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

EKLER LİSTESİ

Ek 1: 2012 Yılı Tavukçu Mahallesi Koruma Amaçlı Revizyon Uygulama İmar Planı	126
Ek 2: Selçuki Evi tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	127
Ek 3: Bezircioğlu Konağı tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	128
Ek 4:Kuyumcuoğlu Konağı tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	129
Ek 5:Camcıoğlu Konağı tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	130
Ek 6:Efendiağalar Konağı tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	131
Ek 7: Dülgeroğlu Konağı tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023).....	132
Ek 8: Gürbaz Evi tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	133
Ek 9: Halil İbrahim Gömlekçioğlu Evi tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)...	134
Ek 10: Gazioğlu Evi tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	135
Ek 11: Müftü Evi tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	136
Ek 12: 328/5 ada/parsel nolu konut tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	137
Ek 13: 328/13 ada/parsel nolu konut tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	138
Ek 14: 328/14 ada/parsel nolu konut tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	139
Ek 15: 328/15 ada/parsel nolu konut tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	140
Ek 16: 328/71-72-73 ada/parsel nolu konut tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	141
Ek 17: 328/93 ada/parsel nolu konut tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	142
Ek 18: Setenönü Hamamı tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	143
Ek 19: At Pazarı Sokağı Çeşmesi tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	144
Ek 20: 266/9 ada/parsel nolu konut tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)	145
Ek 21: 266/40-41 ada/parsel nolu konut tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023). 146	
Ek 22: Mimar 1 ile Yapılan Görüşme 1 (M1).....	147
Ek 23: Mimar 2 ile Yapılan Görüşme 1 (M2).....	151
Ek 24: Restoratör Mimar ile Yapılan Görüşme (RM1)	156
Ek 25: Sanat Tarihçisi ile Yapılan Görüşme (ST1)	161
Ek 26: Esnaf ile Yapılan Görüşme (E1).....	171
Ek 27: Esnaf ile Yapılan Görüşme (E2).....	173
Ek 28: Esnaf ile Yapılan Görüşme (E3).....	175
Ek 29: Esnaf ile Yapılan Görüşme (E4).....	177

Ek 30: Esnaf ile Yapılan Görüşme (E5).....	180
--	-----

ÖZET

KENTSEL KİMLİK BAĞLAMINDA TOPLUMSAL KÜLTÜREL MEKÂNSAL DÖNÜŞÜM: KAYSERİ TAVUKÇU MAHALLESİ ÖRNEĞİ

Baş Kalabay, Sema Nur
Yüksek Lisans, Mimarlık Bölümü
Danışman: Dr.Öğr. Üyesi Hale Demir Kayan
Haziran 2023, 200 sayfa

Bu araştırmanın ana konusu tarih boyunca Anadolu’da pek çok kültür ve medeniyetin odak noktası olan ve Hristiyanlık için önemli merkezlerden biri olma özelliği taşıyan Kayseri kentine bağlı Tavukçu Mahallesi’nin kentsel kimlik bağlamında toplumsal, kültürel ve mekânsal dönüşümüdür. Tavukçu Mahallesi, Kayseri tarihinde ve fiziksel yapısında özel yeri olan bir kent parçasıdır. Kayseri üst kimliği içinde özgün, tarihî veriler çerçevesinde var olan zengin kimlik elemanlarına sahip bir alt bölgedir. Çalışmada Tavukçu Mahallesi’nin geçmişten günümüze yaşadığı toplumsal, kültürel ve mekânsal değişimler incelenmiş ve Kayseri kent belleğinde edindiği kimlik unsurlarına değinilmiştir. Öncelikle “Kent, Kentsel Kimlik” kavramlarından bahsedilmiş, toplumsal, kültürel, mekânsal dönüşümler üzerinde durulmuştur. Daha sonra dünyadan ve Türkiye’den Tavukçu Mahallesi ile benzer özelliklere sahip alanlarda gerçekleşen ve başarılı olan çalışmalar incelenmiştir. Tavukçu Mahallesi’nin fiziki özellikleri, tarihî, kültür ve tabiat varlıkları incelenmiş ve Tavukçu Mahallesi’nin bu özellikleriyle Kayseri Kenti içinde özelleşme sebepleri irdelenmiştir. Özellikle mekânsal dönüşümü daha iyi anlayabilmek adına Tavukçu Mahallesi’nin mekânsal örgütlenmesi ve plan düzeni incelenmiştir. Yine aynı bölümde alanla ilgili geçmişte yapılmış olan veya hala devam eden çalışmalar yer almaktadır. Kent, kentsel kimlik kavramları Tavukçu Mahallesi özelinde irdelenmiş ve alanın yaşadığı toplumsal, kültürel, mekânsal değişiklikler ve gerçekleştirilen dönüşümün sonuçları ele alınmıştır. Çalışma kapsamında alanda 2003 yılından beri devam eden dönüşüm çalışmalarına aktif olarak katılmış; mimar, sanat tarihçisi ve restoratör olan 4 uzman ve alanın dış çeperinde uzun yıllardır faaliyet gösteren beş esnafla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tavukçu Mahallesi’nin geçirdiği süreç içinde kentsel kimliğini kaybettiğini ve mahallede gerçekleştirilen dönüşüm çalışmalarının başarısız olduğunu göstermektedir. Çalışmada dönüşümün başarısız olmasının arkasındaki etkenler sorgulanmıştır. Sonuç olarak, kentsel sit alanlarında yapılan çalışmaların başarılı olmasının, çalışmalar başlamadan önce alan analizinin yapılması, alanın çevresiyle beraber ele alınması ve kullanıcıların istek/önerilerinin dikkate alınmasına bağlı olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tavukçu Mahallesi, Kentsel Kimlik, Toplumsal Dönüşüm, Mekânsal Dönüşüm, Kültürel Dönüşüm

ABSTRACT

SOCIAL CULTURAL SPATIAL TRANSFORMATION IN THE CONTEXT OF URBAN IDENTITY: TAVUKÇU NEIGHBORHOOD

Baş Kalabay, Sema Nur

Master of Science in Department of Architecture

Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Hale Demir Kayan

June 2023, 200 pages

The main subject of this research is the social, cultural and spatial transformation of the Tavukçu Neighborhood of the city of Kayseri, which has been the focal point of many cultures and civilizations throughout history in Anatolia and one of the important centers for Christianity, in the context of urban identity. Tavukçu Neighborhood is a part of the city that has a special place in the history and physical structure of Kayseri. Kayseri is a sub-region with rich identity elements that exist within the framework of historical data and original within its upper identity. In the study, the social, cultural and spatial changes that the Tavukçu Neighborhood has experienced from past to present have been examined and the identity elements acquired in the city memory of Kayseri have been mentioned. First of all, the concepts of "City, Urban Identity" were mentioned and social, cultural and spatial transformations were emphasized. Then, successful studies from the world and Turkey in areas with similar characteristics to the Tavukçu Neighborhood were examined. Then, the physical features, history, cultural and natural assets of the Tavukçu Neighborhood were examined and the reasons for privatization of the Tavukçu Neighborhood within the City of Kayseri were examined. Especially in order to better understand the spatial transformation, the spatial organization and plan layout of the Tavukçu Neighborhood has been examined. In the same section, there are studies that have been done in the past or that are still ongoing. The concepts of the city and urban identity have been examined in terms of Tavukçu Mahallesi, and the social, cultural and spatial changes experienced by the area and the results of the transformation have been discussed. Within the scope of the study, he actively participated in the transformation studies in the field since 2003; In-depth interviews were conducted with 4 people whose titles are architects, art historians and restorers, and five tradesmen who have been operating for many years on the outer periphery of the area. The findings show that the Tavukçu Neighborhood lost its urban identity during the process and the transformation efforts in the neighborhood were unsuccessful. In the study, the factors behind the failure of the transformation were questioned. It is seen that the success of the studies in the urban sites depends on the analysis of the area before the works begin, considering the area together with its environment and taking into account the requests/suggestions of the users.

Keywords: Tavukçu Neighborhood, Urban Identity, Social Transformation, Cultural Transformation, Spatial Transformation

1. GİRİŞ

Kent, en genel tanımıyla insanların çeşitli gereksinimlerini karşılayan örgütlü mekânlar topluluğudur. Kent birden çok bileşeni olan çok yönlü bir yapıdır. Fiziki sınırlarının yanı sıra kentler, uygarlıkların yaşayışlarını, sosyo-ekonomik seviyelerini ve kültürlerini gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan en önemli oluşumlardandır. Zaman içinde kullanıcıların isteklerinin veya zorunlu sebeplerden ötürü ihtiyaçlarının değişmesiyle kentler birtakım dönüşümlere uğramaktadırlar. Bu dönüşümler kenti kentsel kimlik bağlamında da etkilemektedir. Bazı dönüşümler kentin kendine özgü fiziksel veya sosyo-kültürel değerlerini kaybetmesine neden olurken, bazıları kentin kültürel değerlerinin sonraki nesillere aktarılmasını sağlamaktadır.

Kayseri kenti, İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan, 6000 yıllık bir tarihe sahip olduğu düşünülen, birçok farklı medeniyete ev sahipliği yapmış, çeşitli kültürel zenginliklere sahip kentlerimizden biridir. Tarihin her döneminde nüfus yoğunluğu bakımından yoğun şehirlerden-olup; gayrimüslimler de bu nüfus içinde önemli bir yere sahip olmuştur (Kayseri Kültür Turizm Bakanlığı, 2023).

Kentlerin kendi içerisinde daha spesifik özelliklere sahip sınırlı alanları olabilmektedir. Kayseri kentinde özellikle bu yönleriyle öne çıkan mahalleler bulunmaktadır. Bu mahalleler arasında Tavukçu Mahallesi, Germir Mahallesi, Harman Mahallesi sayılabilir. Bu mahalleler, geçmişten günümüze sahip olduğu tarihî izleri silinmemiş, Kayseri'nin tarihî ve geleneksel kent dokusuyla ilgili bilgi veren mahallelerdir. Tavukçu (Şehit Nazım Bey) Mahallesi de bu mahallelerden biridir. Tavukçu Mahallesi, Kayseri ilinin merkezinde, Türk, Ermeni ve Rumların uzun yıllar birlikte yaşadığı, geleneksel dokuya sahip kültürel bir değerdir. Mahalle, Kayseri kentsel sit alanı içerisinde geleneksel konut dokusuyla sivil mimarlık açısından en zengin bölge konumundadır (Küçük, 2022). Mahalle 1975 yılında sit alanı ilan edilmiştir. Fakat kent merkezinde yer almasına rağmen yetersiz koruma çalışmaları ve yanlış politikalar sonucunda 2000'li yıllarda atıl bir alan haline gelmiştir. Bölgede ciddi güvenlik problemleri yaşanmış, evsizlerin, madde bağımlıların, başka illerden çalışmak için kısa süreli gelen kişilerin yaşam alanına dönüşmüştür. Bu durumu önleyebilmek adına son yıllarda alanda kamulaştırma çalışmalarına başlanmıştır (Küçük, 2022).

Kamulaştırma çalışmaları, alandaki diğer yapılara göre, daha fazla korunmuş olan yedi konağın Erciyes Üniversitesi'ne verilmesiyle başlamıştır. Erciyes Üniversitesi 2003 yılında restorasyon çalışmalarına başlamıştır (Küçük, 2022). 2005 yılında konakları Erciyes Üniversitesi'nden Büyükşehir Belediyesi devralmış ve alanı 5 çalışma etabına ayırmıştır. Birinci etabı Erciyes Üniversitesi'nden devralınan 7 konak oluşturmaktadır. Bu konaklar Gürbaz Evi, Dülgeroğlu Evi, Efendiağalar Konağı, Camcıoğlu Konağı, Kuyumcuoğlu Konağı, Bezircioğlu Konağı, Selçuki Evi'dir. İkinci etap Halil İbrahim Gömlekçioğlu Evi, Gazioğlu Evi, Müftü Evi ve 5 adet konuttan oluşmaktadır. Üçüncü etap olarak belirlenen alanda tarihî Setenönü Hamamı (Avrupa Birliği Kültürel Miras Ödülü¹), At Pazarı Sokağı Çeşmesi ve iki adet tescilli konut bulunmaktadır. 4. etapta 5 adet tescilli konut bulunmaktadır (Küçük, 2022). 5. Etap olarak ayrılan alan ise tamamen kentsel tasarım alanı olarak ayrılmıştır. Kentsel tasarım alanı kapsamında butik otel, restoran, bakkal, manav, kiraathane, fırın, şarküteri, aktar, berber ve pastaneyle beraber etkinlik meydanı; proje ile hayata geçirilmektedir (Kayseri, 2022). 1. 2. 3. etaplardaki restorasyon ve kamulaştırma çalışmaları tamamlanmıştır. Ayrıca 3. etap için 2010 yılında "Kayseri Mahallesi Projesi" hazırlanmış ve mevcut tarihî dokuya uygun yeni yapılar inşa edilip; kamulaştırılmıştır. Günümüzde ise 4. etabın restorasyon çalışmaları devam etmektedir. Kayseri Mahallesi Projesi'nden dolayı Tavukçu Mahallesi günümüzde Kayseri Mahallesi olarak anılmaktadır.

Bölge tarih boyunca verdiği ve aldığı göçlerden dolayı sürekli kullanıcı değişikliğine uğramış bir yerleşim olmuştur. Bu yaşanan kullanıcı profili değişiklikleri, nüfus artışı, kentleşme, yaşam şartlarının değişmesi gibi faktörler ve koruma, planlama çalışmalarındaki eksiklikler bu alanın zaman içinde yıpranmasına, sahip olduğu değerlerin korunamamasına ve atıl duruma gelmesine neden olmuştur. Bu çalışmada bu durumun önüne geçebilmek için bölgede yapılan restorasyon, kentsel tasarım ve yeniden işlevlendirme çalışmaları ve bu çalışmaların bölgeye olan etkilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

¹ Avrupa Birliği Kültürel Miras Ödülü/ Europa Nostra Ödülü, koruma uygulamalarında yüksek standartları ve yüksek kalitede işçilikleri desteklemek ve kültürel miras konusunda sınır ötesi değişimleri hızlandırmayı amaçlayan ödüldür (Europa Nostra, 2023).

Koruma, restorasyon veya bir koruma biçimi olarak yeniden işlevlendirme sadece bir yapıyı ayakta tutabilmek adına yapılan çalışmalardan çok bütünsel bakılması gereken bir olgudur. Tüm kenti, kent tarihini ve kentin kimlik öğelerini ilgilendirmektedir. Tarihî bir dokuda başlayan değişim/dönüşüm tüm kenti etkileyecek düzeyde önem taşımaktadır.

Çalışmada öncelikle ‘Kent, Kentsel Kimlik’ kavramları incelenecek, toplumsal, kültürel, mekânsal dönüşüm kavramları üzerinde durulacaktır. Dünyadan ve Türkiye’den başarılı dönüşüm çalışmaları ele alınacaktır. Daha sonra Tavukçu Mahallesi’nin fiziki özellikleri, tarihî, kültür varlıkları incelenecek ve Tavukçu Mahallesi’nin bu özellikleriyle Kayseri kenti içinde özelleşme sebepleri anlatılacaktır. Özellikle mekânsal dönüşümü daha iyi anlayabilmek adına günümüzde çalışmaları bitmiş durumda olan 1. 2. ve 3. etapta bulunan tescilli yapılar incelenecektir.

Tavukçu Mahallesi’nin yıllar içinde geçirdiği değişim ve bu değişimle birlikte gerçekleşen toplumsal, kültürel ve mekânsal dönüşümünün sonuçları ve kente-kent kimliğine olan etkileri sorgulanacaktır.

Bu araştırmalar sonucunda koruma ve dönüştürme çalışmalarının başarılı veya başarısız olma sebeplerinin irdelenmesi, kente etkilerinin araştırılması, olumlu-olumsuz yönlerinin tespit edilmesi ve bu verilerin gelecekte yapılacak koruma çalışmalarına katkıda bulunması hedeflenmektedir.

2. KAVRAMLAR VE DÖNÜŞÜM

2.1 Kent Kavramı

Kent, sözlük tanımına göre: “Nüfusunun çoğu ticaret, hizmet sanayi ya da yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı” olarak tanımlanır (TDK, 2023).

İnsan her dönemde çeşitli gereksinimleri için mekânlar kurmuştur. Kent de en genel tanımıyla bu gereksinimlere karşılık gelen örgütlü mekânlar topluluğudur (Mesutoğlu, 2001).

Kent birçok disiplinin ortak konusudur. Bu nedenle kente pek çok farklı açıdan yaklaşılabılır. Kenti, nüfus özelliklerine, yaşanan kültüre, sosyoekonomik duruma, yaşayanların özelliklerine göre tanımlayabiliriz. Kentin yalnızca fiziki boyutta kara parçası mı olduğu, yoksa sosyal bir oluşum mu olduğu kent ve kentin kullanıcıları bağlamında sorgulanarak açıklanabilir (Rapoport, 2004).

Kent kavramından bahsederken kent ve insan arasındaki bağı da ele almak gerekmektedir. Toplamların yaşamlarını sürdürdükleri mekânlarla fiziksel ve duygusal bağları vardır ve bu bağlar sürekli etkileşim halindedirler. Bu sebeple fiziksel çevrenin değişime uğraması, duygusal bağlarda da değişiklikler olmasına neden olur (Rapoport, 2004).

2.2 Kentsel Kimlik Kavramı

Kent, fiziki, ekonomik, sosyal ve kültürel birçok etkenin birlikte söz konusu olduğu bir kara parçasıdır. Kentsel kimlik ise kente ait bu öğelerin üzerinde zaman içinde belirleyici düzeyde meydana gelmiş olan birikimdir. Kentin coğrafyası, kültürel düzeyi, mimarisi, yerel gelenek ve görenekleri kent kimliğine biçim veren unsurlardandır.

Kimlik, bireylerin toplum olmasını sağlayan ortak değer bütünüdür. Toplumsal tecrübeler, görüşler ve inançlar bir toplumun sosyo-kültürel yapısını oluşturmaktadır. Toplumsal karakteri oluşturan bu öğeler aynı zamanda kentsel kimliğin oluşmasında da önemli rol oynar. Bunun yanı sıra kimliğin oluşumunu toplum kadar tasarımcı da etkilemektedir. Bu nedenle kent kimliği, yeni veya eski öğelerin yeniden yorumlandığı

kültürel bir olgu olarak da tanımlanabilir. Kentleri geçmişten geleceğe bir süreklilik içinde algılamak ve kavramak gerekmektedir (Önem, Kılınçaslan, 2005).

Kent kimliğini oluşturan elemanlar doğal, beşeri ve insan eliyle yapılmış elemanlar olarak sıralanabilir. İnsan eliyle yapılmış kimlik elemanları şehirlerde insan gereksinimlerinden doğan eylem alanları ve bu eylem alanlarının karşılıklı ilişkileri ile şekillenen, insan eliyle yapılmış öğelerden oluşur. Yapma çevre elemanlarının kent dokusu içinde kimlik elemanları olarak değerlendirilmesinde görüntü, konum ve anlam faktörleri etkili olmaktadır (Önem, Kılınçaslan, 2005).

Toplumlar tarafından yeniden oluşturulan, sürekli değişim ve gelişim halinde olan toplumsal ilişkiler ve mekânlar kent kimliğinin yeniden tanımlanmasına neden olmaktadır. Bu yeniden tanımlanma bazen olumlu bazen ise olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

2.3 Toplumsal Dönüşüm

Toplumların dönüşmesine neden olan birden çok etken vardır. Gerçekleşen dönüşümler zamanla kendiliğinden olabileceği gibi dış etkenlerden dolayı da olabilmektedir. Dünya üzerinde belirli tarihsel dönemlerde yaşanan savaşlar, devrimler, buluşlar ve düşünce akımları toplumları etkileyerek dönüştürmüştür. Türkiye, zaman içinde kendiliğinden gerçekleştirdiği dönüşümün yanında savaşlar, göçler, buluşlar gibi faktörlerin etkisi altında da birçok dönüşüm yaşamıştır.

Modernlik olgusu toplumların tümünü doğrudan etkileyerek değişmeyi belirleyen en temel etkenlerden olmuştur. Modernizm, Coğrafi Keşifler, Aydınlanma, Bilimsel Devrim, Fransız İhtilâli, Sanayi Devrimi gibi büyük çaplı gelişmelerle yaşanan farklılaşmanın ve ortaya çıkan değişimin bütünüdür. Toplumların kültürel, sosyal, fiziksel yapılarında güçlü değişimler meydana getirmesi nedeniyle toplumların ve bireylerin analiz edilmesi noktasında en önemli başvuru kaynaklarından birisidir.

Modernleşmenin etkileri farklı ülke ve coğrafyalarda değişik şekillerde meydana gelmiştir. Modernleşmenin toplumlar üzerindeki etkisinin hala devam ediyor olması, kendini yenileyebilmesi ve koşullara göre değişebilmesinden kaynaklanmaktadır.

Modernite, öncelikle Avrupa'nın yaşadığı büyük olaylar ve gelişmelerin sonucudur. Modernleşme ise modernliğin toplumlar arasında gerçekleşen etkileşimler sonucu diğer coğrafyalara ulaşması ve bunun sonucunda aniden veya zamanla meydana gelen köklü değişikliklerdir. Özellikle 17. ve 20. Yüzyıllar arasında gerçekleşen kırsal temelli tarım topluluklarından sanayiye geçiş, temeli din olan düşüncelerden bilim temelli rasyonel, nesnel, denenebilen, bilimsel yöntemin egemen olduğu düşünce sistemine geçiş ve feodaliteden kapitalist, demokratik ve liberal anlayışın hâkim olduğu siyasal rejim sistemlerinin kabulüyle modernlik olgusu somutlaşmıştır. Türk modernleşmesi 19. yüzyılın başlangıcından itibaren toplumsal değişim tarihînin en önemli ögesi olarak hala devam etmektedir (Kartaloğlu, 2019).

2.4 Kültürel Dönüşüm

Kültür latince 'colere' kelimesinden türetilen ve kelime olarak "yetiştirmek, ekin ekmek, bakmak" gibi anlamlara gelir (Türkkahraman, 2011). Kültür, toplumun en geniş alanından en küçük birimine kadar birçok kez farklı ölçeklerde ele alınmış ve araştırmacılar tarafından birçok tanımlama yapılmıştır. Kültür kavramı, günlük konuşmalarda, sanat ve bilim çalışmalarında farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Batı kökenli bir kelime olan kültür, yıllarca felsefeciler, düşünürler, antropologlar tarafından açıklanmaya çalışılmıştır.

Kültür, günümüzde tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü olarak tanımlanır (TDK, 2022).

Kültür kavramına dair çok farklı tanımlar olmasına rağmen bu tanımlamalardaki ortak görüş kültürün durağan olmadığıdır. Kültür sürekli etkileşim içindedir ve bu etkileşimin sonucu olarak sürekli değişmekte ve dönüşmektedir.

Güvenç (2011), hayatın ve kültürün değişmeyen tek kuralının değişim ve süreklilik olduğunu söylemiştir. Dünya üzerinden bireyler, topluluklar, devletler gelip geçmiş fakat kültürlerin değişime uğrayarak sürekliliğini koruduğunu belirtmiştir (Güvenç, 2011).

Kültürel değişimin farklı toplumlarda farklı hız, yön ve çeşitlilik gösterdiği bilinmektedir. Bazı toplumlarda geleneksel değerler ve uygulamalar hala ön planda iken, modern toplumlarda hızlı bir değişim süreci yaşanabilmektedir (Taş, 2015).

Turhan'a göre (1972), kültür değişimi genellikle iki şekilde gerçekleşir: serbest kültür değişimi ve mecburi kültür değişimi. Serbest kültür değişimi, farklı kültürlerin karşılaşması sonucunda ortaya çıkan değişimleri ifade ederken, mecburi kültür değişimi ise bir kültürün başka bir kültüre baskı uygulayarak kendi kültürünü zorla kabul ettirmesi sonucunda ortaya çıkan değişimleri ifade eder (Turhan, 1972).

2.5 Mekânsal Dönüşüm

Mekân, Türk Dil Kurumu'na göre "yer, bulunulan yer, ev, yurt ve uzay" anlamlarına gelmektedir (TDK, 2022). Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü'nde mekân, "insanı çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli olan boşluk, boşun" olarak tanımlanmıştır. Bulunduğumuz yerin ilk bakışta algıladığımız birden çok boyutlu görüntüsüne "mekân" diyebiliriz.

İnsan boşluğu sınırlar belirleyerek tanımlayabilir. Bu tanımlı alana da mekân adı verilmektedir. Scott, mekânı "boşlukların sınırlandırdığı yer" olarak tanımlamıştır (Coşut, 2005). Bu sınırlar duvarlar, ağaçlar, üst örtüler gibi fiziksel veya insanın algısında koyduğu sınırlarla zihinsel sınırlar olabilir. Yani mekân, insanın içinde yaşamsal faaliyetlerini sürdüğü, bulunduğu, fiziksel veya zihinsel olarak sınırlandırdığı her yerdir.

Bir mekânın özelliklerini fiziki ve beşeri koşullar belirlemektedir. Doğal çevre koşulları olarak tanımlanan iklimsel ve coğrafi etmenler mekânın fiziksel özelliklerinin temelini oluştururken; o bölgede yaşayan toplumun sahip olduğu karakteristik özellikler de mekânın şekillenmesinde büyük rol oynamaktadır. Bu fiziksel ve beşeri koşulların bölge farklı olmasından dolayı her bölgenin karakteri de birbirinden farklıdır. Bu bölgeler zamanın koşullarına ve kullanıcılarına göre gelişim ve değişimlerini sürdürürler. Kullanıcı değişikliğinin en hızlı gerçekleştiği toplumsal olay zorunlu göçlerdir. Göç, insanların yaşadıkları yerleri çalışmak veya yerleşmek amacı ile uzun veya kısa süreli olarak değiştirmesi ile açıklanmaktadır (Akış ve Akkuş, 2003). Geçmişte ülkemizde yaşanan savaşlardan dolayı birçok ilimizde toplu zorunlu

göçler meydana gelmiştir. Bu göçler hem göç veren, hem de göç alan şehirlerde büyük değişimlere sebep olmuştur.

Savaş sebebiyle zorunlu göçler haricindeki göçler ise sanayileşme süreci ile başlamıştır. 1950’lerde Türkiye’de modernizm ve sanayileşmenin etkisi ile kırsaldan kente yoğun bir göç dalgası yaşanmıştır (Akış ve Akkuş, 2003). Teknolojide meydana gelen gelişmeler insanların yaşam biçimini büyük oranda etkilemiştir. Üretim ve tüketim şekli değişmiştir. Bu gelişmeler göçlerin devamlılığını sağlamıştır. Göç sonrası aktif bir kent parçası atıl hale gelebilirken bazen kullanılmayan alanlar bu değişimle canlanmıştır .

Ülkemizde mevsimsel veya uzun süreli işçi göçleri de yaşanmaktadır. Bu göçlerde bölgelerde değişimlere neden olmaktadır. Yakın tarihe baktığımızda ise ülkemizde 2011 yılından beri Suriye İç Savaşı’ndan dolayı Suriye’den kitlesel göçler almaktadır. Bu durum birçok kentimizde hem mekânsal hem toplumsal hem de kültürel değişimlere sebep olmuştur.

Geçmişten günümüze kentlerde veya kent parçalarında çeşitli sebeplerden dolayı dönüşümler meydana gelmektedir. Bu dönüşümler sonucunda eskiye ait izler tam anlamıyla yok olmamaktadır. Eski ve yeni iç içe geçmekte; yeni, eskinin üzerinde var olmaktadır. Bu durum o bölgelerin çok katmanlı yapıya sahip olmalarına sebep olmaktadır. Bu durum ‘palimpsest’ kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır. Palimpsest eskiden kullanılan üzerine yazı yazılan veya resim yapılan, tekrar kullanılan bir çeşit parşömandır (Al, 2011). Parşöman tekrar kullanılacağına üzerindeki eski yazılar silinmeye çalışılır fakat hepsi silinemez. Yeni yazılar yazılsa da parşömende daha önce yazılmış yazıların da görüldüğü gözlenir. “Yani, palimpsest eskinin tam olarak silinemediği ve yeninin de bu silinmeye çalışılanın üzerine bindirildiği bir katmanlar bütünüdür.” (Al, 2011).

Zamanın olağan akışında süregelen değişim ve dönüşümlerden kaynaklı kullanıcı değişiklikleri, farklı koşul ve ihtiyaçlar; mekânsal düzende dönüşümlere sebep olmaktadır. Fakat hiçbir değişim eskiyi tamamen silmemektedir. Böylece kentin katmanlı yapısı oluşmaktadır. Palimpsest kavramı sadece fiziksel dönüşüm olarak

düşünülmemelidir. Kültürel, toplumsal, deneyimsel dönüşümler gibi kent belleğinde önemli yere sahip olan kavramlar da uğradıkları dönüşümlerle katmanlaşmakta ve kent belleğinin devamını sağlamaktadırlar.

Toplumlar sanayileşme ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle sürekli değişime uğramaktadırlar. Bu değişimin etkisi en çok kültürel alanda görülmekte ve bu kültürel değişim, mekânsal dönüşümü de beraberinde getirmektedir. Meydana gelen mekânsal dönüşümler, yanlış politikalar veya eksik çalışmalar nedeniyle kimi zaman tarihî değeri olan yapıların korunamaması ve yitip gitmesiyle sonuçlanmaktadır. Yapıların ve kent belleğinde özel bir yere sahip olan alanların korunmasındaki en etkili yöntem yaşatarak korumadır (Yeler, 2021). Bu düşünce, yeniden kullanıma uygun olan yapıların sadece sergilenecek alanlar olarak kalmamasını, toplumun yapıyı yaşadığı alanlar olması gerekliliğini savunmaktadır. Bu sayede yapı “izlenen” değil “yaşanan” olup; günümüzle kaynaşmış olmaktadır. Günümüzde “yaşatarak koruma” planlı koruma çalışmalarıyla sağlanmaktadır. Bu çalışmaların başında tarihî yapılara yeni işlevler verilmesi gelmektedir. Mevcut yapının verilecek işlevi karşılayabilmesi için zaman zaman müdahalelerde bulunulması gerekebilmektedir. Planlı mekânsal dönüşümlerde gerçekleştirilecek müdahale biçimi ve derecesi için en önemli etken mevcut yapının fiziksel durumu ve yapıya verilecek işlevdir (Apaydın, 2007). Yeniden kullanımda yapıya verilecek işleve göre kapasiteyi arttırmak ve alan gereksinimini karşılayabilmek adına ek bina yapılabilir veya yapıya çatı eki yapılar yapı dikey olarak büyütülebilir. Asma kat ilave edilerek yapının içinde alan kazanımı gerçekleştirilebilir. Yapının işlevsel olarak yetersiz kaldığı durumlarda da çeşitli müdahalelerle yapı, yeni işlevine uygun hale getirilebilir. Bu müdahalelere örnek olarak: merdiven sistemi eklemek, taşıyıcı sisteme ek yapmak veya mevcut strüktürü güçlendirmek, yeni koridorlar oluşturmak, ihtiyaca göre yeni mekân düzenlemeleri yapmak ve tamamlayıcı elemanlara müdahalede bulunmak sayılabilir (Apaydın, 2007). Bu müdahalelerde bulunulurken yapının tarihî, çevresiyle ilişkisi ve eski işlevi göz önünde bulundurulmalıdır. Bu değerlere dikkat edilmeden yapılan müdahaleler yapıların kendine özgü özelliklerinin yitirilmesine neden olmaktadır. Özellikle tarihî değeri olan geleneksel yapıların veya alanların dönüşümünde tarihî özelliklerine, çevreyle ilişkilerine dikkat edilmeli, çevresiyle bir bütün olarak düşünülmelidir.

Geçmişten ve çevresel bağlamdan kopuk dönüşümler, yapıların ve alanların tarihî özelliklerini yitirmesine neden olmaktadır.

2.6 Somut ve Somut Olmayan Kültürel Miras

Kültürel miras, “bir topluma ait değerlerin bütünü temsil eden ve geçmişten geleceğe aktarılan fiziksel veya kültürel eserler” olarak tanımlanmaktadır (Can, 2009). Kültürel miras kavramı somut ve somut olmayan kültürel miras olarak ikiye ayrılmaktadır. Somut kültürel miras, yapıları, tarihî yerleri, anıtları ve insan eliyle yapılan diğer nesneleri kapsar ve genellikle arkeolojik, mimari, teknolojik ve bilimsel değerlere sahiptir. Kendiliğinden meydana gelmiş doğal kültürel miras öğeleri de somut mirasın içinde değerlendirilmektedir. Somut olmayan kültürel miras ise, bir ülkenin veya toplumun gelenekleri, inanışları, ritüelleri, dilleri, el sanatları, müzik ve dans gibi ifadeleri, mutfak kültürü, giyim tarzı gibi unsurlardır. Bu unsurlar, bir toplumun kimliğini, tarihini ve değerlerini yansıtan önemli unsurlardır ve bir ülkenin kültürel zenginliğini ortaya koyar (Can, 2009).

Kültürel miras, insanların kimliklerini, tarihlerini, değerlerini ve geleneklerini anlamalarına yardımcı olan bir bellek kaynağıdır. Kültürel mirasın korunması, toplumların kimliklerini güçlendirmekte, eğitim ve araştırma için önemli veriler sağlamaktadır. Ayrıca sürdürülebilir turizm ve ekonomik kalkınmayı desteklemekte ve kültürün gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktadır. Kültürel miras, bir toplumun kimliğini ve tarihini yansıtan önemli bir unsur olup; korunarak gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir.

Kültürel mirasın korunması için uluslararası anlaşmalar ve normlar bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO), dünya genelinde kültürel mirasın korunması için çeşitli sözleşmeler ve programlar yürütmektedir. Unesco kapsamındaki Dünya Mirası Listesi, dünya genelindeki önemli kültürel ve doğal alanları koruma altına almaktadır (Unesco, 2023).

Ancak, kültürel mirasın korunması sürecinde zorluklar da yaşanmaktadır. İklim değişikliği, doğal afetler, kentsel dönüşüm, kâr amacı güden faaliyetler gibi faktörler kültürel mirasın korunmasını tehdit edebilir. Ayrıca, maddi kaynakların yetersiz olması veya hızlı kentleşme gibi nedenlerle kültürel mirasa yeterli önem verilmemiş

ve koruma çalışmalarının başlaması gecikmiş olabilir. Kültürel miras, geçmişten geleceğe aktarılan ve bir topluma ait değerlerin bütünüdür ve bu değerlerin korunması toplumların sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

2.7 Dünyada ve Türkiye’de Kentsel Koruma ve Dönüşüm

Kentsel koruma ve dönüşüm, şehirlerin tarihi ve kültürel mirasını koruma, restore etme ve sürdürülebilir bir şekilde dönüştürme süreçlerini kapsar. Gelişen kentleşme ve modernleşme ile birlikte, kentlerin dokusu, tarihî yapıları ve kültürel değerleri tehdit altında olmuştur. Bu nedenle, kentsel koruma ve dönüşüm, geçmişin mirasını gelecek nesillere aktarmak için zorunlu iki olgudur.

Kentsel koruma, tarihî ve kültürel mirası korumak için çeşitli yöntemleri içerir. Bunlar arasında, tarihî bölgelerin belirlenmesi, koruma alanlarının sınırlarının çizilmesi, tarihî yapıların envanterinin çıkarılması, restorasyon çalışmaları, koruma planlarının oluşturulması ve yasal düzenlemelerin yapılması yer alır.

Kentsel dönüşüm ise, şehirlerin sürdürülebilir bir şekilde gelişmesini sağlamak için koruma çalışmalarıyla beraber veya sonrasında gerçekleştirilen çalışmaların bütünüdür. Kentsel dönüşüm tamamen yeniden inşa şeklinde olabildiği gibi tarihî yapıların restore edilerek yeni fonksiyonlara kazandırılması, atıl alanların değerlendirilerek kullanıma kazandırılması, şehir merkezlerinin canlandırılması şeklinde de gerçekleşmektedir.

Tarihî alanlarda gerçekleştirilen çalışmalar, tarihî ve kültürel mirası koruyarak gelecek nesillere aktarılmasını sağlar. Tarihî yapıların restore edilerek kullanıma kazandırılması, yerel kimlik ve kültürel çeşitliliğin korunmasına yardımcı olur. Atıl alanların değerlendirilerek kullanıma açılması, şehir merkezlerinin canlandırılması gibi faaliyetler, şehirlerin sürdürülebilir olmasına katkı sağlar. Tarihî yapıların restore edilerek turizm ve kültür endüstrilerine kazandırılması, yerel istihdam olanaklarının artırılması gibi faaliyetler, yerel ekonomiye katkıda bulunur.

Bu örneklerden bazıları Tablo 2.1.’de verilmiştir. Beyrut, Xintiandi, Grainger Town, Vila Do Conde, Kapana, Bey Mahallesi, Hamamönü ve Fener-Balat örnekleri incelenecektir.

Proje Adı	Tarih	Ülke	Ölçek	Ortaklar/ Yürütücüler	Hedef	Gerçekleştirilen Uygulama	Maliyet
Beyrut	1.etap: 1994- 2004 2.etap: 2005- 2020	Lübnan	Kent	Hak sahipleri - Yatırımcılar Belediye	Savaş sonrası başkent şekillendirilmesi Restorasyon Alt yapı	Restorasyon Yeniden canlandırma - Sağlıklaştırma	650 milyon dolar
Xintiandi	2010- devam	Çin	Kent/Mahalle	Belediye Yatırımcılar	Yoksul Bölgelerin iyileştirilmesi Restorasyon Tarihî sürdürülebilirlik	Restorasyon Yeniden canlandırma Sağlıklaştırma	75 Milyon Dolar
Grainger Town	1997- 2003	İngiltere	Mahalle	Hükümet Yatırımcılar STK'lar	Yoksul Bölgelerin iyileştirilmesi Restorasyon Tarihî sürdürülebilirlik	Restorasyon Yeniden canlandırma Sağlıklaştırma	106 Milyon Dolar
Vila Do Conde	2000- 2010	Portekiz	Kent/Mahalle	Belediye	Yoksul Bölgelerin iyileştirilmesi Restorasyon Tarihî sürdürülebilirlik	Temizleme Restorasyon Yeniden canlandırma	20 Milyon Dolar
Kapana (Creative District)	2014	Bulgaristan	Mahalle	Belediye Avrupa Komisyonu Yatırımcılar STK'lar	Restorasyon Tarihî sürdürülebilirlik	Temizleme Restorasyon Yeniden canlandırma	4 Milyon Dolar
Favara (Farm Cultural Park)	2010- devam	İtalya	Mahalle	Halk	Yoksul Bölgelerin iyileştirilmesi Restorasyon Tarihî sürdürülebilirlik	Temizleme Restorasyon Yeniden canlandırma	Bilinmiyor
Lodz	2003- devam	Polonya	Mahalle	Belediye	Restorasyon Tarihî sürdürülebilirlik Kültürel Alan	Restorasyon Yeniden canlandırma	550 Milyon Dolar
Bey Mahallesi Gaziantep	2007- devam	Türkiye	Mahalle	Belediye	Yoksul Bölgelerin iyileştirilmesi Restorasyon Tarihî sürdürülebilirlik	Temizleme Restorasyon Yeniden canlandırma	Bilinmiyor
Hamamönü Ankara	2006- 2016	Türkiye	Mahalle	Belediye	Yoksul Bölgelerin iyileştirilmesi Restorasyon Tarihî sürdürülebilirlik	Temizleme Restorasyon Yeniden canlandırma	Bilinmiyor
Fener Balat	2003- devam	Türkiye	Mahalle	Belediye Avrupa Komisyonu	Yoksul Bölgelerin iyileştirilmesi Restorasyon Tarihî sürdürülebilirlik	Temizleme Restorasyon Yeniden canlandırma	7,5 Milyon Dolar

Tablo 2.1 Dünya'dan ve Türkiye'den dönüşüm/yeniden canlandırma örnekleri

2.7.1 Beyrut, Lübnan

Beyrut şehir merkezi, Fenike, Pers, Helenistik, Roma, Bizans, Emevi, Abbasi, Haçlı ve Memluk dönemleri de dâhil olmak üzere Kenanlılardan Osmanlıların hâkimiyetine kadar uzanan 5.000 yıllık bir yerleşimdir. Tarihi boyunca birçok farklı medeniyetin etkisi altında kalmıştır ve bu nedenle birçok farklı tarihî dönemlere ait yapıtlar ve anıtlar barındırmaktadır (Solidere (a), 2023).

Ülkede 1975-1990 yılları arasında meydana gelen iç savaş sonucunda Beyrut, büyük bir yıkım yaşamıştır. Savaşın ardından yaklaşık 20 bin kişi evsiz kalmış ve şehrin yerleşim yerleri ağır bir şekilde zarar görmüştür (Şekil 2.1). Kıyı kesiminde ise yağmalama nedeniyle büyük bir tahribat meydana gelmiştir (Şekil 2.2).

Şekil 2. 1 Savaş sonrası Beyrut Kent Merkezi, 1991 (Timep,2023)

Savaş sonrasında mevcut hükümet, yaşanan savaş süreci nedeniyle şehri yeniden inşa edecek maddi imkânı bulamamıştır. Ancak savaştan sonra gelen ilk hükümet, bu felaketi bir fırsata çevirmeye karar verip planlı bir özel bölge tasarlamak istemiştir (Arkitera, 2023). Bu düşüncenin sonucunda alan için 2 adet proje hazırlanmış ve projeler için özel sektörle iş birliği yapılmıştır. Elyssar Projesi, kentin güney ve güneybatı banliyöleri için, Solidere projesi ise tarihî şehir merkezi için tasarlanmıştır (Şekil 2.3). Solidere projesi, kamu ve özel sektör iş birliğiyle hayata geçirilmiş ve Beyrut'un savaş nedeniyle yıkılan şehir merkezinin yeniden inşası üzerine odaklanmıştır. Şirket, kentin tarihî dokusunu koruyarak, kafe, restoran ve barların tekrar inşasını hedeflemiştir. Bu projeler, Beyrut'un yeniden doğuşuna katkı sağlamış ve şehrin modernleşmesi için önemli birer adım olmuştur (Chahine, 2008).

Şekil 2. 2 Sivil savaş sonrası kent merkezinden cadde görünümü 1991, Restorasyon ve yenileme çalışmaları sonrası görünüm 2003 (Solidere (a), 2023)

Şehrin savaş sonrası bölünmesi sonucunda, kuzeyinde Müslümanların ve doğusunda Hristiyanların yaşadığı alanlar meydana gelmiştir. Bu bölünme, Lübnan'ın ulus olma sürecinde bir çelişki yaratmıştır. Bu nedenle, hazırlanan projede sosyal bütünleşmeye öncelik verilmiştir. Kent merkezinin yeniden inşa edilerek, doğu ve batı yakalarının birbirine bağlanması ve şehir merkezinin sadece ticari değil aynı zamanda sosyal ve kültürel aktiviteler için de kullanılması hedeflenmiştir. Bu sayede, şehirde yaşayan herkesin bir araya gelebileceği mekânlar yaratılmıştır. Böylece hazırlanan proje sadece Beyrut'un yeniden inşası için değil aynı zamanda Lübnan'ın toplumsal bütünleşmesi için de önemli bir adım olmuştur (Aydın, Çamur, 2016).

İki aşamadan oluşan projenin ilk aşamasının öncelikli hedefleri arasında, yeraltı otoparkları ve denizdeki inşaat çalışmaları gibi altyapı adımlarının tamamlanması yer almaktadır. İkinci aşamada ise Beyrut şehrinin denizden korunması için yapılması gereken çalışmalar yer almaktadır (Tadmori, 2004). Beyrut şehir merkezinin yeniden inşasında ana hedefler şunlardır (Solidere (b), 2023):

- Eksiksiz ve modern altyapının kurulumu ile kamu malının kurtarılması
- Tarihi yapıları koruyarak şehrin eski dokusunu yeniden inşa etmek
- Geliştirilecek alanlar için kentsel tasarım projeleri hazırlamak
- Geleneksel ve modern yapıları bir arada yaşatmak

- Meydanlar, bahçeler, yürüyüş yolları ve patikalar gibi kamusal alanlar oluşturmak
- Şehir merkezi tarihinin katmanlarını ortaya çıkarmak
- Ticari merkezler, kamu kurumları, konut, kültür ve eğlence tesisleri içeren ve bu fonksiyonları geniş bir alana entegre etmiş alanlar, mahalleler yaratmak
- Sürdürülebilirlik için esnek, geliştirilebilir bir ortam yaratmak
- Canlı, 24 saat aktif bir şehir merkezi oluşturmak

The Master Plan*

- BCD boundary
- Prewar shoreline
- New development - low density
- New development - medium density
- New development - high density
- Restored building
- Public or religious building
- Open space
- Pedestrian streets / links
- Archeological sites
- Utilities

*Includes proposed modifications to the Waterfront District Sector Plan, sectors A & B, and to roads north of Martyrs' Square.

Şekil 2. 3 Solidere Projesi master plan (Solidere (b), 2023)

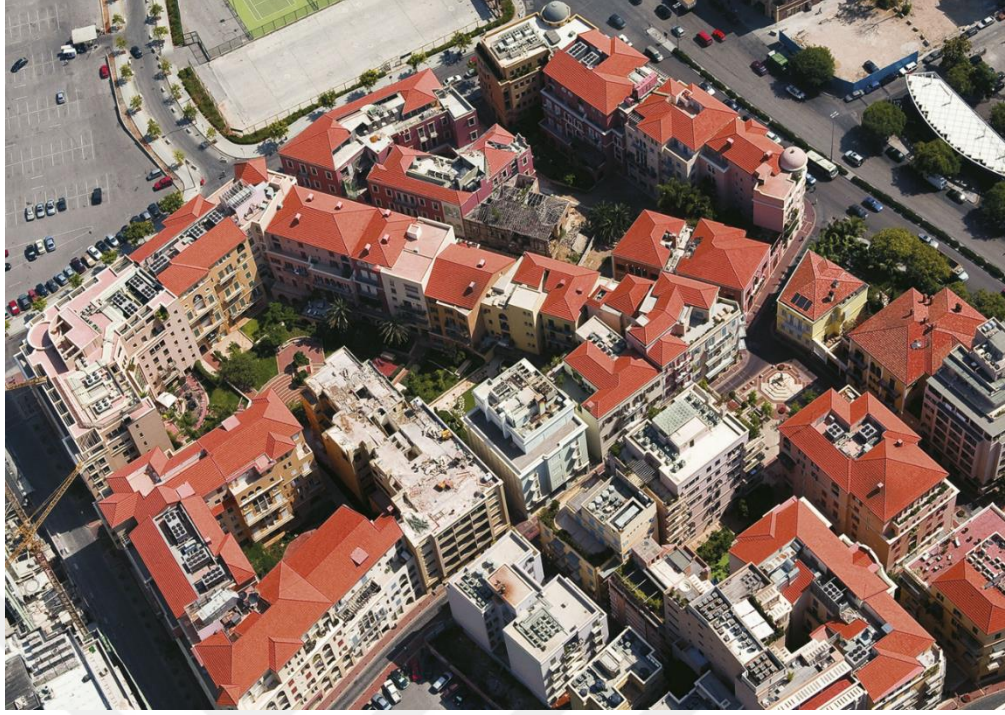
Proje ile şehir merkezindeki 300 bina restore edilmiş ve tarihî haritalar, fotoğraflar ve çizimler kullanarak Beyrut'un geçmişi ve bugünü anlatılmıştır (Şekil 2.4). Ayrıca proje kapsamında Kültür Bakanlığı-Eski Eserler Genel Müdürlüğü ve Beyrut Belediyesi iş birliğinde "Beyrut Miras Yolu" projesi yürütülmüştür. Proje ile Beyrut'un tarihî merkezindeki arkeolojik alanları, tarihî kamusal alanları ve miras binalarını birbirine bağlamak hedeflenmiştir. Proje kapsamında, 2,5 km'lik bir yürüyüş parkuru oluşturulmuştur. Bu parkur, Beyrut'un zengin tarihî mirasını ve 5.000 yıllık tarihî öyküsünü ziyaretçilere sunmaktadır. Beyrut Miras Yolu, kaldırılma

derzlenmiş bronz madalyonlarla işaretlenmiş 50 panelden oluşmaktadır. Parkurun yer aldığı yerler arasında Emir Munzer Camii, Roma Hamamları, Riad El Solh Meydanı ve Büyük Tiyatro gibi yerler bulunmaktadır (Solidere (b), 2023).

Şekil 2. 4 Solidere Projesi sonrası Beyrut Kent Merkezi (Solidere (c), 2023)

Proje kapsamında uygulanan “Saifi Köyü Projesi” dikkat çeken bir diğer bölgedir (Şekil 2.5). Beyrut şehir merkezinde yer alan bu tarihî semt, geleneksel Lübnan mimarisi ve kültürünü koruyarak turistler için ilgi çekici bir yer haline gelmiştir. Köy, günümüzde Lübnan’ın kültürel merkezlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Semt, Lübnan İç Savaşı sırasında büyük zarar görmüş ve 1990’larda restorasyon ve yenileme çalışmaları başlamış olup; 2000 yılında tamamlanmıştır. Restorasyon süreci sırasında, bölgedeki tarihî yapılar restore edilmiş ve Lübnan’ın geleneksel mimarisinden esinlenen modern binalar inşa edilmiştir (Şekil 2.6). Sonuç olarak, Saifi Village, modern ve geleneksel öğeleri birleştiren özgün bir doku haline gelmiştir (Solidere, 2010a).

Şekil 2. 5 Saifi Village üstten görünüm (Solidere,2010a)

Semtte, restoranlar, kafeler, butikler ve sanat galerileri bulunmaktadır. Bölgenin en ünlü turistik mekânlarından biri olan Sursock Müzesi, Lübnan'daki en önemli sanat müzelerinden biridir ve 20. yüzyıl Lübnan sanatının önde gelen eserlerine ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca, Saifi Village'da ünlü Lübnanlı yazar Khalil Gibran'ın doğduğu ev de yer almaktadır. Semtte, Lübnan mutfağından modern yemeklere kadar geniş bir yelpazede yemek seçenekleri bulunmaktadır. Ayrıca, bölgedeki butiklerde el işi ürünler, takılar, kıyafetler ve hediyelik eşyalar gibi çeşitli ürünler satılmaktadır (Solidere, 2010a).

Şekil 2. 6 Saifi Village geleneksel tarzda inşa edilmiş evler ve sokak dokusu (Solidere,2010a)

Uygulanan proje, yeni liman bölgesini tarihî kent merkezine bağlayarak finansal açıdan güçlü bir bölge oluşturmuştur. Projenin ana hedefleri doğrultusunda, sadece Beyrut şehir ve şehir merkezinde değil, Lübnan bütününde yeniden kazanılan kimlik değerleri, sürdürülebilir kentsel mekân anlayışı ile geleceğe aktarılmıştır (Şekil 2.6).

2.7.2 Xintiandi, Çin

Xintiandi, Şangay’ın Taipingqiao bölgesindeki tarihî Shikumen Evleri’nden oluşan geniş bir yerleşim bölgesidir (Şekil 2.7). Bu bölge, ahşap ve tuğladan yapılmış üç katlı şehir evleri olan Shikumen Evleri ile dikkat çekmektedir. Bu evler, süslü kapı tokmakları, çiçekler ve cephedeki geometrik motiflerle öne çıkmaktadır (Feng, 2010). 1900-1930 yılları arasında inşa edilen Tarihî Shikumen Evleri zamanla kullanıma bağlı olarak yıpranmış ve nüfus artışı nedeniyle de alan, kent için çöküntü bölgesi haline gelmiştir. Ancak, 1990’ların sonlarında Tarihî Shikumen Evleri’ni korumak amacıyla Xintiandi kentsel gelişim projesi hazırlanmıştır (Feng, 2010). Bu proje, 52 hektarlık bir alanı kaplamakta olup; Shanghai kent merkezi kentsel gelişiminde örnek bir model olarak büyük bir öneme sahiptir (Yang&Chang, 2007).

Şekil 2. 7 Sementin yukardan görünümü (Solda), Sokak dokusu (Sağda) (Worldbank,2023).

Çin’de arazi kullanım hakları devir yasası 1988’de yürürlüğe girmiş ve Şangay’da kentsel gelişim planlamasında konut sayısında gözle görülür bir artışa yol açmıştır. Sonuç olarak, birçok eski bina yıkılmış ve kentsel gelişim sürecinin bir parçası olarak yüksek katlı konut binaları inşa edilmiştir (Yang & Chang, 2007).

Bölge yüzölçümü bakımından küçük olmasına rağmen yoğun bir nüfusa sahiptir. Şanghay Belediyesi, bölgedeki harap ve gecekondulu mahallelerini yenilemek için 1990’lardan bu yana çeşitli kararlar almıştır. 1992’de, 365 hektarlık harap ve gecekondulu konut birimlerini iyileştirmeyi amaçlayan Program 365’i başlatmıştır.

Proje kapsamında yapılan ön çalışmanın ardından Xintiandi bölgesi belediye tarafından planlanan yenileme programına dâhil edilmiştir. İlgili makamların alması gereken onay süreci kısaltılarak projenin bölgede uygulanması hızlandırılmaya çalışılmıştır. 1997 yılında yaşanan mali kriz, dönüşüm ve geliştirme projeleri de dâhil olmak üzere birçok yabancı yatırımın yavaşlamasına neden olmuştur. Buna karşılık yerel yönetim, dönüşüm projesinin yeni vergilendirme ile devam edeceğini duyurmuştur (Yang & Chang, 2007).

Xintiandi’de, yaklaşık 8 kilometrekarelik bir alanı kapsayan kentsel dönüşüm projeleri 2010 yılında başlatılmıştır. Projeyi uygulamak için SOLL şirketi (Shui in Land Limited Company) kurulmuştur. Projeye Yeni “Cennet” ve “Dünya” anlamına gelen “Xintiandi” adını verilmiştir. Birinci sınıf bir şehir geliştirmeyi amaçlayan proje, Şangay Master Planı (1999-2020) ile benzer hedeflere sahiptir. Uluslararası yatırımcıları bölgeye çekmek için bölgedeki yaşam kalitesinin iyileştirilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak, Xintiandi bölgesinde hedefler doğrultusunda ticaret alanları, restoran ve tarihî özelliklere sahip eğlence mekânlarının oluşturulması planlanmıştır. Daha sonra bölgenin bağlı olduğu Luwan Belediyesi, inşaat oranlarını, yeşil alan oranlarını, yükseklik sınırlarını vb. belirlemek için bir plan hazırlayarak kentsel tasarım ölçeğinde her bir blok için parametre ve özellikler belirlemiştir (Worldbank, 2023).

Xintiandi projesi, eski binaların yıkılması yerine korunması ve yenilenmesi yoluyla Şangay’ın tarihî mirasını korumayı hedeflemiştir. Bu sayede, geleneksel mimari özelliklerin korunması ve modern işlevlerin eklenmesiyle Şangay’ın geleneksel dokusunu yansıtırken aynı zamanda farklı yaşam tarzı deneyimi sunan bir bölge oluşturulmuştur. Xintiandi bölgesinde, restoranlar, kafeler, barlar, butik mağazalar ve turistik yerler gibi birçok farklı aktivite seçeneği sunulmaktadır (Şekil 2.8) (Şekil 2.9).

Şekil 2. 8 Xintiandi Projesi sonrası semtin görünümü (Tripstoshanghai, 2023)

Xintiandi projesine dayanarak, gelecekteki koruma çalışmalarında aşağıdaki veriler dikkate alınmalıdır:

- Başlangıç taslağı veya master planı için proje sahipleri, yerel kamu görevlileri ve diğer kişiler proje başında fikir birliğine varmalıdır.
- Olumsuz ve/veya öngörülemeyen koşullara rağmen planın devam eden uygulaması, geliştiricilerin ve yatırımcıların proje konusun güveninin sarsılmamasını sağlamalıdır.
- Yenilenecek alanın çevresiyle bir bütün olarak düşünülmesi uzun vadeli maliyet ve faydaların hesaplanmasına yardımcı olabilir.
- Kültürel miras, bir yerin kimliğini geliştirebilecek, o yere değer üretebilecek ve hatta yükseltebilecek bir varlık ve bir sermaye biçimi olarak görülmelidir.
- Proje için yerel yönetim fikirlerinde ve önceliklerinde tutarlılık, özellikle uzun vadeli yeniden geliştirme çabalarında önemlidir (Worldbank, 2023).

Şekil 2. 9 Yeni sokak dokusu ve dükkânlar (Tripstoshanghai,2023)

2.7.3 Grainger Town, Newcastle upon Tyne, UK

Grainger Kasabası, Newcastle upon Tyne şehir merkezinin güney kısmında bulunmaktadır. İngiltere'nin en iyi klasik caddesi olarak kabul edilen Gray Street, bölgenin en önemli parçası olup; 1830 ve 1840'larda kentsel geliştirici olan Richard Grainger tarafından inşa edilen bir dizi zarif, klasik caddeden biridir. Grainger Town'ın bir parçası olan bölge: orta çağ sokakları, 13. yüzyıldan kalma bir Blackfriars Dominik Manastırı ve eski Şehir Duvarı Kalıntıları da dâhil olmak üzere önemli tarihî yapılara sahiptir (Robinson and Zass-Ogilvie, 2010).

Grainger Kasabası Newcastle'ın merkezi koruma alanı içinde yer almaktadır. Grainger Kasabası'nda 244'ü tescilli, yaklaşık 450 bina bulunmaktadır. Bölgede, Theatre Royal, eski Bank of England ve Grainger Market gibi bazı önemli yapılar da bulunmaktadır (Campbell, 2003). Orijinal binaların çoğu, oldukça küçük olmasına rağmen, güzel orantılı cephelere sahiptirler (Şekil 2. 10).

Şekil 2. 10 The Midland Bank, Grey ,1969 (Pendlebury,1999)

Yıllar içinde şehir merkezinin kuzeye kaymasıyla, Grainger Kasabası fiziksel ve ekonomik olarak gerilemiştir. 1990'lara gelindiğinde bölgenin, çürümekte olan güzel ve klasik binalarla beraber ihmal edilmiş bir halde olduğu görülmektedir. Bölgedeki toplam 50 tarihî binadan yedisi Risk Altındaki Miras Listesi'ne girmiştir (Robinson and Zass-Ogilvie, 2010).

Grainger Town Projesi, 1997 yılında kurulmuş bir limited şirket olan Grainger Town Partnership tarafından hayata geçirilmiştir. Grainger Town Ortaklığı yönetim kurulu, Belediye Meclisi, önemli kamu kurumları, özel sektör ve bölge sakinlerinden temsilciler dâhil olmak üzere 20 üyeden oluşmaktaydı (Campbell, 2003). Ortaklık, bölgeyi yeniden canlandırmak ve şehrin kalbinde, tarihî bir kentsel mahalle yaratmak için çalışmalara başlamıştır. Bu amaç doğrultusunda, ekonomik gerileme ve tarihî binaların fiziksel çürüme süreçlerinin tersine çevrilmesi için özel sektöre finansman programları uygulamıştır. Ayrıca özel sektörün yatırım yapması için Grainger Kasabası'na olan güveni arttırmayı, kamu alanını iyileştirmeyi, yenilemeleri yürütmeyi ve/veya teşvik etmeyi amaçlamıştır. Grainger Kasabası Ortaklığı, tarihî binaların yeniden kullanımı için koruma yöntemleri ve fikirlerini özel ortaklarla paylaşmak için kapsamlı toplantı programları tasarlamıştır. Ayrıca, daha geniş bir yenilenme gündemi kapsamında istihdam beklentilerini, eğitim fırsatlarını ve sosyal

aktiviteleri iyileştirmeye odaklanmıştır. Bu sayede, Grainger Kasabası'nın fiziksel ve ekonomik çöküşü tersine çevrilmiş ve bölge; çalışmak, yaşamak ve ziyaret etmek için güvenli ve çekici bir yer haline getirilmiştir (Şekil 2. 11).

Şekil 2. 11 Grey Caddesi gece görünüşü (Newcastlegateshead, 2023)

Grainger Kasabasındaki binaların çoğu özel mülkiyete ait olduğundan, bölgedeki özel paydaşlarla güçlü bağlantılar kurmak çok önemliydi. Ortakların yanı sıra, iş adamları ve bölge sakinleri için aylık toplantılar düzenlenerek programın kentsel tasarım ve kamusal sanatlar gibi belirli yönleri için altı danışma paneli oluşturulmuştur. Çalışmalar, Grainger Kasabasında bulunan 17 yetkiliden oluşan bir ekip tarafından yönetilmiştir. Bu ekip, projeye katılmakla ilgilenen ortaklar için tek bir irtibat noktası görevi görmüştür (Campbell, 2003).

Grainger Kasabası Ortaklığı, projenin ömrü boyunca toplam değeri 35.000.000 £ olan 70'in üzerinde finansman planını yönetmiştir. Bu finansman planları: dükkânların üzerindeki alanları yaşanacak bir yere dönüştürmek, risk altındaki mirasın restorasyonu ve korunması için mali yardım, iş kurma ve sanatsal ve kültürel projeler için destekler içermekteydi (Campbell, 2003).

Ortaklık aynı zamanda bölgeye özel yatırımlar çekmeyi de başarmıştır. 2006 yılında, projenin orijinal hedefi olan 74.000.000 £'yu büyük ölçüde aşan toplam yaklaşık 177.880.000 £'luk özel yatırım gerçekleşmiştir. Bu başarıya katkıda bulunan faktörlerden biri, özel girişimcileri Grainger Kasabası'nın yatırımları için iyi bir yer olduğuna ikna etmek için oluşturulan kapsamlı bir reklam kampanyasıdır. Bu kampanya, önemli kamu yatırımlarıyla gerçekleştirilmiştir (Urbed, 2023).

2.7.4 Vila do Conde, Portekiz

Vila do Conde, Portekiz'in kuzeyinde bulunan tarihî bir sahil kasabasıdır. İlk yerleşim M.S. 953'ün erken bir tarihinde kaydedilmiştir. 16. yüzyılda Vila do Conde, şehrin donanmasının inşası nedeniyle ticaret ve denizcilik faaliyetlerinin merkezi olmuştur. Kasaba, Santa Clara Manastırı, Capela do Socorro, S. João Baptista Kalesi, Senhora da Guia Şapeli ve şehrin su kemeri gibi çok çeşitli anıtlara sahiptir. Ancak, 1980'lerden bu yana kasaba, sosyo-ekonomik düşüş ve nüfusun büyük oranda azalmasıyla çöküntü bölgesi olmuştur (Şekil 2. 12) (Avrupa Komisyonu, 2023).

Şekil 2. 12 Vila do Conde sokak görünümü (Jornal-renovacao, 2023)

Bu sorunla mücadele etmek için 2000 ve 2010 yılları arasında "Vila do Conde'yi Yeniden Keşfetmek" programı hayata geçirilmiştir. Programın önceliği, tarihî şehir merkezini canlandırmaktır. Program, tarihî yapıların restore edilmesinin yanı sıra kültürel ve yaratıcı faaliyetler için kullanılmasını da amaçlamaktaydı. Bölgesel ve yerel ortaklarla iş birliği içinde gerçekleştirilen bu faaliyetlerin tanıtımı, Vila do Conde'nin kimliğinin ve yerel halkın aidiyet duygusunun güçlenmesine yardımcı olmuştur (Şekil 2. 13) (Avrupa Komisyonu, 2023).

Şekil 2. 13 Restorasyon sonrası Vila Do Conde sokakları (Thestar, 2023)

Gümrük Binası ve Tersane Müzesi, şehirde bir zamanlar gelişen gemi inşa endüstrisini sergileyen bir müzeye, geçmişte Dantel Okulu olan yapı ise Dantel Müzesi'ne dönüştürülmüştür. Böylece Vila do Conde'nin tarihindeki iki önemli yapı yeniden halkın hizmetine sunulmuştur (Atlas.hubin-project, 2023).

Program, nüfusun azalmasına önlemeyi ve kasabanın mirasını korumayı başarmıştır. Yeniden Keşfedilen Vila do Conde programının başarıları, Kuzey Bölgesel Koordinasyon ve Kalkınma Komisyonu'ndan Novo Norte Ödülü (2011) dâhil olmak üzere yerel, ulusal ve uluslararası tanınırlık kazanmıştır. Ayrıca, her Temmuz ayında Vila do Conde'de düzenlenen Uluslararası Kısa Film Festivali, kültürel ve yaratıcı bir şehir imajını güçlendirmektedir (Avrupa Komisyonu, 2023).

2.7.5 Kapana, (Plovdiv), Bulgaristan

Plovdiv, Avrupa'nın en eski şehirlerinden biri olup, tarihî ve kültürel zenginlikleri ile ünlüdür. Kapana, Plovdiv şehrinin ana meydanlarından biri olan Sahne Meydanı etrafında yer alan tarihî bir semt olup; geçmişi Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar uzanmaktadır. Osmanlı döneminde Kapana, zanaatkârlar ve tüccarlar için bir merkez konumundadır. Çeşitli zanaatlar, atölyeler ve ticari faaliyetler bu bölgede yoğunlaşmıştır. Kapana'daki yaklaşık 400 binadan 80'i, taşınmaz kültürel mirasın nesneleri olan bireysel anıt statüsüne sahiptir (Visitkapana, 2023).

Ancak, 20. yüzyılın ortalarında Kapana Senti'nin durumu değişmiştir. Yıllarca süren dönüşümler ve modernleşme süreci, şehrin farklı aksa doğru gelişmesi ve ekonomik nedenler sonucunda alandan göçlere neden olmuş; bölgenin fiziki ve kültürel dokusunu değiştirmiştir. Bölge, zamanla tamamen terk edilmiş ve atıl hale gelmiştir (Şekil 2. 14) (Visitkapana, 2023).

Şekil 2. 14 Kapana sokak dokusu, 20. Yy sonları (Lostinplovdiv,2023)

1981 yılında bir grup mimar, tasarımcı ve sanatçı liderliğinde, Mimar Antoaneta Topalova'nın "Yaşayan Ortamda Daha Fazla Güzellik İçin: Mimarının Plastik Sanatlarla Sentezi" sergisinde Kapana'nın orijinal görünümünü koruyarak çok işlevli bir kültür mekânına dönüştürülmesi için bir proje sunulmuştur. Bu sunumdan yola çıkarak Plovdiv Belediyesi, eski binaların korunmasını ve yenilerinin mevcut yapı grubu tarzına göre düzenlenmesini istemiş ve Kapana için yeni bir master plan oluşturulmasını talep etmiştir. Projede her binanın kullanım amacı belirlenmiş, uygun olmayan altyapının değiştirilmesi ve binalar ile caddeler için yeşil alanlar öngörülmüştür (Visitkapana, 2023).

Ülkedeki siyasi ve ekonomik sistem değişiklikleri (1989'dan sonra) nedeniyle proje uygulanamamıştır. Ülkedeki tazminat süreçleri, restore edilen mülkler ve yeni yasal düzenlemeler, projenin ilerlemesini durdurmuş ve Kapana'nın gelişimini askıya almıştır. 1995 yılında Plovdiv Belediyesi, Fransa Cumhuriyeti ile bir Avrupa projesi olan "Sokak Mekânlarının Yeni Senografisi" ni kazanmış ve Kapana bölgesinin inşaatı ve yönetimi konusunda iş birliği yapmaya karar vermiştir. Mimar Topalova

liderliğindeki Plovdiv ekibi, Dijon şehrinden bir ekiple birlikte mahallenin estetiği, ulaşımı, otopark ihtiyacı, kamu hizmetleri ve atık toplama organizasyonu üzerinde çalışmıştır. Bu projede, ulusal düzeyde ilk kez, Plovdiv vatandaşlarıyla açık bir kabul odasında tartışma yoluyla düzenlenmiş ve şehir sakinleri ile misafirleri fikirlerini paylaşmaya davet edilmiştir. Uzmanlar, toplanan görüşleri analiz ederek aylık raporlar hazırlamıştır. Bu süreç, daha sonra Plovdiv Belediyesi'ne Kapana'nın inşası ve yönetimi için özel kuralların oluşturulmasına neden olmuştur. Fakat belediye yönetimi, bu özel kuralları uygulamamıştır (Visitkapana, 2023).

2000'li yılların başında Kapana Bölgesi, Plovdiv Belediyesi'nin tekrar gündemine gelmiş ve birtakım çalışmalar yapılmıştır. Kapana'nın canlandırılması için gerçekleştirilen bazı önemli çalışmalar şunlardır (Culturalheritageinaction.eu,2023):

Restorasyon ve Yeniden İnşa: Kapana, atıl bir bölgeyken, 2000'lerin başında restore edilerek canlandırıldı. Bölgedeki tarihî yapılar ve sokakların restorasyonu, yıkılmış veya boş binaların yeniden inşası ve altyapı iyileştirmeleri yapıldı. Bu çalışmalar, bölgenin tarihî karakterini koruyarak, Kapana'yı hem geleneksel hem modern yaratıcı bölgeye dönüştürmeyi hedefledi.

Kültürel Etkinlikler: Kapana, kültürel etkinliklerin düzenlendiği bir merkez haline getirilmiştir. Bölgede konserler, sergiler, tiyatro gösterileri, dans etkinlikleri, atölyeler ve diğer kültürel etkinlikler düzenlenmiştir. Bu etkinlikler, yerel sanatçıların ve tasarımcıların çalışmalarını sergilemelerine ve bölgenin canlı bir kültürel sahneye dönüşmesine yardımcı olmaktadır (Şekil 2.15).

Şekil 2. 15 Kapana Canlandırma Projesi sonrası sokak dokusu (Atlas.hubin-project.eu, 2023).

Yaratıcı Sektöre Destek: Kapana, özellikle yerel sanatçılara destek sağlayan bir merkez haline getirilmiştir. Bölgede yerel sanatçılar, tasarımcılar, zanaatkârlar ve girişimciler için dükkânlar, stüdyolar ve atölyeler gibi mekânlar tesis edilmiştir. Bu durum, yerel yaratıcıların çalışmalarını sergileme, üretim yapma ve ticaret yapma fırsatlarına erişmelerine yardımcı olmaktadır.

Turizm ve Tanıtım: Kapana’da, turizm potansiyelini artırmak için tanıtım çalışmalarına odaklanıldı. Bölgenin turistik cazibe merkezi olarak tanıtımı yapılarak yerel ve uluslararası turistlerin ilgisini çekmek hedeflendi. Bölgenin benzersiz atmosferi, tarihî değeri ve yaratıcı etkinlikleri vurgulanarak Kapana, Plovdiv’in turizm haritasında öne çıkan bir nokta haline getirildi.

Topluluk Katılımı: Kapana’nın canlandırılması sürecinde yerel topluluğun aktif katılımı teşvik edilmiştir. Bu nedenle yerel sakinler, işletmeciler, sanatçılar ve diğer paydaşlar, bölgenin geleceğini şekillendirmede aktif bir rol oynadı. Topluluk katılımı, Kapana’nın sürdürülebilir bir yaratıcı bölge olarak gelişmesine ve yerel halkın bölgeye duygusal bağ kurmasına yardımcı oldu.

Plovdiv şehri, Avrupa Kültür Başkenti Programı’na katılmak için 2012 yılında ilk girişiminde bulunmuş ve 2019 yılında Avrupa Kültür Başkenti seçilmiştir (Atlas.hubin-project.eu, 2023).

Şekil 2. 16 Kapana Creative District'ten graffiti sokak sanatı görüntüsü (Plovdivcitycard, 2023)

2014 yılında Kapana Projesi kapsamında “Kapana Creative District” kurulmuştur (Şekil 2. 16). Kapana Creative District projesi, sadece mevcut mirası koruyup yeniden kullanmakla kalmayıp, aynı zamanda kültürel bir buluşma noktası yaratmayı hedeflemiştir. Sanatçılar, zanaatkârlar, yazarlar ve müzisyenler gibi yaratıcı profesyoneller için bir buluşma alanı olarak hizmet vermektedir. Her yıl ünlü sanatçıların yer aldığı sinema ve tiyatro performanslarına ev sahipliği yapmakta ve ‘tasarım’, ‘mimari’ ve ‘dans’ gibi temalara odaklanan haftalar düzenlemektedir. Bölge ayrıca kentsel çevre, gençlik kültürü, sirk ve sokak sanatı gibi önceden belirlenmiş temalar etrafında sanatçıları destekleyen tematik açık çağrılara da ev sahipliği yapmaktadır. 2014 ve 2019 yılları arasında 55 büyük kültürel etkinliğini destekleyen ve yılda 100’den fazla etkinliğe ev sahipliği yapan bölge, her yıl 500’den fazla aktif işletmeye yer sağlamaktadır (Atlas.hubin-project.eu, 2023).

Kapana Projesi kapsamında bölgedeki tarihî yapılar restore edilmiş, sokaklar ve meydanlar yeniden düzenlenmiş, altyapı güncellenmiş ve bölgeye yaratıcı endüstrileri teşvik etmek için çeşitli faaliyetler düzenlenmiştir. Böylece Kapana, birçok girişimci ve sanatçının faaliyet gösterdiği bir yer haline gelmiştir. Bölgede, butik mağazalar, kafe ve restoranlar, atölyeler, sanat galerileri ve etkinlik alanları gibi farklı mekânlar bulunmaktadır. Ayrıca, Kapana, kültürel etkinliklere ve festivallere ev sahipliği yapan ve yerel ve uluslararası sanatçıların eserlerini sergileyen bir sanat sahnesine

dönüşmüştür. Günümüzde Plovdiv Kenti'nin en aktif bölgesidir (Lostinplovdiv, 2023).

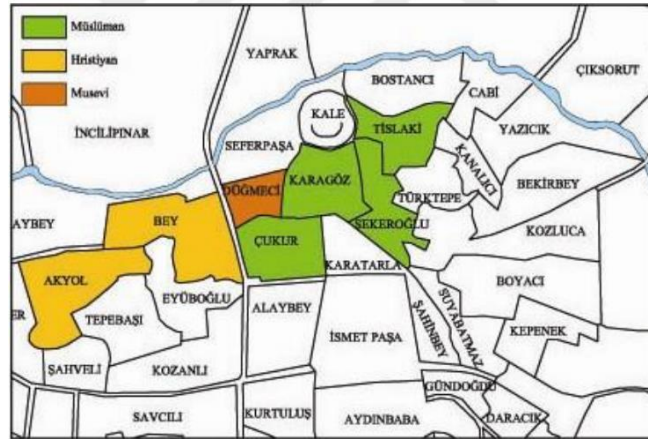
2.7.6 Bey Mahallesi, Gaziantep

Bey Mahallesi Gaziantep ilinin merkez ilçelerinden biri olan Şahinbey İlçesi'nde bulunmaktadır (Şekil 2. 17). Mahalleyi Hürriyet Caddesi, Atatürk Bulvarı ve Eyüboğlu Caddesi gibi önemli ve yoğun akslar çevrelemektedir (Akten ve Sunar, 2021).

Şekil 2. 17 Bey Mahallesi, 20. Yüzyıl ilk çeyrek (Başgelen, 1999)

Mahallede 1536 yılında 50 hane olduğu bilinmektedir. Nüfusunun çoğunluğu Müslümanlardan oluşmaktadır. 1800'lere gelindiğinde ise kentte ticaret ve eğitim alanlarında etkili olan Ermenilerin ikamet ettiği bir mahalleye dönüşmüştür (Şekil 2.18). 1800'lerde mahallede 1 hastane, 3 cami ve 3 kilise bulunmaktadır (Çelik, 1999). Gaziantep ilinin genel nüfus dağılımına bakıldığında Tıslaki, Karagöz, Şekeroğlu ve Çukur mahallelerinde Müslümanların, Bey ve Akyol mahallelerinde Ermenilerin, Düğmeçi ve etrafında Musevilerin ikamet ettiği görülmektedir. Farklı etnik grupların yan yana olan mahallelerde ikamet ediyor olması bölgenin zengin kültürel öğelere sahip olmasını sağlamıştır (Tatlıgil, 2005).

alanlarına göç etmesi ve alana düşük gelir grubuna mensup ailelerin yerleşmesiyle mahalle tahrip olmuş ve zamanla atıl bir hale gelmiştir (Akten, Sunar, 2021).

Tarihî Bey Mahallesi, 2007 yılında koruma altına alınmış ve aynı yıl alanda sokak sağlıklılaştırma ve restorasyon çalışmaları başlamıştır (Akten, Sunar, 2021). Mahallede 60 adet tescilli yapı vardır (Gül, 2005). Kentsel sit alanı için hazırlanan koruma amaçlı imar planının revizyon çalışmaları 2010 yılında tamamlanmış ve nazım imar planı (1/5000) 28.05.2010, Koruma Amaçlı İmar Planı (1/1000) 21.10.2010 tarihinde onaylanmış ve yürürlüğe girmiştir (Özalpay, 2020).

Çalışmalar kapsamında alandaki metruk binalar restore edilmiş ve yaşanılabilir hale getirilmiştir. Polis Evi, Koruma Uygulama ve Denetim Büroları (KUDEB) ve Öğretmenevi gibi kamu kurumları bu alana taşınmıştır. Üç adet Geleneksel Gaziantep Evi müzeye dönüştürülerek yeniden işlevlendirilmiştir (Şekil 2.20) (Özalpay, 2020). Bazı geleneksel konutlar günümüzde butik otel ve kafe olarak kullanılmaktadır (Googlemaps, 2023).

Şekil 2. 20 Atatürk Müzesi (Solda) (Özalpay, 2020), Oyuncak Müzesi (Ortada) (Özalpay, 2020), Hasan Süzer Etnografya Müzesi (Sağda) (Kültürportali, 2023)

Sokaklara dikey aydınlatma elemanları ve yerden aydınlatma sistemleri entegre edilmiştir (Şekil 2.21). Bu sayede hem güvenlik problemlerinin oluşmasını engellemek hem de geleneksel konut ve sokak dokusunun öne çıkarılması hedeflenmiştir. Sokaklardan elektrik direkleri kaldırılmış, elektrik sistemi yer altına alınmıştır. Böylece zaten dar olan sokaklardaki görsel kirliliğin önüne geçilmiştir. Ayrıca mahallenin algılanabilmesi ve erişilebilmesi için yapılan yönlendirme tabelaları mahallenin fark edilmesine katkı sağlamıştır.

Şekil 2. 21 Bey Mahallesi sokak aydınlatması

Çalışmalar sonucunda Bey Mahallesi atıl durumdan kurtulmuş, turistik merkez haline gelmiştir. Günümüzde yerli ve yabancı turistlerin sıklıkla ziyaret ettiği bir alandır. Alanı yerel halk da yoğun olarak kullanmaktadır. Kafeleri, butik otelleri, restoranları, müzeleri, kamusal alanları ve geleneksel sokak dokusuyla kentte cazibe merkezi konumundadır.

2.7.7 Hamamönü, Ankara

Hamamönü, Türkiye'nin başkenti olan Ankara'nın en eski ilçelerinden Altındağ İlçesi'nde, Hacettepe Mahallesi sınırları içerisinde bulunan tarihî bir semttir (Şekil 2. 22) (Kültürportalı, 2022). Tarihî semt bünyesinde 19.yy'a ait cami, hamam, konut yapılarını bulundurmaktadır. Hamamönü, geçmişte Ankara'nın önemli ticaret merkezlerinden biri olması yönüyle de dikkate değerdir.

Şekil 2. 22 Hamamönü eski hal (Eskitürkiyefotoğrafları,2023)

Kentte, süreç içinde gerçekleşen teknolojik gelişmeler, kullanıcı değişiklikleri gibi nedenlerle alanda güvenlik problemleri yaşanmaya başlanmış; tarihî yapılar bakımsızlıktan tahrip olmuştur. Özellikle 1960'lı yıllarda Ulucanlar ve Talatpaşa Caddeleri'nin açılması sebebiyle bölge inşa edilen çok katlı blokların arasında sıkışmış ve zamanla çöküntü bölgesi haline gelmiştir (Poyraz, Gündoğan, 2014).

Hamamönü, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu tarafından "ikinci derece kentsel sit alanı" olarak belirlenmiştir. Eski kent dokusunu ortaya çıkarmak ve turizm faaliyetlerini geliştirmek için 2006 yılında bölgedeki restorasyon çalışmaları Dutlu Sokak ve İnci Sokak'ın yenilenmesiyle başlamıştır (Altındağ Belediyesi, 2007). 2008 yılının sonunda 250'den fazla yapı restore edilmiştir. (Altındağ Belediyesi, 2008). Alandaki çalışmalar devam ederken 2007 yılında Mehmet Akif Müze Evi, 2008 yılında geleneksel sanat atölyelerinin yer aldığı Sanat Sokağı ve 2009-2010 yıllarında El Sanatları ve Gıda Pazarı'nın açılışı yapılmıştır. Bölgedeki işletmelerin sayısında ve özellikle hediyelik eşya dükkânları, kafeler ve restoranlarda belirgin artış olmuştur. 2010 yılında tarihî konak ve yapıların; müze, düğün salonu ve lojmanlara dönüştürüldüğü Hamamarkası'nda restorasyon çalışmalarına başlanmıştır. Bölge aynı zamanda geleneksel Osmanlı sivil mimarisini temsil eden Karacabey Hamamı ve Camii, Tacettin Camii, Sarıkadı Camii, Kabakçı Konağı, Beynamlızade Konağı,

Kamilpaşa Konağı gibi birçok anıt ve yapıya da ev sahipliği yapmaktadır (Tekin, 2020).

Hamamönü bölgesinde gerçekleştirilen restorasyon çalışmaları, geleneksel ve tarihi kültüre odaklanarak; kültür aktarımı ve koruma perspektifiyle analiz edilebilecek bir kent mekânı yaratmıştır. Bu bölgedeki işletmelerin otantik temalara sahip kafeleri, kına konakları ve Ramazan ayında kentin en sık ziyaret edilen alanı olması kültürel anlamda bir toplanma mekânı işlevi görmektedir (Tekin,2020).

Proje, yaklaşık 250 evin dış cephe restorasyonu, altyapının yenilenmesi, sokaklara yeni taş döşenmesi ve aydınlatma yapılması gibi çeşitli restorasyon uygulamalarını içermektedir (Şekil 2.23) (Altındağ Belediyesi, 2007).

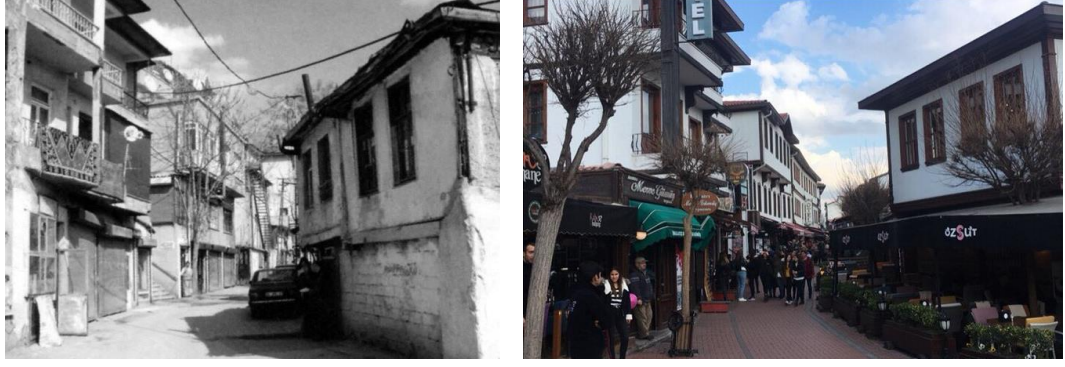
Şekil 2. 23 Hamamönü restorasyon sonrası sokak dokusu (Kültürportali, 2022)

Hamamönü, geçmişin figürlerinin hatırlatılması yoluyla kimlik inşa etmeyi hedeflemiştir. Mehmet Akif Ersoy ve onun gibi önemli figürlerin hayatına tanıklık eden binalar ve sokaklar, geçmişin hatırlanmasına ve toplumsal hafızanın canlı tutulmasına katkıda bulunmaktadır. Alanda bulunan önemli yapılardan, İstiklal Marşı'nın yazıldığı, Tacettin Dergâhı müze olarak kullanılmaktadır. Mehmet Akif Ersoy ismi park ve sokaklara verilmiş, heykeli yapılmış ve Mehmet Akif Ersoy Kültür Parkı açılmıştır. Mehmet Akif Ersoy'un heykelinin de dikildiği Mehmet Akif Ersoy Meydanı, dinlenme alanı olarak planlanarak hizmete açılmıştır. Bu meydan, Hamamönü'nün tarihi ve kültürel mirasını yeni kamusal alanlar ve anıtlar inşa ederek canlandırma çabasının bir başka örneğidir. Ankara Mevlevihanesi Kültür ve Sanat Evi,

tarihi ve kültürel bir miras olan Mevlevi geleneğinin yaşatılması ve tanıtılması amacıyla hayata geçirilmiştir. Bu proje, bölgenin turizm potansiyelini artırmayı ve kültürel bir merkez oluşturmayı hedeflemektedir. Mevlevi geleneğine ait sema ayinleri, konserler ve sergiler gibi etkinlikler düzenlenmektedir (Altındağ Belediyesi, 2007).

Hamamönü bölgesi fiziki iyileştirmelerin ötesinde tanıtımı için de önemli çabalar sarf edildiği görülmektedir. Bu tanıtım faaliyetleri arasında sosyo-kültürel etkinlikler düzenlemek, televizyon programları yapmak, bilgisayar modelleme yoluyla 3 boyutlu rehberler oluşturmak ve daha fazlası yer almaktadır. Sanat sokağı, kültür sanat merkezi ve açık hava sineması gibi çeşitli mekânların oluşturulması, canlı müzik etkinlikleri ve diğer etkinlikler için de alan sağlamıştır. Alanda düzenlenen Ramazan eğlenceleri, Hamamönü Hıdırellez Şenlikleri ve Tarihî Kabakçı Konağı'nda düzenlenen söyleşiler gibi etkinlikler bölgenin kültürel anlamda canlanmasına ve kamusal bir toplanma mekânı inşa sürecine girmesine yardımcı olmuştur. Bunun yanı sıra, Hamamönü'nde bulunan kına konakları da bölgenin kültürel kimliğinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmaların amacı, bölgenin tarihî ve kültürel değerlerini korumak ve gelecek nesillere aktarmak olduğu gibi, aynı zamanda turizm açısından da önemli bir potansiyeli ortaya çıkarmaktır. Hamamönü, ziyaretçiler için tarihî bir atmosfer sunarken, aynı zamanda yerel halk için de bir buluşma ve etkileşim mekânı olmaktadır (Tekin, 2020). 2019 yılında altıncısı düzenlenen Hamamönü Çiğdem Şenliği, Hamamönü'nde canlandırmanın bir başka örneğidir. Bu etkinlik, her geçen yıl artan katılımcı sayısı ile canlandırma projelerinin önemli bir örneği haline gelmiştir (Tekin, 2020).

Hamamönü'nün kültürel mirasının korunması ve canlandırılması çalışmalarıyla birlikte, bölge ticari faaliyetler açısından da canlanmıştır. Evler ve sokaklar, kafeler ve bölgeye ilgi gösteren çeşitli marka ve işletmeler, bölgenin hareketli bir sosyal aktivite merkezine dönüşmesine katkıda bulunmuştur.

Şekil 2. 24 Restorasyon ve canlandırma çalışmaları öncesi, canlandırma çalışmaları sonrası (Antolojankara, 2023)

Bu çabalar kısa sürede gözle görülür bir etki yaratmıştır. Hamamönü, yerli ve yabancı turistlerin ilgi odağı haline gelmiştir. Bölgede açılan kafeler, restoranlar, butik oteller ve hediyelik eşya dükkânları ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Şekil 2. 24). Ayrıca, bölgede düzenlenen kültürel etkinlikler, turistlerin bölgeye olan ilgisini artırmaktadır.

Hamamönü projesi uygulayıcılarının “nostaljik bir mekân” vaadiyle çağırısı sonucu ziyaretçiler tarafından ilgi görmüş ve zihinlerde yer etmiştir. Tarihî ve kültürel değerleri hatırlatan uygulamalar sayesinde turizm açısından tanıtım faaliyetlerine ve kentlilerin kolektif bilincinin güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

2.7.8 Fener- Balat, İstanbul

Haliç bölgesi, İstanbul’un önemli tarihî merkezlerinden biri olup; Bizans ve Osmanlı dönemlerinden beri bir liman, sanayi merkezi ve yaygın rekreasyon alanı olarak kullanılmaktadır. Bölgede Ermeniler, Rumlar ve Museviler gibi farklı etnik ve dini gruplar yaşamış ve camiler, kiliseler, sinagoglar, hamamlar, taş evler inşa edilmiştir (Ahunbay, 2016; Aysev, 2014). 19. yüzyılda sanayileşme ile birlikte kentleşme hızlanmış ve bölge değişmeye başlamıştır. 1980’lerde dönemin belediye başkanı Bedrettin Dalan bölgeyi küresel kent modeline uygun olarak şekillendirilmeye çalışmıştır. Bu kapsamda tarihî mahalleler yıkılmış ve sanayi tesisleri kentin dışına taşınmıştır (Bezmez, 2009). Bu durum, bölgenin ekonomik çöküntüye uğramasına ve yoksullukla karşı karşıya kalmasına neden olmuştur (Bezmez, 2007).

Fener ve Balat semtleri, İstanbul’un tarihî kent merkezinde bulunmaktadır. Balat, özellikle İstanbul’un Musevi Cemaati’nin varlığını sürdürdüğü önemli bir alandır.

Bölgede Neve Şalom, Messina, Ahrida, Selaniko ve Yanbol Sinagogu gibi birçok sinagog bulunmaktadır. Ferruh Kethuda Camii, Çarşı Hamamı, Surp Hreşdagabet Ermeni Kilisesi ve Ayos Dimitrios Rum Kilisesi gibi tarihî yapılar da bu bölgede bulunmaktadır. Bu yapılar, Balat'ın farklı dinlerinden insanların bir arada yaşadığı bir yer olduğunu göstermektedir (Akın, 2016).

Fener-Balat, birçok tarihî yapıyı bünyesinde barındıran ve UNESCO tarafından Dünya Mirası Listesi'ne alınan tarihî bir semttir (UNESCO, 2019). Tarihî şehir merkezindeki konumu, tarihî kimliği ve sahil şeridine yakınlığı onu rant potansiyeli yüksek bir bölge haline getirmiştir. Fener-Balat evleri, özgün ve tarihî mimari kimliğiyle, genellikle iki veya üç katlı, dar bir arsa üzerinde yer alan, her katta bir veya iki oda bulunan müstakil yapılardır (Şahin, 2016). Bölgede genellikle kâgir ve son dönemlerde de betonarme yapılmış yapılara rastlanmaktadır. Bu yapılar, tarih boyunca meydana gelen toplumsal değişimler nedeniyle bir miktar tahribata uğramıştır.

Fener-Balat Bölgesi, “Haliç Kıyı Düzenleme Projesi”, “Fener ve Balat Semtleri Rehabilitasyon Programı” ve “Fener-Balat ve Ayvansaray Kentsel Yenileme Projesi” olmak üzere üç önemli projeden etkilenmiştir (Dinler ve Güçhan, 2016). Haliç Kıyı Düzenleme Projesi, 1984-1992 yılları arasında hayata geçirilmiş ve kıyıların boşaltılması, dolgunun yapılması ve sanayinin dönüştürülmesini içermiştir. 1996 yılında gerçekleştirilen Habitat II Konferansı, Fener-Balat Rehabilitasyon Programı için zemin hazırlamış ve bölge, UNESCO tarafından kültürel miras öğelerinin bulunması nedeniyle pilot bölge seçilmiştir. “Fener-Balat Rehabilitasyon Programı” ve Fatih Belediyesi'nin yürüttüğü “Fener-Balat-Ayvansaray Kentsel Yenileme Projesi” ile bölgede ardışık iki dönüşüm süreci başlamıştır (Aysev, 2014). Rehabilitasyon Programı, Fatih Belediyesi-AB ortaklığıyla yürütülmüştür ve sosyal haklara saygılı, bölgede yaşayan halkı da uygulama süreçlerine dâhil eden bir çalışma modelini benimsemiştir (Altınsay, 2008; aktaran Ahunbay, 2015; Şahin, 2016). Rehabilitasyon Programının içeriği şu şekildedir:

- Balat bölgesinde yer alan yaklaşık 100 konut, mimari ve sosyal yapılara göre belirlenecek şekilde restore edilecek tarihî değerleri korunacak ve yansıtılacaktır. Mülk kullanım izni içinde gerçekleştirilecek bu çalışma ile

bölgenin tarihî değerlerini korumak ve turistik bir cazibe merkezi haline getirmek amaçlanmaktadır.

- Kadın, genç ve çocukların isteklerini karşılayabilecek bir sosyal merkez de kurulacaktır. Bu merkez, bölgenin sakinlerinin kültürel, toplumsal ve ekonomik masraflarını cevap verecek ve bölgedeki sosyal hayatın canlanmasından katkı sağlayacaktır.
- Balat'ın tarihî çarşısının ekonomik gelişimi için azıcık hale getirilmesi de planlanmaktadır. Bu amaçla, çarşıda yer alan organizmaların fiziksel koşulları iyileştirilmesi ve bölge ekonomisine katkı sağlanması hedeflenmektedir.
- Bölge sakinlerinin çöplerinin geri dönüştürülmesi ve katı atık yönetimi konusunda bilinçlendirilmesi de önemli bir hedef olarak belirlenmiştir. Bu amaçla, bir katı atık yönetim stratejisi geliştirilecektir. Bu çalışma ile bölge yönetimini sağlamak da daha sağlıklı bir hale gelecektir.

Ayrıca, Fatih Belediyesi ve Avrupa Komisyonu bölgedeki kiracıların haklarını koruyan bir protokol imzalamıştır. Bu protokol, yenileme sonrasındaki beş yıllık süre boyunca mülk sahiplerinin kiracıları tahliye edememe, kira bedelini yasal artış seviyesinden daha fazla arttıramama ve mülklerini üçüncü kişilere devredememe maddelerini içermektedir (Atalay, 2016).

2003-2008 yılları arasında, Rehabilitasyon Projesi kapsamında 121 yapı özgün plan ve yapı malzemeleri kullanılarak yıkılmadan restore edilmiştir (Bıçakçı, 2023).

3. MATERYAL VE METOT

İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan Kayseri, binlerce yıllık bir geçmişe sahip olduğu düşünülen, çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmış, zengin kültürel mirasa sahip kentlerimizden biridir. Tarih boyunca nüfus yoğunluğu bakımından önemli şehirlerden biri olmuş ve gayrimüslim topluluklar bu nüfus içinde önemli bir yere sahiptir. Kent merkezi içinde gayrimüslim toplulukların yoğun olarak yaşadığı yerlerden biri de Tavukçu Mahallesi'dir. Mahalle, şehrin tarihî dokusunu ve geleneksel yaşam tarzını yansıtan önemli bir alt bölgedir. Tarihî evleri, dar sokakları ve cumbalı konakları ile dikkat çekmektedir. Mahalledeki yapılar, Geleneksel Kayseri Evleri'nin mimari özelliklerini yansıtmaktadır. Mahalle, geçmişte kentin zenginlerinin ve zanaatkârlarının ikamet ettiği bir bölgeyken, Ermeni Tehciri, kentin Sivas Bulvarı yönünde gelişmesi gibi sebeplerle kullanıcı değişikliğine uğramış, tahrip edilmiş ve 90'lı yılların sonunda atıl hale gelmiştir (Küçük, 2023).

Kamulaştırma çalışmaları, alandaki diğer yapılara göre daha korunmuş olan yedi konağın Erciyes Üniversitesi'ne verilmesiyle başlamıştır. Erciyes Üniversitesi 2003 yılında restorasyon çalışmalarına başlamıştır (Küçük, 2023). 2005 yılında konakları Erciyes Üniversitesi'nden Büyükşehir Belediyesi devralmış ve alanı 5 çalışma etabına ayırmıştır. Birinci Etabı, Erciyes Üniversitesi'nden devralınan 7 konak oluşturmaktadır. Bu konaklar Gürbaz Konağı, Dülgeroğlu Konağı, Efendiâğalar Konağı, Camcıoğlu Konağı, Kuyumcuoğlu Konağı, Bezircioğlu Konağı, Selçuki Konağı'dır. İkinci Etap Halil İbrahim Gömlekçioğlu Evi, Gazioğlu Evi, Müftü Evi ve 5 adet konuttan oluşmaktadır. 3. Etap olarak belirlenen alanda tarihî Setenönü Hamamı, At Pazarı Sokağı Çeşmesi ve iki adet tescilli konut bulunmaktadır. 4. Etabta 5 adet tescilli konut bulunmaktadır. 5. Etap olarak ayrılan alan ise tamamen kentsel tasarım alanı olarak düşünülmüştür. Kentsel tasarım alanı kapsamında butik otel, restoran, bakkal, manav, kıraathane, fırın, şarküteri, aktar, berber ve pastaneyle beraber etkinlik meydanı bu proje ile hayata geçirilmektedir (Kayseri, 2022). 1. 2. 3. Etablardaki restorasyon ve kamulaştırma çalışmaları tamamlanmıştır. Ayrıca 3. Etap için 2010 yılında "Kayseri Mahallesi Projesi" hazırlanmış ve mevcut tarihî dokuya uygun yeni yapılar inşa edilip; kamulaştırılmıştır. Günümüzde ise 4. Etap'ın restorasyon çalışmaları devam etmektedir. Kayseri Mahallesi Projesi'nden dolayı Tavukçu Mahallesi günümüzde Kayseri Mahallesi olarak anılmaktadır.

Bölge tarih boyunca verdiği ve aldığı göçlerden dolayı sürekli kullanıcı değişikliğine uğramış bir yerleşim olmuştur. Bu yaşanan kullanıcı profili değişiklikleri, nüfus artışı, kentleşme, yaşam şartlarının değişmesi gibi faktörler ve koruma, planlama çalışmalarındaki eksiklikler bu alanın zaman içinde yıpranmasına, sahip olduğu değerlerin korunamamasına ve atıl duruma gelmesine neden olmuştur. Bu araştırmada, bu durumun önüne geçebilmek için bölgede yapılan restorasyon, kentsel tasarım ve yeniden işlevlendirme çalışmaları ve bu çalışmaların bölgeye olan etkilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Koruma, restorasyon veya bir koruma biçimi olarak yeniden işlevlendirme sadece bir yapıyı ayakta tutabilmek adına yapılan çalışmalardan çok bütünsel bakılması gereken bir olgudur. Tüm kenti, kent tarihini ve kentin kimlik öğelerini ilgilendirmektedir. Tarihî bir dokuda başlayan değişim/dönüşüm tüm kenti etkileyecek düzeyde önem taşımaktadır.

Çalışmada öncelikle ‘Kent, Kentsel Kimlik’ kavramları incelenmiş, toplumsal, kültürel, mekânsal dönüşüm kavramları üzerinde durulmuştur. Dünyadan ve Türkiye’den Tavukçu Mahallesi’yle benzer özellikler gösteren bölgelerde gerçekleştirilen çalışmalara değinilmiştir. Çalışmanın bundan sonraki kısmında ise Kayseri kentinin genel bilgileri verilecek, Tavukçu Mahallesi’nin fiziki özellikleri, tarihi, kültür varlıkları incelenecek ve Tavukçu Mahallesi’nin bu özellikleriyle Kayseri kenti içinde özelleşme sebepleri anlatılacaktır.

Özellikle mekânsal dönüşümü daha iyi anlayabilmek adına günümüzde çalışmaları bitmiş durumda olan 1. 2. ve 3. Etap’ta bulunan tescilli yapılar incelenerek ve yeniden işlevlendirilen tescilli yapıların ve Tavukçu Mahallesi’nin dönüşümü analiz edilecektir. Tavukçu Mahallesi’nin yıllar içinde geçirdiği değişim ve bu değişimle birlikte gerçekleşen toplumsal, kültürel ve mekânsal dönüşümünün kente ve kent kimliğine olan etkileri sorgulanacaktır.

Bu araştırmalar sonucunda koruma ve dönüştürme çalışmalarının kente etkilerinin araştırılması, olumlu-olumsuz yönlerinin tespit edilmesi ve bu verilerin gelecekte yapılacak koruma çalışmalarına katkıda bulunması hedeflenmektedir.

3.1 Kayseri Hakkında Genel Bilgiler

Kayseri, İç Anadolu'nun güneyinde, Orta Kızılırmak kısmında yer almaktadır (Şekil 3.1). Etrafını Nevşehir, Yozgat, Niğde, Adana, Kahramanmaraş illeri çevrelemektedir. Türkiye'nin en kalabalık illeri sıralamasında, TÜİK 2021 verilerine göre, 1.434.357 kişilik nüfusuyla 15. sıradadır (TÜİK, 2022).

Şekil 3. 1 Kayseri'nin Türkiye İçindeki Konumu (Paintmaps, 2022)

3.1.1 Tarihsel gelişimi

Kayseri, konumundan dolayı geçmişten günümüze birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Tarihî İpek Yolu'nun da geçtiği Kayseri'nin, 6000 yıllık bir tarihe sahip olduğu düşünülmektedir (Kayserikültür, 2022).

Kayseri'deki bilinen ilk yerleşim Hattiler'in kurduğu, yerleşimlerin Erken Tunç Çağı'nda başladığı Kültepe'dir. Kültepe'nin yanında Asurlu tüccarların kurduğu Karum (Pazar yeri) yer almaktadır. Bu bölgede 1948 yılından bu yana yapılan kazı çalışmalarında 20.000'in üzerinde çivi yazısıyla yazılmış, o tarihlerde yapılan ticari antlaşmaları ve dönemin ticari ilişkilerini anlatan tabletler bulunmuştur. Kültepe, Roma Çağı'nın sonuna kadar yerleşim yeri olmaya devam etmiştir (Kayserikültür, 2022).

M.Ö. 11-7. yüzyıllar arasında Erciyes Dağı'nın eteğine Mazaka Şehri kurulmuştur. Bölge, M.Ö. 6. ve 5. yüzyıllarda Pers ve Med İmparatorlukları'nın hâkimiyeti altına girmiştir. M.Ö. 280 yıllarında ise Mazaka Kenti Bağımsız Kapadokya Krallığı'nın başkenti olmuştur. M.S. 17 yılında ise Roma İmparatorluğu tarafından fethedilmiş ve adı "Kaisareia" olmuştur. Roma İmparatorluğu'nun parçalanmasıyla Doğu Roma (Bizans) içerisinde kalan Kaisareia, bölgedeki büyük şehirlerdendir. 1071 yılında gerçekleşen Malazgirt Savaşı ile Türklerin eline geçmiştir. Kent, 1127 yılında Danişmentler Beyliği tarafından, 1162 yılında da Anadolu Selçukluları tarafından fethedilmiştir. 1244 yılında İlhanlı Devleti tarafından ele geçirilmiş ve bir süre Moğollar tarafından yönetilmiştir. 1343 senesinde Eretna Beyliği'nin eline geçmiştir. Kayseri'yi 1398 yılında Osmanlı Devleti fethetmiştir fakat 1402 yılında yapılan Ankara Savaşı ile Karamanoğulları ve Dulkadiroğulları beyliklerine geçmiştir. 1515 yılında ise Yavuz Sultan Selim tarafından kesin olarak Osmanlı Devleti'ne bağlanmıştır (Kayseri, 2022).

Kayseri, Cumhuriyet Dönemi'nde 1924 Anayasası ile il yapılmıştır. Türkiye'nin ilk uçak fabrikası Kayseri'de kurulmuştur. Uçak fabrikasının kurulmasının ardından yapılan demiryolları bağlantıları, 1953'de Sümer Bez Fabrikası'nın kurulması ve 1950'lerde yapımına başlanan sanayi sitesinin inşası ile ülkemizdeki ticari gelişmelerde öncü şehirlerden olmuştur (Kayseri, 2022).

3.1.2 Fiziksel gelişimi

Kayseri, nüfus bakımından Anadolu'nun en yoğun şehirlerinden biridir (TÜİK, 2022). Geçmişe baktığımızda Kayseri nüfusunun içinde gayrimüslimler önemli bir yere sahiptir. Osmanlı Dönemi'nde Kayseri'de yoğun Rum ve Ermeni nüfus mevcuttur (Yılmaz, 2005). Kentte, nüfus Kaleiçi'nde yoğunlaşmıştır. Selçuklular zamanında ise sur içinde yaşayan gayrimüslimler sur içinden çıkarılıp Kızık Mahallesi'ndeki Meryem Ana Kilisesi'nin yakınlarına yerleştirilmişlerdir. Kayseri Kentsel Sit Alanı'ndaki sosyal değişim bu gelişmelerle başlamıştır. Gayrimüslimler 18. yüzyıla kadar kilise çevresinde yaşamaya devam etmişlerdir.

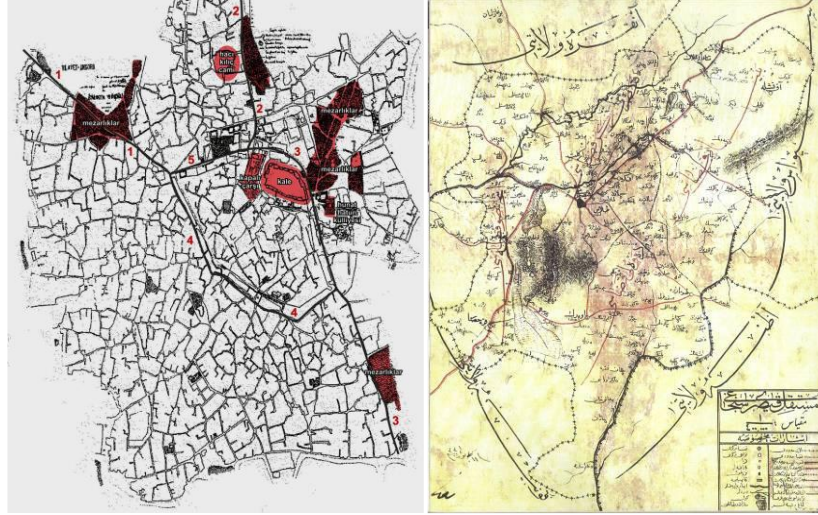
Bennet'in raporu incelendiğinde 1880'lerde Kayseri nüfusunun, Ermeniler, Rumlar ve Müslümanlardan oluştuğu görülmektedir. Bu topluluklardaki erkek nüfus dağılımı 55.256 Müslüman, 19.026 Ermeni ve 12.299 Rum şeklindedir. Devletin taşrada

otoritesini kaybetmesinden dolayı çıkan sorunların etkisiyle, Müslüman ve gayrimüslim halk arasında anlaşmazlıklar ortaya çıkmaya başlamıştır. Yaşanan olaylar neticesinde gayrimüslimlerin bir kısmı İstanbul ve başka illere göç etmişlerdir (Yılmaz, 2005). 1915’de gerçekleşen Ermeni Tehciri ile bu süreç farklı bir boyut kazanmış, 44.000 Ermeni Suriye’ye, Rum nüfus ise Lozan Barış Antlaşması sonucunda Yunanistan’a gönderilmişlerdir. Ermeni ve Rumlardan boşalan alanlara Türkler yerleştirilmiş ve bölgede Müslüman nüfus artmıştır. Ayrıca işgal altındaki çevre illerden de Kayseri’ye yoğun bir göç yaşanmıştır (Yılmaz, 2005).

1927’den bu yana Kayserinin nüfusu sürekli artış göstermiştir. Yaşanan teknolojik gelişmeler ve sanayileşme ile birlikte; şehirde sanayi bölgelerinin kurulması, demiryolu mevcudiyeti ve Kayseri’nin konum olarak önemli yolların kavşak noktasında olması bu durumun önemli etkenlerdir (Yılmaz, 2005).

Kayseri’de ilk imar çalışmaları 1933 yılında, dönemin hem valisi hem belediye başkanı olan Nazmi Toker tarafından başlatılmıştır (Çabuk, 2012).

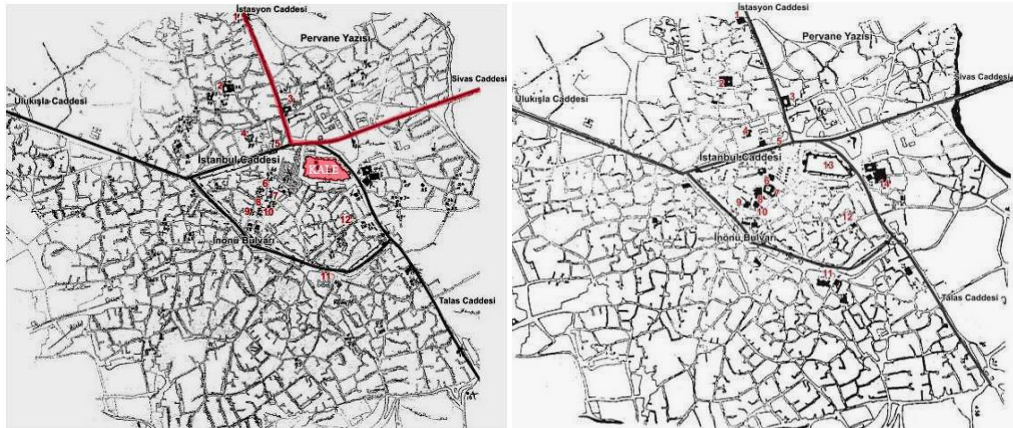
İmar hareketi başlamadan önce Kayseri’nin ilk haritası 1882 yılında mühendis Jean S. Euthychides tarafından çizilmiştir (Şekil 3. 2). Bu dönemde Kayseri’de birkaç tane harita çizilmiştir (Sönmez, Alper, 2012). 24 Ocak 1916’da çizilen haritada Kayseri’nin kent sınırlarına, yol akslarına, komşularına, kazalarına, köylerine ve doğal güzelliklerine yer verilmiştir (Sönmez, Alper, 2012). 1916 yılında çizilen haritada, 1882 haritasına göre kente daha üst ölçekten bakılmaktadır.

Şekil 3. 2 1882 yılında Euthychides tarafından yapılan harita ve 24 Ocak 1916 tarihli harita (Sönmez, Alper, 2012).

1920’ler sonunda çizildiği düşünülen haritanın üzerinde Mühendis Cemaladdin imzası mevcuttur. Bu haritayı Mühendis Cemaleddin’in çizdiği veya resmileştirmek için imzaladığı düşünülmektedir (Sönmez, Alper, 2012).

İmar hareketi başlamadan önceki son haritaya ise Albert Gabriel’in 1931 yılında basılan “Monuments Turcsd’Anatolie” isimli kitabında rastlanmaktadır (Şekil 3. 3). Kitaptaki harita 1927-1928 yıllarında Kayseri’deki eski yapıların incelenmesiyle hazırlanmıştır (Gabriel, 1931).

Şekil 3. 3 1920’ler sonunda Kayseri Haritası ve 1931 Yılı A. Gabriel Haritası (Gabriel, 1931).

1933 yılına gelindiğinde dönemin valisi Nazmi Toker, Kayseri’deki yolları genişletmek, yeni meydanlar ve kavşak noktaları oluşturmak için Mühendis Burhanettin Çaylak’a ilk imar planını hazırlatmıştır (Şekil 3.4) (Sönmez, Alper, 2012).

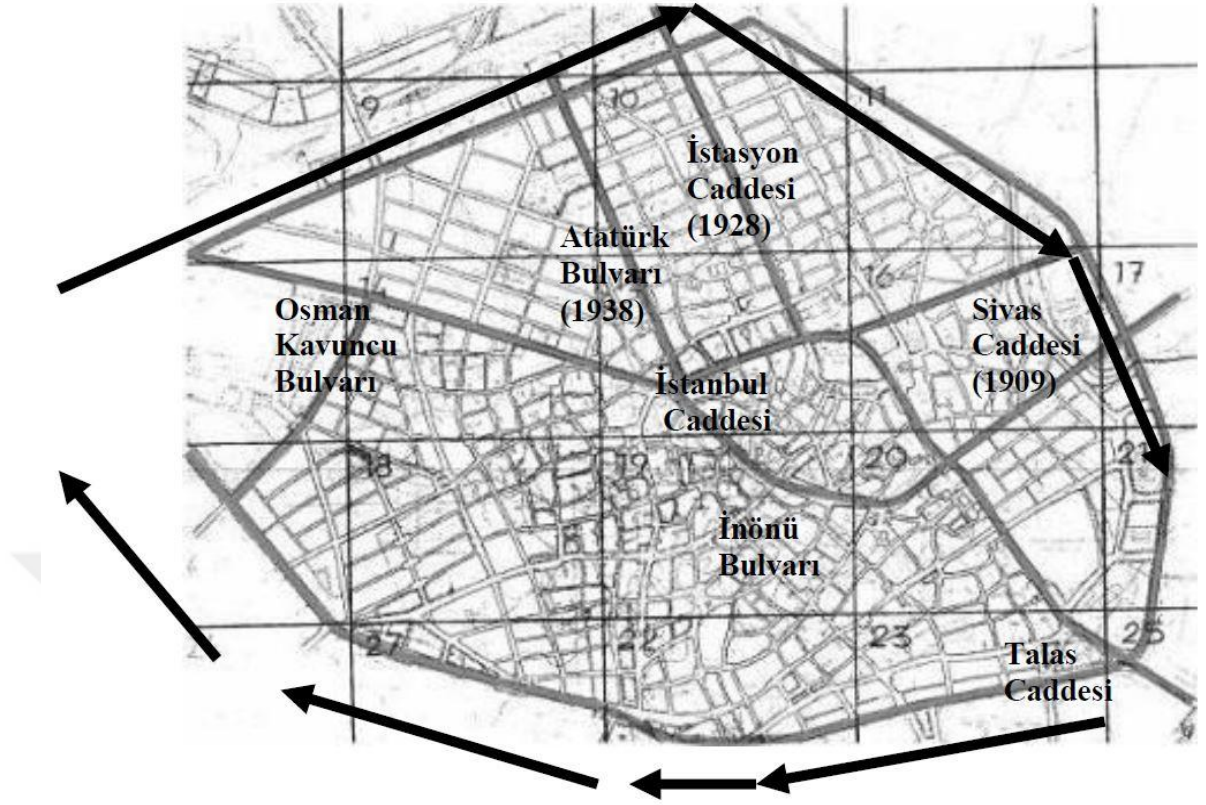
Çaylak, hazırladığı imar planında 3 adet yeni cadde açılmasını önermiştir. Planda açılması önerilen bulvarlardan Atatürk Bulvarı hayata geçirilebilmiştir. İçkale ile Eski şehir arasındaki cadde ve Hastane-Tavlusun Bulvarı da açılmasına rağmen cadde niteliğine ulaşamamıştır. Ayrıca Çaylak, şehrin “Eski Şehir” olarak anılan bölgenin düzenlenmesi gerektiğini vurgulamıştır (Sönmez, Alper, 2012).

Şekil 3.4 Çaylak'ın 1933 Yılındaki Çalışmasında Açılması Önerilen Ana Caddeler, Burhanettin Çaylak 1933 yılı “Kayseri Şehri”nin Avan Projesi (Bakır, 2012).

1940’larda Türkiye genelinde kentlerin topoğrafik verilerine dikkat edilmeden ve mevcut geleneksel doku göz önünde bulundurulmadan her kent için ızgara sistem kent planları hazırlanmıştır. Bu planlar kentin organik dokusunu tamamen değiştirmesine rağmen yerel yönetimler tarafından uygun görülmüş ve uygulanmak istenmiştir (Sönmez, Alper, 2012).

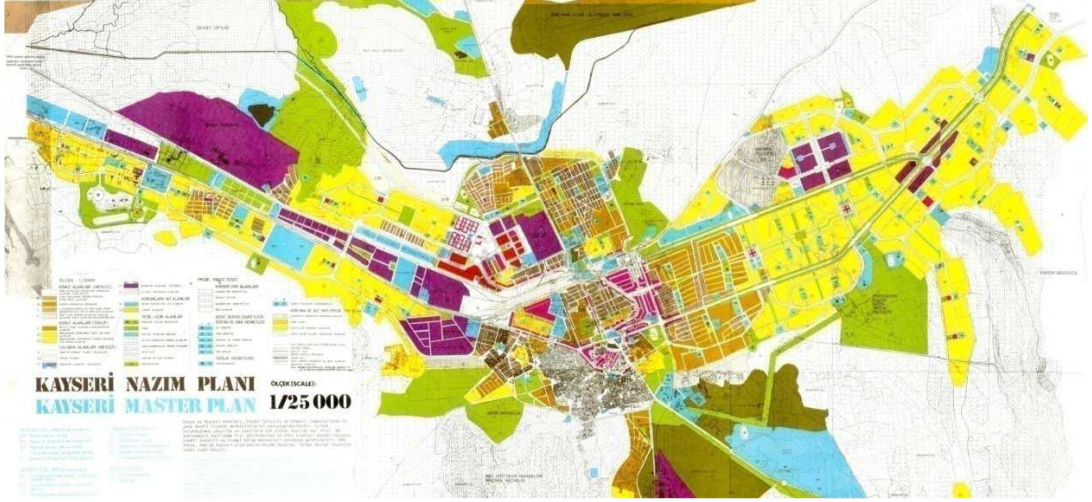
Kayseri için dönemin Belediye Başkanı Emin Molu’nun isteğiyle 1945 yılında yeni bir imar planı hazırlanmıştır. Mimar Kemal Ahmet Aru ve Molu’nun davetiyle Kayseri’ye gelen Alman Mimar ve Şehir Plancısı Gustav Oeslner birlikte Oeslner-Aru imar planını hazırlamışlardır (Erkiletlioğlu, 2009) (Şekil 3.5). Hazırlanan imar planıyla birlikte, kente önemli müdahalelerde bulunulmuştur (Sönmez, Alper, 2012).

Şekil 3. 5 Aru İmar Planı, 1945 (Kayseri Büyükşehir Belediyesi İmar Müdürlüğü Arşivi)

1950’lerde tüm ülkede başlayan göç hareketinden Kayseri’de etkilenmiştir. Özellikle sanayileşme hareketlerinin sonucunda Kayseri yoğun göç almıştır. Kayseri Şeker Fabrikası’nın kurulması ve “Eski Sanayi” olarak adlandırılan Türkiye’deki ilk sanayi sitelerinden biri olan alan, bu göçün yaşanmasında önemli etkenlerdir. 1950-1960 yıllarında kentteki geleneksel dokunun büyük kısmı yıkılarak yeni bulvarlar açılmış, yeni konut ve çalışma alanları inşa edilmiştir (Bakır, 2012).

Mimar Yavuz Taşçı tarafından 1975’de Kayseri için yeni bir nazım imar planı çizilmiştir (Şekil 3.6). Bu planla birlikte kent merkezindeki geleneksel dokunun sınırları belirlenmiş ve “Kayseri Kentsel Sit Alanı İlanı” gerçekleştirilmiştir. Ayrıca planda kent merkezinin güçlendirilmesi amacıyla tek merkezli ve lineer bir plan şeması benimsenmiştir (Bakır, 2012).

Şekil 3. 6 1975 yılı, Taşçı Planı (Kayseri Büyükşehir Belediyesi İmar Müdürlüğü Arşivi)

Kayseri’de 1985 yılına kadar köy nüfusu kent merkezi nüfusundan fazla olmuştur. Fakat 1985 yılında bu durum değişmiş ve kentte yaşayan insan sayısı kırsalı geçmiştir (Kayseri, 2022).

1986’da Mimar Bülent Berksan yeni bir imar planı hazırlamıştır. Bu imar planında Taşçı Planı’ndaki genel ilkelere sadık kalınmıştır. Taşçı planında önerilen lineer form artık kentte kendini göstermeye başlamıştır. Bu planda kent merkezi ile merkez dışındaki küçük yerleşmeler arasındaki hizmet alışverişinden dolayı Berksan Planı’nda kente daha geniş ölçekten bakılmış ve kent merkezi çevresiyle beraber ele alınmıştır (Bakır, 2012).

Kayseri Belediyesi 1989’de Melikgazi ve Kocasinan olmak üzere ikiye ayrılarak Büyükşehir Belediyesi kurulmuştur. 23 Temmuz 2004 tarihli ve 5216 yasa kapsamında Büyükşehir Belediyesi’nin sınırları genişletilerek, Talas, Hacılar ve İncesu ilçeleri Büyükşehir Belediyesi’ne dâhil edilmiştir. Ayrıca Mahzemin, Süksün, Erkilet, Turan, Zincidere, Kırınardı, Kızılören, Başakpınar, Kepez, Gürpınar, Büyükbüründüz, Güneşli, Hisarcık, Turan, Kuruköprü, Erciyes, Gesi, Mimarşinan ilçeleri de Büyükşehir Belediyesi kapsamına alınmıştır. Küçük ve kent merkezine uzak olan ilçelere ait halihazır planların olmaması sebebiyle bu ilçeler için planlar hazırlanmıştır. İncesu, Talas ve Hacılar bölgelerinin mevcut planlarının merkez planlarıyla uyumsuz oldukları gerekçesiyle revizyon imar planları hazırlanmıştır (Bakır, 2012).

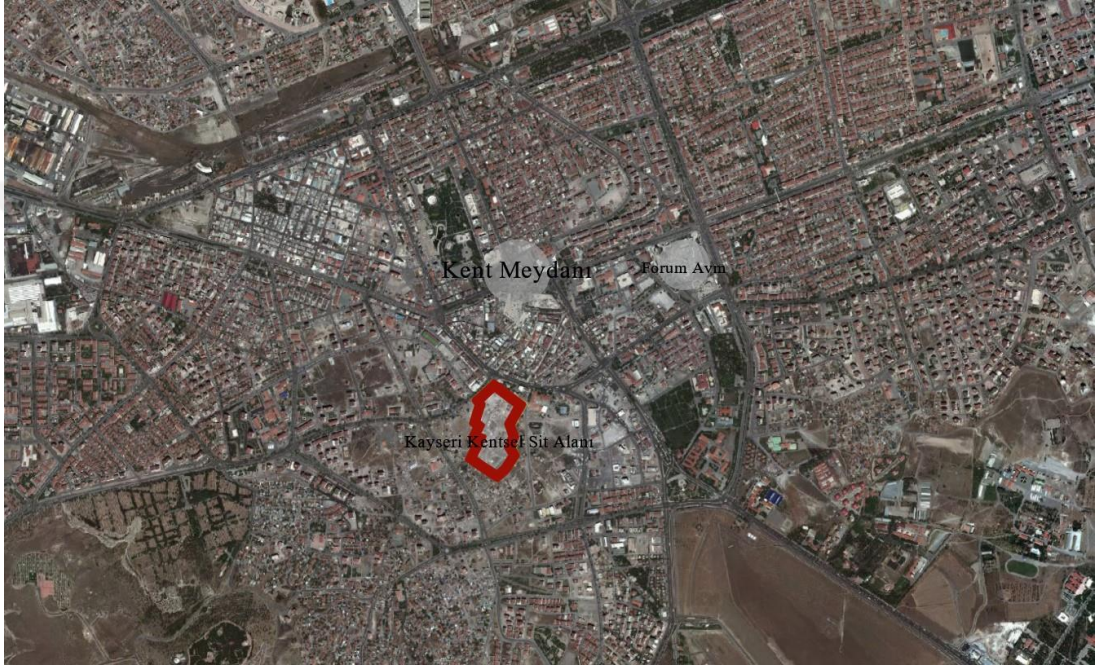
2006 yılında hinterland alanı için 1/50000 ölçekli çevre düzeni planı çizilmiştir (Şekil 3.7). Çevre düzeni planındaki amaç kalkınmayı sürdürülebilir hale getirmektir. Ayrıca planda tek merkezli, kapalı bir gelişim şeması önerilmiştir (Bakır, 2012).

İşte tam bu nokta tavukçu mahallesi için bir dönüm noktası olmuştur. Kentin kaderine terkedilmiş ve bozulmaya yüz tutmuş bu kısmı yeni bir anlayışla dönüştürülmeye

başlanmıştır. Beş etap biçiminde parçalanmış alan restorasyon çalışmaları ile güçlendirilmiş ve kentin belleğinde yeni yerini almıştır.

3.2 Kayseri Kentsel Sit Alanı ve Tavukçu Mahallesi

Kayseri Kentsel Sit Alanı; Tavukçu, Tosun, İsmet Paşa ve Hacı Mansur mahallelerini kapsamaktadır (Şekil 3.8). Kayseri ilinin ana bulvarlarından biri olan İnönü Bulvarı'nın güneyinde bulunan kentsel sit alanının sınırlarını Turap, Yurttaş ve Bahçebaşı sokakları oluşturmaktadır (Yılmaz, 2005).

Şekil 3. 8 Kentsel sit alanının konumu (Kayseri Büyükşehir Belediyesi Coğrafi Bilgi Sistemleri, 2022)

Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 08.02.1975 tarihli ve 5271 sayılı kararı ile Kışıkapı Mahallesi'nin güneyindeki eski mahallelerin neredeyse tamamını içine alan 110 hektarlık alan 'Sit Alanı' olarak ilan edilmiştir (Şekil 4.2). Fakat 1984 yılında alanın büyüklüğüne belediyenin yaptığı itirazlar neticesinde Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu tarafından Kayseri Kentsel Sit Alanı daraltılarak 8,8 hektara düşürülmüştür (Yılmaz, 2005) (Şekil 3.9). 2012 yılında ise kentsel sit alanı genişletilerek 10 hektara çıkarılmıştır (Karademir, 2019).

Şekil 3. 9 1975 Taşçı Planı'nda belirlenen sit alanı, 1989 Berksan Planı'nda gösterilen sit alanı (Bakır, 2012)

Alana 1990 tarihinde yapılan ilk koruma amaçlı imar planında, alanın Kentsel Sit Alanı'na dönüştürülmesinin nedenleri: geleneksel dokuyu büyük oranda koruması, kültürel değerler açısından önemli yapılar barındırması, belirli bir bölgede yoğunlaşan evlerin tasarım ve cephe özelliklerinin benzerlik göstermesi ve 19. yy sonu ve 20. yy başı dönemin geleneksel konut karakterini yansıtmaları olarak belirtilmiştir. Ayrıca bu evlerde bezeme sanatının örneklerinin bulunması da sit alanı olarak ilan edilmesinde etkindir (1990 Yılı Kayseri Sit Alanı Koruma İmar Planı Notları).

Tablo 3.1 Kentsel sit ilanından günümüze kadar alanda yapılan planlama çalışmaları kronolojik sıralama

Alan	Kurum	Yapılan Çalışma	Tarih	Karar No
Tavukçu Mahallesi Kentsel Sit Alanı	Melikgazi Belediyesi	Kentsel Sit İlanı	08.02.1975	8271
			27.04.1984	250
		Koruma Amaçlı İmar Planı 1.	26.02.1990	691
		Koruma Amaçlı İmar Planı Tadilat (Gabarilere ilişkin)	04.03.1994	1684
		Revizyon Koruma Amaçlı İmar Planı 2.	26.08.2010	1832
		Koruma Amaçlı İmar Planı (Yürürlükte olan)	16.07.2012	289
		Etkileşim Geçiş Alanı Genişletme	16.08.2018	3414

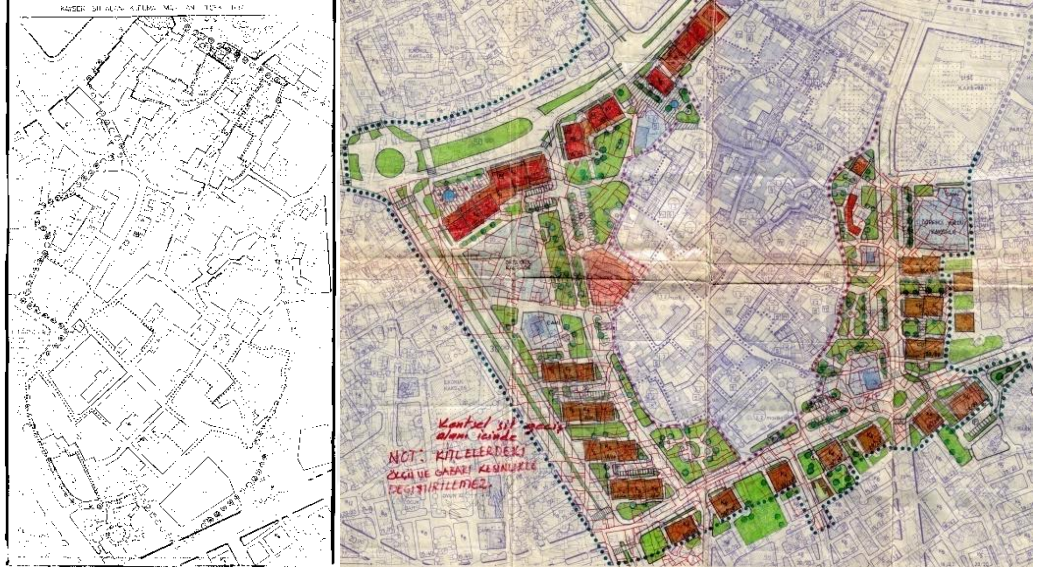
Alana, 26.02.1990 tarihinde 691 sayılı karar ile ilk Koruma Amaçlı İmar Planı yapılmıştır. Bu plan ile yapılan koruma çalışmaları: tescilli kültür varlıkları envanterinin oluşturulması, bazı yapıların tescillenmesi, yeni ve alanın yapısına uygun işlev-yapılaşma kararları alınması ile mevcut değerlerin korunmasına yöneliktir (Görgülü, 2016).

1990 yılına ait koruma imar planında kentsel sit alanını korumak adına alınmış bazı kararlar şunlardır;

- Bütün yapılarda çekme kat ve çatı katı yapılamaz.
- Bu bölgede yapılar çevreye uyum sağlamak koşuluyla genelde iki katlıdır.
- Tüm yapıların dış cephe renkleri beyaz ve beyazın tonlarında (veya pastel renkler) olmak zorundadır.
- Sit alanı sınırı içerisinde hiçbir parsel ifraz edilemez.
- Arsalarındaki tabii zemin bozulamaz.
- Sit alanı içerisinde yapılar genellikle iki katlıdır. Fakat Koruma Kurulunca uygun görülmesi durumunda 1, 2 veya 3 katlı yapılabilir, h_{max} 10.50 m'dir.
- Sit alanı içerisinde çatı yapıldığı durumlarda %33 eğim ile kırma çatı yapılmalıdır. Çatı örtüsü alaturka kiremittir.
- Koruma alanı içerisinde otopark yönetmeliği uygulanmayacaktır.
- Planlama alanı içerisinde kültür ve turizm bakanlığından turizm belgesi alınmaksızın hiçbir turistik tesis yapılamaz.
- Eski eser niteliğindeki yapılar arsa, bahçe duvarları, ağaçları, avluları, avlu kaplamaları, kapıları, bahçe veya avlu ocakları, havuzları, kuyuları ile birlikte korunur.
- Sokak unsurları da orijinal kaplama biçim ve malzemeleri ile birlikte korunacaktır. Asfalt ve beton kaplama yapılamaz.
- Tescilli yapılara bitişik parsellerde bina yüksekliği tescilli yapıların saçak kotunu aşamaz.
- Sit alanında teras çatı yapılamaz.
- Tescilli olmayan yapıların yıkımı sırasında da belediyeden izin almak zorunludur (1990 Yılı Kayseri Sit Alanı Koruma İmar Planı, Plan Notları) (Şekil 3.10).

Alınan bu kararlar ile bölgede parsel bazında izinsiz yapılaşmanın önüne geçilmeye çalışılmıştır. Ayrıca kentin eski geleneksel dokusunu yansıtan plan tiplerini ve cephe özelliklerini korumak ve sürdürmek amaçlanmıştır.

Kat yüksekliklerinde yapılan sınırlamalar ile tarihî yapıların, yüksek katlı yapıların yaratacağı baskının altında kalması ve meydana gelebilecek doku karmaşası önlenmek istenmiştir.

Şekil 3. 10 1990 Yılı Kayseri Sit Alanı Koruma İmar Planı, 1994 Yılı Kayseri Sit Alanı Koruma İmar Planı (Kayseri Koruma Kurulu Arşivi).

1994’de koruma amaçlı imar planında “etkileşim geçiş alanı” belirlenmiş ve gabarilere ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Planın üzerinde “geçiş alanı içerisindeki kütlelerin ölçüleri ve gabarileri kesinlikle değiştirilemez” ibaresi yer almaktadır. Ayrıca 1990 yılında hazırlanan koruma imar planı plan notlarına ek olarak;

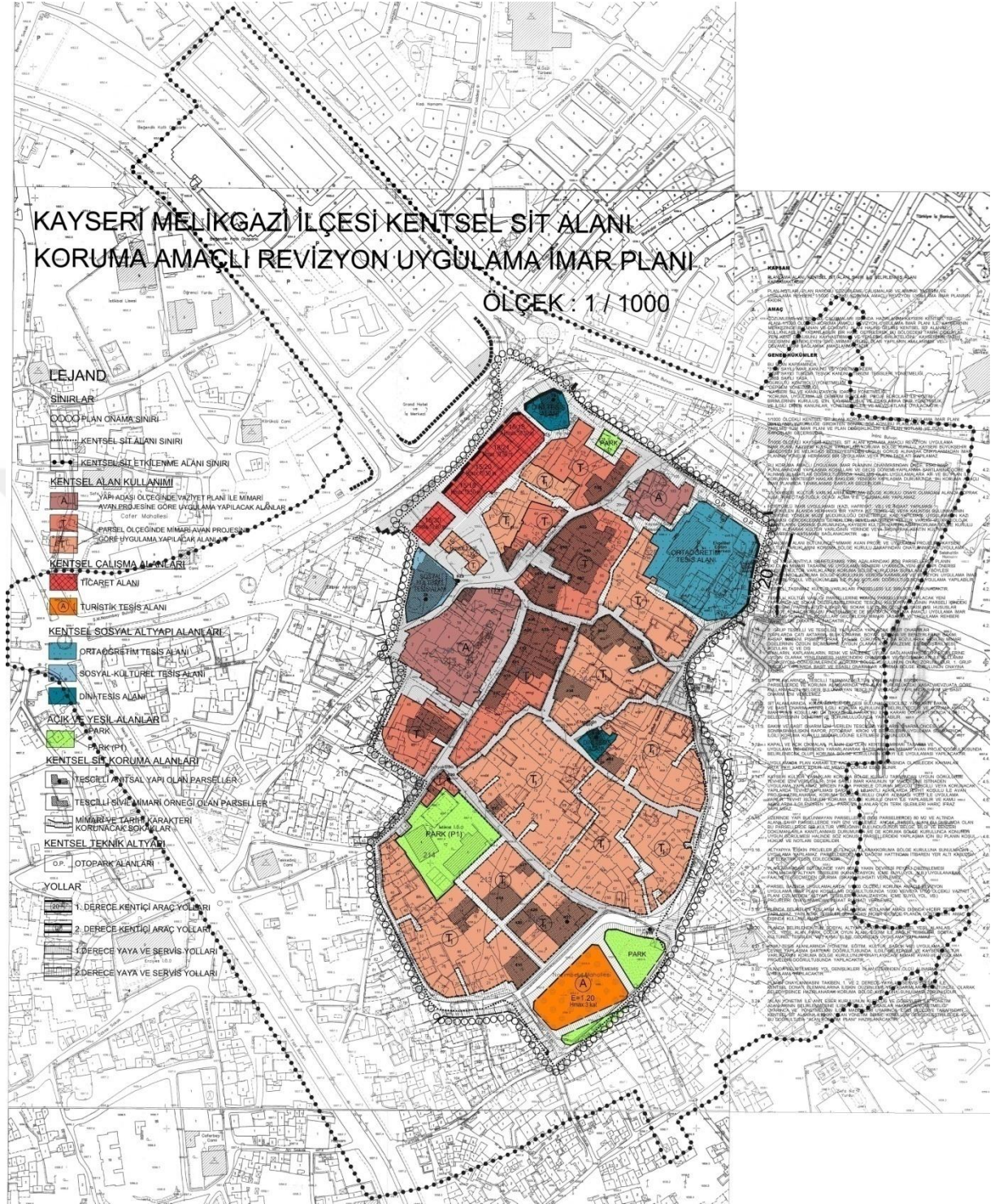
- “Bütün parsellerde binanın taban alanı dışındaki her 15 m²’ye bir ağaç dikilecektir. Bahçe düzenlemesi yapılmamış ve gerekli sayıda ağaç dikilmemiş parsellere iskân izni verilemez.” maddesi plan notlarına eklenmiştir (1994 Kayseri Sit Alanı Koruma İmar Planı Notları).

2010 yılında koruma amaçlı imar planı revize edilmiş fakat bu revize iptal edilmiştir. Günümüzde 16.07.2012 tarihli ve 289 sayılı karar ile onaylanan Koruma Amaçlı İmar Planı yürürlüktedir (Küçük, 2019).

2012 yılında yürürlüğe giren Koruma Amaçlı Revizyon Uygulama İmar Planı notlarında ise alanın etaplara ayrılmasından dolayı parsel bazında kararlar alınmış olup, tüm alanda uygulanacak kararlar arasında yapıların çatılarıyla ilgili olan karar değişikliğe uğramıştır;

- “Çatılar geleneksel kullanımdaki teras (düz dam) veya gizli çatı biçiminde yapılacak, tam kat olarak kullanılmayan yapıların çatıları teras olarak kullanılabilir.” (2012 Kayseri Sit Alanı Koruma Amaçlı Revizyon Uygulama İmar Planı Notları) (Şekil 3.11).

Şekil 3. 11 2012 Yılı Kayseri Sit Alanı Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı (Kayseri Koruma Kurulu Arşivi)

3.2.1 Tavukçu Mahallesi'nde yapılan koruma çalışmaları

Kayseri kentsel sit alanı içerisinde geleneksel sivil mimari örnekleri açısından en zengin bölge: eski ve en bilinen adıyla Tavukçu Mahallesi'dir (Şekil: 3.12). Tavukçu Mahallesi'nde geleneksel konut yapısı, dini ve anıtsal yapılar yoğun olarak

bulunmaktadır. Dönemin gelir düzeyi yüksek kişilerine ait evlerin de bulunduğu alan, kent dışına verilen göçler ve ihtiyaçların değişmesiyle yeni konut alanlarına yönelim sonucunda boşalmıştır. Boşalan yapılara çevre kentlerden geçici süreyle çalışmak için gelen kişiler yerleşmiş ve bu geçici yerleşmeler alanda tahribata ve değişikliklere neden olmuştur. Mahalle, kent merkezinde yer almasına rağmen 2000’li yıllarda atıl bir alan haline gelmiş ve ciddi güvenlik problemleri ile karşı karşıya kalınmıştır. Bu durumu önleyebilmek için belediye tarafından alanda kamulaştırma çalışmaları başlatılmıştır (Küçük, 2023).

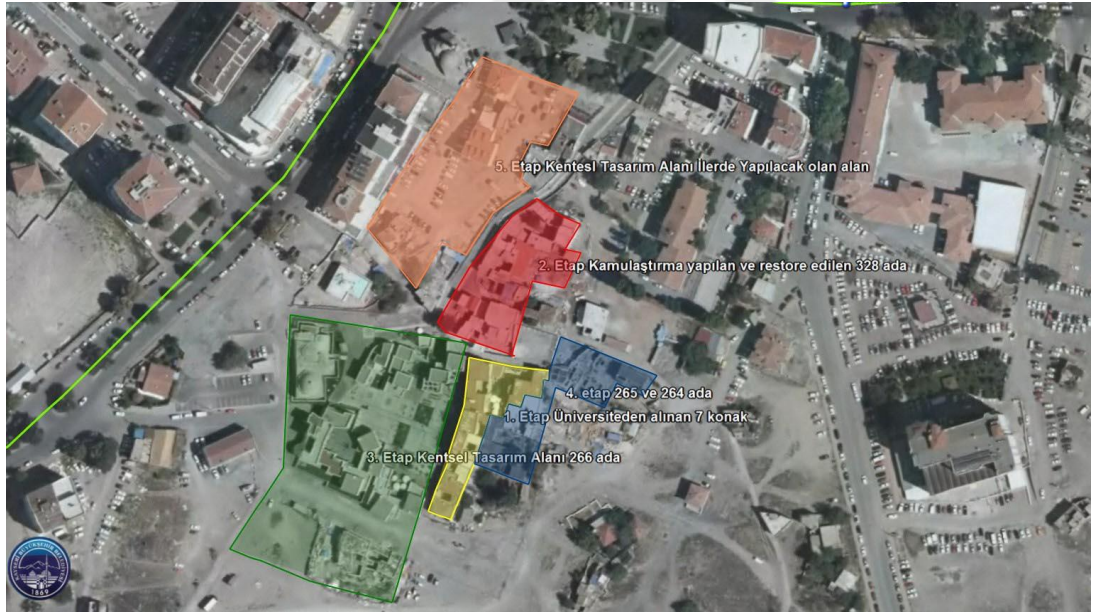
Şekil 3. 12 Tavukçu Mahallesi eski tarihli bir fotoğraf (Görgülü, 2016)

Tavukçu Mahallesi için planlama bazında çalışmalar 26.02.1990 yılında başlamış olmasına rağmen 2003 yılına kadar alana herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Mahalledeki fiziki dönüşüm, özgün hali alandaki diğer yapılara göre daha çok korunmuş olan, yedi konağın Erciyes Üniversitesi’ne devredilerek kamulaştırılmasıyla başlamıştır (Şekil 3.13). Erciyes Üniversitesi tarafından 2003 yılında yedi konağın restorasyon çalışmaları başlatılmıştır. Büyükşehir Belediyesi 2005 yılında konakları yeniden devralmıştır (Küçük, 2022).

Şekil 3. 13 Tavukçu Mahallesi geleneksel sivil mimari örneği yapılar, Kuyumcuoğlu Konağı (Solda), Camcioğlu Konağı (Ortada), Efendiagalar Konağı (Sağda), 2022

Alanda, koruma anlamındaki asıl değişim süreci, Büyükşehir Belediyesi tarafından 2005 yılında yapılan etaplara ayırma çalışmaları ile başlamıştır. Alan, Büyükşehir Belediyesi'ne devredildikten sonra 5 etaba ayrılmıştır (Şekil 3.14).

Şekil 3. 14 Etaplara ayrılan alan

Şekil 3. 15 Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüştürülmüş tescilli yapılar

Alanın etaplara ayrılmasıyla 2005 yılında başlayan çalışmaların bir kısmı tamamlanmış bir kısmı ise günümüzde devam etmektedir (Şekil 3.15). Birinci, ikinci ve üçüncü etaptaki çalışmalar tamamlanmıştır. Dördüncü etap olarak belirlenen alan 2010 yılında kamulaştırılmış olup; restorasyonlar devam etmektedir. Beşinci Etap olarak belirlenen alanda ise çalışmalar henüz başlamamıştır.

3.2.1.1 1. Etap

1.Etap geleneksel konut mimarisini yansıtan ve diğer yapılara göre fiziki anlamda daha iyi durumda olan 7 konaktan oluşmaktadır (Şekil 3.16). Bu konaklar Gürbaz, Camcıoğlu, Kuyumcuoğlu ve Selçuki, Dülgeroğlu, Bezircioğlu Konakları'dır. Erciyes Üniversitesi'ne 2003 yılında devredilen konakları 2005 yılında Büyükşehir Belediyesi tekrar kendi bünyesine almış ve başlamış olan restorasyon çalışmalarına devam etmiştir. Bu etaptaki çalışmalar 2010 yılında tamamlanmıştır (Küçük, 2022).

Şekil 3. 17 Selçuki Konağı,2023

Bezircioğlu Konağı 265/2

Markasoğlu ismine sahip biri tarafından 1836 yılında yapılmıştır. Evin son sahibi olan Bezircioğlu ailesi evi Ermeni asıllı bir Müslüman olan Hacı Apu'dan satın almışlardır. (İmamoğlu, 2006). Konak hem Müslüman hem de Hristiyan kültürüne ait izler taşımaktadır. Tavandaki süslemelerde geleneksel motiflerin yanı sıra Hristiyan evlerinde sıkça rastladığımız melek figürleri de bulunmaktadır (İmamoğlu, 2006). Geçmişte konut olarak kullanılan yapı günümüzde kafeterya olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.18).

Şekil 3. 18 Bezircioğlu Konağı Avlu (Solda), Bezircioğlu Konağı'nın avlusundan Selçuki Konağı görünümü (Sağda), 2023

Kuyumcuoğlu Konağı 265/27-1

Konak üç katlı (bodrum, zemin ve birinci kat) ve kesme taştan yapılmıştır. Toprak damlıdır. Ev ikiye bölünmüş olup; kuzey kısmı Yalçın Sokak'a, batıdaki kısım Bayram Sokak'a bakmaktadır. Tapu kayıtlarında iki ayrı parsel olarak görülmektedir. Avlulu yapıdadır. Avludan taş merdivenle üst katlara ulaşılır. Konut olarak tasarlanan yapı günümüzde restoran olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.19).

Şekil 3. 19 Kuyumcuoğlu Konağı,2023

Camcioğlu Konağı 265/26

1890’lardan sonra konut olarak tasarlanmıştır (İmamoğlu, 2006). Yapımcısının ismi kitabesinde belirtilmiştir. Balkon kemerlerinin üzerine kabartma yöntemi ile Ermenice olarak “Kalfa Acemoğlu Cagor” yazmaktadır. Camcioğlu Konağı, cephesi, süslemeleri, işçiliği ile Kayseri’deki Hristiyan Evleri’nin en iyi örneklerindendir (İmamoğlu, 2006) (Şekil 3.20).

Camcioğlu Konağı, Kayseri’deki geleneksel yaşamın daha çağdaş hale getirilmesi için yapılan girişimlerin örneklerinden biridir. Merdiven ve tuvaletin kapalı mekâna alınması, üst kata mutfak tasarlanması bunun göstergelerindendir (İmamoğlu, 2006). Ayrıca cephede kullanılan heykeller, kornişler ve pedimentler batıdaki sivil mimari örneklerinden alınmış fakat süslemelerde yöresel motifler kullanılmıştır (İmamoğlu, 2006).

Camcioğlu Konağı uzun süre Kayseri’nin önde gelen ailelerinden Feyzioğlu Ailesi tarafından kullanılmıştır. Konağı 1980 yılında Erciyes Üniversitesi satın almış fakat uzun süre herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Camcioğlu ve 6 konak için 2003 yılında başlayan restorasyon çalışmaları 2010 yılında tamamlanmıştır. Camcioğlu Konağı günümüzde Erkekoğlu İnşaat & Mimarlık şirketi tarafından kiralanmış ve ofis olarak kullanılmaktadır.

Şekil 3. 20 Camcıoğlu Konağı,2023

Efendiagalar Konağı 265/25

Ön cephesi Bayram Sokak’a bakmaktadır. Yapı üç katlıdır (bodrum, zemin ve birinci kat). Yapıya sokak seviyesinden 1 metre yükseklikte bulunan yuvarlak kemerli kapıdan girilir. Birinci katta; yuvarlak, kemerli ve sokağa doğru çok az bir çıkma bulunmaktadır. Çıkmanın yüzeyindeki pencerelerin üst kısmı yuvarlak, diğer pencerelerin tamamı dikdörtgendir. Bina tamamen kesme taştan yapılmıştır. Konut olarak tasarlanan yapı günümüzde butik otel olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.21).

Şekil 3. 21 Efendiagalar Konağı, 2023

Dülgeroğlu Konağı 265/24

Üç katlı olup; (bodrum, zemin ve birinci kat) kesme taştan yapılmıştır. Zemin ve birinci kat tavan kotu, bitişigindeki Efendiagalar Konağı'na göre daha düşüktür. Düz damlıdır. Birinci katın büyük kısmı dam olup; teras olarak kullanılmaktadır. Konut olarak tasarlanan yapı günümüzde butik otel olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.22).

Şekil 3. 22 Dülgeroğlu Konağı,2023

Gürbaz Konağı 265/23

Bodrum kat üzerine tek katlı olarak tasarlanmıştır. Bayram Sokağı cephesi olan konakların sonuncusudur. Yöresel malzeme ve kesme taştan yapılmıştır. Konut olarak tasarlanan yapı restorasyon sonrası müzik atölyesi olarak kullanılmıştır. 2023 yılının Mayıs ayında yapılan tespitte, yapı boş olup; işlev verilmemiştir (Şekil 3.23).

Şekil 3. 23 Gürbaz Konağı, 2023

3.2.1.2 2. Etap

2. Etap olarak belirlenen alanda Halil İbrahim Gömlekçioğlu Evi, Gazioğlu Evi, Müftü Evi ve 5 adet konut bulunmaktadır (Şekil 3.24). Burada bulunan 8 konut, 2008 yılında kamulaştırılmış ve restorasyon çalışmalarına başlanılmıştır. Yapıların restorasyon çalışmaları 2013 yılında tamamlanmıştır.

Şekil 3. 24 2. Etaptaki yapılar (8-9) Kayseri Gönüllü Kültür Kuruluşları Derneği, (10-11 (Müftü Evi)-12 (Halil İbrahim Gömlekçioğlu Evi)) Aslı ile Kerem Butik Otel, (13) Tüfekçi Bakır Antikacı, (14) Büyükşehir Belediyesi Kent Atölyeleri, (15) Büyükşehir Belediyesi Konservatuar

Halil İbrahim Gömlekçioğlu Evi 328/10-11

Bina üç katlı olup; (bodrum, zemin ve birinci kat) kesme taştan yapılmıştır. Kapı ve pencerelerin kenarlarında bulunan Tudor Stili kemerler ve geometrik desenler dönemlerinin özelliğini yansıtmaktadır. Mahallede bulunan tek Müslüman konağıdır (Büyükşehir Belediyesi, 2023). Konağın restorasyon çalışmaları 2008 yılında tamamlanmıştır. Konut olarak tasarlanan yapı günümüzde butik otel olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.25).

Şekil 3. 25 Halil İbrahim Gömlekçioğlu Evi,2023

Gazioğlu Evi 328/12

Büyük bir parsel içinde inşa edilen yapı üç bölümden oluşmaktadır. Parselin güneyinde kalan ve Gazioğlu Çıkmaşı'ndan ulaşılan konut olarak tasarlanan yapı günümüzde sanat atölyesi olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.26).

Şekil 3. 26 Gazioğlu Evi,2023

Müftü Evi 328/6-91

Konut olarak tasarlanmıştır. Günümüzde Halil İbrahim Gömlekçioğlu Evi ve Müftü Evi aynı otel için hizmet veren iki konuttur (Şekil 3.27). Müftü Evi'nde gerçekleştirilen restorasyon çalışmaları Tarihî Kentler Birliği'nin Tarihî ve Kültürel Mirası Koruma, Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması'nda ödül almıştır. Kent kimliğini korumak ve desteklemek açısından önemli bulunmuş ve teknik açıdan yüksek nitelikteki restorasyon uygulamalarına örnek gösterilmiştir (Kayseri, 2016).

Şekil 3. 27 Müftü Evi (Sağda), Halil İbrahim Gömlekçioğlu Evi (Solda), 2023

Diğer Konutlar

Günümüzde, 328/5 ada/parsel nolu konut dernek (Şekil 3.28), 328/13 ada/parsel nolu konut Gazioğlu Evi ile birlikte sanat atölyesi, 328/14 ada/parsel nolu konut antika dükkânı (Şekil 3.29), 328/15 ada/parsel nolu konut Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı (Şekil 3.30), 328/71-72-73 ve 328/93 ada/parsel nolu konutlar Kayseri Gönüllü Kültür Kuruluşları Derneği olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.30).

Şekil 3. 28 328/5 Ada/parsel nolu konut (Solda), 328/13 ada/parsel nolu konut (Sağda), 2023

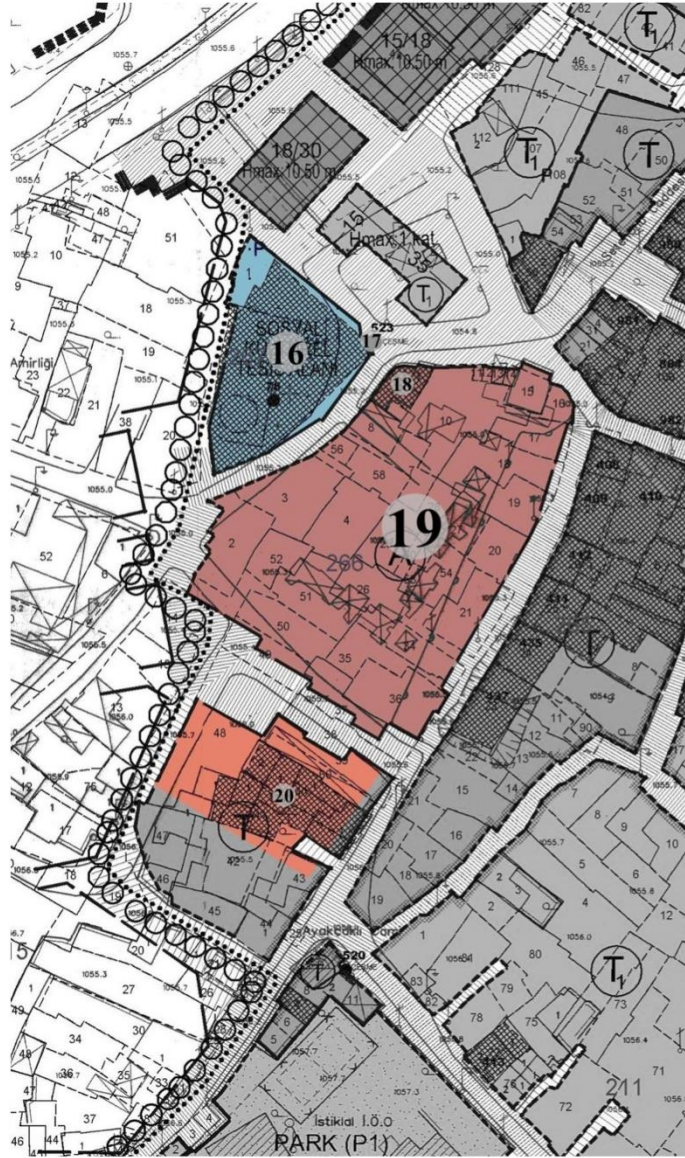
Şekil 3. 29 328/14 Ada/parsel nolu konut, 2023

Şekil 3. 30 328/15 ada/parsel nolu konut (Solda), 328/71-72-73 ve 328/93 ada/parsel nolu konutlar (Sağda), 2023

3.2.1.3 3. Etap

3. Etap olarak belirlenen alan içinde bulunan Tarihî Setenönü Hamamı (Avrupa Birliği Kültürel Miras Ödülü), At Pazarı Sokağı Çeşmesi ve iki adet konut 2010-2013 yılları arasında restore edilmiştir (Şekil 3.31). Ayrıca bu alan için 2010 yılında “Kayseri Mahallesi Projesi” hazırlanmış ve uygulanmaya başlanmıştır (Küçük, 2022).

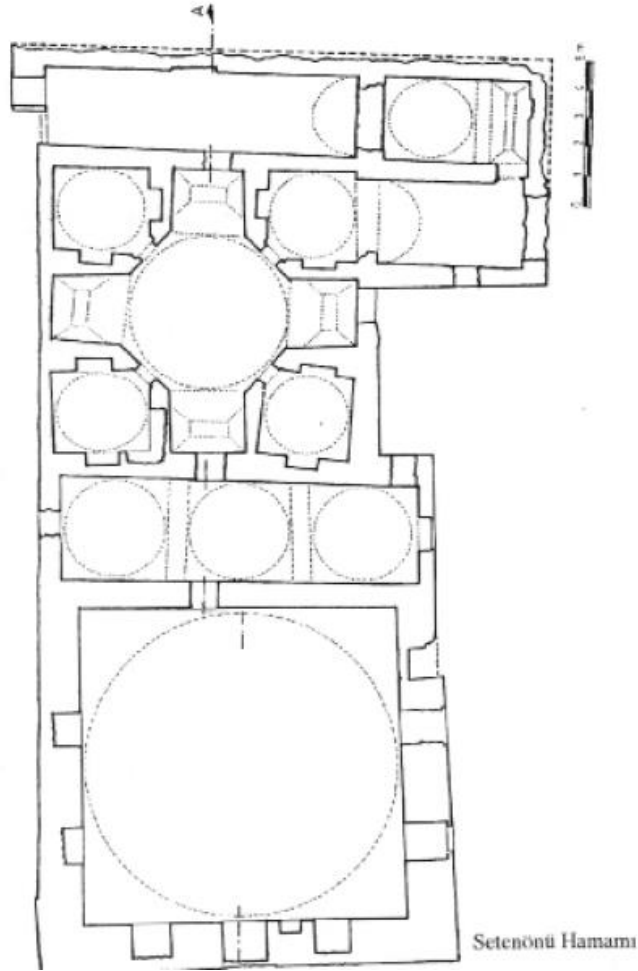
Şekil 3. 31 3. Etaptaki yapılar (16) Setenönü Hamamı, (17) At Pazarı Sokağı Çeşmesi, (18) KUDEB, (19) Kentsel Tasarım Alanı (Kayseri Mahallesi Projesi), (20) Konut

Setenönü Hamamı 267/65

Evliya Çelebi notlarında “Yeni Hamam” olarak bahsetmekte ve bir müftü tarafından yaptırıldığını belirtmektedir. Evliya Çelebi’nin verdiği bilgiler ve soyunmalık mekânındaki geniş pencere açıklıklarından hareketle 15. yüzyıldan önce yapılamayacağı; 17. yüzyılın başlarında inşa edilmiş olabileceği tahmin edilmektedir. Kitabesi bulunmamaktadır. Dikdörtgen planlıdır. Duvarlarında yonu ve moloz taş; söveler ve kemerlerde düzgün kesme taş kullanılmıştır. Kubbesinde ve kubbe eteklerinde bulunan süslemelerden bir kısmına geleneksel Kayseri Evleri’nde de rastlanmaktadır (Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri,2022).

Sıcaklığı dört eyvanlı, dört köşe halvet hücreli olarak biçimlendirilen hamam güney-kuzey doğrultuda dikdörtgen bir kütle arz etmekte olup; tek hamam olarak inşa edilmiştir. Güneyden kuzeye doğru soyunmalık, soğukluk, sıcaklık, su deposu ve su deposunun kuzeydoğu köşesinde bulunan bölümlerden meydana gelmektedir. Soyunmalık, soğukluk, halvetler ile su deposunun doğusunda yer alan dikdörtgen mekânın batı bölümünün üzerleri kubbeyle; eyvanlar ile su deposunun doğusundaki dikdörtgen mekânın doğu kısmının üzerleri aynalı tonoz; su deposu ile sıcaklığın kuzeydoğu köşesindeki dikdörtgen mekânın üzeri ise beşik tonozla örtülmüştür (Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri,2022) (Şekil 3.32).

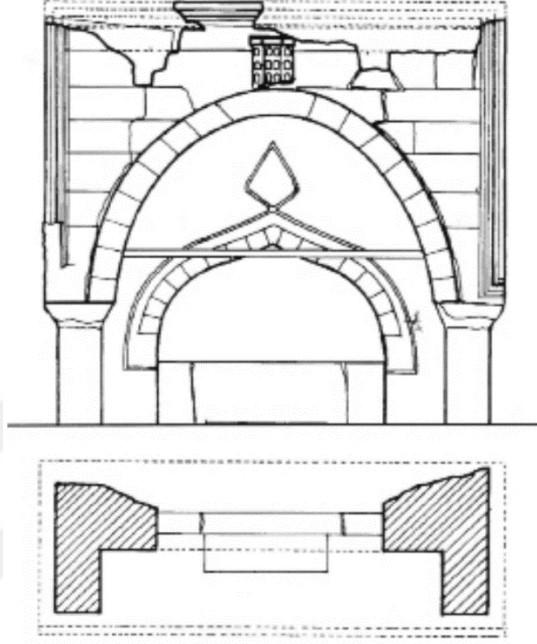
2010 yılında restore edilmiştir (Büyükşehir Belediyesi). Günümüzde sergi alanı olarak kullanılmaktadır.

Şekil 3. 32 Setenönü Hamamı Plan (Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri,2022)

At Pazarı Sokağı Çeşmesi

12. yüzyılda yapılmıştır. Üzerinde geleneksel mimariyi yansıtan süslemeler ve kuş köşkleri mevcuttur. Çeşmenin ön yüzünde düzgün kesme taş, arka yüzünde kaba yonu ve moloz taş kullanılmıştır. Kitabesi yoktur (Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri) (Şekil 3.33).

Şekil 3. 33 At Pazarı Sokağı Çeşmesi ön görünüş ve plan (Denктаş, 2010)

Yoğun kullanımdan dolayı fazla hasar görmüştür. Gerçekleştirilen canlandırma çalışmaları kapsamında 2010-2013 yılları arasında restore edilmiştir (Büyükşehir Belediyesi) (Şekil 3.34),

Şekil 3. 34 At Pazarı Sokağı Çeşmesi restorasyon öncesi (2010) (Büyükşehir Belediyesi), Restorasyon Sonrası, 2023

Konutlar

Günümüzde, 266/9 ada/parsel nolu konut KUDEB binası olarak kullanılmakta (Şekil 3.35), 266/40-41 ada/parsel nolu konut ise kullanılmamaktadır Şekil 3.36).

Şekil 3. 35 KUDEB, 2023

Şekil 3. 36 266/40-41 ada/parsel nolu konut, 2023

Kayseri Mahallesi

Kayseri Kentsel Sit Alanı'nın belirli bir kısmına, Kayseri'ye ait eski mahalle kültürünü yeniden ortaya çıkarmak için "Kayseri Mahallesi" adı altında kentsel tasarım projesi hazırlanmıştır (Şekil 3.37). Hazırlanan bu proje Avrupa Nostra Ödülü ile Tarihî Kentler Birliği Büyük Ödülünü almıştır (Kayseri, 2022).

Şekil 3. 37 Kayseri Mahallesi Projesi model (Kayserihaber, 2022)

Kayseri Mahallesi Projesi adı altında tasarlanan kapalı ve açık alanlar üç kısma ayrılabilir:

1. Geleneksel Çarşı: Bakkal, manav, kasap, esnaf lokantası, kiraathane, pastane, şarküteri, berber gibi birimlerden oluşan, malzeme ve biçimlenişi ile de çevre dokunun tekrarı niteliğinde tasarlanmış olan bölümdür.

2. Etkinlik Meydanı: Restore edilmiş ve edilmesi planlanan yapılar ile Setenönü Hamamı'nın arasında kalan alandır. Bu alanın yaratılmasındaki amaç, Kayseri halkı için kent merkezinde çeşitli etkinliklere katılabilecekleri kamusal alan yaratmaktır.

3. Konaklama yapıları ve Kültürel Yapılar: Bölgeyi yaşayan bir alan haline dönüştürmek için tasarlanan otel, restoran ve sergi salonundan oluşmaktadır (Görgülü, 2016).

Alan için 2010 yılında hazırlanan Kayseri Mahallesi Projesi ile eski Kayseri kültürünü yaşatmak, atıl durumda olan mahalleyi yeni fonksiyonlarla kente adapte etmek ve kentsel bellekteki yerini korumak amaçlanmaktadır (Şekil 3.38).

Bu çalışmada ise koruma yaklaşımlarının amaca uygunluğu, hedefine ulaşıp ulaşmadığı ve sürdürülebilirliği güncel durum üzerinden değerlendirilecektir. Ayrıca alanın dönüşümü mekânsal, toplumsal ve kültürel bağlamda incelenecektir.

şekil 3. 38 Kentsel tasarım projesi kapsamında tasarlanan yapılar, 2023

3.3 Metot

Tarihî alanlarda gerçekleştirilen dönüşümler, sadece bir yapıyı ayakta tutabilmek adına yapılan çalışmalardan çok bütünsel bakılması gereken bir olgudur. Tüm kenti, kent tarihini ve kentin kimliğini ilgilendirmektedir. Tarihî bir dokuda başlayan değişim/dönüşüm tüm kenti etkileyecek düzeyde önem taşımaktadır. Türkiye, tarihî ve kültürel açıdan zengin bir coğrafyadır. Kayseri kenti de bu zengin coğrafyanın nitelikli bir bölgesi olup; kent belleğinde özel yeri olan, tarihî dokusunu tamamen veya kısmen korumuş alanlara sahiptir. Bu alanlardan bir kısmı koruma ve kentsel sürdürülebilirlik amacıyla gerçekleştirilen çeşitli müdahalelere uğramışlardır.

Değişime uğramış alanlardan biri olan Tavukçu Mahallesi, Kayseri ilinin merkezinde, Türk, Ermeni ve Rumların uzun yıllar birlikte yaşadığı, geleneksel dokuya sahip kültürel bir değerdir. Zaman içinde bölgedeki yapılar işlevlerini yitirmiş, verdiği göçlerle alan boşalmış ve atıl hale gelmiştir. Kent merkezinde konumlanan bu alan için 2003 yılında dönüşüm çalışmaları başlamıştır. Restorasyon çalışmalarının büyük bir kısmı ve alan için tasarlanan kentsel tasarım alanı 2010 yılında tamamlanmıştır. Eski dokunun tamamı değişime uğramış, yeni alanlar yaratılmış ve mahalle eklenen yeni fonksiyonlarla yeniden kente kazandırılmaya çalışılmıştır. Karakteristik yapısı ve tarihî yapılarıyla kentin tarihini yansıtan bu bölgenin geçirdiği dönüşüm, incelenmeye değer bulunmuştur.

Çalışmada öncelikle ‘Kent, Kentsel Kimlik, Toplumsal, Kültürel, Mekânsal Dönüşüm kavramlarını açıklamak için literatür taraması yapılmıştır. Dünyadan ve Türkiye’den başarılı dönüşüm çalışmaları incelenmiştir. Daha sonra Tavukçu Mahallesi’nin fiziki özellikleri, tarihi, kültür varlıkları incelenmiş ve Tavukçu Mahallesi’nin bu özellikleriyle Kayseri kenti içinde özelleşme sebepleri anlatılmıştır.

Tavukçu Mahallesi’ndeki dönüşümün yerinde gözlemlenmesinin yanı sıra KUDEB’den elde edilmiş, bölge için 1990, 1994, 2012 yıllarında hazırlanmış koruma amaçlı imar planları üzerinden planlama bazında karşılaştırmalı analiz yapılmıştır. Ayrıca, alanın tanıtımı için elde edilen rölöve çalışmaları, eski kent haritaları, tarihsel ve güncel durum fotoğrafları ve yenileme projeleri araştırmanın temel malzemelerini oluşturmaktadır.

Bölgedeki dönüşümün sonuçlarını tespit etmek amacıyla “Derinlemesine Görüşme Tekniği”ne başvurulmuştur. Derinlemesine görüşme yönteminde kullanılan soruların etik bakımdan değerlendirilmesi Dicle Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı tarafından yapılmıştır. Değerlendirme sonucunda derinlemesine görüşme yönteminde kullanılacak olan görüşme sorularının bilimsel etik açısından uygun olduğu 26.01.2023 tarih ve 438316 sayılı olur ile kararlaştırılmıştır.

Çalışma için hazırlanan sorular 2 farklı gruba uygulanmıştır. İlk grup dönüştürülen alanda aktif çalışan mimar, sanat tarihçisi gibi meslek gruplarına yöneliktir. İkinci grup ise uzun yıllar boyunca mahalle çevresinde çalışan esnaflardır. Böylece kentin aktif aktörlerinin alan hakkındaki görüşlerini tespit etmek amaçlanmıştır. Görüşmenin ilk sorusu alanda çalışmış kişiler ve esnaflar için ortak olup; kişileri tanımaya ve alana ne kadar hâkim olduklarını (yaş, eğitim durumu, çalışma alanı, özel sektörde çalışma alanı, çalışma yılı) anlamaya yöneliktir. Ayrıca alanda gerçekleştirilen çalışmaları başarılı bulup bulmadıkları, dönüşümün yakın çevresine ve kente katkılarının sorgulandığı sorular da her iki grup için ortaktır. Alanda çalışmış kişilere ayrıca; dönüşümün sebepleri, ulaşılmak istenilen hedefler, mimari tasarım kriterleri, dönüşüm çalışmaları gerçekleştirilirken karşılaşılan problemler, Kayseri Mahallesi Projesi’nin mevcut tarihî dokuyla uygunluğu ve sürdürülebilirliği hakkındaki görüşlerini öğrenmeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Ayrıca her iki grup üzerinden alanda tespit edilen eksiklikler, mahallenin fiziksel durumu için istek/öneriler ve alanın kente daha fazla dâhil olması için yapılması gereken çalışmalar sorgulanmıştır.

Bu araştırmada mekânsal değişim/dönüşümün ortaya çıkarılması ve kente etkileri analiz edilmiştir. Bu sebeple mekânsal analizler için nicel yöntemler kullanılırken, gerçekleşen dönüşümü etkilerini derinlemesine anlayabilmek için nitel bir yöntem olan görüşme tekniğinden faydalanılmıştır.

Araştırma tekniği olarak görüşme, araştırmacı ve araştırılan konuyla yakından ilgili olan kişiler arasında gerçekleşen sözel iletişimidir (Cohen ve Manion, 1994). Derinlemesine Görüşme Tekniği, kişilerin olaylarla ilgili algılarını, anlamlandırmalarını ve gerçekliği yaratmaları konusunda önemli bir yöntemdir (Punch, 2016). Derinlemesine Görüşme Tekniği ile merak edilen konu hakkında, konuyla direkt ilgili olan kişilerden detaylı ve en doğru bilgiye ulaşmak amaçlanır.

Görüşme yöntemi ile diğer yöntemlere göre farklı nitelikte ve derinlikte bilgiye ulaşılabilir (Türknöklü, 2000). Görüşme süreci, bir madencinin aradığını bulmak için yaptığı kazıya benzetilebilir. Araştırmacı, görüşme yöntemi ile en derinlerdeki bilgileri açığa çıkarmayı hedefler. Çalışmalarda derinlemesine görüşme tekniğinin kullanılmasının en önemli sebeplerinden biri de merak edilen konuyla ilgili net bilgilere ilk ağızdan ulaşma isteğidir. Görüşme yöntemi, kişilerin kendi tecrübeleri sonucunda ortaya çıkan düşüncelerini, hislerini öğrenebilmek için kullanılan güçlü bir yöntemdir ve araştırmacılara konuyla ilgili derinlemesine bilgi sunar (Karahana, Uca, Gündük, 2022).

Görüşme, araştırmacının öğrenmek istediği konuyla ilgili önceden hazırlamış olduğu veya görüşme anında görüşmenin seyrine göre oluşturduğu soruları hedef kişiye yöneltmesiyle gerçekleştirilir. Görüşmeler, yüz yüze, telefonla veya online olarak gerçekleştirilebilir (Ardahanlıoğlu, 2022).

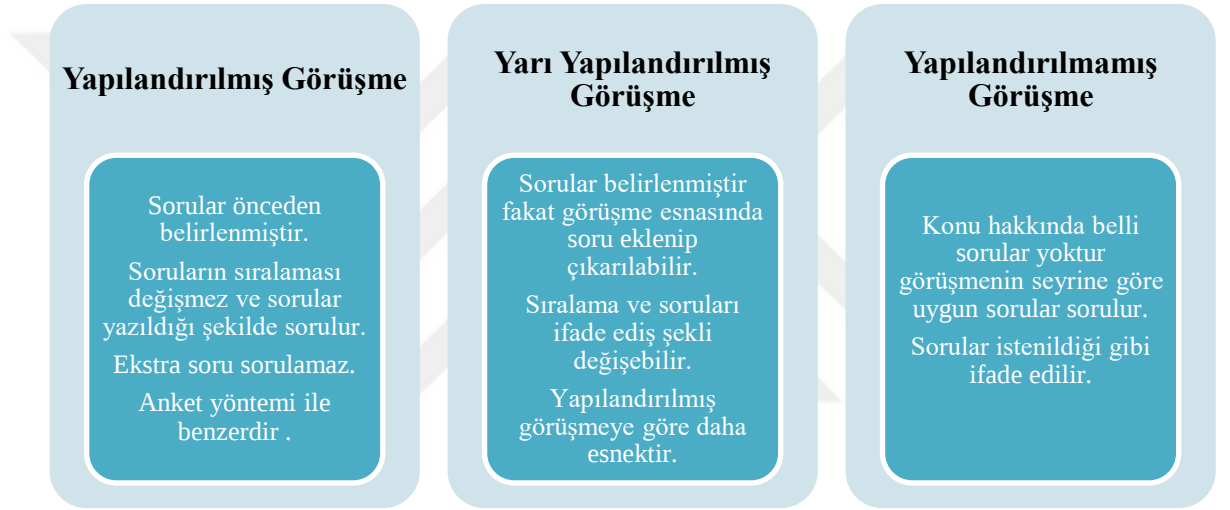
Görüşme tekniğinin avantajları, esnek ve duruma göre şekillenebilir olması, soru sorulan kişinin davranışlarının gözlemlenebilmesi ve bundan verilen bilgilerin geçerliliği hakkında fikir sahibi olunabilmesi, iletişimin seyrine göre soruların çoğaltılabilip azaltılabilmesi veya detaylandırılabilmesi, veri kaynağının belli olmasından dolayı elde edilen bilgilerin geçerliliğinin yüksek olması olarak sayılabilir (Şimşek ve Yıldırım, 2016).

Dezavantajları ise bazı durumlarda katılımcıya ulaşma zorluğu veya zaman alması, yüksek maliyetli olması, katılımcının objektif cevap vermeme ihtimali, katılımcı gizliliğinin mümkün olmaması, öznel yargılar içermesinden dolayı bilgilerin kullanılamamasıdır (Şimşek ve Yıldırım, 2016).

Derinlemesine Görüşme Tekniği, yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış veya standartlandırılmış, yarı-standartlaştırılmış ve standartlaştırılmamış görüşme olarak 3'e ayrılmaktadır. Yapılandırılmış (standartlandırılmış) görüşmede soruların tamamı belli ve belirli bir çerçeveden çıkılamazken, yarı yapılandırılmış (yarı-standartlaştırılmış) görüşmede belirlenen soruların yanında görüşmenin seyrine göre yeni sorular eklenebilmekte veya çıkarılabilmektedir. Yapılandırılmamış (standartlaştırılmamış) görüşme ise, belirlenen

soruların olmadığı, görüşmenin seyrine göre ilerlendiği görüşme şeklidir (Punch 2005). Yapılandırılmamış görüşme türünün alt başlığı olarak etnografik görüşmeler, yapılandırılmamış görüşmelerin sınırlarını ortadan kaldırır ve tamamen katılımcıların kendi cevaplarını vermesini sağlar. Görüşme çeşitlerinden biri olan odak grup görüşmesinde ise genellikle benzer özelliklere sahip 4-12 kişiden bir konu hakkında düşünülmesi ve görüşlerini dile getirmesi istenir. Amaç, konu hakkındaki farklı görüşleri aynı anda ortaya çıkartarak veri toplamaktır (Gülcan, 2021) (Ateş, Mazı, 2017)

Tablo 3.2 Görüşme türleri ve özellikleri (Türnüklü, 2000)

Görüşme sürecinin verimli geçmesi için dikkat edilmesi gereken bazı konular vardır: Görüşmeye önceden hazırlanıp gidilmelidir. Konu hakkındaki geçmiş bilgilere hâkim olunmalı ve görüşme soruları önceden denenmeli, pilot çalışma yapılmalıdır. Gizlilik sağlanmalı ve görüşmeyi sekteye uğratabilecek çevresel etkenler engellenmelidir. Görüşme yapılacak kişiyle dostça ilişki kurulmalı, soru sorarken yönlendirmelerden kaçınılmalı ve tarafsız olunmalıdır.

Elde edilen görüşme verilerini araştırmaya dâhil edilebilmesi için birçok yöntem vardır. Görüşmeden direk alıntı yapılabilir veya çalışmada sadece katılımcının verdiği önemli bilgiler kullanılıp araştırma konusu dışında kalan bilgilere yer verilmeyebilir (Ateş, Mazı, 2017).

Bu çalışmada görüşmenin seyrine göre yeni soruların eklenebildiği veya çıkarılabildiği, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Tavukçu Mahallesi'nin geçirdiği dönüşüm, bu sürecin yönetilmesi veya devam etmesinde aktif rol alan kişiler ve bölgedeki uzun süreli kullanıcı olan esnafların perspektifinden analiz edilmiştir. Görüşme yöntemi, Tavukçu Mahallesi'nin geçirdiği toplumsal, kültürel ve mekânsal değişim ve dönüşümün ortaya çıkarılmasına, kayıt altına alınmasına ve yönetici ve kullanıcılar tarafından detaylı tarifine olanak vermektedir. Gerçekleştirilen görüşmelerde Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşümün ne zaman başladığı ne gibi süreçlerden geçtiği, sebepleri ve sonuçları irdelenmiştir. Gerçekleştirilen dönüşümün olumlu ve olumsuz yönleri sorgulanmıştır. Görüşmecilerin kişisel bilgileri saklı tutulmuş, mesleki unvanlarına göre; mimarlar "M", restoratör mimar "RM" sanat tarihçisi "ST", esnaflar "E" harfi kullanılarak sıraya göre yanına rakam getirilerek kodlanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yapıldığından doğrudan alıntılarla sıralı ve anlamlı bir şekilde özetlenip sınıflandırılmış, bulgular bölümünde yer verilmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1 Betimsel Analiz Bulguları

Çalışmanın bu kısmında gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemine göre doğrudan alıntılarla beraber sunulmuştur.

Tablo 4.1 Görüşme yapılan kişiler

Kod	Meslek	Kurum	Eğitim Durumu	Aktif Dönem
M1	Mimar	Kültür Varlıkları Koruma Kurulu	Yüksek Lisans	2006-halen
M2	Mimar	Mimarlık Ofisi - Restorasyon	Yüksek Lisans	2010-halen
RM1	Restoratör Mimar	Mimarlık Ofisi - Restorasyon	Yüksek Lisans	2005-2022
ST1	Sanat Tarihçisi	Koruma Uygulama ve Denetim Büroları	Lisans	2004-halen
E1	Esnaf	Kuru Kahve/Kuru Yemiş Dükkânı	İlkokul	1980-halen
E2	Esnaf	Otel	Lise	1998-halen
E3	Esnaf	Saatçi	Ortaokul	2003-halen
E4	Esnaf	Kırtasiye	Lisans	2013-halen
E5	Esnaf	Tekstil Mağazası	Ortaokul	2003-halen

Alanda çalışmış olan mimar, restoratör, sanat tarihçilerinden oluşan I. Gruba yöneltilen görüşme soruları, özet aktarımlar ve değerlendirmeler;

Soru 1. Kaç yıldır bu alanda çalışmaktasınız/çalıştınız? /Çalışmaya ne kadar süre dâhil oldunuz?

“2006 yılında o mahallede ilk restorasyon şantiyesinde şantiye şefliği yaptım. Yaklaşık işte 17 yıldır o mahalledeyim. O dönem özel sektörle beraber restorasyon işi yaptık. Oranın projelerinin hazırlanmasında yardımcı oldum. Orada 7 adet Kayseri evi var. Kayseri mahallesinin ilk 7 konağı var. Oranın restorasyonlarını yaptık. İlk olarak Kayseri Büyükşehir Belediyesi’nde başladım. Koruma uygulama denetleme bürosunda. Şu anda da kültür varlıkları proje şube müdürlüğünde çalışıyorum. O alandaki projeleri restorasyonları yürütüyoruz halen.” (M1)

“Yaklaşık on yıldır bu bölgede çalışmaktayım. Restorasyon üzerine bir mimarlık ofisinde çalışıyorum. Kayseri ve çevre illerde çalışıyoruz. Bu bölgede de 4 adet yapının restorasyon çalışmalarını yürüttüm.” (M2)

“Ee... genel olarak restorasyon için, yaklaşık 19 yıldır Kayseri’de restorasyon işiyle uğraşıyorum. 17 yıldır da Büyükşehir Belediyesi’nin içinde bilfiil Tavukçu Mahallesi ile ilgileniyorum.” (ST1)

“18 yıldır bu alanda çalışmaktayım. Önce 5 yıl kadar Büyükşehir Belediyesi bünyesinde çalıştım daha sonra kendi restorasyon ofisimi açtım. 13 yıldır da bireysel olarak bu alanda çalışmaktayım.” (RM1)

Görüşme yapılan mimarlar, sanat tarihçisi ve restoratörlerin en az 10, en çok 17 yıldır Tavukçu Mahallesi’nde çalıştıkları görülmektedir.

Soru 2. Tavukçu Mahallesi’nde gerçekleştirilen dönüşümün sebepleri nelerdir açıklar mısınız?

“Burada gerçekleştirilen dönüşümün sebepleri güvenlik problemi ve bu alanın tarihî değeri yüksek bir alan olmasıydı başlamasına en büyük etken yaşanan olaylar, güvenlik problemleri, tüm kent için sorun oluşturmaya başladı. Burada çok ciddi bir güvenlik problemi vardı. Çözülmesi gereken. Halktan sürekli şikâyetler, talepler. Sürekli yaşanan kötü olaylar. Sonu gelmiyordu ve çözüm de bulunamıyordu. Tek çare artık bu alanın tamamen boşaltılması olarak karar verildi.” (RM1)

“Burasının dönüştürülmesinin sebebi merkezde olmasıydı. Güvenlik problemleri olmasıydı. Tabi süsleyebiliriz tarihimizi korumak falan diye. Onlar da sonradan gelen sebeplerdi.” (M2)

“Burası bir çöküntü alanı olduğu ve güvenlik tehlikesi olduğu için dönemin belediye başkanı burayı alalım, eski Kayseri mahallesini canlandıralım dedi... Burası bir çöküntü alanı ve esnaf her şeyden çok şikâyetçi. Çok kötü bir alan. Yani hiçbir güvenliği yok. Herkes için tehlike, tehdit oluşturan bir bölge. Şehir içerisinde. Eğitim alanları da bu bölgede çok fazlaydı. O yüzden buranın ihyası talep ettiler. ... Düşünsene sen buranın sahibisin, burası atadan dededen sana yadigâr kalmış. Ne sen içerideki kiracıyı çıkartarak biliyorsun ne de binanın koruyabiliyorsun. Biz bu işe ilk başladığımız zaman böyle ciddi, ölümcül, yaralamalı şeyler oluyor. Kavgalar oluyor. Ambulans içeriye polis eşliğinde gelmek zorunda kalıyor. Polis gelmeden içeriye ambulans giremiyordu. O kadar güvenliksiz bir yer.” (ST1)

Katılımcılar Tavukçu Mahallesi’nde gerçekleştirilen dönüşümün temel sebebinin bölgedeki güvenlik problemi olduğunu vurgulamışlardır. (RM1, M2, ST1). Ayrıca kent merkezinde olması da bir diğer etkidir. (M2)

“Kayseri Mahallesini canlandıralım. ... Yani burası sonuçta merkezi bir alanda, ticaret alanı ve burası bir sit alanı. Şöyle bir sorun var. Burası kentsel sit alanı ilan edildiği için kentsel sit alanında koruma amaçlı imar planı yapmak zorundasınız. Çünkü koruma amaçlı imar planı yapmadığınız hiçbir yere alt yapı yapamıyorsunuz, üst yapı yapamıyorsunuz, çevresini ihya

edemiyorsunuz. Mecbur burada bir koruma amaçlı imar planı gerekliliği de doğdu. Başkan öncelikle koruma amaçlı imar planı yapmak istedi. 2003 yılında bu işlere giriştiler.” (ST1)

“Terkedilmiş bir alandı, kamuya açılması gerekiyordu o alanın kullanılabilir bir forma dönüştürülmesi gerekiyordu.” (M1)

“Buradaki tarihî eserlerin korunmak istenmesi. Buradaki mimari yapıların ve sokakların eski Kayseri dokusunu yansıtmaması, eski Kayseri yaşantısı hakkında bizlere bilgi vermesi.” (RM1)

Sahip olduğu özelliklerden dolayı kent içinde tarihî değeri yüksek bir bölge olması, mevcut yapılarla eski Kayseri yaşantısından izler taşıması ve bu dokuyu koruyup, canlandırılmak ve kamuya açarak kullanılır hale getirmek istenmesi de alanın dönüştürülmesindeki diğer sebepler olarak görülmektedir. (ST1, M1, RM1)

Soru 3. Tavukçu Mahallesi’nin dönüşüm sürecinde fiziksel ve sosyal olarak karşılaşılan en önemli sorunlar nelerdi açıklar mısınız?

“Fiziksel olarak karşılaşılan sorunlar binalar. Binalar uzun süre kendi kaderine terk edildiği için onarma konusunda çok geç kalındı. Yani doku biraz yitirilmişti. 90’larda daha canlı bir hal varken 97’de 2003- 2004 yılında bölge kendi kaderine terk edilmiş bir haldeydi. 90’lı yıllarda genel olarak belediyelerin önceliği Kayseri’deki alt yapıları, merkezdeki altyapıları, ulaşımı, bu problemleri halletmesi gerektiği için bu bölgeye merkezdeki birçok şey halledildikten sonra girildi. Ama o zamana kadar da birçok veri, birçok done kaybolmuş oldu. Bir de şöyle bir durum var. Bu binaları onarmak yeni yapmaktan çok zor. Zaman süreci çok fazla, maddi olarak çok fazla bir külfet gidiyor. Bir de yıllara göre yapman gerekiyor. Yani bir betonarme bina gibi işte bugün çeliği yapayım, haftaya betonu dökerim diye bir şey olmuyor. Yeri geliyor taş bulamıyorsun, yeri geliyor ahşabı bulamıyorsun. İşe başlayan müteahhit zamanında bitiremiyor, müteahhit değiştirmen gerekiyor ya da binada işe başlıyorsun içeride mesela bodrum katta temizlik çalışması yapıyorsun. Rölövede hiç olmayan mekânlar çıkıyor. Rölöve projesi restorasyon ya da hiç farkına varmadan statik problemler çıkıyor. Binayı sıfırdan yapman gerekiyor. Rekonstrüksiyon gerekiyor. Binayı sökmen gerekebiliyor. Yani bu tür problemler çok fazla çıkıyor. Ama o da dediğim gibi yani binalar çok tahrip edildiği için, diyorum ya altını almış, üstünü almış, içini haşat etmiş, sana kalmış bir yıkıntı o yıkıntı iyi kurtarmak için cephesini düzelt, içini düzelt. Bunlar çok zaman alıyor.” (ST1)

“Şöyle ilk etapta kamulaştırma sıkıntısı yani kamulaştırma maliyeti ve işte vatandaşla iş birliği yapamamak.” (M1)

Alanın dönüşüm sürecinde yaşanan sorunlar irdelendiğinde, koruma çalışmalarının geç başlamasının, karşılaşılan sorunlarda en büyük etken olduğu görülmektedir. Yapılarla ilgili yaşanan diğer sorunlar bu gecikmenin neden olduğu problemlerdir. Bunların: dokümanların kaybolması, çalışan değişiklikleri, yüksek maliyetler ve çalışmaların çok uzun sürmesi gibi problemler olduğu görülmektedir. (ST1, M1)

Mevcut kullanıcılardan yana sorunlar yaşanıp yaşanmadığı sorgulandığında;

“Yani şöyle. Zaten bunların çoğu içerdekiler ev sahibi değil kiracıydı. Vatandaş hatta bize gelip diyordu ki “benim bu evimi alıp onarın.” yani “içerideki kişileri çıkartın” diyordu. Çok nadir birkaç kişi biz kendimiz yapmak istiyoruz dedi ama onlar da işin başına geçince bu işin gerçekten zorlu bir süreç olduğunu görünce onlar da kendiliğinden zaten bıraktı. Biz de kendimiz zaten bölge halkına basında demeçlerde belirttik. Yani burada bir Kayseri Mahallesi canlandırılacak, burası etap etap yapılacak, işte belirli etaplarda belirli süreçler devam ettirilecek, bu süreçlere katkınızı bekliyoruz gibi. Tabi başkanların açıklamaları oldu. ... Biz kamulaştırıyoruz bu binayı boşaltın dedüğümüzde; belediye nasılsa bu binayı onaracakmış diye yangın çıkarıp içerideki tarihî eserlerin hepsini tek tek söküp götürdüler. Kamulaştırma için çektiğimiz fotoğraflar ile işe başlarken çektiğimiz fotoğraflar arasında dağlar kadar fark var çünkü adam orada yangın çıkarıyor, belediye nasıl olsa burayı yapacak diye kapısını penceresini sökü� götürüyor.” (ST1)

“Halkın iş birliği yapmaması katılmaması, büyük sıkıntıydı bizim için hem çok miraslı olması işte mirasçılarının genelde ilgilenmemesi alanla. Bir de aynı zamanda restorasyon firmalarının o ilk dönemde işte 15-20 yıl öncesinde olmaması işi bilebilen kalifiye firmalarının olmaması restorasyon uzmanlarının taşrada, Kayseri taşra bölgesi sonuçta uzmanlarının olmaması ve maliyetin fazla olması tabi ki bunlar bizim için eksi. ... O dönemde de vardı şimdi de var. Kültür bakanlığının teşvikleri var. Kültür bakanlığı proje ve uygulama bedeli karşılayabiliyor ama bunun daha doğrusu belki de halkın da bilmemesi buna sebep olmuş olabilir ya da daha konforlu mekânlar da yaşamak varken hani öyle yapılarda yaşamak istemiyor olabilirler bu suçlayıcı bir şey değil ama yani yıkılıp yerine apartman yapılmasını tercih ediyorlardı tabi ki.” (M1)

“Öncelikle alanın boşaltılması zor oldu. İtirazlar oldu. Gitmek istemeyenler, gidecek yeri olmayanlar. Bazı evlerin sahiplerini bulmak da zor oldu. Bütçe sıkıntıları vesaire. Bu tarz sorunlar yaşandı.” (RM1)

Mevcut kullanıcıların kurumlarla iş birliği yapmadığı ve yapıların asıl sahiplerini bulmak da zorluk çekildiği belirtilmiştir. (M1, RM1) Ayrıca bazı kullanıcıların alanı terk etmek istemediği, bazılarınınnsa zaten onarılacak düşüncesiyle yapılara zarar verdiği, yapılardaki değerli yapı elemanlarını satmak için söktüğü veya tahrip ettiği görülmektedir. (ST1)

Soru 4. Gerçekleştirilen dönüşümde ulaşmak istenilen hedefler nelerdi açıklar mısınız?

“Burayı dönüştürürken burayı aslında şehre kazandırmaktı. Güvenlik problemlerini çözmek, oranın, o alanın o şehre kazandırılmasını sağlamak, insanların orayı görmesini tanınmasını sağlamak.” (M1)

“Hedefler, güvenlik problemini çözmek ve bu alanı aktif, kente faydası olan turistik bir alan haline getirmek diyebiliriz. Turizm anlamında kente katkı sağlaması hedeflenmişti. Burasını Kayseri ve yabancı turist için cazibe noktası haline getirmek istiyorlardı. Yani Kayseri’ye gelen turist, geleneksel Kayseri Evleri’ni görsün tanısın, burada Kayseri’ye özgü yemekler yesin, dolaşsın.” (M2)

“Öncelikle güvenlik problemi meseleydi. Artık bıkmıştı yetkililer. Sonrada tabi buradaki yapıların daha fazla yok olmasını engellemekti. Bunu engellemek için de yapıları kullanılabilir hale getirmeyi hedeflediler.” (RM1)

Yapılan görüşmelerde alanın dönüşmesindeki en büyük sebep olan güvenlik probleminin çözülmesinin ana hedef olduğu görülmektedir. (M1, M2, RM1)

Hedefler arasında; bölgeyi şehre kazandırmak, turizm açısından cazibe alanı haline getirmek de mevcuttur. (M1)

Bir diğer hedef ise mevcut dokunun daha fazla yok olmasının önüne geçmektir. Bunu sağlayabilmek için de alandaki yapıları yeniden işlevlendirerek kullanılabilir hale getirmek amaçlanmıştır. (RM1)

“Eski mahalleyi canlandırıp Kayseri’deki o eski yaşantıyı insanlara verebilmektir. Bunu gerek otellerle gerekse işte ilk mesela bizim yaptığımız 7 konağın karşısındaki boş bir alanımız vardı, ikinci etap kamulaştırma bölgemiz. O bölgemizde bizim 265 adada kentsel tasarım yaptık. Bu kentsel tasarımda bir mahallenin içerisinde olması gereken kasabı, berberi, bankası, fırını, bunların hepsini canlandırmak istemiştik ve bunların çoğunu yaptık. O da tabi yine güvenlik problemiyle ya da talep oluşmadığı için. Yakın zamanda da kasabı getirdik ama bölgedeki turizm nedeniyle o bölgede kimse gelip de kasaptan et almak gibi bir ihtiyaç duymadı.” (ST1)

Ayrıca, Geleneksel Kayseri Mahallesi’ndeki eski Kayseri yaşantısını, yeniden canlandırmak da hedefler arasındadır. (ST1)

Soru 5. Tasarım sürecini etkileyen faktörler hakkında bilgi verir misiniz?

“Bir meydan fikirleri vardı. Eski Kayseri Mahallesi yaratmayı hedefliyorlardı. Bu bağlamda bir proje çıkardılar. Yani halkın toplanabileceği bir meydan yaptılar. Etrafına da geleneksel Kayseri Evleri’nde görülen cephe özelliklerine göre yapılar tasarladılar. Yani tasarım sürecini etkileyen faktör oradaki eskiden mevcut olan dokuydu.” (M2)

“93 yılında yapılan koruma amaçlı imar planındaki mimari rölöveler, fotoğraflar ne yazık ki elimizde yoktu. Onlar dijital olarak teslim edilmemiş, çıktı olarak verilmiş. Bunların negatifleri ya da kopyaları kimsenin elinde olmadığı için 93 yılından 2003 yılına kadar binalardan nelerin kaybolduğunu net olarak göremedik. Elimizdeki veriler ya da elde kalan bina kalıntıları neyse o kalıntılardan okuma yaparak devam ettik. Çok eski fotoğraflara baktığımız zaman mahallenin çok canlı olduğunu gördük. Ama ne yazık ki bunlar çok uzaklardan çekilmiş. Yani 1800’lü yıllara ait çok fotoğraf var Tavukçu Mahallesi’ne ait. Ama bu fotoğraflardan birebir yapıyı

bulup o yapının içi hakkında bilgi elde edemedik. O yüzden binaları yaparken tamamen restitüsyona dayalı bir restorasyon yapmadık. En son rölöve resimde neyse rölövesinde binada okuduğumuz şeyler ya da eklentileri kaldırdığımızda okuyabildiğimiz veriler neyse onlar üzerinden restorasyon yaptık. Belki binalar iki katıydı. Daha içeride daha büyük dokuları vardı. Ama bunların çoğunu elde edemedik ne yazık ki. Ve en kötü şeyde bizim elimizdeki yaklaşık sağlam olan 40 yapı dışındaki bütün alanın boş olması. Biz bunu 70’li yıllarda çekilmiş olan bir filmde görüyoruz, ama Tavukçu Mahallesi’nde biz o dokuyu hiç görmüyoruz. O filmde mesela tüm bu mahalleyi geziyor. Kayseri Lisesi’nin oradaki o petrol var. Petrolün oradan at pazarına giriyor. Bu mahallelerin hepsini geziyor, görebiliyorsunuz. Biz kentsel tasarımda da mesela o eski dokuyu, Nihat Karakaya’nın fotoğraf albümündeki o şeyleri bulamıyoruz. Onları yaşatamadık. En büyük dezavantajımız bu oldu. Biz biraz daha böyle insanların hava alabileceği, gelip zaman geçirebileceği yerler tasarlamak zorunda kaldık. Yani Antep’te ki gibi birbirine sırt sırta gelmiş daracık sokakların olduğu bir dokuyu oluşturamadık. Biz kurtarabildiğimiz binaların restorasyonunu yaptık. Kentsel tasarım alanı içinse mimari avan projeyi yaparken avan projeyi çizen mimar kendine göre bu dokuyu neden oluşturdu, nasıl oluşturduğu, neyi amaçladığı bunların hepsini tek tek zaten belirtiyor. Kendisi neleri hedeflediğini, bu sonuca nasıl vardığını söylüyor. Ama demek istediğim şu. Eski dokunun aynısını değil, modernize edilerek ve bir mimarın sanki bir yeni binasıymış gibi.” (ST1)

Tasarımı etkileyen faktörler arasında mevcut doku özellikleri ve alanın geçmişteki hali önemli rol oynamaktadır. Meydan oluşturmak ve halkın toplanabileceği, zaman geçirebileceği alanlar tasarlamak, tasarım sürecinin ana problemleridir. (M2, ST1)

“Tasarım sürecini etkileyen en önemli faktör yetkililerin düşünceleri ve istekleriydi. Başka da öyle çok belirgin bir durum yoktu. Zaten restorasyonları mümkün olduğu kadar eski resimlerden orijinal hallerine bakılarak yapıldı. Kentsel tasarım alanında da özel bir firma yaptığı için çok müdahalemiz olmadı. Fikirlerini sundular beğenildi ve yapılmaya başlandı. Nasıl günümüzde moderniteyi yaşıyorsak ve tarihle entegre etmeye çalışıyorsak, ıı... yani projede de bunu savundular. Zaten yapılara bakarsanız alt kısımları taş üst kısımlar betonarme. Çıkımlar var eski Kayseri evlerindeki gibi. Yani hem eskiyi hem yeniyi yansıtacağı onların tezleri arasındaydı.” (RM1)

Tasarım sürecini etkileyen faktörler arasında yetkililerin isteklerinin de önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir. Ayrıca tasarım sürecince eski olanla yeniyi-moderni sentezleme düşüncesi de hâkimdir (RM1)

Soru 6. Tavukçu Mahallesi’nde gerçekleştirilen Kayseri Mahallesi Projesi’nin amacına ulaştığını düşünüyor musunuz? Neden?

“Pek düşünemiyorum yani şöyle sonuçta son 2-3 yıldır öncesinde Setenönü Otelı vardı şimdi de 2 tane daha otel yapıldı oraya, 3 tane otel olacak o bölgede. Bir de 4.yü yapmak düşünülüyor. Otel olması o mahalleye pek bir şey katmıyor otel müşterisi sonuçta belli, işte otobüsle ya da

bir şeyle geliyorlar otelde yatıyorlar sabah kalkıyorlar mahalleden ayrılıyorlar o mahallede vakit geçirmek yani işte otelde kalıyor gündüz Erciyes'e gidiyor atıyorum. Yani sadece belki o ilerde olabilir mahalle içinde vakit geçirme süresi az insanların." (M1)

"Genel anlamda güvenlik problemi çözüldü. Bu bağlamda hedefe ulaşıldı. Oradaki tarihî yapıların tanıtılması, alanın aktifleşmesi hedefleniyordu. O da belirli oranda gerçekleşti diyebilirim. Tabi dediğim gibi ben girilemediği zamanla kıyaslıyorum şu an. Başka aktif bir kent parçasıyla kıyaslısam elbette hala aktif değil. ... Turizm anlamında kente katkı sağlaması da hedeflenmişti. Burasını Kayseri ve yabancı turist için cazibe noktası haline getirmek istiyorlardı. Yani Kayseri'ye gelen turist geleneksel Kayseri evlerini görsün tanısin, burada Kayseri yemekleri yesin, dolaşsın. Ben kişisel olarak bu hedefe ulaşmadığını düşünüyorum. Eh yeni yeni daha bu yıl yabancı turistler özellikle gezmeye başladı. Rehberler tur programına dâhil etmeye başladı falan. Birkaçı. Ama yerli turist için yani kendi Kayseri'ye gelmiş veya bir tanıdığını ziyarete gelmiş yerliler için hala burası gezilecek yerler arasında değil." (M2)

"Bir nebze. Yani güvenlik problemi ortadan kalktı diyebilirim. Çünkü orada bir topluluk vardı ve o topluluk dağıldı. Daha arka mahallelere gittiler ama eskisi gibi olmadı. Kente katılması konusunda maalesef aynı şeyi söyleyemeyeceğim. Burasının çalışmalarının çoğu 2010-2012 gibi tamamlandı, yani çalışmalar devam ediyor da asıl Kayseri Mahallesi dediğimiz kısım yani tamamlandı. Yani ne kadar olmuş... Yani biteli on yıl olmuş ama daha yeni yeni kıpırdanmalar oluyor." (RM1)

Katılımcılar yaşanan güvenlik problemlerinin çözüme kavuştuğunu düşünürken; alanın canlanması, kente adapte olması gibi amaçlara ulaşamadığını düşünmektedirler. (M1, M2, RM1)

"Üç yıldır bu projenin sonuçlarını almaya başladık. Evet, seneler sonra oldu diyoruz. Biz ne yazık ki buradaki kentsel tasarım alanını 2015 yılında bitirdik. O alanda yaklaşık 10-12 tane binayı da 2015 yılına kadar bitirmiştik. Ama yine biz bugün bu bölgede hala güvenliği sağlayamadık. Turizmi buraya çekemedik. Son 3 yıldır bunu başardık. Ciddi anlamda bir canlanma. Dönemin belediye başkanının hedeflemiş olduğu kitlenin bu bölgeye gelmesi başladı. Ama 3 yıldır." (ST1)

Çalışmaların büyük kısmının 2015 yılında tamamlanmasına rağmen alanda canlanma olmadığı, yani amacına ulaşamadığı; fakat son üç yıldır yeni yeni alanda canlanmalar olduğu belirtilmiştir. (ST1)

Soru 7. Kayseri Mahallesi projesi kapsamında alana yapılan yeni yapıların mevcut tarihî dokuyla uygun olduğunu düşünüyor musunuz? Uygun olması için ne gibi çalışmalar yapıldı açıklar mısınız?

"Hayır, düşünmüyorum abartılı buluyorum. Şöyle şimdi küçük küçük mekânlar var o küçük mekânların nereye hizmet ettiği belli değil tam işlevi yok o küçük mekânların tuvalet ihtiyacı

mutfak ihtiyacı karşılamadığı için kimse o mekânları tutmak istemiyor gelmek istemiyor oralara yani böyle büyük çıkmaları var o çıkmalar Kayseri de olan bir şey değil. (M1)

“Bence pek değil. Ama başka ne yapılabilirdi? Eski yapılan aynısını veya çok benzerini yapmak da doğru bir yaklaşım olur muydu... Soru işareti. Belki modernizmse daha modernist yaklaşılabilirdi. Yani çok uçuk bir kıyas olacak ama belki Louvre gibi. Burada hem moderniteyi hem gelenekseli bir arada kullanmak istediler. Ama pek olmadı maalesef.” (M2)

“Bulmuyorum bir şey denendi. Tutmadı.” (RM1)

Yapılan görüşmelerde görüşmeciler tarafından, yeni yapılan yapıların mevcut dokuya uygun bulunmadığı görülmektedir. (M1, M2, RM1) Yapılan yeni yapılardaki cephe özelliklerinin Geleneksel Kayseri Evleri’nin cephe özellikleriyle uyuşmadığı ve yeni yapıların işlevsel olmadığı düşünülmektedir. (M1)

“Yıllara, binaya, gelişen restorasyon yapılan uygulamalara baktığımız zaman dönemi için uygun ama bu dönem için uygun mu tartışılır. Yani yanıltıcı yönleri var. Mesela yeni mi yaptık ilk yaptığımız kentsel tasarım alanındaki hatalarımızdan birisi. Mesela üst teras betonarme ama üstü taş kaplama, alt tarafı da moloz taş. Yani baktığın zaman sanki bu binalar hep orada varmış gibi ama simetrisi olmayan, tescilli yapıları kapatan, tescilli yapıları algılatamayan bir kentsel tasarım. Yani bazıları 2-3 binanın neredeyse cephesinin tamamını kapatıyor. Binayı algılayamıyorsunuz ama o dönemin mantığına göre doğrusu oydu.” (ST1)

Özellikle kentsel tasarım alanında inşa edilen yapıların yanlış planlama sonucunda mevcut dokuyu kapattığı, algılanmasını engellediği belirtilmektedir. (ST1)

Soru 8. Alanda Yapılan çalışmaları değerlendirmeniz gerekirse, hangi çalışmaları olumlu hangi çalışmaları olumsuz bulmaktasınız?

“Sit alanı olmasını olumlu buluyorum. Tabi ki sit alanı olmalıydı. Koruma amaçlı imar planı yapılmalıydı o şekilde imar faaliyetleri yapılmalıydı. Ama belki yıkılmadan önce korunup doku olarak kalsaydı daha iyi olabilirdi. Yıkıldığı için yeniden yapmak biraz daha zor geliyor yani. Çalışmalar 90’lardan başlanmalıydı.” (M1)

“Alanın hem beşeri hem fiziken temizlenmesi olumluydu. ... Halk olarak baktığımda oranın dönüştürülmesini genel anlamda olumlu buluyorum. Restore edilmesini, işlevlendirilmesini, güvenlik problemlerinin çözülmesini vesaire... Ama mimar olarak farklı yönden eksiklikler hatalar elbet beni rahatsız ediyor.” (M2)

“Orada bir çalışma yapılmak zorunluluktu. Yani totalde bakarsak bir çalışma yapılmış olması başlı başına olumlu bir durum. Özele indiğimizde restorasyonları olumlu buluyorum.” (RM1)

“Olumlu bulduğum şey, bütün işin en başından 2003 yılından 2020 yılına kadar yapılan tüm restorasyonlar da mimarların ve çalışan kişilerin binaların orijinaline sadık kalarak yapmaya çalışmaları. Yani restorasyonda ufak tefek hatalar olabilir ama işin ilk başladığımız zamankinden son geldiğimiz duruma kadar yapılan çalışmalarda hataları olmakla birlikte çok iyi restorasyon örnekleri olduğunu düşünüyorum. Çünkü burası “Europa Nostra” tarafından da

ödül almış bir yer ki Europa Nostra tarafından böyle bir geri dönüşüm ödülü almak yani restorasyon ödülü almak hiç kolay değil.” (ST1)

Yapılan çalışmalar arasında: alanın sit alanı ilan edilip; çalışmaların koruma amaçlı imar planıyla belirlenmesi ve bölgenin eski kullanıcılardan temizlenmesi olumlu bulunmaktadır. (M1, M2)

Ayrıca yapılan restorasyon çalışmalarının da başarılı bulunduğu görülmektedir. (RMM1, ST1)

“Geldiği hal ise olumsuz. Eskiden kopuk, arada kalmış bir yapılaşma meydana geldi orada. Bu yönden olumsuz buluyorum. Özellikle Kayseri Mahallesi olarak sonradan tasarlanan alan. Meydan olarak belirledikleri alanda yapılar varmış eski resimlere göre. Onlar yıkılmış ve bu alanı meydan olarak düşündüler. Oysa o bölgede o kadar geniş bir alan eskiden mevcut değildi. Zaten eskilere baktığımızda Türklerde de Hristiyanlarda da meydanlar dini yapıların etrafında konumlanır. Fakat kilisenin önünden zamanında cadde açıldığı için o meydan çoktan yok olmuştu. Yani kısaca anlatmak istediğim gerçeğe uygun çalışmalar yapılmadı. Yapılar da keza öyle. Tabi bunlar benim bir mimar olarak düşüncelerim.” (M2)

“Kentsel tasarım alanını ve çevresinden kopuk olmasını olumsuz buluyorum.” (RM1)

Gerçeğe uygun çalışmalar yapılmaması, alanın çevresi ile beraber ele alınmaması ve bu sebeple çevreden kopuk olması alanda çalışan kişiler tarafından olumsuz bulunmaktadır. (M2, RM1)

“Olumsuzluk olarak düşünülür mü bilemiyorum ama bu tür büyük bir alanı tasarlarken alan yönetimini yapıp öyle işe başlanmalıdır. 2003 yılından 2023 yılına kadar bu süreç içerisinde sürekli bina restore ediyorsunuz ve ilk yaptığımız şey binaları onaralım sonra işlev verelim. Yapılan en büyük hata bu. Olması gereken ciddi bir alan yönetiminin planlanıp, işte biz bunu yapacağız, bizim bu bölgedeki amacımız bu, bu kapsamda da şu binalar yapılacak. Onlara da bu işlevler verilecek. Geri kalanlara da şunları yapalım. Yani bu yapılan en büyük hata. Kervan yolda düzülür gibi oldu. “Biz şu 7 konak ile başlayalım da bakalım, aa... bak bu 7 konağı iyi yaptık, burası iyi, maliyet de kurtarıyor. Biz burayı da kamulaştıralım, burayı da bir yapalım.” Ama diyorum ya, 2005 yılından 2022 yılına yaklaşık 17 yıl boyunca yaptığımız binaların çoğu 7-8 yıl boş kaldı ve o binalar boş kaldığı sürece sürekli onarmak zorunda kaldık. Ama işlevi belli olsaydı, ilk başta yapsaydık, hepsi aynı anda ayaklanmış olsaydı o zaman belki bu kadar süreci pek görmezdik. Daha önceden verim alırdık Antep’te olduğu gibi. Yani en başta işlevi gelecek kişilere bıraktılar. Yani kim gelirse dediler. ...Yani burası restoran olsun, burası lokanta olsun, şöyle olsun ama talep yok yani. Birincisi alan yönetimi yapılmasa buraya kaç tane turist gelir? Burada turistin gelebilmesi için ne yapmamız gerekiyor? Ee... bölge halkının ihtiyacı ne? Bu alanlar da neler yapsak vatandaş buraya gelir? Bunların çok ciddi bir şekilde ciddi bir araştırma analizi yapıp ondan sonra tasarım boyutuna geçmek ve onarım yapmak gerekiyordu. Biz şimdi önce onarımı yaptık sonra vatandaş gelsin diye bekledik. O hataydı. O yapılmış en büyük hataydı. Ama en doğru yapılmış olan şey bunun her zaman diyorum

öngörülü birisi tarafından “bunları yapmalıyız” deyip başlamak, geç de olsa başlamak. Bunları şu şekilde canlandıracağız demek çok iyi bir sonuç. Yani neredeyse tamamen yıkılmış, kendi kaderine terk edilmiş bir alanın tekrardan canlanması sağlandı. Bu en büyük başarı bence.” (ST1)

Planlama bazında yapılan hatalar, alanın bir bütün olarak ele alınıp çalışmaların bu yönde başlamaması, alan analizinin yapılmamış olması, alana parçacıl yaklaşılması ve işlevlendirilmenin çalışmaların sonunda yapılması ise yine çalışmaların olumsuz bulunan özellikleridir. (ST1)

Soru 9. Sizce Tavukçu Mahallesiindeki dönüşümün yakın çevresine katkısı oldu mu? Eğer olduysa ne düzeyde olmuştur? Olmadıysa Neden olmamıştır?

“Yakın çevresine olmadı yani oldu da yapılar yıkıldığı için. ...Ticari anlamda? Yok, zaten çarşıya çok yakın bir yer merkeze çok yakın bir yer bir faydası olmadı merkezin buraya faydası olsaydı keşke diye düşünüyorum oda olmadı.” (M1)

“Eğer bu alan, yani bu alandaki çalışmalar başarılı olsaydı, yani hedeflerini gerçekleştirebilirdi. Çok büyük katkısı olabilirdi. Çünkü etrafı hep dükkânlar, alışveriş alanları... Önünden giden cadde foruma bağlanıyor falan. Potansiyeli çok yüksek bir bölge. Ama mevcut durum için konuşursak, madden bir katkısı olmadı bence. Fiziksel olarak katkısı oldu. Hem şimdi oradaki esnaf köhne yıkılmış harabe evlere bakmaktansa düzenlenmiş bir alan görüyor ve tabi bir de güvenlik problemi yaşamıyor.” (M2)

“Güvenlik anlamında oldu. Az da olsa müşteri bakımından fark etmiştir. Yani eskiden o mahalleden dolayı o taraflara gitmeyen kişiler artık oralara da gitmeye başladığı için onlara da yansımıştır.” (RM1)

Dönüşümün yakın çevresine ticari anlamda bir katkısı olmazken, güvenlik probleminin çözülmesi ve harabe yapıların onarılması yakın çevresi için olumlu olmuştur. (M1, M2, RM1, ST1)

“Yakın çevresine katkısı şöyle oldu. Bu bölgedeki uyanış bu bölgenin altyapısını da gerektirdi. Bu bölgedeki o çöküntü diyorum ya hani bu bölgedeki insanlara biz bu bölgeden ayrılın dediğimiz zaman bir arka mahalleye gitmişlerdi. Şimdi ön tarafın güzelleşmesi bölgenin de temizlenmesine sebep oldu. Bölge de git gide temizlenmeye başladı. İnsanlar yatırımlarını daha rahat yapabilmeye başladılar... Bölge hareketlendi. Güvenlik sorunu gitti. En önemlisi o. Yani arkada birkaç bina var. Onlar da yeni binalar. O binalar da gittikten sonra merkezdeki bu alandaki çöküntünün tamamen kurtulacağını düşünüyoruz.” (ST1)

Ayrıca bu bölgenin dönüşümü için altyapı gereksinimin doğması, yakın çevresinin de altyapı problemlerinin çözülmesini sağlayarak, yakın çevresine katkıda bulunmuştur. (ST1)

Soru 10. Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşümün kente katkısı olmuş mudur? Eğer olduysa ne düzeyde olmuştur? Olmadıysa Neden olmamıştır?

“Yok olmadı.” (M1)

“Bu tarz oluşumlar, yapılaşmalar, faydalı olmaya önce kendi çevresinden başlar aslında. Az veya çok. Elbet istisnalar da olabilir de. Bu alan eğer turist çekebilseydi yerli veya yabancı. O turistler sadece alanı gezse çevresine hiç girmese bile en azından kente katkısı oluyor diyebilirdik. Ama tabi normalde hedef alana turistin gelmesi, oradan ve çevresinden alışveriş yapması, kente bir katma değer sunmasıdır. Maalesef bu gerçekleşmediği için ben şu an kente de bir katkısının olduğunu düşünmüyorum. Dediğim gibi kente katkısı sadece o alanın düzenlenmesidir. O veya başka herhangi bir yer sonuçta yeni yapılan her şeyin kente elbet bir katkısı vardır. Burasının katkısı da ancak bu düzeyde şu an.” (M2)

“Aktif olarak kullanılır bir hale gelseydi kente katkısı olurdu, insanlar en azından gelip burada zaman geçirirdi. Ama olmadı. Turizm açısından da olmadı. Oldurmaya çalışıyorlar. Erciyes’e kaymaya gelen veya Kapadokya’ya geçmek için gelen yabancı turistlere falan bahsediyorlar diye duydum. Ya da o bölgedeki otellerin kampanyalar yaptığını özellikle yabancı turistlere.” (RM1)

Tavukçu Mahallesi’nde gerçekleştirilen dönüşümün başarılı olamamasından dolayı, kente belirgin düzeyde ticari, turizm ve sosyal anlamda katkısının olmadığı dikkat çekmektedir. (M1, M2, RM1)

“Eskiden yaşantı nasıldı? Bunu vatandaşların görebileceği tek nokta merkezde bu bölge. Yaşam nasıldı? Nasıl evlerde yaşıyorlardı? Bu güzel bir örnek oldu ve şöyle bir güzelliği var burasının, biz burada yaşadığımız için söylüyorum. İşte ne bileyim Yeşilhisar’da kentsel sit alanında yaşayan vatandaş Pınarbaşı’ndaki kentsel sit alanında yaşayan vatandaş bize “Ben yapımı onarmak için geliyorum.” dediği zaman bizzat canlı örneğini gösterebiliyoruz. Yani diyoruz ki “Onay alırsan veya toplu olarak onay alırsanız böyle bir doku oluşacak.” Siz de turizme katkıda bulunacaksınız. Gösterebiliyoruz, görebiliyorlar ve bu yönde de vatandaşlar artık uyandı. Biz burayı yaptıktan sonra Talas Belediyesi sokak sağlıklaştırma işine girdiler Kültür Bakanlığıyla birlikte. İncesu keza öyle. Sokak sağlıklaştırma işine girdi. Melikgazi Belediyesi Germir’de sokak sağlıklaştırma projeleri yaptılar. Vatandaşlar onarım taleplerinde bulunuyorlar. Küçük bir ölçekte yapılmış olan ayaklandırmanın kentin genelinde ki bu tür sit alanları ve bu tür tarihî eserlerin bilinçlenmesi açısından doğru örnek olduğunu görüyoruz.” (ST1)

Tavukçu Mahallesi’ndeki dönüşüm ticaret, turizm, sosyal hayat gibi asıl sağlaması hedeflenen katkıları kente sağlayamamış olsa da farklı bir açıdan kente katkısı olmuştur. Merkezdeki ve taşradaki diğer belediyeler alanı örnek alarak, bünyesindeki sit alanları ile ilgili çalışmalar başlatmışlardır. Benzer şekilde Tavukçu Mahallesi’ni gören halkın, yapılarını onarmak istemesiyle sürecin hızlanmasını sağlamıştır. (ST1)

Soru 11. Tavukçu Mahallesi'nin kente katkısının artması için yapılan çalışmalar var mı? Varsa nelerdir?

“İsteniyor aslında ama nedense bizim halkımızda yapılarla ilgili bir kullanım merakı yok. Açıkçası bir mimarın, doktorun ofisinin olmasını bir yapı yapmasını bir mekânının olmasını isterim yani öyle bir istek de yok halktan. Öyle olunca da her şeyi de belediyeden beklemek de belediye de bir yere kadar yapabilir hadi ayağa kaldırıyorsun ama kullanıcı olmadı mı içinde yaptığın bina boş boş duruyor yani orda.” (M1)

Tavukçu Mahallesi'nin kente katkısının artması için yapılan çalışmalar olup olmadığı sorgulandığı yerel halkın dâhil olduğu herhangi bir çalışma olmadığı görülmektedir. (M1)

“Restorasyonlar zaten devam ediyor. Bir dönem yeni bir proje hazırladılar yani baktılar kimse gelmiyor burayı alışveriş alanı yapalım dükkânlar mağazalar olsun dediler uğraştılar biraz (Dr. Memduh BÜYÜKKILIÇ, 2019). ... Memduh Bey (Belediye Başkanı) bu alan için böyle bir çalışma istedi. Canlanması için. Hazırladılar. Hayata geçirilseydi bence güzel olurdu. Gerçekten canlanırdı da o alan. Bakın videoda gastronomi diyor, kültür turizmi diyor. Zaten ön tarafı alışveriş alanları dükkânlar falan. Oradan bir bağlantı olsaydı burada da alışveriş yapabilseydi yemek yiyebilseydi insanlar. Kayseri yemekleri tanıtılsaydı. Güzel de olurdu. Ama sonra projeyi iptal ettiler. Neden iptal edildiğine dair hiçbir açıklama, bilgi yok. Yani normalde böyle bir çalışma vardı. İptal olduktan sonra burası oteller bölgesi olacak dediler. Yani bakın video açıksa peyzaj alanları da düzenlenmiş bu animasyonda. Çok güzel oturma alanları yapılmış ağaçlıklı. Şu an meydanında bir tek oturma alanı yok bir tek bank dahi yok... Açık alanlar kapalı alanlar. İşlevsel hale getirilmiş alan.” (M2)

Bir dönem alanın tamamen alışveriş bölgesi haline getirilmesi için bir proje hazırlandığı fakat bu projenin daha sonra iptal edildiği belirtilmiştir. (M2)

“Şu an için hâlihazırda öyle bir proje yok. İşte yeni yeni otel sayısı da çok arttığı için oteller tarafından yabancı turistlere özel kampanyalar yapıldığını duydum o kadar.” (RM1)

“Var. Bölgede şu ana kadar hep turizmin canlanması hedeflendi. Dediğimiz gibi bu bölgede hareketlenme hedeflendi. Şimdide bölgenin turizm tarafından daha fazla kullanılabilmesi için bu bölgeyi müzeler şehri yapmak istiyoruz. Zaten başkanımız bu bölgede basın müzesi, değişik müzeler, kent müzeleri bunlar da bu bölgelerde açılarak canlandırılacak tamamı. Yaklaşık 4-5 tane daha müze olacak içeride. Zaten normalde başkanların burası biliyorsun bir kültür yolu güzergâhı. İnsanların bu bölgede yeme içme, yatma her türlü ihtiyaçlarını karşılanması hedeflenirken, bu bölgedeki binalardan da birkaçının müze olarak tasarlanması var. Bunlardan Basın Müzesi yakın bir tarihte inşallah açılacak. Diğer müzeleri müze de çalışmalar devam ediyor. Envanterleri falan hazır. Her türlü çalışmaları da tamamlandı. O müze ellerimizle açılınca bölgede çok sayıda turistin de geleceğini düşünüyoruz. Çünkü tamamen artık Kayseri'nin tarihini yansıtacak müzeler de buranın içerisinde olacak.” (ST1)

Oteller tarafından bireysel olarak yapılan kampanyaların yanı sıra, güncel durumda Tavukçu Mahallesi müzeler bölgesi ilan edilmiştir. Alana yaklaşık 5 adet müze açılması planlanmaktadır. Açılacak müzelerde sergilenecek ürünler Kayseri'nin tarihi ile ilgili bilgi verecektir. (ST1)

Tavukçu Mahallesi'nin çeperlerinde faaliyet gösteren esnaflardan oluşan 2. Gruba yöneltilen görüşme soruları, özet aktarımlar ve değerlendirmeler;

Soru 1.Tavukçu Mahallesi'nden bahseder misiniz?

“Tavukçu, biz daha çok Tacettin Veli ya da at pazarı diyoruz, çok çok eski bir mahalle. Yani kayserinin en eski mahallelerinden. Eskiden Kayseri'nin zenginleri otururdu burada. Tabi ondan önce Ermeniler oturmuş. Ben o zamanları görmedim ama babalardan dedelerden duyardık. Bende bu mahallede büyüdüm. Hatta evimde vardı orada. Kentsel dönüşüme girdi. Müftü evi vardı burada konaklar var, Kayseri'nin ileri gelen ailelerinin evleri vardı. Zaten bakarsan buralarda oradaki evler gibisini bulamazsın. Çok muazzam evlerdi çok. Biz daha kenarında oturuyorduk mahallenin. Konaklardan değildi de normal evlerdendi bizimki eski. Yani öyle.” (E1)

“Sizin deyiminizle Tavukçu Mahallesi Kayseri'nin eski evlerinin olduğu tarihî yapıların olduğu Kayseri'nin kültürünü yansıtan bir mahalle. Mahalleymiş yani. Çok eskiden. O dönemlerini tam bilmiyoruz da tabi duyduğumuz. Bir de şimdiki halini gördüğümüz için biliyorum öyle olduğunu... Yani dükkânımızla evimizin tam arasında kalıyor o bölge.” (E4)

“Geçmişine bakarsak çok eski bir mahalle. Zaten orada eski evler falan var biliyorsun. Yani ben bu son 20-30 yılını çok iyi biliyorum. Buradan öncede çalıştığım dükkân Düvenönü'ndeydi. Yaklaşık on sene falan. Yani o zamandan da biliyorum. Ha daha öncesi dersin daha öncesi Ermeniler zamanını falan tabi atalarımızdan duyduğum kadar biliyorum. Buralarda işte eskiden Ermeniler yaşarmış. Ermeni evi hepsi bunların. Zaten Kayseri'nin tamamında eskiden Ermeniler varmış. Hep millet altın maltın arıyor ya zaten bu Ermenilerin altınlarını. Çok zenginlermiş o dönem. En zenginleri de buradaymış işte zaten. Buradaki konaklarda. Kilisede burada ya. Ne kadar yakınsan o kadar zenginsin demekmiş. Buradakiler en zenginleri yani. Sonra savaş çıkınca falan onlar gitmişler. Yerlerine Türkler yerleşmiş. Türklerin de zenginleri tabi. Hatırlıyorum 80'lerde çocukken yani buradan geçerdik. Farklı gelirdi bize. Evler falan çok değişti. O zamanlar işte zenginler otururdu o bölgede. Sonra yavaş yavaş orası değişmeye başladı. Tabi bu arada şehir de gelişiyor. Bu meydanın ilerisine evler yapılmaya başladı. Binalar. Kayseri'deki ilk lüks binalar. Artık en lüks onlar oldu. Şehir oraya doğru gitmeye başladı. Bu taraflara dükkânlar açılmaya başladı o dönem. En başta bu bölge meydana daha canlıydı. Yani ticari bakımdan. Neyse. İşte onlarda gitti bu bölgeden burası başı boş kaldı.” (E5)

Yapılan görüşmelerde bölgede uzun yıllardır faaliyet gösteren esnafların Tavukçu Mahallesi'ni Kayseri'nin en eski ve tarihî mahallesi olarak tanımladıkları, geçmişte burada Ermenilerin, sonrasında ise maddi durumu daha iyi olan kesimin yaşadığını belirttikleri görülmüştür. (E1, E4, E5)

“Sonra şehir büyüdükçe buradakiler göç etmeye başladı. Sonra kimin gelip kimin gittiği belli olmaz oldu. Batırdılar buraları. Özellikle dışardan gelenler batırdı çok köyden gelenler... Başka yerlerden gelenler... Zenginler taşınınca ya evleri boş kaldı ya kiraya verdiler ama durumu iyi olan zaten Sivas Caddesi tarafına gidince zaten fakir garip guraba kaldı burada. Onlar da mahvetti burayı. Bir de yalnız çalışmaya gelenler çok oldu dışardan e adam ne yapsın sırtında yorganıyla karın tokluğuna gelmiş. Evi mi düşünecek. Gerçi onlar yine iyiydi sonra nerden geldiği belli olmayan serseriler türedi. Yani uyuşturucu mu dersin, af edersin başka işler mi dersin. Polis korkar olmuştı. Arar şikâyet ederdik ama nafile. Bir gelir gözükürlerdi onlar gitti mi yine aynı. Korkardık biz de. Yani Tavukçu Mahallesi böyle aslında çok güzel bir mahalleyken berbat hale gelen bir mahalleydi.” (E1)

“At pazarı derdik oraya. Hatta tabir vardır at pazarı kılıklı diye. Böyle saç sakalı karışmış, ipsiz sapsız tehlikeli adamlara denir. Öyle adamlar doluydu. Hırsızlık mı? Kundakçılık mı? Gasp mı? Ne ararsan. Kiralık adam mı tutacaksın? Al burada. Malın mı çalındı? Cumartesileri orada kurulan bit pazarına gel, belki bulursun derlerdi. Uyuşturucu mu, kadın ticareti mi? Ne ararsan. Hepsinin yeri orasıydı. Kayseri'nin en kötü yeri idi. Hani Ankara Çin Çin Mahallesi derler ya işte Kayseri'nin de at pazarı.” (E3)

“Ben 90 doğumluyum. 90'ların sonlarını hatırlıyorum ancak. O dönemde harabeydi orası. Uzaktan görürdük ama görürdük yani. 2000'lerin başlarında ise artık orası çok farklı bir bölgeydi. Şehirden ayrılmış, tehlikeli, yıkık dökük, her türlü gayrimeşru işlerin döndüğü. Eğer dükkândan tek çıkmışsam akşam eve giderken yolumu uzatırdım oradan geçmemek için. Sürekli duyardık yolu kesilip gasp edilenleri, dövülenleri, kavgaları, yangınları. Çingene Mahallesi gibi bir şey olmuştı artık. Kızlar ise asla geçmezdi oradan geçemezdi. Laf atmalar tacizler bir de tabi kadınları korkutup elinden eşya almak yani telefon cüzdan falan daha kolay. O arkada bir de otoparklar var zaten تنها boş araziler bir de bir yol yanında bu mahalle var. İnsan giremez ki. Ben 10 yıl önce de korkuyordum erkek olarak. Çok duyuyorduk çünkü dediğim gibi. Boynuna jilet atılanları falan. Doğudan gelenler vardı. Değişik yerlerden gelenler vardı. Çingeneler var derlerdi ama onlar nerden gelmişlerdi bilmiyorum. Çok değişik bir topluluktuk bence. Zaten insan bu taraflarda değişik bir tip görünce kesin at pazarındandır diyordu. Kendilerini belli ediyorlardı.” (E4)

Başboş kalınca hazine aramaya gelen çok oldu. Evleri yakıp yıktılar. Harap ettiler. O güzel evler mahvoldu. Kimse de durun demedi. Karışmadılar. Orası çok uzun süre öyle kaldı. Evsizler, madde bağımlıları orada takılırdı. Hayat kadınları. Yani buraya işe geliyoruz, dibimizde uyuşturucu satıyorlar. Kadın pazarlıyorlar. Akşam saatlerinde geçemezdik mahallenin kenarından bile. Ya soyulurdun ya dövülürdün. Çoluğumuzu çocuğumuzu zaten hiç yollayamazdık oradan bir yere. Bir de öyle kötü bir yerdeki. Çarşının ortasında.” (E5)

Bunun yanı sıra bölgenin verdiği ve aldığı göçlerle, bakımsızlıkla zamanla atıl hale geldiği, ciddi güvenlik problemlerinin yaşandığı belirtilmiştir. (E1, E3, E4, E5)

Soru 2. Tavukçu Mahallesi'nde gerçekleştirilen dönüşümü nasıl değerlendiriyorsunuz?

“Görsel olarak harabe görüntü gitti ve daha canlı hale geldi. Buradaki başıboşlar gitti. İnsanlar korkardı buradan. Şimdi gezmeye gelen çok.” (E1)

“Canlanması, temizlenmesi yönünden iyi oldu. Oradaki izbe, harabe görüntü gitti.” (E2)

“Oraya güzel şey yapıldı tesisler yapıldı otel vs. diğer barınma yerleri var güzel yerler yapıldı, konservatuar buraya geldi. İyidir yani güzel oldu. İyi oldu. Atıl bir alandı şimdi canlandı. Eski haline göre çok fark var.” (E3)

“İyi oldu. Oradaki kötü görüntü temizlendi. Oteller, yeme içme yerleri falan yapıldı. Olumlu yönü görsel olarak daha iyi bir durum oluşması. Oradaki insanların gitmesi, biraz da işte o bölgeye canlılık gelmesi.” (E5)

Yapılan görüşmelerde çevre esnafların, görsel ve canlılık açısından bölgedeki dönüşümü olumlu buldukları görülmüştür. (E1, E2, E3, E5)

“Ayrıca aksamaları تنها olup güvenli olmuyordu. Bazen otelde konaklayan misafirlerimiz bilmeden o taraflara gidiyordu. Sorun oluyordu yani birkaç kere sorun yaşadık zor durumda kaldık. Hırsızlık, taciz, laf atma gibi şeyler. Artık bu olaylardan sonra özellikle uyardığımız oluyordu gitmesinler diye. Düvenönü'nde dolaşırken alışveriş yaparken girebiliyorlardı bilmeden. Yani o açıdan çok iyi oldu. Eskiye göre canlandı. Olumlu yönü dediğim gibi daha güvenli bir yer oldu. Olumsuz bir yönü yok bence.” (E2)

“Yine akşamları تنهاı dersiniz تنها. İnsanlarda hala oraya dair korku var. Ama tanıtamadılar da yani bence. Sorsan daha bir sürü kişinin oranın değiştiğinden haberi yoktur. Turist bakımından falan faydası oldu. Turistler gelmeye başladı. Oradaki otellerde falan kalmaya başladılar. Mesela turistler falan geliyor bilmediklerinden bize soruyorlar en azından bizden bilgi alıyorlar o bilgi karşısında işimize faydası da olabilir yani. Bir de işte oradaki insanlar gitti. Kurtulduk.” (E3)

“Güvenlik konusu eskisi gibi değil. Bence en temel amaçlardan biri de buydu. Bu açıdan ulaştı diyebilirim. Ama Kayseri kültürünü yansıtmak bakımından... Yani eski evleri görüyoruz. O açıdan yansıtıyor. Güzel bir görüntü oldu harabeler gitmiş oldu. Oradaki insanlar gitti başka yerlere. Artık daha güvenli bir bölge oldu. Olumsuz bir yönü bence yok.” (E4)

Esnaflardan bazıları güvenlik probleminin çözüldüğünü düşünürken (E1, E2, E4, E5) bazıları tam olarak problemin giderilemediğini akşamları hala bölgenin تنها olduğunu belirtmişlerdir. (E3)

Soru 3. Tavukçu Mahallesiindeki dönüşümün yakın çevresine katkısı oldu mu? Eğer olduysa ne düzeyde olmuştur?

“İnsanların bu bölgeye gelmesi açısından olumlu oldu. Yani yakın çevresi artık korkmuyor.” (E1)

“Bu bölgenin daha güvenilir ve canlı olması açısından iyi düzeyde katkısı oldu. Çok oldu. Her yönden değil. Güvenlik olarak.” (E2)

“Güvenlik açısından yani güvenlik probleminin çözülmesi açısından elbet faydası oldu. (E4)

“Orası harabe olduğu için başka amaçlarla da kullanıyordu o açıdan çevresine katkısı oldu tabi.” (E5)

Görüşme yapılan çevre esnaflar Tavukçu Mahallesi’ndeki dönüşümün öncelikle çözülen güvenlik probleminden dolayı yakın çevresine de katkısı olduğunu düşünmektedirler. (E1, E2, E4, E5) Turizm açısından irdelendiğinde ise fazla katkısı olmadığını belirtmişlerdir. (E2, E4). Gün geçtikçe daha fazla katkısı olmasını beklemektedirler. (E3)

“.. pek de olmadı açıkçası o yönden. Yani bize pek olmadı. Çevreden de duymadım yani... Emin değilim. Olduysa da çok az olmuştur. Hiç olmamıştır da diyemem ama çok bir fark da yok eskiye göre.” (E2)

“Gönlümde olmuştur. Ama tabi turist sayısı gün gün daha çok artacaktır daha fazla olacaktır. Şu durumda normal.” (E3)

“...ondan (güvenlik) başka da yakın çevresine pek bir faydası olmadı bence.” (E4)

Soru 4. Sizce Tavukçu Mahallesiindeki dönüşümün kente katkısı olmuş mudur? Eğer olduysa ne düzeyde olmuştur?

“Kente katkısı turistler açısından, güvenlik açısından olmuştur. Eğer turist çok gelirse kente daha da katkısı olur.” (E2)

“Kente...yani tabi buraya olduysa kente de olmuştur. Biz de kent sayılırız. Daha da olacaktır zamanla. ...Daha etkisi az oldu ama artacaktır yavaş yavaş.” (E3)

“Kente katkısı... Tabi ki kötü bir bölgenin temizlenmesinin kente elbette katkısı olmuştur. Yani başka da kente katkısı... Yani tam aktifleşirse oralar belki o zaman daha çok olur kente katkısı. Aslında bu çevrede bir nefes alacağımız açık havada bir çay içeceğimiz hiçbir yer yok. Kayseri’nin genelinde de pek yok. Yani o açıdan olabilir mesela. İnsanlar gelse çay kahve içse o evlerin manzarasında. O zaman kente katkısı olur.” (E4)

Tüm kente katkısı esnaflar üzerinden sorgulandığında; kente katkısının az olduğu, bu katkının da yine güvenlik probleminin çözülmesinden dolayı olduğu sonucuna varılmıştır. (E2, E3, E4) Alanın daha fazla turist gelen bir bölge olması ve yerel halkın da katılımıyla canlanmasıyla kente daha fazla katkısı olacağına inanılmaktadır.

“Kente katkısını daha bilemiyorum. Yeni yeni tamamlandığı için.” (E1)

“Kente katkısını bilemiyorum. Daha turist falan görmedik pek.” (E5)

Ayrıca mevcut durumda hala fazla turist çeken bir bölge olmaması nedeniyle bazı esnaflar tarafından kente katkısı hakkında net bir yorum yapılamamıştır. (E1, E5)

Soru 5. Tavukçu Mahallesi’ndeki dönüşüm iş hacminizi etkiledi mi?

“Benim iş hacmini olumsuz etkiledi. Yerleşim yeriye satışlarım daha iyiydi. Halk benden alırdı kahvesini kuruyemişini.” (E1)

Bölgedeki yerleşik halkın bölgeden ayrılması ve kullanıcı profiline değişmesiyle bazı esnafların iş hacmi olumsuz etkilenmiştir. (E1)

“Bizi çok etkilemedi. Çünkü oraya gelenler oradaki otellerde kalmak istiyor ama tabi az düzeyde bize de yansıdı. Yani oraya otel değil de oteller yerine başka şeyler yapılsaydı belki bizi olumlu etkilerdi.” (E2)

“Yok etkilemedi de etkileyecektir.” (E3)

“Şu anda pek etkisi olmadı.” (E4)

“Çok değil ama yine de oraya gelen insanlar bu çevreyi de geziyor bizim için de iyi oluyor.” (E5)

Çoğunluk esnafın iş hacminde ise belirgin düzeyde bir değişiklik olmadığı saptanmıştır. (E2, E3, E4, E5)

Soru 6. Tavukçu Mahallesi’nin kente daha fazla katılması için öneriniz var mı? Varsa nelerdir?

“Önerim...bilmiyorum yani çevresindeki yapılar ve bizim gibi eski dükkânlar içinde bir şeyler yapılsaydı daha iyi olurdu. Yani halkın desteğini almak da çok önemli. Reklam olsun diye yaptılar o kısımları. Tamam reklam önemli ama halkın desteği de önemli. Bizler mesela dışlanmış kaldık yanımızdaki dükkân yapıldı tamam benim de evimi aldılar ama ne işime yaradı? Hiç. Ama bu dükkânı da yapsalardı mesela böyle yan yana biri yapılmış biri dökülüyor olmazdı. Buda kötü bir görüntü oluşturuyor aslında. Parça parça olmaz ki. Tüm buraları hatta arkada boş araziler var tel çekmişler arkaya. Oraları da yapsalardı. O zaman daha iyi olurdu. Herkes memnun olurdu.” (E1)

“Merkez bankası arkasındaki alan da oraya katılırsa kente de daha fazla katılabilir diye düşünüyorum. Yani bakıyorsun ana cadde bir arka sokağında turistik tesis var. Görmüyorsun ki. Buradan binlerce kişi gelip geçiyor günde. Sizde bilirsiniz. Kayseri nereden alışveriş yapar? Forum, Kayseripark’a gitmeyen buraya gelir buradan alışveriş yapar. Her şeyi bulabilirsiniz bu bölgede. O yüzden burada insan sirkülasyonu çok yani. İnsanlar bu caddeden geçerken o bölgeyi de görebilse bence daha fazla kente katılır. Yani bu camiyle beraber arkasıyla beraber merkez bankasının arkasından itibaren. Sonra işte dediğim gibi etkinlikler yapılsa mesela, tanıtılsa burası. Öyle kente daha fazla katılacağını düşünüyorum.” (E2)

“Orada geniş alanlar var bu taraftaki alanlarda dâhil ederlerse. Iı... Merkez Bankası’nın arka taraflarını falan dâhil ederlerse daha iyi olur. Genişler yani. Alan genişler, çeşitli iş merkezleri açılrsa yani oraya ondan sonra orada kalmakta olan insanlar da faydalanır. Mesela orada karşısında bir hamam var tarihî bir hamam. Onu da tam güncel plana dâhil ederlerse daha iyi olur.” (E3)

Önceki cevaplardan yola çıkarak alanın çevresine ve kente belirgin düzeyde bir katkısı olmamasının sebeplerini irdelemek ve kente katkısını arttırmak amacıyla çevre esnafın görüşlerini öğrenmek için sorulan soru sonucunda, alana bütüncül yaklaşılmadığı, bu sebepten alanın görünür olamadığı sonucuna varılmıştır. Belirlenen alan dönüştürülürken, yakın çevresi için bir çalışma yapılmamış, bu nedenle mahallenin kente adapte olması hedeflenirken; ayrışmasına neden olmuştur. (E1, E2, E3) Çalışma alanının genişletilmesi de öneriler arasındadır. (E1, E2, E3)

“Yani, nedense talep görmedi burası pek. Uzun süre de boş kaldı. Çalışmalar desen çok uzadı... Yani insanların haberi yok pek. Herhalde o yüzden. Tanıtamadılar. Başta çok reklamını yaptılar, sonradan ses çıkmadı. Mesela böyle tarihî yerlerde ramazanda iftar sofrası falan kuruyorlar Talas’ta falan. İnsanlar görüyor oraları. Burada hiçbir şey yapmıyorlar.” (E2)

“Tanıtımının daha iyi yapılması, oradaki işyerlerinin açılması diyebilirim. Bence birçok kişi hala bitmedi zannediyor.” (E4)

“Bir kere önce tanıtımının yapılması. Bize de dışarıya da. Fiyatları uygun yerler açılması. Park yapılması. Oturabileceğimiz. Bir de aktivite falan yapılırsa daha fazla katılır. İnsanlar daha fazla gider.” (E5)

Tanıtımının yeteri kadar yapılmadığı belirtilmektedir. (E2, E4, E5)

İnsanların vakit geçirebileceği oturma alanlarının, yeşil alanların tasarlanması, aktiviteler organize edilmesi öneriler arasındadır. (E5)

4.2 Tartışma

Tavukçu mahallesi, Kayseri’nin en eski ve tarihî semtlerinden biridir. Geçmişten günümüze birçok farklı topluluğa ev sahipliği yapmıştır. Ermeni Tehciri öncesinde Ermenilerin yaşadığı bir alanken; tehcir sonrası Kayseri’nin ileri gelen ailelerinin yaşadığı bir bölge olmuştur. 1990’lara gelindiğinde ise verdiği ve aldığı göçlerle toplumsal ve fiziki yapısı tamamen değişmiş zamanla âtıl bir alan hale gelmiştir.

Son yıllarda mahalleyi bu âtıl durumdan kurtarıp; kente kazandırmak için dönüşüm çalışmaları yapılmaktadır. Çalışma kapsamında da Tavukçu Mahallesi’ndeki bu dönüşüm ele alınmıştır. Yapılan çalışmada Tavukçu Mahallesi’ndeki dönüşümün başarılı/başarısız olduğu alanda çalışmış olan/çalışmaya devam eden profesyoneller (mimar, restoratör, sanat tarihçisi) ve bölgede uzun yıllardır çalışmakta olan esnaflar

üzerinden sorgulanmış ve bu durumun nedenleri irdelenmiştir. Bu bağlamda kişilerle derinlemesine görüşme tekniği ile görüşmeler yapılmıştır.

Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşüm ile alandaki güvenlik problemlerini çözmek, harabe görüntünün giderilmesini sağlamak, alanı canlandırmak, tarihî yapıları korumak/ yeniden işlev vererek yaşamasını sağlamak, bölgeyi turizm merkezi haline getirmek ve âtil durumdan kurtarmak hedeflenmiştir. Ayrıca eski Kayseri yaşantısını yeniden canlandırmak da hedefler arasındadır. Yapılan incelemeler ve elde edilen betimsel analiz bulgularına göre sadece alandaki yüksek düzeyde mevcut olan güvenlik probleminin belirli oranda çözüldüğü görülmektedir. Alandaki probleme sebep olan düşük gelir seviyeli kullanıcılar alandan çıkarılmış ve restorasyon çalışmaları yapılmış olsa da alan aktifleşmemiş ve hala alanın arka kısımları gecekondu mahallesi olduğu için güvenlik problemi tam olarak çözülememiştir. Fakat yine de 2000'li yıllardaki durum ile karşılaştırıldığında alandaki dönüşüm güvenlik bağlamında hem uzmanlar hem de esnaflar açısından olumlu bulunmaktadır. Fakat kente belirgin düzeyde ticari, turizm ve sosyal anlamda katkısının olmadığı dikkat çekmektedir. Tarihî sit alanlarının korunmasında hem ana hedef hem temel yöntemlerden olan alanın canlandırılması ve turizme kazandırılması yönünden Tavukçu Mahallesi'nde gerçekleştirilen dönüşümün başarılı olmadığı görülmektedir. Her ne kadar restorasyon, kentsel tasarım ve yeniden işlevlendirme yapılmış olsa da alan hala atıl durumdadır. Kent merkezinde hala bu şekilde atıl kalmış bir alan olması ve alanın arka kısımlarının gecekondu mahallesi olması kent merkezinde problem yaratmaktadır.

Tavukçu Mahallesi'nde gerçekleştirilen dönüşümün başarısız olmasındaki en büyük etkenlerden birinin çalışmaların geç başlaması olduğu belirtilmektedir. Bu süreçte mevcut tarihî doku olağan şekilde yıpranmış veya kullanıcılar tarafından harap edilmiştir. Orijinal dokunun büyük bir kısmı kaybolduğu için restorasyon ve yeniden inşa süreçlerinde problemler yaşanmıştır. Bu durumun altında yatan sebep Türkiye'deki koruma anlayışındaki eksikliklerdir. Ülkemizde 2000'li yıllara kadar koruma çalışmalarına yeteri kadar önem verilmemiş genellikle kentleşme, altyapı, ulaşım gibi çalışmalar önem arz etmiştir. Türkiye'de Gayrimenkul Eski Eserler Anıtlar Yüksek Kurulu'nun (GEEAYK) Venedik Tüzüğü'nü 1967'de benimsemesiyle birlikte ülkemizde tarihî çevrelerin korunması için önemli adımlar atılmış olsa da yasal düzenlemelerdeki eksiklikler nedeniyle uygulamada sorunlar yaşanmıştır. Tarihî

mahallelerin ve sokakların korunması için yeterli yasal düzenleme bulunmaması, kırsal ve kentsel sit niteliğindeki tarihî çevrelerin korunmasını geciktirmiştir. Bu nedenle, Türkiye’deki koruma anlayışı diğer ülkelerle karşılaştırıldığında geç başlamış ve yavaş gelişmiştir (Kejanlı, Akın, Yılmaz, 2007).

“Fiziksel olarak karşılaşılan sorunlar binalar. Binalar uzun süre kendi kaderine terk edildiği için onarma konusunda çok geç kalındı. Yani doku biraz yitirilmişti. 90’larda daha canlı bir hal varken 97’de 2003-2004 yılında bölge kendi kaderine terk edilmiş bir haldeydi. 90’lı yıllarda genel olarak belediyelerin önceliği Kayseri’deki alt yapıları, merkezdeki altyapıları, ulaşımı, bu problemleri halletmesi gerektiği için bu bölgeye merkezdeki birçok şey halledildikten sonra girildi. Ama o zamana kadar da birçok veri, birçok done kaybolmuş oldu.” (ST1)

Tavukçu Mahallesi’ndeki dönüşüm kapsamında inşa edilen kentsel tasarım alanının kullanıcıların beklentilerini karşılayamadığı ve beğenisini kazanamadığı görülmektedir. Yeni yapılan yapılar mevcut dokuya uygun bulunmamaktadır. Cephe özellikleri geleneksel Kayseri Evleri’ni yansıtmamakta ve verilen işlevlerin gerekliliklerini karşılamak açısından da yetersiz kalmaktadır. Ayrıca tasarım alanında halkın toplanabileceği, zaman geçirebileceği peyzaj alanlarının olmaması tasarımsal eksiklik olarak ifade edilmiştir. Tasarım yapılırken ziyaretçiler yerine yetkililerin belirlediği ihtiyaçların ön planda tutulduğu belirtilmiştir.

Tarihî kentsel sit alanlarında yeni yapılar veya alanlar tasarlanırken; tasarım sürecinde, kullanıcı ihtiyaçlarının ve mevcut dokunun dikkate alınması gerekmektedir. Can ve Uyguralp’e göre tarihî çevrede yapı inşa edileceği zaman, tasarımcıların öncelikle tarihî çevrenin değerini bilmesi ve koruma bilincine sahip olması gerekmektedir. Tasarımcı, tarihî çevrenin bağlamını, mevcut durumunu, tarihîni, kültürel ve sosyal özelliklerini göz önünde bulundurarak tasarım yapmalıdır (Can, Uyguralp, 2022).

Tarihî kentsel sit alanlarında yapılacak çalışmalar başlamadan detaylı bir araştırma ve analiz yapılması gerekmektedir. Bu analiz çalışması, alanın tarihî dokusu, mimarisi, kullanımı, toplumsal yapılanması gibi birçok farklı boyutu ele almalıdır. Bu sayede, alanın ihtiyaçlarına cevap verebilecek, kullanıcıların taleplerini karşılayabilecek bir planlama yapılabilir. Çalışmalar başlamadan iyi analiz çalışmaları yapılmayan, planlama ve organizasyon konusunda eksiklikler yaşanan alanlarda çalışmaların başarısız olması kaçınılmazdır. Alanda 2003 yılından beri gerçekleştirilen çalışmaların kapsamı ve betimsel analiz bulguları da bu durumu desteklemektedir.

“...bu tür büyük bir alanı tasarlarlarken alan yönetimini yapıp öyle işe başlanmalıdır. 2003 yılından 2023 yılına kadar bu süreç içerisinde sürekli bina restore ediyorsunuz ve ilk yaptığınız şey binaları onaralım

sonra işlev verelim. Yapılan en büyük hata bu. Olması gereken ciddi bir alan yönetiminin planlanıp, işte biz bunu yapacağız, bizim bu bölgedeki amacımız bu, bu kapsamda da şu şu binalar yapılacak. Onlara da bu işlevler verilecek. Geri kalanlara da şunları yapalım. Yani bu yapılan en büyük hata.” (ST1)

Özellikle kent merkezlerinde bulunan tarihî alanlarda gerçekleştirilecek dönüşüm çalışmalarında, alanın yakın çevresiyle birlikte ele alınması, kente adapte edilmesi ve son yıllarda inşa edilmiş yapılar tarafından algılanmasının engellenmemesi önemli unsurlardır. Tavukçu Mahallesi incelendiğinde çevresiyle beraber ele alınmadığı bu sebepten kentten kopuk olduğu görülmektedir. Mahalle özelinde de çalışmalar başlangıçta yapı bazında kalmıştır. Koruma çalışmaları, sadece yapıların fiziksel olarak iyileştirilmesi ile sınırlı kalmamalı; yapıların yaşadığı çevre de dikkatle ele alınmalıdır. Böylece alanın işlevsel hale gelmesi ve bölgenin canlanması sağlanabilir. Taşmektepligil ve Polat, tarihî alanlara parçacıl yaklaşılmasındaki temel sebebin planlama hiyerarşisindeki uyumsuzluklar olduğunu belirtmişlerdir. Ülkemizde özel amaçlı planlardan olan Koruma Amaçlı İmar Planları’nın (KAİP) kentin üst ölçekli planlarıyla uyumsuz olduğu görülmektedir. Bunun sebebi tarihî alanlar için hazırlanan KAİP’lerin çevresinden bağımsız olarak düşünülmesidir. Planlama disiplini, farklı ölçeklerde gerçekleştirilen eylemlerin amaçlarını ve içeriklerini kapsar. Bu eylemler, genellikle üst ölçekten başlayarak alt ölçeklere doğru farklı planlama çalışmalarını ve plan türlerini gerektirir. Bütüncül planlama sistemi: imar planları gibi üst ölçeklerde yer alan planlarla; alt ölçeklerde yer alan planların birbiriyle ilişkisinin sağlanması ve her bir planın stratejik rolü ve işlevi ile uygulanma prosedürünün net bir şekilde ortaya konulmasını kapsar. Bu sayede, plan uygulamalarında ortaya çıkması muhtemel uyumsuzlukların önlenmesi amaçlanır. Planların hazırlanması ve uygulanması süreci, kentlerin oluşumu, gelişimi ve sorunlarının çözümü üzerindeki etkileri nedeniyle sosyo-ekonomik boyutu göz ardı edilmemesi gereken önemli konulardır. Planlar, hukuki boyutunun yanı sıra sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini yönlendirir ve stratejik kararların mekâna yansımada ana araç olarak kullanılır (Taşmektepligil ve Polat, 2021).

Elde edilen bulgulara bakıldığında Tavukçu Mahallesi’nde gerçekleştirilecek dönüşüm için profesyonellerin ve bölgedeki kullanıcıların görüşlerine başvurulmadığı ve halkla iş birliği yapmak için herhangi bir çalışma yürütülmediği görülmektedir. Tarihî kentsel sit alanlarındaki dönüşüm süreçlerinde halk katılımının sağlanması oldukça önemli bir stratejidir. Bu sayede bölgenin ihtiyaçları ve istekleri daha iyi

şekilde belirlenip çalışmalar o yönde ilerletilebilir. Dünyadaki başarılı örnekler incelendiğinde de halk katılımının dönüşüm süreçlerinde önemli rol oynadığı görülmektedir. Grainger Kasabası'nda gerçekleştirilen dönüşüm sürecinde yatırımcıların yanı sıra bölge sakinlerinin ve ilgili tarafların dâhil olduğu bir heyet oluşturulmuştur (Campbell, 2003). Kapana Projesi'nde ise kabul odası kurularak kent sakinleri ve ziyaretçilerin görüşleri alınmış, aylık raporlar hazırlanmıştır (Visitkapana, 2023). Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşümde ise bu yönde bir çalışma yapılmamıştır. Tanıtım çalışmaları, bir alanın canlanması ve kullanımının artması için son derece önemlidir. Yapılan çalışmaların yetersiz olması, alanın bilinirliğinin sağlanamamasına ve kullanımının düşük kalmasına neden olabilir. Alanın yakın çevresinde faaliyet gösteren esnafların bir kısmı hala Tavukçu Mahallesi'ndeki çalışmaların bitmediğini ve alana girilmediğini düşünmektedirler. Tavukçu Mahallesi'nde gerçekleştirilen dönüşüm çalışmalarının tanıtımının yetersiz olduğu görülmektedir. Alanın tarihi, kültürel ve toplumsal önemi ve alandaki olanaklar hakkında yeterli bilgi verilmemesi insanların bu alanda zaman geçirmelerini engellemektedir.

Yapılan literatür taraması ve gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda canlandırılmak istenilen bölgelerde kültür sanat etkinliklerine yer vermenin büyük önem taşıdığı görülmüştür. Katılımcılara alanı canlandırmak için neler yapılabilir diye sorulduğunda bu yönde cevaplar alınmıştır.

“...Sonra işte dediğim gibi etkinlikler yapılsa mesela, tanıtılsa burası. Öyle kente daha fazla katılacağını düşünüyorum.” (E2)

“...Park yapılması. Oturabileceğimiz. Bir de aktivite falan yapılırsa daha fazla katılır. İnsanlar daha fazla gider.” (E5)

Şengüenalp ve Doğruer'e göre de atıl kalmış alanlarda sanatın birleştirici ana unsur olarak kullanılması büyük önem taşımaktadır. Sanat ve kültür, sadece estetik bir değer taşımakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal bağları güçlendiren, toplumun birlikte yaşama duygusunu pekiştiren ve kamusal alanın yeniden canlanmasına yardımcı olan araçlardır. Sanat ve kültür odaklı işlevlendirme uygulamaları, yeniden canlandırma projelerinde önemli bir yere sahiptir (Şengüenalp ve Doğruer, 2017).

İnsanlar çevreleriyle olan ilişkilerinde edindikleri bilgi ve deneyimleri bireysel belleklerinde depolar. Ancak bir olayın veya bir mekânın kolektif bellekte yer alabilmesi için toplumsal olarak paylaşılması ve geniş bir kesim tarafından kabul görmesi gerekir. Kolektif bellek, tarihsel süreçte meydana gelen toplumsal olayların sonucunda oluşur ve içinde yaşanan kente özgü yapısal bileşenler kolektif belleği

besler (Yolalan, Öztürk, 2021). Tavukçu Mahallesi kent belleğinde tarihî önemiyle öne çıkmakla birlikte, son yıllarda yaşadığı güvenlik problemleri ve uzun süre atıl kalmış bir alan olması nedeniyle toplumun kolektif belleğinde olumsuz bir imaja sahiptir. Bu durum, insanların alana olan ilgisini ve güvenini azaltmakta ve alanın canlanması için bir engel oluşturmaktadır. Bölgedeki yerel yönetimlerin alana yönelik olumlu bir imaj oluşturacak çalışmalar yapması, güvenlik önlemlerini arttırması, alanın kullanımını teşvik etmesi ve alanın tarihî önemini vurgulayacak etkinlikler düzenlemesi toplumun olumsuz yargılarını değiştirebilir ve alanın canlanmasını sağlayabilir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1 Sonuçlar

Kent sosyal, ekonomik, kültürel ve fiziksel boyutları ile kompleks bir yapıdır. Tarih boyunca değişen yaşam biçimleri, nüfus artış veya azalmaları, ekonomik şartlar vb. sebepler kentsel mekânların değişime uğramasına neden olmuştur. Bu değişimler olumlu olabildiği gibi olumsuz da olabilmektedir. Kentlerde, kentin tarihsel çekirdeğini oluşturan ve genellikle sit alanı niteliğindeki geleneksel dokular da bu değişimden olumlu veya olumsuz etkilenmektedir.

Ülkemizdeki kentsel koruma anlayışının ve koruma çalışmalarının yetersizliğinden dolayı kentsel sit alanlarında yaşanan değişimler olumsuz olabilmektedir. Kayseri kenti içindeki Tavukçu Mahallesi de bu kentsel sit alanlarından biridir. Mahalle, Kayseri Kenti'nin fiziksel ve tarihî kimliğini yansıtan önemli verilere sahip özel bir bölge olmasına rağmen; zaman içinde yaşadığı kullanıcı değişiklikleri, koruma çalışmalarının geç başlaması ve yetersiz kalması gibi nedenlerle; güvenlik problemleri yaşanan, kent merkezinde olduğu halde atıl duruma gelmiş bir bölge haline gelmiştir. Kentte önemli bir noktada bulunan; birçok tarihî, anıtsal ve sivil mimari örnekleri içeren; Kayseri Kalesi gibi diğer önemli tarihî yapılar ile yakın ilişki içinde olan ve geçmişte zengin ailelerin ve zanaatkârların yerleşim yeri olan bölge, Kayseri dışından gelen işçilerin kısa süreli konakladığı bir alana dönüşmüştür. Tavukçu Mahallesi için sit alanı ilanından itibaren, planlama bazında koruma çalışmaları yapılmış ancak bu çalışmalar kağıt üstünde kaldığından alanı korumak için yeterli olamamıştır. Tavukçu Mahallesi, 1975 yılında sit alanı ilan edilmesine rağmen 2000'li yıllara kadar alana fiziksel müdahalede bulunulmamıştır. Bu süreçte alandaki birçok tarihî yapı yıpranmış, bazıları ise kullanıcıları tarafından tahrip edilmiştir. Bu sebeple yapılara ve mahalleye ilişkin birçok veri kaybolmuştur. 2000'li yıllarda başlayan kamulaştırma çalışmalarıyla alanda dönüşüm başlamıştır. Alanda bulunan tescilli yapılar restore edilmiş, alan için belirlenen kentsel tasarım projeleri hayata geçirilmiştir. Bazı önemli kurumlar bu alana taşınmıştır. Böylece insanların belleğinde “güvenlik problemi olan, evsizlerin veya madde bağımlılarının gittiği yer” olarak anımsanan Tavukçu Mahallesi'nin çehresini değiştirmek ve kentle bütünleşmesini sağlamak hedeflenmiştir. Maalesef bu hedef doğrultusunda yapılan çalışmalar tam olarak amacına ulaşmamıştır. Mahalle, kent merkezinde ve kentin önemli insan yoğunluğu

olan noktalara çok yakın olmasına rağmen günümüze kadar hala insanların içine girmekten çekindiği bir alan olarak kalmıştır. Alanda 2003 yılında başlayan restorasyon çalışmalarının büyük bir kısmı ve kentsel tasarım alanı 2010 yılında tamamlanmıştır. Fakat çalışmalar tamamlanmasına rağmen 2022 yılında alana markalaşmış bir kafe zincirinin açılmasına kadar hedeflendiği gibi aktifleşememiş, kente dâhil olamamıştır.

Bu çalışmada, alanda yapılan çalışmaların nedenleri, ulaşılmak istenen hedefler, bu hedeflerin ne kadarına ulaşılabildiği/ulaşılamadığı ve nedenleri sorgulanmıştır. Yerinde gözlem, alanda çalışmış olan kişiler (mimar, sanat tarihçisi, restoratör mimar) ve mahalle etrafında uzun yıllardır faaliyet gösteren işletme sahipleriyle yapılan görüşmeler sonucunda birtakım sonuçlara varılmıştır. Tavukçu Mahallesi'ni dönüştürme kararı alınmasındaki en büyük etken bölgede yaşanan güvenlik problemidir. Dönüşüm kararı alındıktan sonra burada eski Kayseri yaşantısını yansıtan bir Kayseri Mahallesi yaratmak, bu alanın kente dâhil olmasını sağlamak ve mahallenin turizm açısından kente katkı sağlaması hedeflenmiştir. Hem alanda çalışan kişilerle hem alanın çevresindeki esnaflarla yapılan görüşmeler sonucunda bu hedeflere ulaşılamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Hedeflenen amaçlara neden ulaşamadığı irdelenmiştir ve alanda çalışmış olan profesyonellerden (mimar, sanat tarihçisi, restoratör mimar) aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

- Bu durumun meydana gelmesinde en büyük etken, koruma çalışmalarının, alanı ve çevresini bir bütün olarak ele almayıp parçalı bir yaklaşım sergilenmesi, uzun süre sadece yapı bazında çalışmalar yapılmasıdır. Tavukçu Mahallesinin kentsel sit alanı ilan edilen kısmı dışında kalan alanda hala gecekondular ve harap durumda olan yapılar bulunmaktadır. Kent merkeziyle kesişim noktasında ise alandan tamamen bağımsız yüksek katlı iş merkezleri ve yeni yapılaşmalar bulunmaktadır. Tavukçu Mahallesi bu iki zıt bölgenin arasında sıkışmış durumdadır.
- Alan 1975'de sit alanı ilan edilmesine rağmen, bölgedeki güvenlik sorunları had safhaya ulaşana kadar herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu süreçte birçok yapı eskimiş/yıpranmış, kullanıcıları tarafından tahrip edilmiştir. Bu

yüzden de birçok veri kaybolmuştur. Verilerin kaybolması sebebiyle bazı restorasyon çalışmalarının gerçeğine uygun yapılamamıştır.

- Kurumlarda koruyup yaşatma değil, yıkıp yeniden yapma eğilimi hâkim olup; bu sebeple kentsel sit alanlarındaki mevcut doku korunamamaktadır.
- Koruma çalışmaları yapılırken profesyonellerin görüşüne başvurulmamaktadır.
- Alandaki dönüşüm ve yeniden işlevlendirme çalışmaları yapılırken kullanıcının görüşüne başvurulmamaktadır.
- İşlevlendirme yapılmadan önce alan analizi yapılmadığı için yapılara verilen işlevler halkın ilgisini çekmemekte ve bu sebeple halk alanı kullanmamaktadır.

Ayrıca alanda çalışmış olan kişiler tarafından yeniden tasarlanan kentsel tasarım alanının başarısız bulunduğu ve kentsel tasarım alanı için tasarlanmış olan yeni yapıların eski Kayseri yapılarını yansıtmadığı belirtilmiştir ve bu yüzden yanıltıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alanda çalışmış olan kişilerle yapılan görüşmelerde dönüşüm süreciyle ilgili derinlemesine bilgi alınması hedeflenirken; mahallenin çevresinde uzun yıllardır çalışmakta olan esnaflarla yapılan görüşmelerde dönüşümün etkilerinin derinlemesine incelenmesi hedeflenmiştir. Esnaflara dönüşüm hakkındaki görüşleri ve onlara ne gibi etkileri olduğu ve dereceleri sorulmuştur. Elde edilen sonuçlara bakıldığında alandaki dönüşüm esnaflar tarafından genel olarak olumlu bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun temel sebebinin güvenlik probleminin çözülmesi olduğu görülmektedir. Ayrıca bölgedeki yıkık görüntünün değişmiş olması da esnaflar tarafından olumlu bulunmaktadır. Dönüşümün yakın çevresine ve kente katkısı olup olmadığı sorgulandığında ise insan sirkülasyonu ve ticari bakımdan belirgin bir katkısı olmadığını belirtmektedirler. Kente katkısı sorgulandığında da esnaflar tarafından benzer cevaplar verilmektedir. Mevcut durumda, gerçekleştirilen dönüşümün yakın çevresine ve kente güvenlik probleminin çözülmüş olması haricinde hedeflendiği gibi bir katkısı olmadığı görülmektedir. Hedeflenen insan sirkülasyonu sağlanamadığı için yapılan çalışmalar çevre esnafların iş hacmini de olumlu yönde etkilememiştir. Bu durumun sebepleri esnaflar üzerinden irdelendiğinde bazı sonuçlar elde edilmiştir. Çevre esnafa göre alandaki çalışmaların başarısız olmasının sebepleri şunlardır:

- Parçacıl bir yaklaşıml sergilenip alanın çevresiyle beraber ele alınmamış olması,
- Tasarımsal eksiklikler,
- Halk ile iş birliği yapılmamış olması,
- Yeteri kadar tanıtımının yapılmaması, bu yüzden insanların haberdar olmaması ve hala insanların belleğinde güvenlik problemleri yaşanan bir bölge olarak kalması olarak sıralanabilir.

Çalışma kapsamında yapılan araştırmalar, gözlemler ve derinlemesine görüşmeler genel olarak değerlendirildiğinde koruma çalışmalarının geç başlaması, planlama yapılmadan önce gerekli alan analizlerinin yapılmaması, kentsel sit alanının çevresiyle beraber değil; tekil olarak ele alınması ve bu yüzden çevresiyle bir bütünlük sağlayamamış; kalabalık noktalardan algılanamıyor olması, insanların belleğindeki güvensiz bölge algısının değiştirilememiş olması ve bu sebepten insanların hala Tavukçu Mahallesi'ne gelmeye çekinmesi ve başarısız yeniden işlevlendirmeler gibi sebeplerden dolayı alanda gerçekleştirilen dönüşüm başarısız olduğu görölmektedir.

5.2 Öneriler

Tarihî alanlarda yapılan yeniden canlandırma çalışmalarının başarısız olmasının birçok sebebi olabilir. Öncelikle, tarihî alanların korunması için geç kalınması ve orijinal dokunun kaybolması, koruma çalışmalarına yeterli bütçe ayrılmaması veya yönetim eksikliği gibi faktörler başarısızlığa sebep olabilir. Ayrıca, yanlış restorasyon veya yeniden yapılandırma çalışmaları, tarihî dokunun kaybolmasına veya bozulmasına neden olabilir.

Sit alanlarında yapılacak çalışmaların başarılı olabilmesi için detaylı alan analizinin yapılması ve analiz sonuçlarına göre planlamanın yapılıp; çalışmaların daha sonra başlatılması büyük önem taşımaktadır. Sit alanı ve çevresini yeteri kadar analiz etmeden, ihtiyaçları ve eksiklikleri tespit etmeden gerçekleştirilmiş dönüşümler ve yeniden işlevlendirme çalışmaları kullanıcıları bölgeye çekmekte yetersiz kalmaktadır. Plovdiv'deki Kapana Projesi'nde öncelikle alan için master plan hazırlanmış, her binanın kullanım amacı ve tahsisi belirlenmiş, uygun olmayan

altyapının değiştirilmesi ve binalar ile caddeler için özel yeşil sistem öngörülmüştür (Visitkapana, 2023).

Kentsel sit alanlarında gerçekleştirilecek çalışmalarda, bu gibi sit alanlarının çevresiyle beraber ele almak gerektiği görülmektedir. Etkileşim geçiş alanı belirlenmeli ve bu alanlarda da dokuya uygun çalışmalar yürütülmelidir.

Alanın mevcut dokusuna ve ihtiyaçlara uygun kentsel tasarımlar yapılmalıdır. İnsanların vakit geçirebileceği ve sosyalleşeceği oturma alanları, yeşil alanlar tasarlanmalıdır.

Tarihî yapıların yeniden kullanımı, tarihî alanların canlandırılması için önemlidir. Örneğin, eski bir kilisenin müze olarak kullanılması veya bir tarihî bina için ticari bir amaçla kullanımın sağlanması, tarihî dokunun korunması ve canlandırılması açısından önemlidir.

Çalışılan alanın okunabilirliği sağlanmalı, yeteri kadar yönlendirme yapılmalıdır. Özellikle uzun süre atıl kalmış veya ulaşımın güç olduğu alanlarda halkı cezbedecek aktiviteler planlanmalı ve tanıtım çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Sanatların ve sanat inisiyatiflerinin desteğiyle sanat laboratuvarları, sergi mekânları yaratılmalıdır. Kültür merkezleri ve sanatla biçimlenmiş parklar oluşturulmalıdır. Bu durum, fiziksel, sosyal yönden bölgeyi onarıırken toplumsal birlikteliğin güçlenmesine de katkı sağlamaktadır.

Tarihî alanların korunması ve canlandırılması sürecinde halk katılımı önemli bir faktördür. Yerel halkın ve ilgili tarafların fikirleri, beklentileri ve ihtiyaçları yeterince dikkate alınmazsa, başarısızlık kaçınılmaz olabilir. Bu nedenle, tarihî alanların korunması ve canlandırılması sürecinde tüm ilgili tarafların katılımı, fikirleri ve desteği önemlidir. Halk katılımı, alanın korunması ve canlandırılması sürecinde aktif olarak dâhil edilmesi anlamına gelmektedir. Halkın fikirleri, nerileri ve geri bildirimleri, projelerin geliştirilmesinde ve uygulanmasında dikkate alınmalıdır. Halk katılımı, birçok farklı şekilde gerçekleştirilebilir. Örneğin:

Toplantılar: Tarihî alanların korunması ve canlandırılması ile ilgili toplantılar düzenlenerek, halkın görüşleri alınabilir.

Anketler: Halktan anketler yoluyla, tarihî alanların korunması ve canlandırılması sürecine dair fikirleri alınabilir.

Çalıştaylar: Halkın, tarihî alanların korunması ve canlandırılması sürecinde aktif olarak yer alması için çalıştaylar düzenlenebilir.

Kampanyalar: Halkı, tarihî alanların korunması ve canlandırılması sürecine dâhil etmek için kampanyalar düzenlenebilir.

Gönüllülük: Halkın tarihî alanların korunması ve canlandırılması sürecine gönüllü olarak katılımı sağlanabilir. Örneğin, bir tarihî alanın bakımı için gönüllü temizlik etkinlikleri düzenlenebilir.

Grainger Kasabası'nda gerçekleştirilen çalışmaların başarılı olmasında; özel paydaşlarla iş birliği yapılması, düzenli toplantılarla iş adamları, bölge sakinleri ve diğer ilgili taraflar görüşlerinin alınması ve projenin belirli yönleri için danışma panelleri oluşturulması çok etkili olmuştur. Böylece projeye katılmak isteyen tüm ortaklar için tek bir irtibat noktası oluşturulmuştur (Campbell, 2003). Plovdiv'deki Kapana Projesi'nde de vatandaşların katılımı ve görüşleri önemsenmiştir. Plovdiv şehir sakinleri ve misafirleri açık bir kabul odası yoluyla tartışmaya ve fikirlerini paylaşmaya davet edilmiştir. Uzmanlar, toplanan görüşleri analiz ederek aylık raporlar hazırlamışlardır. Bu yaklaşım, projenin sadece uzmanlar tarafından değil, aynı zamanda yerel toplumun da katılımıyla yönetilmesini sağlamıştır (Visitkapana, 2023). Ayrıca gerçekleştirilecek tanıtım çalışmaları ve yerel yönetimlerin desteğiyle, yerli ve yabancı girişimcilerin bölgeye yatırım yapmasını sağlamak da büyük önem taşımaktadır. Örneğin Xindianti Projesi'ni emlak şirketi olan SOLL şirketi (Shui in Land Limited Company) tarafından geliştirilmiş ve uygulanmıştır (Worldbank, 2023). Grainger Town'daki yenileme çalışmaları da Grainger Town Ortaklığı adlı limited şirketi tarafından yürütülmüştür (Campbell, 2003).

Tarihî alanlarda gerçekleştirilecek restorasyon ve yenileme çalışmaları aslına uygun olarak gerçekleştirilmedi.

Proje onay süreçlerinin uzun sürmesi, projelerin uygulanmasını geciktirebilir ve hatta engelleyebilir. Bu nedenle, ilgili makamların alması gereken onay sürecinin kısaltılması, koruma projelerinin bölgede uygulanması için hızlandırılması

gerekmektedir. Bu sürecin hızlandırılması için, ilgili kurumlar arasında iş birliği sağlanmalı, proje başvuruları daha hızlı ve etkili bir şekilde değerlendirilmelidir. Xintiandi Projesi'nde ilgili makamların alması gereken onay süreci kısaltılarak projenin bölgede uygulanması hızlandırılmaya çalışılmıştır (Yang & Chang, 2007).

Tarihî alanlar turizm açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Tur programlarına dâhil etme, özel geziler düzenleme gibi faaliyetlerle tarihî alanların canlandırılması ve ziyaretçilerin ilgisinin çekilmesi sağlanabilir.

Tarihî alanlarda kültürel etkinlikler düzenlenmesi, tarihî dokunun canlandırılması ve turistlerin ilgisinin çekilmesi için önemlidir. Vila do Conde De her yıl düzenlenen Uluslararası Kısa Film Festivali, şehrin kültürel ve yaratıcı imajını güçlendirmekte önemli bir rol oynamıştır. Festival, Vila do Conde 'deki kültürel faaliyetlerin artmasına ve turizm endüstrisinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Ayrıca, yaratıcı endüstrilerin gelişmesine ve şehirdeki sanat ve kültür sahnelerinin genişlemesine de katkı sağlamıştır. Festival sayesinde Vila do Conde, Portekiz ve Avrupa'nın kültürel ve yaratıcı endüstriler alanındaki önemli bir merkezi haline gelmiştir (Avrupa Komisyonu, 2023). Plovdiv'deki Kapana Projesi kapsamında, Kapana Creative District adı verilen bir kültürel buluşma noktası oluşturulmuştur. Bölge; sanatçılar, zanaatkârlar, yazarlar ve müzisyenler gibi yaratıcı kişilerin bir araya geldiği bir merkez olarak hizmet vermeyi amaçlamıştır. Her yıl, ünlü sanatçıların yer aldığı sinema ve tiyatro performanslarına ev sahipliği yapmanın yanı sıra, tasarım, mimari ve dans gibi temalara odaklanan haftalar düzenlenmektedir. Ayrıca bölge, önceden belirlenmiş temalar etrafında sanatçıları destekleyen tematik, açık çağrılara da ev sahipliği yapmaktadır. 2014 ve 2019 yılları arasında, 55 büyük kültürel etkinlik desteklenirken; yılda 100'den fazla etkinliğe ev sahipliği yapılmıştır (Atlas.hubin-project.eu,2023).

Tarihî alanlarda gerçekleştirilecek sanat projeleri, tarihî dokunun canlandırılması ve turistlerin ilgisinin çekilmesi açısından önemlidir. Örneğin, tarihî bir yapı üzerine yapılan sanat eseri, turistlerin ilgisini çekebilir.

Sonuç olarak, kentsel sit alanlarında yapılacak çalışmaların, alanın çevresiyle bütünleşik bir şekilde ele alınması, detaylı alan analizi yapılması, kullanıcı ihtiyaçlarına uygun tasarımların yapılması, sürdürülebilirlik ve kültürel mirasın

korunması gibi prensipler dikkate alınarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu şekilde yapılan çalışmalar, kullanıcıların bölgeye ilgisini artıracak ve bölgenin sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Kayseri Kentsel Sit Alanı'nda gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda alanın çevresiyle beraber ele alınmadığı, öncelikle yapı bazında yaklaşıldığı görülmektedir. Kentsel sit alanının çevresi de düzenlenmeli, tasarım alanına dâhil edilmeli ve sit alanının daha üst ölçekten okunması sağlanmalıdır (Şekil 5. 1).

Şekil 5. 1 Sit alanının yanındaki kent otoparkı ve etrafındaki dokuya uygun olmayan yapılar,2023

2000'li yıllarda atıl durumda olan kentsel sit alanının belirlenen kısımlarında çalışmalar yapılmış-ve kalan kısım demir kapıyla alandan ayrılmıştır (Şekil x). Çalışma alanının arkasındaki demir kapıyla ayrılan bölgede hala yıkılmak üzere olan, köhne yapılar mevcut olup; alan atıl durumdadır. Bu durum kentsel sit alanında hala güvenlik problemi oluşturmaktadır. Restorasyon ve yenileme çalışmalarına bu alanlar da dâhil edilmelidir (Şekil 5.2).

Şekil 5. 2 Kentsel Sit Alanı'ndaki tarihî yapılar ve sit alanını atıl durumda olan mahalleden ayıran demir kapı, 2023

Sit alanı üzerinde baskı yaratan ve kent merkeziyle bağlantısını koparan yüksek katlı yapılar için çözüm üretilmelidir (Şekil 5.3).

Şekil 5. 3 Sit alanının çevresindeki yapılarla ilişkisi

Alandaki tarihî yapılara mevcut planlarına uygun olarak halkın daha fazla ilgisini çekecek işlevler yüklenmeli, Öğretmenevi, Polis evi gibi yoğun kullanıma sahip kurumlar alana taşınmalıdır.

Alanda Kayseri'ye özgü ürünlerin ve yemeklerin tanıtımının yapılabileceği mekânlar oluşturulmalıdır.

Ziyaretçilere anlatılmak istenen Eski Kayseri Mahallesi'ndeki yaşantı yaşayan müze formatında anlatılabilir. Ayrıca 3 boyutlu tasarım kullanılarak yapıların özgün halleri ziyaretçilere sunulabilir.

Alanı ile ilgili bilgi veren tabelaların yetersiz olduğu görülmektedir (Şekil 5.4). Ziyaretçilerin alanı bulması veya yönlenebilmesi için yoğun kullanılan kavşaklara ve mahalle girişine ilgi çekici yönlendirme tabelaları yapılabilir.

Şekil 5. 4 Kayseri Mahallesi Projesi'nin yer aldığı tabela, 2023

Kayseri kentsel sit alanı, Kayseri Kültür Yolu Projesi'nin son bölümüdür. Ancak kültür yolu güzergâhında olan yapılar Tavukçu Mahallesi'nden algılanmamaktadır. Kültür yolu üzerindeki tarihî yapılar görsel olarak da birbirlerine bağlanmalıdır (Şekil 5.5).

Şekil 5. 5 Tavukçu Mahallesi'nden geçen kültür yolu, 2023

Turizmi canlandırmak ve ziyaretçi sayısını arttırmak için kültürel faaliyetler düzenlemek etkili bir stratejidir. Bu bağlamda düzenlenecek uluslararası bir müzik, film veya tiyatro festivali birçok insanın bölgeye gelmesini sağlayabilir. Yerel

festivaller, Ramazan etkinlikleri, bölge halkının kültürünü ve geleneklerini turistlere tanıtabilir ve turistleri bölgeye çekebilir.

Seyyid Burhaneddin gibi önde gelen ve Kayseri ile özdeşleşmiş kişiliklerin anısına düzenlenecek etkinlikler, bölgenin tarihî ve kültürel mirasını turistlere tanıtabilir ve bölgenin inanç turizmine katkı sağlayabilir.

Bölgenin tarihini, turistik yerlerini ve faaliyetleri anlatan görseller ve bilgiler içeren tanıtım broşürleri hazırlanabilir. Bu broşürler, otellerde, havaalanlarında, turizm ofislerinde ve diğer turizm noktalarında dağıtılabilir. Ayrıca, internet üzerinden de yayınlanarak daha geniş bir kitleye ulaşılabilir. Billboardlara alanı tanıtıcı afişler asılabilir. Şehirlerarası yollara, havaalanlarına ve insan sirkülasyonunun yoğun olduğu yerlere yerleştirilen afişler, potansiyel turistleri bölgeye yönlendirebilir.

Tavukçu Mahallesi gibi tarihî alanların korunması ve yeniden canlandırılması, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliği yapmasıyla daha etkili hale gelebilir. Belediye ve sivil toplum kuruluşları bu konuda ortak çalışmalar yürütmelidir.

Bölgenin ekonomik ve sosyal potansiyelini ortaya koymak ve yatırım fırsatları yaratmak için özel sektöre tanıtım yapılmalı ve potansiyel alan hakkında bilgi verilmelidir. Bölgenin avantajları, özellikleri, sahip olduğu kaynaklar, yatırım olanaklarını yatırımcılara sunulmalıdır. Bu sayede yatırımcılar bölge hakkında bilgi sahibi olur ve yatırım kararları verebilirler. Yatırım miktarının büyümesi, bir bölgenin gelişmesi ve kalkınması için oldukça önemlidir. Bu, bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan gelişmesine katkı sağlar ve yeni istihdam olanakları yaratır. Yatırım miktarındaki artış, alanda yapılacak çalışmaların kapsamını da değiştirebilir ve bu sayede daha büyük ve kapsamlı projeler gerçekleştirilebilir.

Tarihî alanlar, bir ülkenin kültürel mirasının önemli bir parçası olup; korunması gereken önemli yapıları barındırır. Bu nedenle, toplumun tarihî alanlara sahip çıkması ve koruma çalışmalarına katkı sağlaması önemlidir. Bu amaçla, toplum bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

Toplum bilinçlendirme çalışmaları, tarihî alanların önemini, koruma çalışmalarının gerekliliğini, tarihî eserlere nasıl saygılı olunması gerektiğini ve tarihî alanların kullanımı konusunda nasıl bir davranış sergilenmesi gerektiğini vurgular. Bu çalışmalar, halkın tarihî alanlara olan ilgisini artırır ve koruma çalışmalarına katkı sağlar. Ayrıca toplum bilinçlendirme çalışmaları, okullarda ve üniversitelerde eğitim programlarına da dâhil edilebilir. Bu sayede, genç nesillerin tarihî alanlara olan ilgisi artar ve koruma çalışmalarına katkı sağlayacak yeni fikirler ve projeler ortaya çıkar.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z., Dinçer, İ. ve Şahin, Ç. (Ed.) (2016). Neoliberal Kent Politikaları ve Fener-Balat-Ayvansaray: Bir Koruma Mücadelesinin Öyküsü. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Akın, N. (2016). Haliç'te Bir Rehabilitasyon Alanı: Balat. Zeynep Ahunbay, İclal Dinçer ve Çiğdem Şahin (Ed.), Neoliberal Kent Politikaları ve Fener-Balat-Ayvansaray: Bir Koruma Mücadelesinin Öyküsü içinde (s.17-42) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Akış, A. & Akkuş, A. (2003). Effect of the Southeast Anatolia Project (GAP) to the Migration in Şanlıurfa. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10, 529-542.
- Antoloji Ankara. (2023, Nisan 11). Hamamönü Sokak ile Mehmet Akif Ersoy Sokak. Twitter. Retrieved from <https://twitter.com/AntolojiAnkara/status/967391350139375616/photo/1> (Erişim tarihi: 11.04.2023)
- Al, M. (2011). Kentte Bellek Yıkımı ve Kimlik İnşası- Palimpsest: Ankara Atatürk Bulvarı Bağlamında Bir İnceleme. İDEALKENT, 2(4), 22-36.
- Apaydın, B. (2019). Palimpsest Kavramı ve Mekansal Dönüşüm. The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication, 9, 90-103.
- Ardahanlıoğlu, B. (2022). Nitel Araştırmalarda Online Derinlemesine Görüşme Tekniği ile Veri Toplama: Bir Lisansüstü Tez Örneği. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 51(Özel sayı 1), Ö1-Ö12.
- Arkitera. (2006, Mayıs 18) Beyrut'ta savaş sonrası yenilemenin sistemi. <https://v3.arkitera.com/h9148-beyrut-ta-savas-sonrasi-yenilemenin-sistemi.html> Erişim Tarihi: 15.04.2023
- Atalay, C. (2016). Fener-Balat-Ayvansaray'da Hukuk Bir İşe Yarayacak mı? Zeynep Ahunbay, İclal Dinçer ve Çiğdem Şahin (Ed.), Neoliberal Kent Politikaları ve Fener-Balat-Ayvansaray: Bir Koruma Mücadelesinin Öyküsü içinde (s.205-221) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Aydın, A. H. & Çamur, Ö. (2016). Kentsel Dönüşüm Uygulamalarında Başarılı Dünya Örnekleri: Danbara, Solidere, Rio De Janeiro. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6 (1), 53-68. <http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/tr/pub/issue/24642/260687>
- Aysev, E. (2013). Kentsel Mekan Üretim Süreçlerinde Mimarın Rolü: İstanbul Örneği. (Doktora Tezi), İTÜ, İstanbul.
- Bakır, N. (2012). Kentsel Planlama ve Proje Bütünleşme Süreci: Kayseri Kenti Örneği. Doktora Tezi, Ağustos, Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Başgelen, N. (1999). Dünya Kültür Mirasında Gaziantep. İstanbul: Ofset Yapımevi.

- Bezmez, D. (2009). The Politics of Urban Waterfront Regeneration: The Case of Haliç (the Golden Horn), İstanbul. *International Journal of Urban and Regional Research*. Retrieved from <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2427.2008.00825.x/full>. (Erişim Tarihi: 15.04.2023)
- Bıçakcı, C. (2023). Neoliberalizm Ekseninde Kentsel Müdahaleler ve Mücadele Deneyimleri: Fener-Balat ve Ayazma-Tepeüstü Örnekleri. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi: Lisansüstü Programlar Enstitüsü.
- Braun, V., & Clarke, V. (2013). *Successful qualitative research: A practical guide for beginners*. Sage.
- Campbell, R. (2003). Newcastle's Grainger Town: An urban renaissance. *Historic England*, BAS Printers, Salisbury, Wiltshire. Retrieved from <http://historicengland.org.uk/images-books/publications/newcastles-grainger-town/newcastles-grainger-town/>. (Erişim Tarihi: 15.04.2023)
- Can, S. A., & Uyguralp, Ö. (2022). Tarihi Çevrede Yeni Yapı/Ek ve Bağlam İlişkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 27-39.
- Chahine, P. (2008). (Re)Constructing Beirut: Helem and "Local" Homosexualities. Master Thesis, Institute of Islamic Studies McGill University, Montreal.
- Chronicle Live. (2017, December 11). Stunning photographs of Newcastle's West End. Retrieved from <http://chroniclelive.co.uk/news/history/stunning-photographs-newcastles-west-end-13995042>
- Coşut, Y. (2005). Kültür Süreci Olarak Küreselleşmenin Mekânsal Dönüşüme Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cultural Heritage in Action. (n.d.). Kapana Creative District. Retrieved from www.culturalheritageinaction.eu/kapana-creative-district/ (Erişim Tarihi: 15.04.2023)
- Çabuk, S. (2019). Modern Türk Şehir Planlamasında Aktif Yeşil Alan Standardı: Kayseri Şehir Planlarında Zamansal Bir İnceleme. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 21(2), 280-291. DOI: 10.24011/barofd.521898
- Çevik, S. (1991). Mekan-Kimlik-Kimliklendirme: Trabzon Sokakları Örneği. Doktora Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Çiğın, A. (2022). Sürdürülebilirlik Bağlamında Tarihi Kentlerde Kentsel Dönüşüm İçin Öneri: TÜSKED-PUM Modeli, Diyarbakır-Sur Örneğinde (Doktora Tezi) Eskişehir Teknik Üniversitesi: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Dr. Memduh BÜYÜKKILIÇ. (2019, Mart 18). Tavukçu Mahallesi Restorasyon Projesi. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=F7ez4N30qXA> (Erişim tarihi: 20.05.2023)
- Eres Özdoğan, Z. (2004). Savaş Sonrası Tarihi Beyrut Kent Merkezinin Yenilenmesi. *Yaşanılır Kentler/Yaşanılır İstanbul*, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi Teknik Kongresi (pp.48-58). İstanbul, Turkey.
- Erkiletlioğlu, H., (2006). Geniş Kayseri Tarihi, Can Matbaa, Kayseri.

- Eski Türkiye. (2023, Nisan 11). Hamamönü Evleri, Ankara. Retrieved from <http://www.eskiturkiye.net/568/hamamonu-evleri-ankara#lg=0&slide=0> (Erişim tarihi: 11.04.2023)
- Europa Nostra Türkiye. Ödüller. Retrieved from: <http://www.europanostra.org.tr/calismalarimiz/oduller/>. (Erişim tarihi: 11.04.2023)
- European Commission. (n.d.). EU regional and urban development projects: Urban regeneration of a heritage city. Retrieved from http://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/portugal/urban-regeneration-of-a-heritage-city (Erişim tarihi: 11.04.2023)
- Feng, L. (2010) Urban & Regional Planning (URP) The 4th IACP Conference, Shanghai June 19-20, 2010 Florida: University of Florida
- Free Plovdiv Tour. (n.d.). Kapana Arts & Crafts District Tour. Retrieved from freeplovdivtour.com/kapana-arts-crafts-district-tour/ (Erişim tarihi: 11.04.2023)
- Gabriel, A. (1931). Monuments turcs d'Anatolie, Paris: E. de Boccard, 1931-1934
- Görgülü, Z. ve Görgülü, T., 2016, Kayseri Kültür Yolu ve Kentsel Sit Alanı Tasarımı, Kentsel Yaşam ve Sürdürülebilirlik, İstanbul: Esenler Şehir Düşünce Merkezi, 127-164.
- Grainger Town Handbook. (n.d.). Grainger Town Partnership and URBED (Urban and Economic Development Group). Retrieved from <http://urbed.coop/sites/default/files/Grainger%20Town%20Handbook.pdf> (Erişim tarihi: 11.04.2023)
- Gülcan, C. (2021). Nitel Bir Veri Toplama Aracı: Odak (Focus) Grup Tekniğinin Uygulanışı ve Geçerliliği Üzerine Bir Çalışma. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(2), 94-109.
- Güvenç, B. (1991), İnsan ve Kültür, Remzi Kitabevi, 5.Basım.
- HUBIN Project. (n.d.). Kapana Creative District. Retrieved from www.atlas.hubin-project.eu/case/kapana-creative-district/?from=grid (Erişim tarihi: 11.04.2023)
- HUBIN Project. (n.d.). Rediscovering Vila do Conde. Retrieved from <http://atlas.hubin-project.eu/case/rediscovering-vila-do-conde/?from=grid#2> (Erişim tarihi: 11.04.2023)
- Karademir, B. (2019). "Kayseri Tarihi Kent Merkezinde Koruma Amaçlı Planlama Yaklaşımlarının Sürdürülebilir Kentsel Koruma Bakımından İrdelenmesi." Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Karahan, S., Uca, S. & Güdük, T. (2022). Nitel araştırmalarda görüşme türleri ve görüşme tekniklerinin uygulanma süreci. Nitel Sosyal Bilimler, 4(1), 78-101. <https://doi.org/10.47105/nsb.1118399>.
- Kartaloğlu, H. (2019). "1990'lardan 2000'lere Türkiye'nin Toplumsal Dönüşümüne Yeniden Bakmak: Açık Toplum İnşası." Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kayseri Koruma Kurulu Arşivi, (2022).

Kayseri (2022). Kayseri Tarihçesi. Retrieved from <http://www.kayseri.gov.tr/kayseri-tarihii>. (Erişim Tarihi: 14.03.2023)

Kayserihaber (2023). Kayseri Mahallesi Projesi Görseli. (http://www.kayserihaber.com.tr/haber/kayseri_mahallesi_yeniden_doguyor-7686.html). (Erişim Tarihi: 10.03.2023)

Kayserikültür (2023). Kayseri Tarihçesi. Retrieved from <http://www.kayserikultur.gov.tr/TR-54965/tarihce.html> (Erişim Tarihi: 14.03.2023)

Kayserikültür (2023). Kayseri İklim ve Bitki Örtüsü. Retrieved from <http://www.kayserikultur.gov.tr/TR-54978/iklim-ve-bitki-ortusu.html> (Erişim Tarihi: 14.03.2023).

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Coğrafi Bilgi Sistemleri, (2023). Retrieved from <https://cbs.kayseri.bel.tr/kayseri-kent-bilgi-sistemi> (Erişim Tarihi: 10.03.2023)

Kayseri Kültür ve Turizm Bakanlığı. KTO Başkanından Kültepe, Kanış Karum Ziyareti. Retrieved from <https://kayseri.ktb.gov.tr/TR-216241/kto-baskanindan-kultepe-kanis-karum-ziyareti.html>. (Erişim tarihi: 11.04.2023)

Keyder, Ç. (2018). Imperial, National, and Global Istanbul: Three Istanbul "Moments" From The Nineteenth To Twenty-First Centuries. In Fisher-Onar N., Pearce S., & Keyman E. (Eds.), Istanbul: Living with Difference in a Global City (pp. 25-37). New Brunswick, Camden, Newark, New Jersey; London: Rutgers University Press. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/j.ctt20vxq27.6> (Erişim tarihi: 07.03.2023)

Küçük, B., (2023) KUDEB (Koruma Uygulama ve Denetim Bürosu)

Kültür Portalı. (2022, Nisan 11). Hamamönü. Retrieved from <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ankara/gezilecekyer/hamamonu> (Erişim Tarihi: 22.05.2023)

Lost in Plovdiv. (n.d.). Kapana - the district of creative industries. Retrieved from <https://www.lostinplovdiv.com/bg/articles> (Erişim Tarihi: 10.03.2023)

Mesutoğlu, M. (2001). Kentsel mekan olarak meydan ve morfolojik özellikleri (Yüksek Lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

NewcastleGateshead Initiative. (n.d.). Grey Street and Grainger Town. Retrieved from www.newcastlegateshead.com/business-directory/shopping/grey-street-and-grainger-town (Erişim tarihi: 11.04.2023)

Newspaper Renewal. (2019, June). Quinta dos Cavaleiros and Outeiro Maior in Vila do Conde present works by Agustina Bessa-Luís. Retrieved from www.Jornal-Renovacao.pt/2019/06/Quinta-cavaleiros-outeiro-maior-vila-do-conde-presente-obras-agustina-bessa-luis/ (Erişim tarihi: 11.04.2023)

Newspaper. (n.d.). Buildings in ruins for over a decade at the entrance to Vila do Conde. Retrieved from www.jn.pt/local/noticias/porto/vila-do-conde/edificios-em-ruinas-

- has-more-than-a-decada-has-entrada-de-vila-do-conde-13492183.html (Erişim tarihi: 11.04.2023).
- Önem, A. & Kılınçaslan, İ. (2005). Haliç Bölgesinde Çevre Algılama ve Kentsel Kimlik. İTÜ Dergisi Seri A: Mimarlık, Planlama, Tasarım, 4(1), 115-125.
- Özbay, C. (2019). Yirmi Milyonluk Turizm Başkenti: İstanbul'da Hareketliliklerin Politik Ekonomisi. In Ayfer Bartu Candan, & Cenk Özbay (Ed.), Yeni İstanbul Çalışmaları: Sınırlar, Mücadeleler, Açılımlar (2. Baskı) (s. 166-197). İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Pendlebury, J. (1999). The conservation of historic areas in the UK. *Cities*, 16(6), 423-433. doi:10.1016/s0264-2751(99)00040-2.
- Pendlebury, J. (2002). Conservation and regeneration: complementary or conflicting processes? The case of Grainger Town, Newcastle upon Tyne. *Planning Practice and Research*, 17(2), 145-158.
- Plovdiv City Card. (n.d.). Plovdiv Graffiti & Street Art Tour. Retrieved from www.plovdivcitycard.com/blog/plovdiv-graffiti-street-art-tour/ (Erişim tarihi: 11.04.2023)
- Poyraz, U. ve Gündoğan, M. Ö. (2014). Tarihsiz ve Talihsiz Bir Dönüşüm: Cazibe Merkezi Olarak Hamamönü. *İdealkent*, 11, 70-87.
- Punch, K. F. (2005). Sosyal araştırmalara giriş: Nitel ve nicel yaklaşımlar. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Rapoport, A (2004), Kültür Mimarlık Tasarım, İstanbul: Yapı Endüstrisi Merkezi Yayınları
- Robinson, J., & Zass-Ogilvie, I. (2010). Sustaining Regeneration: Grainger Town Review 2010. Policy Research Group, St Chad's College, Durham University. Retrieved from neregenarchive.online/wp-content/uploads/2017/11/SUSTAINING-REGENERATION-Grainger-Town-Review-2010-Final.pdf. (Erişim tarihi: 15.04.2023)
- Solidere. (2004). Annual report 2004. Retrieved from <https://www.solidere.com/sites/default/files/attached/ar2004.pdf> (Erişim tarihi: 01.04.2023)
- Solidere (a). History and culture. Retrieved from <https://www.solidere.com/city-center/history-and-culture> (Erişim tarihi: 01.04.2023)
- Solidere (b). Urban overview: Master plan. Retrieved from <https://www.solidere.com/city-center/urban-overview/master-plan> (Erişim tarihi: 01.04.2023)
- Solidere (c). Beirut and its city center. Retrieved from <https://www.solidere.com/city-center/beirut-and-its-city-center> (Erişim tarihi: 01.04.2023)
- Solidere. (2010a). Saifi Village Project. Retrieved from https://www.solidere.com/city-center/solidere-developments/real-estate/saifi-villageproject?__cf_chl_tk=Iwwe3O19CvESLLFERP6ZOjRWVBVT23O8L9VRIwcAqg-1681726672-0-gaNycGzNCyUSolidere (Erişim tarihi: 01.04.2023)

- Solidere. (2010b). City in layers: Annual report 2010. Retrieved from <http://www.solidere.com/sites/default/files/attached/ar2010.pdf> (Erişim tarihi: 01.04.2023)
- Sönmez, F. ve Alper, B., (2012). “Kayseri Kentinde Fiziksel Çevrenin Değişimi: 1882–1945”. SİGMA , vol.4, no.1, 111-130.
- Şahin, Ç. (2016). Neoliberal Kent Politikaları Gereği “Kentsel Yenileme” Adı Altında Yok Edilen Tarih ve Bu Bağlamda Fener-Balat-Ayvansaray Sürecinin Değerlendirmesi. Zeynep Ahunbay, İclal Dinçer ve Çiğdem Şahin (Ed.), Neoliberal Kent Politikaları ve Fener-Balat-Ayvansaray: Bir Koruma Mücadelesinin Öyküsü içinde (s. 81-131) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Şengüenalp, C. ve Ergin Doğruer, N. (2017). Kentsel Yeniden Canlandırma Modelinde Kültür ve Sanatın Yeri. idil, 6 (32), s.1337-1358.
- Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Taş, A. (2015). “Bir Konut Alanında Kültürel Değişimin Mekansal Sürekliliği: Sille/Hacı Ali Ağa Sokağı”. (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi: Fen Bilimleri Enstitüsü
- Taşmektepligil, S. K. Ve Polat, E. (2021). Planlama Hiyerarşisinde Koruma Amaçlı İmar Planlarının Konumlanması: Germir-Kayseri Örneği. Journal of Architectural Sciences and Applications, 6 (1), 301-316.DOI: 10.30785/mbud.567812
- Tatlıgil, F. (2005). “Gaziantep Kentinin Geleneksel Konut Dokusunun ve Sosyo-Kültürel Yapısındaki Değişimin İncelenmesi”.(Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi: Fen Bilimleri Enstitüsü
- TDK (2022). Kent Kavramı. Kültür Kavramı. Mekân Kavramı. Retrived from <https://sozluk.gov.tr/>. (Erişim Tarihi: 14.03.2022)
- Tekin, G. (2020). Tasarlanmış Mekânlarda Kültürel Miras Aktarımı ve Yeniden Canlandırma: Hamamönü ve Çevresi. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- The Star. (n.d.). Portugal’s Vila do Conde offers history, scenery, and culture. Retrieved from thestar.co.uk/lifestyle/travel/portugals-vila-do-conde-offers-history-scenery-and-culture-69262 (Erişim tarihi: 01.04.2023)
- TIMEP (Tahrir Institute for Middle East Policy). (2020, September 16). Demolishing Human Rights in the Name of Reconstruction: Lessons Learned from Beirut’s Solidere for Syria. Retrieved from <https://timep.org/2020/09/16/demolishing-human-rights-in-the-name-of-reconstruction-lessons-learned-from-beirut-solidere-for-syria/> (Erişim tarihi: 01.04.2023)
- Tüik (2022). Kayseri Nüfusu. Retrieved from <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>. (Erişim Tarihi: 14.03.2023)

- Trips to Shanghai. Shanghai Xin Tian Di. Retrieved from https://tripstoshanghai.com/attractions/show/shanghai_xin_tian_di.htm (Erişim tarihi: 01.04.2023)
- Turhan, M. (1972). Kültür Değişmeleri. Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Kültür Yayınları. İstanbul.
- Türkkahraman, M. (2011). Türkiye’de Yaşanan Uluslararası Kültürel Değişim Sürecinde Batı ve Avrupa Birliği. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 0(39), 1-40.
- UNESCO, (2009). UNESCO World Heritage in Turkey, Turkish National Commission for UNESCO, Ankara.
- nal, Z. G. (1998). Bilgisayar Destekli Tarihi evre Koruma Bilgi Sistemi Oluşturulması ve Gaziantep Kentsel Sit Alanında rneklenmesi. (Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Visit Kapana. (2017, May 16). Development of Kapana 1890-1995 Retrieved from www.visitkapana.bg/en/2017/05/16 (Erişim tarihi: 01.04.2023)
- World Bank. (2019, June 26) Shanghai | Urban Regeneration. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/results/2019/06/26/shanghai-urban-regeneration> (Erişim tarihi: 01.04.2023)
- Yang, Y.-R., & Chang, C. (2007). An Urban Regeneration Regime in China: A Case Study of Urban Redevelopment in Shanghai’s Taipingqiao Area. *Urban Studies*, 44(2), 280-299.
- Yeler, G. (2021). İki Rum Konutunun İşlevsel Dönüşümünün Mekânsal ve evresel Bağlamda Değerlendirilmesi: Kırklareli Yayla Mahallesi rneği. *Mimarlık ve Yaşam*, 6(2), 615-635. DOI: 10.26835/my.956638
- Yılmaz, N. (2005). Kent Merkezlerindeki Kentsel Sit Alanlarında Değişim Sürecinin Değerlendirilmesi: Kayseri Kentsel Sit Alanı ve Talas Kentsel Sit Alanları rneği. (Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi: Fen Bilimleri Enstitüsü
- Yılmaz, Y. D. D. K. D. (2007). Türkiye’de Koruma Yasalarının Tarihsel Gelişimi zerine Bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (19), 179-196. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6133/82249> (Erişim tarihi: 01.04.2023)
- Yolalan, N.S. ve elen ztrk, A. (2021). Analysis of squares as a collective memory space via cognitive maps: Ankara Kızılay
- Zeybekoğlu Sadri, S. (2008). Kentsel Dönüşüm ve Kent Hakkı: Fener-Balat Rehabilitasyon Programı ve Santral İstanbul Projesi rnekleri. (Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi: İstanbul.
- 1990 Yılı Kayseri Sit Alanı Koruma İmar Planı, Plan Notları
- 1994 Kayseri Sit Alanı Koruma İmar Planı, Plan Notları

EKLER

[illegible]

Ek 2: Selçuki Evi tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

[illegible]

Ek 3: Bezircioğlu Konağı tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

[illegible]

Ek 4:Kuyumcuoğlu Konağı tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

[illegible]

Ek 5:Camcıoğlu Konağı tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

[illegible]

Ek 6:Efendiagalar Konağı tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

[illegible]

Ek 7: Dülgeroğlu Konağı tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

[illegible]

Ek 8: Gürbaz Evi tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

[illegible]

[illegible]

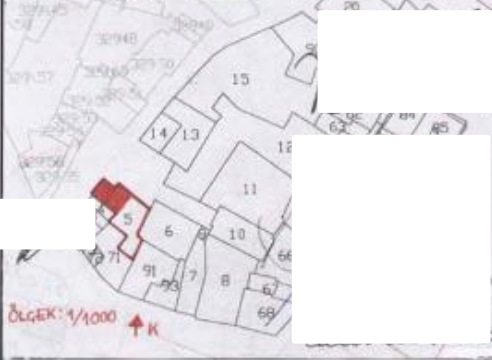
Ek 10: Gazioğlu Evi tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E	ENVANTER NO	
TÜRKİYE	KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	ANIT	HARİTA NO	
İL: KAYSERİ	İLÇESİ: MELİKGAZİ	MAHALLE İSİMİ: TOSUN MAHALLESİ VEYA MEVKE: SETENÇİ MEVKE	KORUMA DERECESİ	ANITSAL CEVRESSEL
BOKAK	KADASTRO	PAFTA: 57	ADA: 326	PARSEL: 12
ADİ: GAZIOĞLU EVİ	YAPILAN:	YAPAN:	MİMARİ ÇAĞRUSU:	
	YAPIM TARİHİ:	KİTAP:	VAZİYET:	
GENEL TANIM: Büyük bir parsel içerisinde 3 ayrı yapıdan meydana gelmektedir. Birinci yapı 2 katlı olup yapının giriş kapısı üzerinde dairesel formu bir balkon bulunmaktadır. İkinci yapı ise tek katlıdır ve sivri kemerli kapısının yanındaki korint başlıklı sütunlar ve kapı üzerindeki elips penceresi dikkati çekmektedir. Üçüncü yapı kumru-gri taşlardan örülen sivri kemerli olan yan açık bir mekan olan yazlık köşktür.				
KORUMA DURUMU	AX İYİ	TAŞIYICI YAPI	AX DİŞ YAPI	AX ÜST YAPI
	B ORTA		B	B
	C FENİ		C	C
VAZİYET PLANI:				
GOZLEMLER:				
BUGÜNKÜ SAHİBİ	ÖZEL MÜLKİYET		BAKIMINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ:	
			MÜLKİYET SAHİBİ	
YAPILAN ONARIMLAR:				
AYRINTILI TANIM: Büyük bir parsel içinde inşa edilen yapı 3 bölümden oluşmaktadır. Parselin güneyinde kalan ve Gazioğlu Çarşası'ndan ulaşılabilen ilk yapı 2 katlı olup kumru-gri taşla inşa edilmiştir. Güney cephesinin ortasına yerleştirilen sivri kemerli ve çift kanatlı bir demir kapıdan sokağa girilmektedir. Kapı üzerinde yarım daire formunda pencere bulunmaktadır. Kapının iki yanında ise diğer adet dikdörtgen biçiminde 1/2 oranında pencere vardır. Duşa doğru olarak planlanan yapının batı katı güney ve batı yönde taş konsoller üzerine girme yapmıştır. Üst kat güney cephesinde, cephesinin orta kısmı dairesel formda duşa girme yapılarak balkon oluşturulmuştur. Balkon cephesi korint başlıklı sütunlara oturan iki sivri kemerden oluşmaktadır. Duştan görülebildiği kadarıyla bu mekanın bezemeli bir tavana vardır. Balconun iki yanında yer alan mekânlarda taş konsollerle duşa girme yapılmıştır. Üst kat pencereleri de 1/2 oranında dikdörtgen formlardır. Bu 1. evin üzerine sonradan beşik çatı eklenmiştir. Anıtsal yapıları ve parselin ortasına yer alan 2. ev ise tek katlı olup yine kumru-gri taşla inşa edilmiştir. 2. evin doğu cephesinin ortasına yerleştirilmiş sivri kemerli bir kapıdan girilmektedir. Kapının iki yanında korint başlıklı sütunlar, kapı üzerinde ise yarım daire formunda bir pencere vardır. Çift kanatlı ahşap kapı üzerinde de bezemeler bulunmaktadır. Simetrik planlanan cephesinde girilen iki yanında diğer adet köpü gelmiş verimli hove boşlukları vardır. Kat hözsünde yaklaşık 70 cm. kalınlığında bir silme kupağı yapılmıştır. İkinci evin de üstü sonradan tek eğimli bir çatı ile kapatılmıştır. Parselin kuzeydoğu ucunda yer alan 3. bölüm açık ve kapalı koridor bulunan yazlık bir köşktür. Bodrum ve zemin katları oluşan yapı kesime taşın inşa edilmiştir. Yapının batı kısmının önü tamıyla açık olup 4 adet sütun üzerine oturan 3 adet taş kemerden oluşmaktadır. Kemer taşları beden duvarında kullanılarak farklı olup kumru ve gri renkteki taşlar belli bir düzen içinde kullanılmışlardır. Köşkün doğu tarafında ise bir oda bulunmaktadır.				
YAYIN DİZİNİ:	Kayseri Kültür ve Tarih Varlıkları Koruma Bölge Kurulması 26.04.2023 Gün ve ...1167... Sayılı Karar ile...			
EXLER	RAPOR	X		
	FOTOĞRAF	X		
	BÖLGE PROJESİ			
	RESTORASYON PROJESİ			
	HARİTA (Kadastro)	X		
	PROJE			
	KİTAP			
	VAZİYET			
	YAPIM TARİHİ			
	MAR PLANI	X		
TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	ISITMA	Koruma durumu
ORJİNAL KULLANIMI:	KONUT			
BUGÜNKÜ KULLANIMI:	KONUT OLARAK KULLANILYOR			
ÖNERİLEN KULLANIMI:	KONUT			
HAZIRLAYANLAR:	22.04.2023			
				
K.K.T.V.K.B.K. KARARLARI:				

Ek 11: Müftü Evi tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ		D.K.V.K.E.		EMVANTER NO	
TÜRKİYE		KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		ANIT		HAŞTA NO	
İLİ KAYSERİ		İLÇESİ MELİKGAZI		MARALİE KÖYÜ: TOSUN MAHALLESİ VEYA MEYVİLİ: SETENÖNÜ MEYKİ		KORUMA DERECESİ:	
SOKAK		KADASTRO		PAFTA: 57		ADA: 328	
ADI: MÜFTÜ EVİ		YAPILAN:		YAPININ TARİHİ:		MİMARİ ÇİZİMLER:	
GENEL TARIHI:		YAPININ TARİHİ:		KİTAP:		YAKIYE:	
Bodrum+zemin katı ayakta olan evin üst katı yıkılmıştır. Kesme taştan inşa edilmiş olan yapının kuzey ve güney cephelerden 2 ayrı girişi vardır. Binanın güney tarafında küçük bir bahçesi ve bahçeye bakan yazık köşkü vardır.							
KORUMA DURUMU		TAŞIYICI YAPI		A. ÜST YAPI		A. İÇ YAPI	
A. İYİ		A. DİŞ YAPI		A. İÇ YAPI		A. BÜSLEME	
B. ORTA		B. İYİ		B. İYİ		B. ELENANLARI	
C. KÖR		C. KÖR		C. KÖR		C. KÖR	
VAZİYET PLANI		FOTOĞRAF:					
BÜGÜNKÜ SAHİBİ		ÖZEL MÜLKİYET		BAKIMINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ:		MÜLKİYET SAHİBİ	
YAPILAN ONARIMLAR:							
AYRINTILI TARIHI: Bodrum+zemin katı ayakta olan evin üst katı yıkılmıştır. Kesme taştan inşa edilmiş olan yapının kuzey ve güney cephelerden 2 ayrı girişi vardır. Ana giriş kuzey cephenin ortasına yerleştirilmiş dışbüyü gösterişli bir kapıdır. Kuzey cephe üst katında kapının yer aldığı orta kısmı içe doğru çıkartarak bir avluyu oluşturulmuş, böylece 4 basamaklı taş merdivenle çıkılır. Çift kanallı giriş kapısının üzerinde yarım daire formunda taş işlenmiş bir pencere yer almaktadır. Ayrıca kapının ile yanından girişin vurgulanacak biçimde konat başlıklı diğer sütun ve 1/2 oranında taş kornişin yarım daire formunda kornişli bace pencere vardır. Güney cepheye yer alan ikinci kapı ise dikdörtgen formda, dışbüyü sade ve yine çift kanallı olup bahçeye açılan tall bir giriştir. Kuzey cepheden ana kapıdan girildiğinde taşlık ve devamında büyük bir sofa yer almaktadır. Tüm mekânlara ulaşım sofadan sağlanıyor. Sofanın güney yanında girişin tam karşısında taş kornişin altına girilerek merdiven ile merdiven altında da evin güneyinde 91 parselde yer alan köşk ve bahçeye geçiş sağlayan bir kapı bulunmaktadır. Sofanın doğu ve batı duvarlarına tavan altı, taş köşğün köşğü kadar emsallerinden, barok talibinden işlenmiş na yerleştirilmiştir. Batı duvarındaki naşın taş köşğünde 91 parselde Plan ve sofa fotoğrafları üzerinde işlenmiştir 1 nolu odanın zemin ve tavan döşemesi çökmüştür. Bu odanın kuzey duvarında 2, doğu ve batı duvarlarında ise 1 adet olmak üzere toplam 4 adet hafif basık kenarlı penceresi vardır. Ayrıca güney duvarında da 2 nolu odanın dışıya geçiş sağlayan bir kapı bulunmaktadır. Pencerelerin alt kısmında yaklaşık 90cm yüksekliğinde bir aşıp zar tım duvarları döşenmiştir. Bu odanın herken güney köşğünde yer alan 2 nolu oda daha çok serin mekânı niteliğinde olup batı duvarındaki 1 adet pencere ile aydınlatılmaktadır. Bu odanın da tavan ve zemin döşemesi çökmüştür. Sofanın batısındaki 3. kapı ise uzun koridor şeklinde ve depo gibi bir mekânı açmaktadır. Bu küçük mekân güney ve doğu duvarında yer alan 2 adet pencere ile aydınlanır. Sofanın doğusunda yer alan 4 nolu mekân da tavan ve tavan döşemesi çökmüş olduğundan içine girilemezdir. Bu mekânın doğu duvarında büyük bölümü yok olmuş aşıp görmeye sebep vardır. Bu odanın kuzeyinde bulunan 5 nolu mutfak sağında içine büyük bir ocak vardır. Mutfağın doğu duvarında kapıdan enli bir köşük bir alana çıkılarak buradan da tualete ulaşılır. Tualete ulaşmak için içine bir kapı yapması gerekmektedir. Mutfağın kuzey duvarında yer alan kapıdan ise 6 nolu odaya girilmektedir. Bu oda sonradan yapılan onarımlar sırasında bir duvara aşıp bölünmüş ve tavan döşemesi kalınlaştıkça belanama döşeme yapılmıştır. Bu odanın kuzey kısmında dışbüyü harap aşıp bir duvar vardır. Merdiven altındaki kapıdan ulaşılacak köşk mekânı ise 4 adet kenarlı başlıklı sütun ile sınırlandırılmış, bahçeye bakan köşük bir teras niteliğinde olup revuotta döşemesi tırtılyla çökmüştür. Sadece bahçeye inip sağlayan 5 basamaklı kenarlı taş merdiven sağlanı durmaktadır.		TEKNİK SU ELEKTRİK ISITMA Kararlıdır					
BÜGÜNKÜ KULLANIMI:		KONUT					
BÜGÜNKÜ KULLANIMI:		KULLANILMIYOR					
ÖNERİLEN KULLANIMI:		KONUT					
HAZIRLAYANLAR:		04.04.2008					
S							
F							
H							
YAYIN ÖZETİ:		EKLER		KÖİ			
KAYSERİ KÜLTÜR VE TABİAT		RAPOR		Met			
VERİLMİŞİNE KURUMSAL BÖLGE KURULUŞU		FOTOĞRAF		K.K.T.V.K.B.K. ONAYI			
25.09.2008 GÜN VE ...10.3... Sayılı		RÖLİVE PROJESİ		NO:			
KAYSERİ İLÇESİ		RESTORASYON PROJESİ					
		HAŞTA (Kadastros)					
		KÖR					
		KİTAP					
		YAKIYE					
		MAR. P. ANI					

Ek 12: 328/5 ada/parsel nolu konut tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ		D.K.V.K.E		ANIT		ENVANTER NO	
TÜRKİYE		KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ						HARİTA NO	
İL: KAYSERİ	İLÇESİ: MELİKOĞAZI	MAHALLE (KÖY):	TOSUN MAHALLESİ					KORUMA DERECESE:	
		VEYA MEVKİ:	SETENÖNÜ MEVKİ					ANITSAL ÇEVRESEL	
CADDE / SOKAK		KADASTRO	PAFTA : 57	ADA : 328	PARSEL : 5			1 2 3	
ADI: KONUT	YAPTIYAN:	YAPAN:				MİMARİ ÇAĞI(ÖSLUP):		1 2 3	
YAPIM TARİHİ:	KİTABE:	VAKFIYE:						Çevreye Aitken	
GENEL TANIM:									
BAHÇE İÇERİSİNDE YER ALAN YAPI KESME TAŞTAN YİĞMA VE İKİ KAT OLARAK İNŞAA EDİLMİŞTİR. KUZEBATİ-GÜNEYDOĞU DOĞRULTUDA VE DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN YAPININ BAHÇESİNE KUZEBATİ CEPHEDE YER ALAN TAŞ SÖVELİ BASIK KEMERLİ GİRİŞTEN ULAŞILMAKTADIR. YAPININ ZEMİN KATI SONRADAN YAPILAN UYGULAMALARLA BÖLÜNMÜŞ VE ÜÇ DÜKKAN OLUŞTURULMUŞTUR. ZEMİN KATTA DÜKKANLAR İŞYERİ OLARAK KULLANILMAKTADIR. YAPININ ÜST KATINA GÜNEYDOĞU CEPHESİNDE YER ALAN GİRİŞTEN ULAŞILMAKTADIR. ÜST KAT KULLANILMAMAKTADIR.									
KORUMA DURUMU	A: Yİ	TAŞIYICI YAPI	A: DİŞ YAPI	Ax: ÜST YAPI	Ax: İÇ YAPI	A: SÜSLEME	A: KUTUBET	A: YOK	
Bx: ORTA			Bx: B	B: B	Bx: ELEMENLARI	B: B	B: C	B: İZİ VAR	
C: FENA			C: C	C: C		C: C	C: C	C: ÖNEMLİ	
 									
GÖZLEMLER:									
BUGÜNKÜ SAHİBİ					BAKIMINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ:				
KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ					KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ				
YAPILAN ONARIMLAR:									
AYRINTILI TANIM:									
BAHÇE İÇERİSİNDE YER ALAN YAPI KESME TAŞTAN YİĞMA VE İKİ KAT OLARAK İNŞAA EDİLMİŞTİR. KUZEBATİ-GÜNEYDOĞU DOĞRULTUDA VE DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN YAPININ BAHÇESİNE KUZEBATİ CEPHEDE YER ALAN TAŞ SÖVELİ BASIK KEMERLİ GİRİŞTEN ULAŞILMAKTADIR. YAPININ ZEMİN KATI SONRADAN YAPILAN UYGULAMALARLA BÖLÜNMÜŞ VE ÜÇ DÜKKAN OLUŞTURULMUŞTUR. ZEMİN KATTA DÜKKANLAR İŞYERİ OLARAK KULLANILMAKTADIR. YAPININ ÜST KATINA GÜNEYDOĞU CEPHESİNDE YER ALAN GİRİŞTEN ULAŞILMAKTADIR. ÜST KAT KULLANILMAMAKTADIR. TEHLİKE ARZ ETMESİ NEDENİYLE YAPI İÇERİSİNE GİRİLEMEMİŞTİR. YAPININ TÖM PENCERELERİ DİKDÖRTGEN FORMLU VE AHŞAP DOĞRAMALIDIR. KUZEBATİ VE KUZEBATİ CEPHİLERDE BULUNAN PENCERELERİN İKİŞER ADETTİ SONRADAN KAPATILMIŞTIR. KUZEBATİ CEPHE ÜZERİNDE YER ALAN 2 PENCERENİN DEMİRLERİ PENCERELERİN YARI HİZASI SEVİYESİNDE VE GEOMETRİK FORMLU DEMİR PARMAKLIK OLUP, DİĞER PENCERELER GEÇMELİ DEMİR PARMAKLIKLIDIR. YAPININ KUZEBATİ BÖLÜMÜ DÖZ DAMLI OLUP, KUZEBATİ BÖLÜMÜ İSE BEŞİK ÇATILIDIR. KUZEBATİ CEPHE İLE KUZEBATİ CEPHENİN KUZEBATİ BÖLÜMÜNDE KAT ARASINDA VE YAPININ ÜST KISMINDA CEPHE BOYUNCA DEVAM EDEN TAŞ SİLME BULUNMAKTADIR. KUZEBATİ CEPHE ÜZERİNDE 3, KUZEBATİ CEPHEDE 1 ADET GEOMETRİK FORMDA HAVALANDIRMA PENCERESİ YER ALMAKTADIR.									
TEKNİK BİLGİLER									
SU									
ELEKTRİK									
ISITMA									
Kanalizasyon									
ORJİNAL KULLANIMI:									
KONUT									
BUGÜNKÜ KULLANIMI:									
ZEMİN KAT İŞYERİ - ÜST KAT KULLANILMIYOR									
ÖNERİLEN KULLANIMI:									
HAZIRLAYANLAR:									
24.08.2009									
KONTROL EDEN:									
24.08.2009									
REVİZYON:									
K.K.T.Y.K.B.K. KARARLARI									
YAPIM PLANI									
X									

Ek 13: 328/13 ada/parsel nolu konut tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

[illegible]

[illegible]

Ek 15: 328/15 ada/parsel nolu konut tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ		D.K.V.K.E		ANIT		ENVANTER NO		
TÜRKİYE		KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ						HARİTA NO		
İL: KAYSERİ		İLÇE: MELİKGAZİ		MAHALLE/KÖY: TOĞUN MAHALLESİ						
				MEYAN MEVKİİ: SETERONLU MEVKİİ						
SOKAK		KADASTRO		PAFTA: 57		ADA: 328		PARSEL: 15		
ADE: KONUT		YAPIM TARİHİ		YAPANI:		NİMARİ ÇİZİŞİ:		KORUMA DERECE:		
				KİTAP:		YAKİTİ:		ANITSAL DEĞERİ: 1 2 3		
GENEL TANIM:										
Sokaktan 2 ayrı girişi bulunan taşınmaz, aralarında bağlantı olan 2 ayrı evden oluşmaktadır. 1. ev büyük bir avlu çevresinde birbirinden bağımsız kullanan binalardan oluşmakta olup bu birimler parselin güney, kuzey ve doğu hatları boyunca konumlandırılmıştır. Parselin güneybatısında kalan 2. ev ise küçük bir avlu çevresinde sıralanan dört mekandan oluşmaktadır.										
KORUMA DURUMU		A	YI	TASIVICI YAP	A	DS YAP	A	UST YAP	A	İÇ YAP
		B	ORTA		B		B		B	
		CX	FENA		CX		CX		CX	
VAZİYET PLANI:										
GÖZLEMLER:										
BÜGÜNKÜ SAHİBİ					BAKIMINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ:					
ÖZEL MÜLKİYET					MÜLKİYET SAHİBİ					
YAPILAN ÇIKARILAR:										
AYRINTILI TANIR:										
Büyük bir avlu içinde bulunan yapı birbirinden bağımsız kullanan binalardan oluşmakta olup bu binalar parselin güney, kuzey ve doğu hatları boyunca konumlandırılmıştır. Bu cephesi yaklaşık 2m yüksekliğinde bir duvar ile sınırlandırılmış olup bu duvarın altında 7 nolu mekana bakan dışarıya açılan bir pencere vardır. Diğer evlere açılan bacasız bir kapıdan oluşan 2 nolu oda doğu-batı doğrultusunda uzanmakta olup kuzey duvarında 3 adet 1/2 oranında dışarıya açılan, aşağı kapalı pencere vardır. Doğru-batı ve güney duvarları ise aşağı bir ve dışarıya açılmamıştır. Bu mekân ile avlunun ortasında yer alan mekânlar ile yakındır. Avlunun doğusunda 2 katlı ana kitle de oluşmakta olup avlunun ortasında yer alan mekânlar ile yakındır. Avlunun güneyinde yer alan 3 nolu odanın kuzey ve batı duvarları ile yakındır. Güney duvarında bir de 1/2 mekân bulunmaktadır. Batı duvarında ise 2 adet 1/2 oranında dışarıya açılan pencere ve kuzeyde de 1/2 oranında dışarıya açılan 2 adet 1/2 pencere bulunmaktadır. Güney duvarında 4 nolu mekânı 1/2 oranında dışarıya açılan bir kapıdan girilmektedir. Kapının etrafında 1/2 oranında dışarıya açılan pencere ve kuzeyde de yarım daire formunda, yarı çemberli 1/2 pencere vardır. Kapının 1/2 yanında ise 1/2 adet 1/2 oranında dışarıya açılan pencere bulunmaktadır. Bu odada da duvarlar aşağı ve zarlara kaplanmıştır. Eviyandaki 5 nolu kapıdan girildiğinde üst kata çıkan bir merdiven olduğu görülmüş ancak buraya ve avlunun kuzeyinde bulunan 6 nolu mekânı girilememiştir. Üst katta da çıkılmayan köklerin başı cephesi üst kata sarkarak olup kemeri bir kapı boyluğu ve 1/2 yanında 1/2 adet 1/2 oranında dışarıya açılan 1/2 kapı yaprak şeklinde kapı penceresi vardır. Döşeme hizasında ise 1/2 yanında 1/2 adet 1/2 oranında dışarıya açılan 1/2 kapı penceresi vardır. Bu köşkte bir avlu çevresinde konumlanan 4 odadan oluşmaktadır. Avlunun kuzeyinde yer alan 7 nolu oda 2 ev ortasındaki bağlantıyı sağlayan mekân olup 2 evin kuzeyine açılan kapı duvar örülmüş kapıdan girilir. 8 nolu mekân içinde bir ocak bulunmaktadır. Bu bölüme mekân içindeki sistemine ulaşmaya rastlanmamıştır. Ancak yapının sokak cephesi daha 1/2 oranında dışarıya açılan 1/2 kapı penceresi vardır. Döşeme hizasında ise 1/2 yanında 1/2 adet 1/2 oranında dışarıya açılan 1/2 kapı penceresi vardır. 10 nolu odanın sokak cephesinde ise 1/2 adet 1/2 oranında dışarıya açılan 1/2 kapı penceresi vardır.										
YAYIN DEĞERİ:					TEKNİK BİLGİLER					
Bölümün, Görsel, Kayseri'de Yapılan ve Konut KURULUŞ					SU					
Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 25.04.2023, Gün ve 10.03. Sayılı Kararı ile.					ELEKTRİK					
					ISITMA					
					Kısıtlama					
					ORJİNAL KULLANIM:					
					KONUT					
					BÜGÜNKÜ KULLANIM:					
					İÇERİ OLARAK KULLANILYOR					
					ÖNERİLEN KULLANIM:					
					KONUT					
					HAZIRLANAN TARİH:					
					18.04.2023					
					HAZIRLAYAN:					
					1					
					2					
					3					
					4					
					5					
					6					
					7					
					8					
					9					
					10					
					11					
					12					
					13					
					14					
					15					
					16					
					17					
					18					
					19					
					20					
					21					
					22					
					23					
					24					
					25					
					26					
					27					
					28					
					29					
					30					
					31					
					32					
					33					
					34					
					35					
					36					
					37					
					38					
					39					
					40					
					41					
					42					
					43					
					44					
					45					
					46					
					47					
					48					
					49					
					50					
					51					
					52					
					53					
					54					
					55					
					56					
					57					
					58					
					59					
					60					
					61					
					62					
					63					
					64					
					65					
					66					
					67					
					68					
					69					
					70					
					71					
					72					
					73					
					74					
					75					
					76					
					77					
					78					
					79					
					80					
					81					
					82					
					83					
					84					
					85					
					86					
					87					
					88					
					89					
					90					
					91					
					92					
					93					
					94					
					95					
					96					
					97					
					98					
					99					
					100					

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ		D.K.V.K.E		ENVANTER NO		53																																																	
TÜRKİYE		KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ				ANIT		HARITA NO																																																	
İL: KAYSERİ		İLÇE: MELİKGAZİ		MAHALLE KÖYÜ: ŞEHİT NAZIMBEY (TOSUN) MAHALLESİ				KORUMA DERECESE																																																	
SOKAK		KADASTRO		PAFTA: 55		ADA: 228		PARSEL: 71-72-73																																																	
ADE: KOMUT		YAPTIRAN		YAPAN		MİMARİ ÇAĞRUSU		AHTSAL																																																	
GENEL TANI:		YAPININ TARİHİ		KİTAP:		YAKIYE		CEVRESEL																																																	
KESME TAŞTAN İNŞA EDİLEN YAPI ZEMİN+1 KATLIDIR.																																																									
<table border="1" style="width:100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td>KORUMA DURUMU</td> <td>A</td> <td>Yİ</td> <td>TASIKKI YAPI</td> <td>A</td> <td>ÖŞ YAPI</td> <td>A</td> <td>ÜST YAPI</td> <td>A</td> <td>Ç YAPI</td> <td>A</td> <td>MÜREME</td> <td>A</td> <td>RUTUSET</td> <td>A</td> <td>YOK</td> </tr> <tr> <td></td> <td>BX</td> <td>ORTA</td> <td></td> <td>BX</td> <td></td> <td>BX</td> <td></td> <td>BX</td> <td></td> <td>BX</td> <td>ELEMANLARI</td> <td>BX</td> <td></td> <td>BX</td> <td>İZİ VAR</td> </tr> <tr> <td></td> <td>C</td> <td>FENSA</td> <td></td> <td>C</td> <td></td> <td>C</td> <td></td> <td>C</td> <td></td> <td>C</td> <td></td> <td>C</td> <td></td> <td>C</td> <td>ÖNEMLİ</td> </tr> </table>										KORUMA DURUMU	A	Yİ	TASIKKI YAPI	A	ÖŞ YAPI	A	ÜST YAPI	A	Ç YAPI	A	MÜREME	A	RUTUSET	A	YOK		BX	ORTA		BX		BX		BX		BX	ELEMANLARI	BX		BX	İZİ VAR		C	FENSA		C		C		C		C		C		C	ÖNEMLİ
KORUMA DURUMU	A	Yİ	TASIKKI YAPI	A	ÖŞ YAPI	A	ÜST YAPI	A	Ç YAPI	A	MÜREME	A	RUTUSET	A	YOK																																										
	BX	ORTA		BX		BX		BX		BX	ELEMANLARI	BX		BX	İZİ VAR																																										
	C	FENSA		C		C		C		C		C		C	ÖNEMLİ																																										
																																																									
BUGÜNKÜ SAHİBİ: KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ					BARKINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUS: MÜLKİYET SAHİBİ																																																				
YAPILAN ONARIMLAR:																																																									
AYRINTILI TANI:					<table border="1" style="width:100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td>TEKNİK</td> <td>SU</td> <td>ELEKTRİK</td> <td>ISITMA</td> <td>Diğer</td> </tr> <tr> <td>REJİLER</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="5">ORJİNAL KULLANIMI: KONUT</td> </tr> <tr> <td colspan="5">BUGÜNKÜ KULLANIMI: KONUT</td> </tr> <tr> <td colspan="5">ÖNERİLEN KULLANIMI: KONUT</td> </tr> <tr> <td colspan="5">HAZIRLAYANLAR: 05.01.2011</td> </tr> </table>					TEKNİK	SU	ELEKTRİK	ISITMA	Diğer	REJİLER					ORJİNAL KULLANIMI: KONUT					BUGÜNKÜ KULLANIMI: KONUT					ÖNERİLEN KULLANIMI: KONUT					HAZIRLAYANLAR: 05.01.2011																						
TEKNİK	SU	ELEKTRİK	ISITMA	Diğer																																																					
REJİLER																																																									
ORJİNAL KULLANIMI: KONUT																																																									
BUGÜNKÜ KULLANIMI: KONUT																																																									
ÖNERİLEN KULLANIMI: KONUT																																																									
HAZIRLAYANLAR: 05.01.2011																																																									
YAPININ DURUMU:					<table border="1" style="width:100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td>YERİ</td> <td>KO</td> </tr> <tr> <td>YAPISI</td> <td>X</td> </tr> <tr> <td>FOTOGRAF</td> <td>X</td> </tr> <tr> <td>REJİLE PROJESİ</td> <td>X</td> </tr> <tr> <td>RESTORASYON PROJESİ</td> <td>X</td> </tr> <tr> <td>HARITA (Kontrollü)</td> <td>X</td> </tr> <tr> <td>KİTAP</td> <td></td> </tr> <tr> <td>REJİLE</td> <td></td> </tr> <tr> <td>YAKIYE</td> <td></td> </tr> <tr> <td>BAR PLANI</td> <td>X</td> </tr> </table>					YERİ	KO	YAPISI	X	FOTOGRAF	X	REJİLE PROJESİ	X	RESTORASYON PROJESİ	X	HARITA (Kontrollü)	X	KİTAP		REJİLE		YAKIYE		BAR PLANI	X																												
YERİ	KO																																																								
YAPISI	X																																																								
FOTOGRAF	X																																																								
REJİLE PROJESİ	X																																																								
RESTORASYON PROJESİ	X																																																								
HARITA (Kontrollü)	X																																																								
KİTAP																																																									
REJİLE																																																									
YAKIYE																																																									
BAR PLANI	X																																																								
Kayseri Kültür ve Turizm Bakanlığı Varlıkların Koruma Bölge Kurulunun 27.01.2011 Gön. ve 1347 Sayılı Kararı ile					1. / 2011 1. / 2011 1. / 2011																																																				

Ek 17: 328/93 ada/parsel nolu konut tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

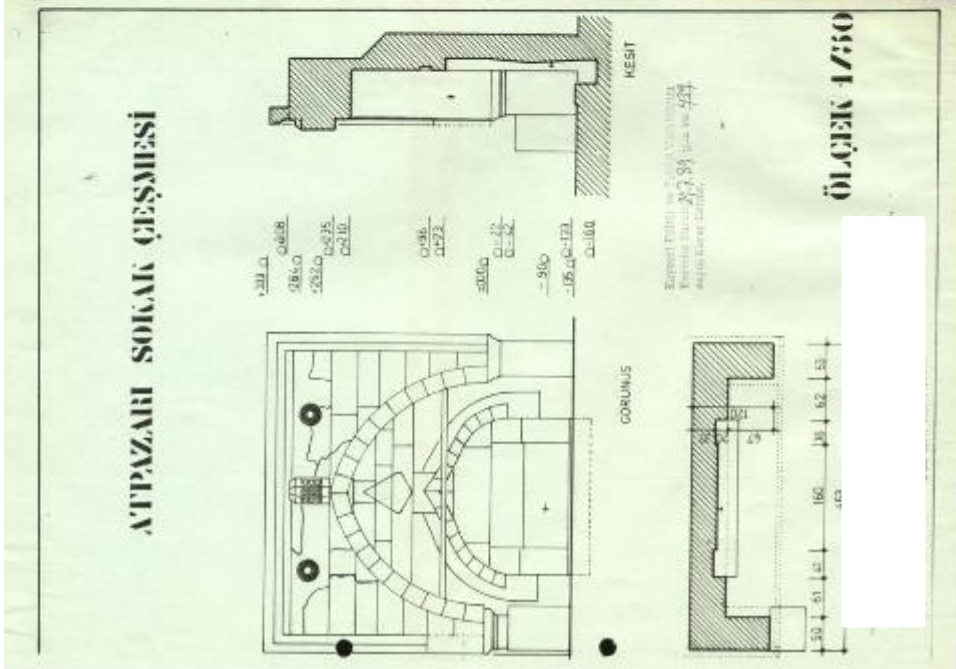
AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ANIT	ENVANTER NO
TÜRKİYE	KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			HARİTA NO
İL: KAYSERİ	İlçe: MELİKGAZİ	MAHALLE KODU: TOSUN MAHALLESİ		
	VEYA MEVKİ: KADASTRO	PAFTA: 57	ADA: 328	PARSEL: 93
CADDE / SOKAK				KORUMA DERECE: ANITSAL 1 2 ÇEVRESEL 1 2 Çevreye Açık:
AD: KONUT	YAPILAN: YAPIM TARİHİ:	YAPAN: KİTAP:	MİMARİ ÇAĞRUSU:	VAKİF:
GENEL TANIM:				
YAPI KESME TAŞTAN YİĞMA VII İKİ KAT OLARAK İNŞA EDİLMİŞTİR. DOĞU-BATİ DOĞRULTUDA VE DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN YAPI DÖZ DAMLIDIR. YAPININ GİRİŞİ GÜNEY CEPHİ ÜZERİNDE BULUNAN TEK KANATLI AHŞAP KAPIDANDIR.				
KORUMA DURUMU	A Yİ B Orta C FENA	TAŞIYICI YAPI	Ax DİŞ YAPI B C	Ax İST YAPI B C
			Ax İÇ YAPI B C	A SÖYLEME B ELEMANLARI C
				A RUTUBET B C
				A YOK B İZ VAR C ÖNEMLİ
ÖLÇEK: 1/1000 ↑ K				
GÖZLEMLER:				
BÜGÜNKÜ SAHİBİ		BAKIMINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ:		
ÖZEL MÜLKİYET		MÜLKİYET SAHİBİ		
YAPILAN ONARIMLARI:				
AYRINTILI TANIM:		TEKNIK		
YAPI KESME TAŞTAN YİĞMA VE İKİ KAT OLARAK İNŞA EDİLMİŞTİR. DOĞU-BATİ DOĞRULTUDA VE DİKDÖRTGEN PLANLI OLAN YAPI DÖZ DAMLIDIR. YAPININ GİRİŞİ GÜNEY CEPHİ ÜZERİNDE BULUNAN TEK KANATLI AHŞAP KAPIDAN OLUP BOŞ DURUMDA OLMASI NEDENİYLE YAPI İÇİNE GİRİLEMEMİŞTİR. ÜST KATTA CEPHE BOYUNCA ÇIKMASI BULUNAN YAPININ PENCERELERİ DİKDÖRTGEN FORMLU, TAŞ SÖVELİ VE AHŞAP DOĞRAMALIDIR. DOĞU VE BATİ KÖŞELERİNDE BULUNAN PENCERELER İKİ CEPHEYE BAKACAK ŞEKİLDE " f " KESİTLİDİR. ZEMİN KAT PENCERELERİ SONRADAN KAPATILMIŞTIR.		SU ELEKTRİK ISITMA Kanalizasyon		
		BİLEMLER X X X X		
		ORJİNAL KULLANIM:		
		KONUT		
		BÜGÜNKÜ KULLANIM:		
		BOŞ		
		ÖNERİLEN KULLANIM:		
		HAZIRLAYANLAR: 25.08.2009		
YAYIN ÖZETİ:		KONTROL EDEN: 25.08.2009		
Kayseri Kültür ve Turizm Bakanlığı Koruma Bölge Kurulunun 28.08.2009 Gün ve 14.61 Sayılı karar ile.		BİLEMLER RAPOR FOTOGRAF KÖLİVE PROJESİ RESTORASYON PROJESİ A (Kadastrol) S M N Y PLAN		
		KONTROL EDEN: X Meh X K.K.T NO: REVİZYON: / 2009 K.K.T.V.K.B.K. KARARLARI		

Ek 18: Setenönü Hamamı tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ		D.K.V.K.E.		ANIT		TARİHİ NO: 375 - 1 / 194	
TÜRKİYE		ESKİ ESERLER VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		KORUMA KURULU		KURULU		KURULU	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	
KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI		KAYISI	

Ek 19: At Pazarı Sokağı Çeşmesi tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLAR KORUMA ÖYANETİ		DEVLET		T.C. ANIT	
TÜRKİYE		KİMLİK BİLGİLERİ VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		KONU		TARİHİ BİLGİLER	
1. Kayseri		2. Merkez		3. Tarihçe		4. Anıtın Durumu	
5. Anıtın Durumu		6. Anıtın Durumu		7. Anıtın Durumu		8. Anıtın Durumu	
9. Anıtın Durumu		10. Anıtın Durumu		11. Anıtın Durumu		12. Anıtın Durumu	
13. Anıtın Durumu		14. Anıtın Durumu		15. Anıtın Durumu		16. Anıtın Durumu	
17. Anıtın Durumu		18. Anıtın Durumu		19. Anıtın Durumu		20. Anıtın Durumu	
21. Anıtın Durumu		22. Anıtın Durumu		23. Anıtın Durumu		24. Anıtın Durumu	
25. Anıtın Durumu		26. Anıtın Durumu		27. Anıtın Durumu		28. Anıtın Durumu	
29. Anıtın Durumu		30. Anıtın Durumu		31. Anıtın Durumu		32. Anıtın Durumu	
33. Anıtın Durumu		34. Anıtın Durumu		35. Anıtın Durumu		36. Anıtın Durumu	
37. Anıtın Durumu		38. Anıtın Durumu		39. Anıtın Durumu		40. Anıtın Durumu	
41. Anıtın Durumu		42. Anıtın Durumu		43. Anıtın Durumu		44. Anıtın Durumu	
45. Anıtın Durumu		46. Anıtın Durumu		47. Anıtın Durumu		48. Anıtın Durumu	
49. Anıtın Durumu		50. Anıtın Durumu		51. Anıtın Durumu		52. Anıtın Durumu	
53. Anıtın Durumu		54. Anıtın Durumu		55. Anıtın Durumu		56. Anıtın Durumu	
57. Anıtın Durumu		58. Anıtın Durumu		59. Anıtın Durumu		60. Anıtın Durumu	
61. Anıtın Durumu		62. Anıtın Durumu		63. Anıtın Durumu		64. Anıtın Durumu	
65. Anıtın Durumu		66. Anıtın Durumu		67. Anıtın Durumu		68. Anıtın Durumu	
69. Anıtın Durumu		70. Anıtın Durumu		71. Anıtın Durumu		72. Anıtın Durumu	
73. Anıtın Durumu		74. Anıtın Durumu		75. Anıtın Durumu		76. Anıtın Durumu	
77. Anıtın Durumu		78. Anıtın Durumu		79. Anıtın Durumu		80. Anıtın Durumu	
81. Anıtın Durumu		82. Anıtın Durumu		83. Anıtın Durumu		84. Anıtın Durumu	
85. Anıtın Durumu		86. Anıtın Durumu		87. Anıtın Durumu		88. Anıtın Durumu	
89. Anıtın Durumu		90. Anıtın Durumu		91. Anıtın Durumu		92. Anıtın Durumu	
93. Anıtın Durumu		94. Anıtın Durumu		95. Anıtın Durumu		96. Anıtın Durumu	
97. Anıtın Durumu		98. Anıtın Durumu		99. Anıtın Durumu		100. Anıtın Durumu	
101. Anıtın Durumu		102. Anıtın Durumu		103. Anıtın Durumu		104. Anıtın Durumu	
105. Anıtın Durumu		106. Anıtın Durumu		107. Anıtın Durumu		108. Anıtın Durumu	
109. Anıtın Durumu		110. Anıtın Durumu		111. Anıtın Durumu		112. Anıtın Durumu	
113. Anıtın Durumu		114. Anıtın Durumu		115. Anıtın Durumu		116. Anıtın Durumu	
117. Anıtın Durumu		118. Anıtın Durumu		119. Anıtın Durumu		120. Anıtın Durumu	
121. Anıtın Durumu		122. Anıtın Durumu		123. Anıtın Durumu		124. Anıtın Durumu	
125. Anıtın Durumu		126. Anıtın Durumu		127. Anıtın Durumu		128. Anıtın Durumu	
129. Anıtın Durumu		130. Anıtın Durumu		131. Anıtın Durumu		132. Anıtın Durumu	
133. Anıtın Durumu		134. Anıtın Durumu		135. Anıtın Durumu		136. Anıtın Durumu	
137. Anıtın Durumu		138. Anıtın Durumu		139. Anıtın Durumu		140. Anıtın Durumu	
141. Anıtın Durumu		142. Anıtın Durumu		143. Anıtın Durumu		144. Anıtın Durumu	
145. Anıtın Durumu		146. Anıtın Durumu		147. Anıtın Durumu		148. Anıtın Durumu	
149. Anıtın Durumu		150. Anıtın Durumu		151. Anıtın Durumu		152. Anıtın Durumu	
153. Anıtın Durumu		154. Anıtın Durumu		155. Anıtın Durumu		156. Anıtın Durumu	
157. Anıtın Durumu		158. Anıtın Durumu		159. Anıtın Durumu		160. Anıtın Durumu	
161. Anıtın Durumu		162. Anıtın Durumu		163. Anıtın Durumu		164. Anıtın Durumu	
165. Anıtın Durumu		166. Anıtın Durumu		167. Anıtın Durumu		168. Anıtın Durumu	
169. Anıtın Durumu		170. Anıtın Durumu		171. Anıtın Durumu		172. Anıtın Durumu	
173. Anıtın Durumu		174. Anıtın Durumu		175. Anıtın Durumu		176. Anıtın Durumu	
177. Anıtın Durumu		178. Anıtın Durumu		179. Anıtın Durumu		180. Anıtın Durumu	
181. Anıtın Durumu		182. Anıtın Durumu		183. Anıtın Durumu		184. Anıtın Durumu	
185. Anıtın Durumu		186. Anıtın Durumu		187. Anıtın Durumu		188. Anıtın Durumu	
189. Anıtın Durumu		190. Anıtın Durumu		191. Anıtın Durumu		192. Anıtın Durumu	
193. Anıtın Durumu		194. Anıtın Durumu		195. Anıtın Durumu		196. Anıtın Durumu	
197. Anıtın Durumu		198. Anıtın Durumu		199. Anıtın Durumu		200. Anıtın Durumu	
201. Anıtın Durumu		202. Anıtın Durumu		203. Anıtın Durumu			

Ek 20: 266/9 ada/parsel nolu konut tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E	ENVANTER NO	
TÜRKİYE	KÜLTÜR VARLIKLARI VE MUZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	ANIT	HARITA NO	
İL: KAYSERİ	İLÇESİ: MELİKGAZİ	MAHALLE NOY: Şehit Nazım Bey Mahallesi	KORUMA DEREJESİ:	ANITSAL ÇEVRESSEL
CADDE / SOKAK	Şehit Nazım Bey Caddesi, No:37	KADASTRO	PAFTA:	ADA: 266
ADI: KONUT	YAPIRAN:	YAPAN:	MİNARI ÇAĞRUSU:	PARSEL: 9
YAPIM TARİHİ:	KİTAP:	YAKIYI:		

ZEMİN+1 KATLI OLAN KONUT KESME TAŞ VE MOLOZ TAŞTAN İNŞA EDİLMİŞTİR.

KORUMA DURUMU	A. İYİ	TAŞIYICI YAPI	A. DİŞ YAPI	A. ÜST YAPI	A. İÇ YAPI	A. SÜSLEMELERİ	A. RUTUBET	A. YOK
BK. ÇIRTA	BK. ÇIRTA	BK. ÇIRTA	BK. ÇIRTA	BK. ÇIRTA	BK. ÇIRTA	BK. ÇIRTA	BK. ÇIRTA	BK. ÇIRTA
C. FENA	C. FENA	C. FENA	C. FENA	C. FENA	C. FENA	C. FENA	C. FENA	C. FENA

GÖZLEMLER:

BUGÜNKÜ SAHİBİ: KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

BAKIMINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ: MÜLKİYET SAHİBİ

YAPILAN ONARIMLAR:

ZEMİN+1 KATLI OLAN KONUT KESME TAŞ VE MOLOZ TAŞTAN İNŞA EDİLMİŞTİR. ÜST ÖRTÜSÜ DÜZ DAMDIR. SAÇAK SİLMESİ BULUNMAKTADIR. YAPININ ANA GİRİŞİ KUZEYDEN OLUP BU BÖLÜMDE DÜKKAN OLUŞTURULDUĞUNDAN BU GİRİŞ KULLANILMAMAKTADIR. YAPIYA GİRİŞ BATIDAN ÇİFT KANATLI AHŞAP KAPI ARACILIĞIYLA SAĞLANMAKTADIR. GİRİŞİN HER İKİ TARAFINDA 1/2 ORANINDA DEMİR PARMAKLIKLI AHŞAP PENCERELER BULUNMAKTADIR. BURADAKİ BÖLÜM YIKILMA TEHLİKESİ ARZ ETMESİ NEDENİYLE KULLANILAMAMAKTADIR. BU NEDENLE YETERİNCE İNCELENEMEMİŞTİR. KUZEY BÖLÜMÜ ZEMİN KATI DÜKKAN OLARAK KULLANILMAKTADIR. BU CEPHEDE TAŞ KONSOLLAR ÜZERİNDE AHŞAP KIRIŞLARLA TAŞINAN ÇIKMA BULUNMAKTADIR. YAPI KULLANILMADIĞINDAN ÜST KAT İNCELENEMEMİŞTİR.

TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	İSİTME	Kanalları
ORJİNAL KULLANIMI:				
BUGÜNKÜ KULLANIMI:				
ÖNERİLEN KULLANIMI:				

HAZIRLAYANLAR:

YAYIN TARİHİ:

Kayseri Kültür ve Turizm Varlıkları Koruma Bölge Kurulunun 21.09.2023 Gön ve 1893 Sayılı karar ile:

ONANDI

İŞLER	
BAKIM	X
FOTOĞRAF	X
PROJE	
RESTORASYON PROJESİ	
HARITA (Kadastre)	X
YAPIM	
KİTAP	
YAKIYI	
BAKIM PLANI	

NO: 1/2010

REVİZYON: 1/2010

Ek 21: 266/40-41 ada/parsel nolu konut tescil fişi (Büyükşehir Belediyesi, 2023)

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E	ANIT		ENVANTER NO
TÜRKİYE	KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ				HARİTA NO
İL: KAYSERİ	İLÇESİ: MELİKGAZİ	MAHALLE KODU: Çeltik Nazımbey Mahallesi			KORUMA DERECESE:
CADDE / SOKAK	Bayram Sokak No:40	KADASTRO	PAFTA :	ADA : 266	PARSEL 40-41
ADI: KONUT	YAPITIRAN:	YAPAN:			MINARI ÇAĞI(USLUP):
GENEL TANIM:	YAPIM TARİHİ:	KİTAP:			VAKFIYE:
TAŞINMAZ BODRUM+ TEK KATLI OLARAK KESME TAŞTAN İNŞA EDİLMİŞTİR. DİKDÖRTGEN FORMUNDAKİ YAPININ ÜST ÖRTÜSÜ DÜZ DAMDIR.					
KORUMA DURUMU	A İYİ	TAŞIYICI YAPI	A DEĞ YAPI	A ÜST YAPI	A İÇ YAPI
BX ORTA		BX	BX	BX	BX
C FENİ		C	C	C	C
 					
BÖZLEMLER:					
BUGÜNKÜ SAHİBİ			BAKIMINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ:		
ÖZEL MÜLKİYET			MÜLKİYET SAHİBİ		
YAPILAN ÇALIŞMALAR:					
AÇIKLAMA:					
BODRUM+TEK KATLI OLARAK KESME TAŞTAN İNŞA EDİLEN KONUT DİKDÖRTGEN FORMLUDUR. YAPININ ÜST ÖRTÜSÜ DÜZ DAMDIR. PENCERELERİ 1/2 ORANINDA, AHAŞTAN VE DEMİR PARMAKLIKLIDIR. TAŞ SÖVELİ PENCERELERİN KOŞELERİ ÇİÇEK MOTİFLERİ İLE SÜSLENMİŞTİR. PENCERE ÜZERLERİNDE ELİPS BİÇİMİNDE BİTKİSEL SÜSLEMELİ AYDINLATMA PENCERELERİ YER ALMAKTADIR. GİRİŞ KAPISI KESME TAŞTAN SİLMELİ OLUP, KAPI ETRAFINDA GEOMETRİK SÜSLEMELER MEVCUTTUR. GİRİŞ ÇİFT KANATLI AHAŞAP KAPI İLE SAĞLANMAKTADIR, KAPI ÜZERİNDE YARIM DAIRE FORMUNDA ETRAFI GEOMETRİK SÜSLEMELİ AYDINLATMA PENCERESİ YER ALMAKTADIR. DOĞU YÖNDEN SAĞLANAN YAPININ GİRİŞİ KÜÇÜK BİR HOLE AÇILMAKTADIR. HOLÜN KUZAY VE GÜNEYİNDE BİRER ODA YER ALMAKTADIR. DİKDÖRTGEN FORMUNDAKİ HOLÜN ZEMİNİ TAŞ OLUP, AHAŞAP TAVANI BİTKİSEL MOTİFLERLE SÜSLENMİŞTİR. BAKI DUVARINDA DA KEMERLİ NİŞLER BULUNMAKTADIR. HOLÜN GÜNEYİNDEKİ ODANIN ZEMİNİ AHAŞAP, ÜST ÖRTÜSÜ AHAŞAP KIRIŞTEN OLUŞMAKTADIR. HOLÜN KUZAYINDEKİ ODANIN ZEMİNİ VE BİTKİSEL MOTİFLERLE İŞLENMİŞ TAVANI AHAŞAPTIR. SİVALARIN DÖKÜLEN KISMINDAN ODANIN DUVARLARINDA BAĞDADI TEKNİĞİNİN KULLANILMIŞ OLDUĞU ANLAŞILMAKTADIR. ODANIN BAKI DUVARINDA İKİ KÜÇÜK DOLAP İLE BİR KAPI MEVCUT OLUP, TEHLİKE ARZ ETMESİ NEDENİYLE BU KISIM İNCELENMEMİŞTİR.					
TEKNIK BİLGİLER					
ORJİNAL KULLANIMI:					
KONUT					
BUGÜNKÜ KULLANIMI:					
KULLANILMIYOR					
ÖNERİLEN KULLANIMI:					
KONUT					
HAZIRLAYANLAR:					
YAYIN GİZLİ:					
KAYSERİ KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI 20.10.2023 GÜNÜ VE 1835 BAŞARILAR					
ENGEL RAPOR FOTOGRAF İNÖLÜVE PROJESİ RESTORASYON PROJESİ BAKIRTA (Kadastrol) KIRKCI KITABE VAKFIYE BAKIR PLANI					

Ek 22: Mimar 1 ile Yapılan Görüşme 1 (M1)

S: Kaç yıldır bu alanda çalışmaktasınız?

M1: Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ndeki restorasyonu yapıyoruz. Şöyle şimdi ben 2006 yılında o mahallede ilk restorasyon şantiyesinde şantiye şefliği yaptım. Hm... yaklaşık işte 17 yıldır o mahalledeyim. O dönem özel sektörle beraber restorasyon işi yaptık. Oranın projelerinin hazırlanmasında yardımcı oldum. Orada 7 adet Kayseri evi var. Kayseri Mahallesi'nin ilk 7 konağı var. Biliyor musunuz? Oraların restorasyonlarını yaptık. Yüksek lisans yaptım Yıldız Teknik Üniversitesi'nde, oradan geldim. Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nde başladım. Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nde çalıştım. Koruma uygulama denetleme bürosunda. Şu anda da kültür arlıkları proje şube müdürlüğünde çalışıyorum. Büyükşehir belediyesinde. O alandaki projeleri, restorasyonları yürütüyoruz halen. Üniversite 2002 de orayı almış ama 2003 de oranın projelerini hazırlamaya başlamış sonra o dönemlerde birkaç tane müteahhit değiştiriyor. Randımanlı bir restorasyon çalışması başlamıyor. Müellifle sıkıntı oluyor. Sonra işte üniversiteden alıyorlar tekrar ihaleye veriliyor 2006 yılından 2009 yılına kadar oradaydım ben. Oranın 3 yılda oranın restorasyonu tamamlandı bitti.

S: Konakların restorasyonu 2009 yılında mı bitti?

M1: Evet, aynen.

S: Sonrasında o karşı tarafa geçildi herhalde?

M1: Oranın koruma imar planları revize edildi 2012 yılında. Sonra oraya kentsel tasarım alanı ilan edildi. Sonra ortadaki büyük Setenönü Oteli'nin olduğu boş alan var ya biliyor musunuz orayı kafe var? Orada meydan gibi bir boşluk oldu. Sonra oraya Yıldız Teknik Üniversitesi'nden bir hoca projesini çizdi. Zekai Görgülü ve eşi yürüttü projeyi. Koruma amaçlı planı ve o kentsel tasarım alanını o çizdi.

S: Burada gerçekleştirilen kentsel dönüşüm sebepleri nelerdi size göre, neden burada bir çalışma yürütülmek istendi?

M1: Terkedilmiş bir alandı kamuya açılması gerekiyordu o alanın kullanılabilir bir forma dönüştürülmesi gerekiyordu.

S: Peki, bu kentsel dönüşüm yapılırken karşılaştığınız sorunlar oldu mu, eğer olduysa neler?

M1: Şöyle ilk etapta kamulaştırma sıkıntısı yani kamulaştırma maliyeti ve işte vatandaşla iş birliği yapamamak. Halkın iş birliği yapmaması, katılmaması, büyük sıkıntıydı bizim için hem çok miraslı olması işte mirasçılarının genelde ilgilenmemesi alanla. Bir de aynı zamanda restorasyon firmalarının o ilk dönemde işte 15 20 yıl öncesinde olmaması işi bilebilen kalifiye firmalarının olmaması restorasyon uzmanlarının taşrada-Kayseri taşra bölgesi sonuçta- uzmanlarının olmaması ve maliyetin fazla olması. Tabi ki bunlar bizim için eksi.

S: Yani halkın iş birliğinde halka ne teklif edildi, buna dair bir çözüm üretildi mi?

M1: O dönemde de vardı şimdi de var. Kültür Bakanlığı'nın teşvikleri var. Kültür Bakanlığı proje ve uygulama bedeli karşılayabiliyor ama bunun daha doğrusu belki de halkın da bilmemesi buna sebep olmuş olabilir ya da daha konforlu mekânlar da

Ek 22 (Devam)

yaşamak varken hani öyle yapılarda yaşamak istemiyor olabilirler bu suçlayıcı bir şey değil ama yani yıkılıp yerine apartman yapılmasını tercih ediyorlardı tabi ki.

S: Hedeflenen şey neydi burayı dönüştürürken?

M1: Burayı dönüştürürken burayı aslında şehre kazandırmaktı. Güvenlik problemlerini çözmek oranın o alanın o şehre kazandırılmasını sağlamak insan orayı görmesini tanımmasını sağlamak amaçlar buydu.

S: Peki, tasarım sürecini etkileyen belirgin faktörler var mıydı maliyet veya bir aks bunlardan bahsedebilir misiniz?

M1: Tabi ki en fazla koruma amaçlı imar planı asıl etkileyen oydu. Mesela koruma amaçlı imar planında sınırlar belirleniyor işte parsel içinde nasıl yapılaşman gerektiği kaç kat yapman gerektiği işte bir sürü mimari rehber de vardı ona göre sınırlandırılıyordu. Seni ona göre yapıyorsun bu doğru bir şey tabi ki sit alanında kafamıza göre iş yapamayız normal imar planı gibi değil biraz daha sıkı. Ve her projeyi kuruldan geçirmek zorundayız bakanlığın onayından alıp öyle yapmak gerekiyor. Bunlar da bir süreç yani.

S: Evet, peki Zekai Görgülü ve eşinin kentsel dönüşüm alanını tasarlarken ki tasarım prensibi ne idi?

M1: Yani şöyle aslında o alan kentsel tasarım alanları biraz daha özgür alanlar çünkü orda 30 40 tane parseli bir araya getirip bir ada bazında çalışabiliyorsunuz. Büyük bir ada bazında çalışabiliyorsunuz. Normalde 70 80 metrekairelik parsellerde var orda 200 00 metrekairelik böyle birleştirdiğinde kocaman bir alan çıkıyor ve daha rahat hareket edebiliyorsun. Zekai hocalarının da o dönemde kaygıları olmuştu. Şöyle ki taklit yapmak istemiyorsun öyle bir alanda yeni malzeme kullanman da yeni yapı yapman da koruma imar planında çok mümkün değil, taş kullanacaksın ahşap kullanacaksın malzeme de seni sınırlandırıyor. Öyle sıkıntılar vardı ona göre tasarım yaptılar.

S: Peki, bu projelerin yani hem kentsel dönüşüm olarak tasarlanan alanın ve Kayseri Mahallesi Projesi'nin amacına ulaştığını düşünüyor musunuz? O alan gerçekten aktifleşebildi mi?

M1: Pek düşünemiyorum yani şöyle sonuçta son 2 3 yıldır öncesinde sadece Setenönü Oteli vardı şimdi 2 tane daha otel yapıldı oraya, 3 tane otel olacak o bölgede. Bir de 4. Yapmak düşünülüyor. Otel olması o mahalleye pek bir şey katmıyor otel müşterisi sonuçta belli, işte otobüsle ya da bir şeyle geliyorlar otelde yatıyorlar sabah kalkıyorlar mahalleden ayrılıyorlar o mahallede vakit geçirmek yok yani işte otelde kalıyor gündüz Erciyes'e gidiyor atıyorum. Yani sadece belki o ilerde olabilir mahalle içinde vakit geçirme süresi az insanların.

S: İşlevlendirme konusunda mı yanlış politikalar uygulanıyor?

M1: Yani belki öyledir.

S: Peki, bu yeni kentsel tasarım alanı olarak tasarlanan alanın oradaki mevcut dokuya uygun olduğunu düşünüyor musunuz?

M1: Hayır, düşünmüyorum abartılı buluyorum.

S: Peki özellikle uygun olması için ekstra bir çalışma yapıldı mı?

Ek 22 (Devam)

M1: Yok, yapılmadı, yani o dönem istenen bir şeydi sadece.

S: Yani abartılı bulmak derken, yapıları ne açıdan abartılı buluyorsunuz?

M1: Şöyle şimdi küçük küçük mekânlar var o küçük mekânların nereye hizmet ettiği belli değil. Tam işlevi yok o küçük mekânların tuvalet ihtiyacı mutfak ihtiyacı karşılamadığı için kimse o mekânları tutmak istemiyor gelmek istemiyor oralara. Yani böyle büyük çıkmaları var o çıkmalar Kayseri de olan bir şey değil. Birinin onu görüp de “Kayseri’de böyle bir yapımı varmış?” deme ihtimali var.

S: Peki alanda yapılan çalışmaların tümünü değerlendirmeniz gerekirse hangi çalışmaları olumlu hangi çalışmaları olumsuz buluyorsunuz?

M1: Alanda yapılan çalışmalar şöyle sit alanı olmasını olumlu buluyorum. Tabi ki sit alanı olmalıydı. Koruma amaçlı imar planı yapılmalıydı o şekilde imar faaliyetleri yapılmalıydı ama belki yıkılmadan korunup doku olarak kalsaydı daha iyi olabilirdi. Yıkıldığı için yeniden yapmak biraz daha şey zor geliyor yani.

S: Yani çok önceden bu çalışmalar başlamalıydı galiba zaman zaten baya bir harap olmuş durumundaydı 2000-2005 arasında diye biliyorum.

M1: Aynen evet 90’lardan başlanmalıydı.

S: Peki, sizde bu dönüşümün yakın çevresine bir katkısı oldu mu?

M1: Yakın çevresine olmadı yani oldu da eski yapılar yıkıldığı için sadece.

S: Ticari anlamda yakın çevresine herhangi bir faydası olmuş mudur?

M1: Yok, zaten çarşıya çok yakın bir yer merkeze çok yakın bir yer bir faydası olmadı merkezin buraya faydası olsaydı keşke diye düşünüyorum ama o da olmadı.

S: Tüm kente katkısı oldu mu? Turist sayısında bir artış, özellikle orayı görmeye gelen kişiler?

M1: Yok olmadı.

S: Peki, amacına ulaşması için şu an devam eden veya yapılmayı düşünülen bir çalışma var mı?

M1: İsteniyor aslında ama nedense bizim halkımızda şey yok öyle yapılarla ilgili bir kullanım merakı, böyle şey ne bileyim ben açıkçası bir mimarın ne bileyim bir doktorun ofisinin olmasını bir mekânının olmasını isterim yani ama öyle bir istek de yok. Halktan, yani öyle olunca da her şeyi de belediyeden beklemekte... Belediye de bir yere kadar yapabilir, hadi ayağa kaldırıyorsun ama kullanıcı olmadı mı içinde yaptığın bina boş boş duruyor yani orda.

S: Evet, Google’a tavukçu mahallesi olarak yazdığımız zaman değişik bir proje çıkıyor. Belediye tarafından Youtube’da yayınlanmış ve 2. etap çalışmaları da başlıyor çok büyük bir çarşı alanı vesaire diyor. Böyle bir proje var. O proje uygulanacak mı?

M1: Yok 2. Etap o çarşı projesi uygulanmayacak geçen sene önceki belediye başkanımızın projesiydi şimdi orası da yine otel olacak. Onaylandı. Proje de onaylandı. O proje de yap işlet devret modeliyle verildi. Şu anda temel atılıp başlanabilir pozisyonda. Butik otel tarzında bir otel olacak.

S: Oraya Hunger açılmış eskiye göre az da olsa fark vardı bölgede.

M1: Tabi aynen biraz fark etti.

Ek 22 (Devam)

S: Büyük bir markanın gelmesi aslında orada bir fark yaratmış. Acaba bunun sürdürülebilir olması sağlanamaz mıydı, başka bir tane büyük bir mağaza olabilir giyim mağazası olabilir oranın aktifleşmesi için?

M1: Şöyle insanların istekleri o kadar farklı ki büyük bir marka çağırıyorsun buraya mesela şey istiyor yol istiyor araç girişi olması gerekiyor ama bizim araç girişimiz yok sit alanında sınırlı biliyorsunuz otopark alanı oluyor. Otopark alanımı bile yeterli olmuyor. İşte şu kadar araç olmalı benim için diyor artık insanların istekleri farklılaştı. Konfora doğru gittikleri için arabasıyla önüne kadar gelmek istiyor.

S: Hunger'ın gelişi nasıl oldu peki o kadar yer varken öyle bir mekân orda nasıl açtı? Bunun bir sebebi var mı acaba?

M1: Şöyle, normalde biz otel için alkol ruhsatı vermiyoruz. Ankara Turizm Bakanlığı'ndan turistik tesis belgesiyle oteller alkol ruhsatı alabiliyorlar. Hunger'da alkollü bir mekân olduğu için Kayseri'de Hunger'ın açılabilmesi için otele bağlı bir restoran olması gerekiyordu.

S: Anladım değişik bir sebepten gitmiş oraya o zaman. Çok beğendi o yüzden mi açmak istedi falan diye düşünmüştüm. Tamamen maddi sebeplermiş.

M1: Big Chefs var ya Holiday Inn'in altındaki. O da mesela alkollü ve tuttu Kayseri'de. Big Chefs tutunca dediler ki burada alkollü bir mekân bir şey bu da biraz böyle yaya sirkülasyonuna açık bir yer ya burası da böyle. Atıyorum kapalı bir otelin altında olsaydı belki bu kadar iş yapmayacaktı. Bu alanla alakalı mekânla alakalı ve otel olmasıyla alakalı.

S: Anladım, evet. Yani güzel denk gelmiş aslında o alan içinde iyi olmuş.

M1: Aynen, evet iyi oldu.

S: Sorularım bu kadar. Çok teşekkür ederim.

Ek 23: Mimar 2 ile Yapılan Görüşme 1 (M2)

S: Kaç yıldır bu alanda çalışmaktasınız?

M2: Yaklaşık on yıldır bu bölgede çalışmaktayım. Restorasyon üzerine bir mimarlık ofisinde çalışıyorum. Kayseri ve çevre illerde çalışıyoruz. Bu bölgede de 4 adet yapının restorasyon çalışmalarını yürüttüm.

S: Bana süreçten bahsedebilir misiniz?

M2: Bu alandaki çalışmalar konakların restore edilmesi kararıyla başladı. Bizde firma olarak yer almak istedik. Tabi bunun belediye, ihale süreçlerine ben çok hâkim değilim. Ben daha çok sahadaydım. Resmi prosedürler tamamlandıktan sonra biz buradaki yapılan rölöve restitüsyon çizimlerini hazırlamaya başladık. Belediyeye sunduk. Daha sonra restorasyon projelerini hazırladık.

S: Belediyeye mi koruma kuruluna mı?

M2: Belediyeye. O zamanlar yani... 2010 falan olması lazım. O zamanlar daha kollara ayrılmamışlardı sanırım. Kurul belediyedeydi yani aslında tabi onlara sunmuş oluyoruz yine bir yerde.

S: Evet anladım.

M2: Maalesef tam yılı hatırlamıyorum. 2005-2010 yılları arası diyelim.

S: Mahalleden bahsedebilir misiniz?

M2: Tabi. Tavukçu mahallesi, içinde çok güzel değerler barındıran, Kayseri'ye ait geleneksel kültürü yansıtan, mimari anlamda zenginliklere sahip olan fakat zamanla bakımsızlıktan, kullanıcıların yaptığı eylemlerden ve buna benzer durumlardan köhne hale gelmiş, güvenlik problemlerinin yaşandığı bir mahalledir. Yani daha önce. Dönüştürülmeden önce.

S: Peki bu bölgede gerçekleştirilen dönüşüm sebepleri size göre neydi?

M2: Burasının dönüştürülmesinin sebebi merkezde olmasıydı. Güvenlik problemleri olmasıydı.

S: Bu kadar mı?

M2: Tabi süsleyebiliriz tarihimizi korumak falan diye. Onlar da sonradan gelen sebeplerdi.

S: Yani güvenlik problemleri olmasaydı, dönüştürülmez miydi burası?

M2: Sanmıyorum. Olaylar çıkırından çıkana kadar kimsenin aklında değildi. Mecbur kalınca da tabi e bize de faydası olsun dendi tabi. Doğal olarak.

S: Anladım. Pek doğru bir politika gibi görünmüyor.

M2: Mimari anlamda evet değil. Türkiye şartlarında olağan. Normal olanı bu.

S: Evet... Peki aslında sebeplerden ulaşılmak istenilen hedeflerde az çok anlaşılıyor fakat yine de Tavukçu Mahallesi dönüştürülürken ulaşılmak istenilen hedefler nelerdi dersek, ne diyebiliriz bu konuda?

M2: Ulaşılmak istenen hedefler... Hedefler güvenlik problemini çözmek ve bu alanı aktif, kente faydası olan turistik bir alan haline getirmek diyebiliriz.

S: Peki bu hedeflere ulaşıldı mı sizce?

Ek 23 (Devam)

M2: Güvenlik problemi büyük oranda çözüldü tabi. Hatta eski halini düşünürsek bitti de diyebiliriz. Artık sadece o alana özgü olan büyük problemler yok evet. Ama bir arka mahallesi hala aynı kaldığı için orada hala bir ıssızlık, yani orada hala ufak tefek problemler var. Çok yakın olduğu için ister istemez bu bölge de etkileniyor. Sadece bu bölge değil bu bölge ve çevresi. Yani Düvenönü'nden kazım Karabekir, Hacılar yoluna doğru döndüğümüz kısımdan bahsediyorum. Oradaki problemler bir miktar etkiliyor fakat genel anlamda güvenlik problemi çözüldü. Bu bağlamda hedefe ulaşıldı. Oradaki tarihi yapıların tanıtılması, alanın aktifleşmesi hedefleniyordu. O da belirli oranda gerçekleşti diyebilirim.

S: Alanın aktifleştiğini düşünüyor musunuz?

M2: Evet tabi dediğim gibi ben girilemediği zamanla kıyaslıyorum şu an. Başka aktif bir kent parçasıyla kıyaslısam elbette hala aktif değil.

S: Ama zaten aktifleşmesindeki hedef yani gerçekten aktif olan bölgelere benzemesi değil miydi?

M2: Yani aslında evet. O şekilde kıyaslısak hala pek aktif bir alan olmadığını söyleyebiliriz.

S: Peki başka ne hedeflenmişti? Güvenlik problemi dedik, aktifleşmesi dedik...

M2: Turizm anlamında kente katkı sağlaması da hedeflenmişti. Burasını Kayseri ve yabancı turist için cazibe noktası haline getirmek istiyorlardı. Yani Kayseri'ye gelen turist Geleneksel Kayseri Evleri'ni görsün tanısin, burada Kayseri yemekleri yesin, dolaşsın. Ben kişisel olarak bu hedefe ulaşmadığını düşünüyorum. Eh yeni yeni daha bu yıl yabancı turistler özellikle gezmeye başladı. Rehberler tur programına dâhil etmeye başladı falan. Birkaçı. Ama yerli turist için yani kendi Kayseri'ye gelmiş veya bir tanıdığını ziyarete gelmiş yerliler için hala burası gezilecek yerler arasında değil.

S: Bu bilgiye nerden ulaştınız?

M2: Alanı biliyorum. Çalıştığımız ve sürekli bulunduğumuz bir alan olduğu için benim gözlemlerim bu şekilde. Yabancı turist gördüm birkaç defa ama yerli turiste hiç rastlamadım. Oradaki restoranlarla falan da diyalogumuz var uzun yıllardır. Onların söylemleri de bu şekilde.

S: Peki bu alan dönüştürülürken karşılaşılan problemler nelerdi?

M2: Hm... Yani problem... Bazı yapıların girilemeyecek durumda olmasıydı. Bu yapıların çizimlerini yapmak zordu. Sahiplerine ulaşmak zordu. Çoktandır boşaltılmış yakılmış yıkılmış yapılar vardı. Bunları gerçeğine uygun restore etmek büyük bir problemdi bizim için. Başka da pek problem yaşanmadı aslında.

S: Anladım peki. Peki alanın tamamını düşündüğümüzde, yani zaten restore edilen yapılar için bu konuda pek bir şey söylenemez de tamamına baktığımızda kentsel tasarım alanıyla birlikte tasarım sürecini etkileyen faktörler var mıydı?

M2: Hm... çok yoktu aslında. Bir firma buraya bir proje çizdi. Bir meydan fikirleri vardı. Eski Kayseri Mahallesi yaratmayı hedefliyorlardı. Bu bağlamda bir proje çıkardılar. Yani halkın toplanabileceği bir meydan yaptılar. Etrafına da Geleneksel

Ek 23 (Devam)

Kayseri Evleri'nde görülen cephe özelliklerine göre yapılar tasarladılar. Yani tasarım sürecini etkileyen faktör oradaki eskiden mevcut olan dokuydu.

S: Firmayı yönlendiren herhangi bir şey oldu mu? Herhangi bir yönetici görüşü vesaire?

M2: Hayır zannetmiyorum. Hiç öyle bir şey duymadık. Zaten projenin hazırlanması sunumu kabulü çok kısa bir süreçti. Hemen oldu bitti. Değerlendirilmedi bile.

S: Peki siz Kayseri Mahallesi Projesi için alana yapılan yeni yapıların mevcut tarihi dokuyla uygun olduğunu düşünüyor musunuz? Ve Uygun olması için ne gibi çalışmalar yapıldı?

M2: Hm...Yani dokuya uygun mu... Bence pek değil. Ama başka ne yapılabilirdi? Eski yapıların aynısını veya çok benzerini yapmak da doğru bir yaklaşım olur muydu... Soru işareti. Belki modernizmse daha modernist yaklaşılabilirdi. Yani çok uçuk bir kıyas olacak ama belki Louvre gibi. Burada hem moderniteyi hem gelenekseli bir arada kullanmak istediler. Ama pek olmadı maalesef.

S: Peki bu alanda yapılan hangi çalışmaları olumlu, hangi çalışmaları olumsuz buluyorsunuz?

M2: Alanın temizlenmesi olumluydu. Geldiği hal ise olumsuz. Eskiden kopuk, arada kalmış bir yapılaşma meydana geldi orada. Bu yönden olumsuz buluyorum.

S: Eskiden kopuk derken neyi kastettiniz acaba tam olarak?

M2: Yani özellikle Kayseri Mahallesi olarak sonradan tasarlanan alan. Meydan olarak belirledikleri alanda yapılar varmış eski resimlere göre. Onlar yıkılmış ve bu alanı meydan olarak düşündüler. Oysa o bölgede o kadar geniş bir alan eskiden mevcut değildi. Zaten eskilere baktığımızda Türklerde de Hristiyanlarda da meydanlar dini yapıların etrafında konumlanır. Fakat kilisenin önünden zamanında cadde açıldığı için o meydan çoktan yok olmuştu. Yani kısaca anlatmak istediğim, gerçeğe uygun çalışmalar yapılmadı. Yapılar da keza öyle. Tabi bunlar benim bir mimar olarak düşüncelerim. Halk olarak baktığımda oranın dönüştürülmesini genel anlamda olumlu buluyorum. Restore edilmesini, işlevlendirilmesini, güvenlik problemlerinin çözülmesini vesaire... Ama mimar olarak farklı yönden eksiklikler hatalar elbet beni rahatsız ediyor.

S: Anladım... Peki bu gerçekleştirilen dönüşümün yakın çevresine katkısı oldu mu sizce?

M2: Madden mi?

S: Her yönden.

M2: Hm...Şimdi şöyle. Eğer bu alan, yani bu alandaki çalışmalar, başarılı olsaydı, yani hedeflenenleri gerçekleştirebilselerdi, çok büyük katkısı olabilirdi. Çünkü etrafı hep dükkânlar, alışveriş alanları... Önünden giden cadde foruma bağlanıyor falan. Potansiyeli çok yüksek bir bölge. Ama mevcut durum için konuşursak, madden bir katkısı olmadı bence. Fiziksel olarak katkısı oldu. Hem şimdi oradaki esnaf köhne yıkılmış harabe evlere bakmaktansa düzenlenmiş bir alan görüyor ve tabi bir de güvenlik problemi yaşamıyor.

Ek 23 (Devam)

S: Anladım...Peki bu alan neden başarılı olmadı sizce? Daha doğrusu hedeflerine ulaşamadı sizin deyimizle?

M2: Geç kalındı ve yanlış politikalar uygulandı. Her ne kadar çok arkalarda kalan bir olgu olsa da özellikle yöneticiler için, kent belleği bir kentin gelişimi için çok önemlidir. Bu bölgeyi kentin zenginlerinin kaldığı yer olarak bilen nesil şu an 70-80-90 yaşlarında. Bizim nesil burayı o kadar uzun zaman terkedilmiş bir yer olarak bildi ki ve çocuklarına da o şekilde aktardılar. Ve bu alan insanların zihninde o şekilde yer etti. Benim gördüğüm bu yani. Bazen arkadaşlara gidelim diyorum. Mimar mühendis vs. olmayanlardan bahsediyorum. Ya ne işimiz var orada diyorlar. O alan dönüştü diye bahsediyorum keza benim orada çalıştığımı da biliyorlar fakat ilgilerini çekmiyor. Çünkü zihinlerinde hep kötü yer etmiş. Bu kadar zaman sonra değişebileceğini kabul edemiyorlar. Ya da değişse bile en fazla ne olmuştur diye düşünüyorlar.

S: Aslında değişeli de uzun zaman olmadı mı? Yani çalışmaların çoğu 2010 da bitti diye düşünürsek. 2023 yılındayız yani 13 yıl olmuş.

M2: O zamanları hiç söylemiyorum. O zamanlar evet restorasyonlar bitmişti, Kayseri Mahallesi diye yaptıkları yer bitmişti fakat daha insan yoktu. Yani eski güvensiz halinin düzenlenmiş haliydi sadece. Zaten baktılar o şekilde olmuyor ondan sonra işlevlendirme çalışmaları hızlandı. Ama tabi kimse gelmek istemedi oralara. Yine aynı sebeplerden. Kimse gelmeyince kamu kurumlarını mümkün olduğunca taşımaya niyetlendiler ama o da pek olmadı. Fiziksel olarak şartlar uygun değildi yani onun için de. Artık belediye baktı olmuyor öncelikle kendi bünyesindeki birimleri buraya aktarmaya başladı. Mesela bu olumlu şeylerden biriydi bence. En azından o saatten sonra biz boşalttık restore ettik ama kimse gelmiyor diye tekrar kaderine terk etmediler. İşte konservatuvarı falan getirdiler. Sonra Kültür Varlıkları Koruma Kurulu, KUDEB vesaire...

S: 2019'da Tavukçu Mahallesi ile ilgili bir çalışma yapmıştım. Sürekli gidip geldim bir süre. Ama benden başka kimse yoktu. Bazı sokaklara girmek istemedim. Korktum yani. Ki bu dediğim gibi 2019'du. 2020-2021-2022 yine aynı. Sadece bu sene Hunger açılmış orada insanlar vardı. Gezenler değil de gerçi.

M2: Hah çok güzel bir noktaya parmak bastın aslında. Şu an orası geçici bir illüzyon yaşıyor diye düşünüyorum ben. Evet artık insan var. Ama onlar Hunger'a geliyor, Hunger'a. Eskiden de aynı yerde başka bir kafe vardı. Oraya neden gelmiyorlardı? Bomboştı. Şu an Hunger'a geliyor insanlar ama gezmeye gelen yine yok. Yani Hunger kapanırsa ne olacak? Eskiye dönecek. Umarım dönmez de. Hunger uzun süre kalıp da insan çeker insanlar burayı görürse belki kapansa bile biraz bu alanın insanlardaki imajı değişmiş olur. Ama kapanırsa maalesef eskiye dönecektir.

S: Bunun sebebi ne sizce?

M2: Sürdürülebilir işlevlendirmenin yapılamaması. Bakın insanların ilgisini çekecek bir şey açıldı ve şu an insanlar geliyor. Demek ki bu şekilde düşünülse ona göre planlansa ya da planlansaydı... Belki ilk zamanlardan burası aktif hale gelecekti şimdi bunları konuşmuyor olacaktık.

Ek 23 (Devam)

S: Evet. Bildiğim kadarıyla orası oteller bölgesi olacakmış. Yeni bir karar bu da. Restorasyonu devam eden yapıların hepsi otel olacakmış.

M2: Evet. Yani bu mesela bana göre yanlış. Otelin müşterisi bellidir. Gelir gider. Ki Kayseri zaten turizm açısından çok zengin bir kent değil. Gelen turistler genelde geçiş noktası olarak görüyor Kayseri'yi. Sen kente katmak istediğin bir alan için kullanıcı olarak bu kişileri hedefliyorsun ve sürekli otel yapmaya karar veriyorsun. Zaten o bölgede uzun zamandır 3 adet otel var. Bunların bir katkısı olmuş mu bu alanın gelişmesine? Hayır. Ama hala ısrarla otel. Ne diyebilirim ki daha.

S: Peki Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşümün, totalde baktığımızda kente katkısı oldu mu?

M2: Bu tarz oluşumlar, yapılaşmalar, faydalı olmaya önce kendi çevresinden başlar aslında. Az veya çok. Elbet istisnalar da olabilir de. Bu alan eğer turist çekebilseydi yerli veya yabancı. O turistler sadece alanı gezse çevresine hiç girmese bile en azından kente katkısı oluyor diyebilirdik. Ama tabi normalde hedef alana turistin gelmesi, oradan ve çevresinden alışveriş yapması, kente bir katma değer sunmasıdır. Maalesef bu gerçekleşmediği için ben şu an kente de bir katkısının olduğunu düşünmüyorum. Dediğim gibi kente katkısı sadece o alanın düzenlenmesidir. O veya başka herhangi bir yer sonuçta yeni yapılan her şeyin kente elbet bir katkısı vardır. Burasının katkısı da ancak bu düzeyde şu an.

S: Peki herhangi bir çalışma var mı kente katkısının artması için turist çekmek için vesaire?

M2: Restorasyonlar zaten devam ediyor. Bir dönem yeni bir proje hazırladılar yani baktılar kimse gelmiyor burayı alışveriş alanı yapalım dükkânlar mağazalar olsun dediler uğraştılar biraz

S: Youtube da bir video var ondan mı bahsediyorsunuz?

M2: Evet aynen bu proje. Belediye Başkanı M. Bey bu alan için böyle bir çalışma istedi. Canlanması için. Hazırladılar. Hayata geçirilseydi bence güzel olurdu. Gerçekten canlanırdı da o alan. Bakın videoda gastronomi diyor, kültür turizmi diyor. Zaten ön tarafı alışveriş alanları dükkânlar falan. Oradan bir bağlantı olsaydı burada da alışveriş yapabilseydi yemek yiyebilseydi insanlar. Kayseri yemekleri tanıtılsaydı. Güzel de olurdu. Ama sonra projeyi iptal ettiler. Neden iptal edildiğine dair hiçbir açıklama, bilgi yok. Yani normalde böyle bir çalışma vardı. İptal olduktan sonra burası oteller bölgesi olacak dediler. Yani bakın video açıksa peyzaj alanları da düzenlenmiş bu animasyonda. Çok güzel oturma alanları yapılmış ağaçlıklı. Şu an meydanında bir tek oturma alanı yok bir tek bank dahi yok... Açık alanlar kapalı alanlar. İşlevsel hale getirilmiş alan.

S: Evet.

M2: Yani bu şekilde. Bu proje vardı reklamı da çok yapıldı bu 2. Projenin. Ama iptal olduğundan beri Tavukçu Mahallesi ile ilgili herhangi bir duyum almadım. Yok yani. Zaten olsa ilk biz duyuyoruz burada çalıştığımız için.

S: Anladım... Peki teşekkür ederim.

Ek 24: Restoratör Mimar ile Yapılan Görüşme (RM1)

S: Kaç yıldır bu alanda çalışmaktasınız?

R1: Yaklaşık 20. Yani ben 2005 mezunuyum. 18 yıldır bu alanda çalışmaktayım. Önce 5 yıl kadar Büyükşehir Belediyesi bünyesinde çalıştım daha sonra kendi restorasyon ofisimi açtım. 13 yıldır da bireysel olarak bu alanda çalışmaktayım.

S: Restoratör olarak değil mi?

R1: Evet. Yani aslında mimar olarak başladım belediyede 2005’de. Yani mezun olur olmaz. Daha sonra orada çalışırken yüksek lisans yaptım ve belediyeden ayrılıp bu yönde ilerlemeye karar verdim, kendi restorasyon ofisimi kurdum 2010’da.

S: Peki bu alandaki çalışmalardan bahseder misiniz ve çalışmaya ne şekilde dâhil oldunuz?

R1: Zaten bu alan çalışılmaya çok müsait bir alandı. Öğrencilik yıllarımdan da alana hâkimdim. Son yıllarda mimari proje derslerinde özellikle bize bu alanı çalıştırmak istiyordu hocalarımız. Yani bu alana ne olur, nasıl dönüştürülür, nasıl işlevlendirilir vb... Ki zaten -ben tabi sonradan öğrendim- o zamanlar burası üniversitesinin bünyesindeymiş.

S: O zamanlar dediğiniz zamanlar 2005 öncesi yıllar değil mi? 2005 de mezun olduğunuza göre yani 2001-2005 yılları arası üniversitedeyken.

R1: Aynen o yıllar tabi daha çok 2003-2004’tür bu dediğim. Bizden önceki son sınıflara falan da çalıştırıyorlardı da onları bilmiyorum tabi. Yani aslında alanı ilk o zaman tanımaya başlamıştım. Sonra belediyede çalışmaya başladım ve aynı sene belediye bu alandaki çalışmaları devraldı. Üniversite maddi sebeplerden dolayı artık daha fazla devam edemiyordu. Tavukçuyu 2005’de devraldık ve öncelikle konakların yani şimdi Kayseri Evleri diye geçen birbirlerine bitişik 7 tane konağın restorasyonuna başladık. Tabi bir yandan da diğer konutları o bölgeyi boşaltma çalışmaları da başladı... Burada çok ciddi bir güvenlik problemi vardı çözülmesi gereken. Halktan sürekli şikâyetler, talepler. Sürekli yaşanan kötü olaylar. Sonu gelmiyordu ve çözüm de bulunamıyordu. Tek çare artık bu alanın tamamen boşaltılması olarak karar verildi.

S: Yani aslında buranın dönüşümündeki temel sebep bu güvenlik problemi miydi? Yani orada kültürel mirasımız var bir şekilde korumalıyız diye bir düşünce yok muydu?

R1: Elbette vardı. Ama belki o zaman zamanı değildi. Veya başka öncelikler vardı. Ama bu güvenlik problemlerinden dolayı mecbur kalındı. Bir an önce burayı olduğu durumdan daha iyi hale getirmek zorunda kalındı.

S: Anladım.

R1: Daha sonra yani bu konaklar bittikten sonra, konakların da bulunduğu sokak olan Bayram Sokak’ın sol tarafındaki alan yani bu sol tarafındaki alan boş durumdaydı. Burada yaşayan kişiler sokağın bir tarafını tamamen yok etmişlerdi ve o alan boştu. Yani tamamen değil ama çoğunluğu. Şimdiki meydan olarak tabir ettiğimiz alan. Oradaki boşluğa bir kentsel tasarım projesi hazırlandı. 2010 yılında. P. Mimarlık, İstanbul’da bir firmaydı. Bu kentsel tasarım projesiyle de oradaki eksiklikleri

Ek 24 (Devam)

tamamlamak, o alanı da çalışmaya dâhil etmek istenildi. O şekilde. Benim işin belediyede çalışırken ki kısmı bu şekilde. Ben 2010 yılında ayrıldım. Ama tabi yine ben bu alanda çalışmak için ayrıldım. Ama belediye bünyesinde değil. Kendi işim olarak. Daha sonra bu proje hayata geçirildi. Restorasyonlar da devam etti tabi bir yandan. Bayram Sokak bitiminden sola yöneldiğinizde karşınıza bir otel çıkıyor biliyor musunuz?

S: Evet

R1: Daha sonra o adadaki yapıların restorasyonu tamamlandı.

S: Siz hangi bölgede çalıştınız belediyeden ayrıldıktan sonra?

R1: Ben daha mahallenin arka tarafında kalan, sahibinin belediyeye vermek istemeyip projesini kendi yaptırmak istediği konutlarda çalıştım. Yani konaklarda falan değil. Daha küçük fakat tescilli yapılarda. Bu şekilde konut da çok vardı. Belediyedeki sistemden memnun olmadığım ve böyle talepler olduğunu bildiğim için ayrılıp kendi ofisimi kurdum.

S: Anladım. Peki biraz bahsettiniz zaten ama sizce burada gerçekleştirilen dönüşümün sebepleri neydi?

R1: Burada gerçekleştirilen dönüşümün sebepleri güvenlik problemi ve bu alanın tarihi değeri yüksek bir alan olmasıydı.

S: Tarihi değeri yüksek derken... Biraz Tavukçu Mahallesi'nin geçmişinden bahsedebilir misiniz?

R1: Şöyle. Tavukçu Mahallesi Kayseri'de örneği az olan yapılar barındıran bir mahalle. Ayrıca kent merkezinde ve kilise etrafında yapılanmış ayakta kalmış tek mahalle. Ve tarihine baktığımızda bu bölgede Ermeniler yaşamış, Rumlar yaşamış, Türkler yaşamış. Her milletten bir şeyler barındıran kozmopolit bir yapıya sahip. Kayseri'de başka yerlerde de Ermeni evleri var fakat... Mesela yukarı Talas'ta da var. Yeşil Talas dediğimiz fakat oradakiler Ermenilerin göçüyle boş kalmış evler. Buradaki evlere ise Türkler yerleşmiş. Siz burada bir konağı incelediğinizde hem Ermenilere ait hem Türklere ait izler görüyorsunuz. Yani burası özel değerleri olan, kültürel olarak zengin bir bölge. Geçmişe baktığımızda. Fakat yakın geçmişe baktığımızda ise Kayseri'nin en kötü mahallesi. Çok büyük ve komik bir tezat.

S: Evet. Kent merkezindeki bir yerin birde böyle tarihi değeri olan bir yerin zamanla bu kadar kötü hale gelmiş olması... Yani çok göz önünde bir alan. Atıyorum kapalı çarşıya farklı insanlar yerleşmiş de oraya giremiyormuşuz gibi. Çok farkı yok. Özellikle eski zaman için. Yani forum falan açılmadan önceki dönemler.

R1: Evet doğru. Ki öncelikle şehir bu yönde gelişmekteydi. Sivas bulvarı açıldıktan sonra o tarafa doğru gitmeye başladı yerleşmeler. Aslında bu da zaten bu bölgenin boşalmasındaki etkenlerden biri. Yani bu şekilde, Tavukçu Mahallesi bu özellikleriyle değerli bir bölge. Fakat zamanla hem göç vermesi hem göç alması dolayısıyla yıpranıyor. Çöküntü hale geliyor. Özellikle 90'lar ve 2000'lerin başlarında artık kent tamamen kaybediyor bu bölgeyi. Kentten ayrışıyor hem kullanıcısıyla hem çehresiyle. Evler yıkılıyor yağmalanıyor. Buradaki tarihi eserler satılıyor kullanıcıları tarafından.

Ek 24 (Devam)

S: Sonradan buraya göç edenler tarafından yani.

R1: Evet. Gelen işçiler, evsizler... Herkes bir şey götürüyor. Götürmeyen de zaten iyi bakmıyor. Sahipleri de kontrol etmiyor. Zaten bir zaman sonra onlar evlerinde hak bile iddia edemez hale geliyorlar. Yani adam kiralamış birine ama evini göremiyor bile. Mahalleye giremiyor çünkü. Adam kirasını ödemiyor ama çıkartamıyor. Hepsi bela tipler falan. Bu tarz olayların sonucunda artık belediye buraya el atıyor.

S: Anladım...Peki toparlarsak buradaki dönüşümün nedenleri ne diyebiliriz?

R1: Buradaki dönüşümün nedenleri, öncelikle başlamasına en büyük etken yaşanan olaylar, güvenlik problemleri, tüm kent için sorun oluşturması ve buradaki tarihi eserlerin korunmak istenmesi. Buradaki mimari yapıların ve sokakların eski Kayseri dokusunu yansıtmaması, eski Kayseri yaşantısı hakkında bizlere bilgi vermesi.

S: Peki, bu dönüşüm yapılırken karşılaştığınız sorunlar oldu mu, eğer olduysa nelerdir?

R1: Sorunlar...Tabi öncelikle alanın boşaltılması zor oldu. İtirazlar oldu. Gitmek istemeyenler, gidecek yeri olmayanlar. Sonra... Bazı evlerin sahiplerini bulmak da zor oldu. Bütçe sıkıntıları vesaire. Bu tarz sorunlar yaşandı.

S: Peki burayı dönüştürürken hedeflenen neydi?

R1: Öncelikle güvenlik problemi meseleydi. Artık bıkmıştı yetkililer. Sonrada tabi buradaki yapıların daha fazla yok olmasını engellemekti. Bunu engellemek için de yapıları kullanılabilir hale getirmeyi hedeflediler.

S: Peki bu alandaki çalışmalar yapılırken, yani özellikle kentsel tasarım alanı tasarım sürecini etkileyen bir faktör var mıydı?

R1: Yani tasarım sürecini etkileyen en önemli faktör yetkililerin düşünceleri ve istekleriydi. Başka da öyle çok belirgin bir durum yoktu. Zaten restorasyonları mümkün olduğu kadar eski resimlerden orijinal hallerine bakılarak yapıldı.

S: Peki kentsel tasarım alanında?

R1: Kentsel tasarım alanında zaten özel bir firma yaptığı için çok müdahalemiz olmadı. Fikirlerini sundular beğenildi ve yapılmaya başlandı.

S: Ne yönden kabul edildi aslında bunu sormak istedim daha çok.

R1: Yani şöyle. Nasıl günümüzde moderniteyi yaşıyorsak ve tarihle entegre etmeye çalışıyorsak... Yani projede de bunu savundular. Zaten yapılara bakarsanız alt kısımları taş üst kısımlar betonarme. Çıkmalar var Eski Kayseri Evleri'ndeki gibi. Yani hem eskiyi hem yeniye yansıtacağı onların tezleri arasındaydı.

S: Peki bunu gerçekleştirebildiklerini düşünüyor musunuz?

R1: Pek değil. Fikir mantıklıydı ama görsel olarak onu sağlayamadılar bence.

S: Anladım... Peki Tavukçu Mahallesi'nde gerçekleştirilen dönüşümün amacına ulaştığını düşünüyor musunuz? Başarılı oldu mu yani? Hedeflenen şeyler gerçekleşti mi?

R1: Bir nebze. Yani güvenlik problemi ortadan kalktı diyebilirim eskiye göre. Çünkü orada bir topluluk vardı ve o topluluk dağıldı. Daha arka mahallelere gittiler ama eskisi gibi olmadı.

Ek 24 (Devam)

S: Kente katılması konusunda?

R1: Kente katılması konusunda maalesef... Aynı şeyi söyleyemeyeceğim... Burasının çalışmalarının çoğu 2010-2012 gibi tamamlandı, yani çalışmalar devam ediyor da asıl Kayseri Mahallesi dediğimiz kısım yani tamamlandı. Yani ne kadar olmuş...

S: 10 yıl.

R1: Evet. Yani biteli on yıl olmuş ama daha herhangi bir hareketlenme yok.

S: Peki sizce bu durumun sebebi nedir? Yani neden on yıldır bölge onca çalışmaya, reklama rağmen aktifleşmedi?

R1: Bence algılanamamış olabilir, yeteri kadar tanıtılmamış olabilir, birçok etken var aslında insanların zihninden bazı şeyleri silmek de kolay değil öyle.

S: Nasıl yani algılanamamış?

R1: Yani şöyle... Maalesef parçacıl yaklaşıldı Tavukçu Mahallesi'ne. Orayı bir mahalle olarak değil de konaklar olarak değerlendirdiler. Zaten çalışmalar da konaklardan başladı. Mahalle olarak Kayseri Mahallesi yapma fikri sonradan gelişti. Artık o sebepten mi bilinmez bütüncül olarak ele alınmadı. Zaten mahalle bile kendi içinde parçalara ayrılmış durumda. Koruma amaçlı imar planını gördüyseniz arka taraflar plana dâhil değil. E ön taraflar da çok sonradan etkileşim geçiş alanı oldu. Çoktan ana caddeye yüksek yapı binalar yapılmıştı. Alan arka tarafta kaldı, yüksek binalardan, ön taraftaki yeni yapılardan algılanamıyor. Yani kim tahmin eder 8 katlı binanın arkasında tarihi konak var?

S: Evet.

R1: Bütünlük yok yani. Öğrenci projelerimizde bile bir alana bir yapı tasarlarlarken çevre analizi yapıyoruz, öyle değil mi?

S: Evet.

R1: Neden? Çünkü yapılarımız aykırılışmasın, ayırık durmasın çevreyle uyum içinde olsun. E sen tarihi yapının dibine yüksek katlı modern yapı yapıyorsun tarihi yapının da bunun arkasında... Ve bu zamana kadar korkulan bir bölge burası...İnsan göremediğinden korkar. E insanlar hala görmüyor. Yani artık çevreye müdahale edemediler. Çevreye müdahale edemiyor musun? O zaman orada öyle bir şey yapacaksın ki, insanlar ya mecburiyetten gelecekler ya da insanların çok ilgisini çekmelisin gelmeleri için. Yani kentte fazla olmayan bir işlev getirebilirsin mesela oraya. Ve onu isteyen kişi oraya gelmek zorunda kalsın. Oraya insan sirkülasyonu arttıkça zaten şehresi de imajı da değişecektir zamanla.

S: Aslında bir sürü çok farklı işlevler vermişler... Konservatuar, atölyeler, KUDEB falan.

R1: Doğru ama demek ki yeterli olmamış.

S: Evet. İşlevlendirme konusunda mı yetersiz buluyorsunuz?

R1: Yani evet. Öyle denebilir.

S: Anladım. Peki yeni yapılan kentsel tasarım alanını eski tarihi dokuya uyumlu buluyor musunuz?

R1: Bulmuyorum bir şey denendi. Tutmadı.

Ek 24 (Devam)

S: Peki alanda yapılan çalışmaları değerlendirmeniz gerekirse, hangi çalışmaları olumlu hangi çalışmaları olumsuz buluyorsunuz?

R1: Orada bir çalışma yapılmak zorunluluktur. Yani totalde bakarsak bir çalışma yapılmış olması başlı başına olumlu bir durum. Özele indiğimizde restorasyonları olumlu buluyorum. Kentsel tasarım alanını ve çevresinden kopuk olmasını olumsuz buluyorum.

S: Peki, sizce bu dönüşümün yakın çevresine katkısı oldu mu?

R1: Yakın çevresine katkısı...Güvenlik anlamında oldu. Az da olsa müşteri bakımından fark etmiştir. Yani eskiden o mahalleden dolayı o taraflara gitmeyen kişiler artık oralara da gitmeye başladığı için onlara da yansımıştır.

S: Peki kente katkısı oldu mu sizce?

R1: Aktif olarak kullanılır bir hale gelseydi kente katkısı olurdu, insanlar en azından gelip burada zaman geçirirdi. Ama olmadı.

S: Turizm açısından peki?

R1: Yok pek olmadı. Oldurmaya alışıyorlar.

S: Nasıl?

R1: Erciyes'e kaymaya gelen veya Kapadokya'ya geçmek için gelen yabancı turistlere falan bahsediyorlar diye duydum. Ya da o bölgedeki otellerin kampanyalar yaptığını özellikle yabancı turiste.

S: Peki, başka bu alanı kente kazandırmak adına veya turizm anlamında cazibe bölgesi olması için yapılan bir çalışma var mı?

R1: şu an için halihazırda öyle bir proje yok. İşte yeni yeni otel sayısı da çok arttığı için bu tarz kampanyalar yapıldığını duydum o kadar.

S: Anladım...Peki, benim sorularım bitti. Çok teşekkür ediyorum.

Ek 25: Sanat Tarihçisi ile Yapılan Görüşme (ST1)

S: Öncelikle kaç yıldır bu alanda çalışmaktasınız ve bu çalışmaya ne kadar süre dâhil oldunuz?

ST1: Ee... Genel olarak restorasyon için, yaklaşık 19 yıldır Kayseri’de restorasyon işiyle uğraşıyorum. 17 yıldır da Büyükşehir Belediyesi’nin içinde bilfiil Tavukçu Mahallesi ile ilgileniyorum.

S: Peki Tavukçu Mahallesi’nin geçmişi hakkında bize neler söyleyebilirsiniz?

ST1: Tavukçu Mahallesi ile ilgili, ben Kayseri’nin yerlisiyim. Kendi babam, babaannem falan hepsi bu mahallede yani Lale Mahallesi şu an ki Tacettin Vali Mahallesi’nde yaşamış, büyümüş, hayatları geçmiş insanlar. Yaklaşık bir 80 yıldır yani kendi kütüğümde Tacettin Veli, Tavukçu mahallesi yani Şehit Nazım Bey diye geçiyordu.4 kuşaktır bu mahalledeyiz ve eskiden beri, çocukluğumdan beri bu mahallenin durumunu, gidişatını çok net biliyorum. Eski en eskisini yani 81 doğumluyum ben. 80. Yani aklım erdi ereli 87 yılından itibaren net bir şekilde hatırlıyorum mahallenin durumunu.

S: Peki o zaman nasıldı, yani siz bu süreci nasıl anlatabilirsiniz bana?

ST1: Şimdi normalde kendi babaannemden söylüyorum 1920’li yıllarda, 30’lu yıllarda bu mahallelerde doğmuş insanlardı. Eskiden tam bir Kayseri Mahallesi, kesme taş binalar, içleri süslü bir avlu içerisinde herkesin birlikte yaşadığı yerler, konutlar, maddi durumu çok iyi olanların evleri. Görünüşü, dış cephesi, içerisi daha süslü, süsleme özellikleri çok fazla olan evler. Hatta yakın mahallelerden bölgesinde de büyük dedemizin evi var ve o 1940’lı yıllarda İstanbul’dan Rum ustaları getirirdi eve. Ahşap şerbetlikler yaptırmış, onlara boya attırmış öyle güzel, ihtişamlı evler. Ve mahallenin durumu oldukça iyi durumda. Zaten o dönemlerde 1930’larda Kayseri’de sanayileşmeyi başladığı dönemler. Burada hem esnaf hem sanayide çalışan işçilerin bir arada olduğu mahalleler.

S: Evet.

ST1: Sonraki süreçte 1970 yıllarına kadar bu evlerde bilfiil yaşıyorlar. 1960’lı, 70’li yıllardan sonra da Sivas Caddesi ve bugünkü Fevzi Çakmak dediğimiz mahallelerde betonarme binalar yapılmaya başlayınca insanlar o taraflara gitmeye başlıyor. Oraların tabi altyapıları var bu mahallelerde yaşarlarken bu evlerin içerisinde su yok. Mahalle çeşmelerinden su geliyor. Haliyle tuvalet dışarıda ve bir göz. Yani bir odanın içerisinde 4-5 aile birlikte yaşıyorlar ve gün geçtikçe tabi bu küçük çekirdek aileler günden güne büyüdüğü için herkes ayrı eve çıkmak istiyor. Yeni yapılan kooperatifleşmeler betonarme binalarla, yetmişli yıllarda halk tamamen bu Tacettin Veli’nin içerisinden çıkıyor. Tavukçu Mahallesi’nden Sivas Caddesine ve Fevzi Çakmak Mahallesine geçiyor ya da Yoğunburç’ta yapılmış olan yeni binalara geçiyorlar. O zaman terkler başlıyor. O terk döneminde yetmişli yıllarda yine köyden yani Kayseri merkeze yakın olan köylerde yaşayan vatandaşlar buraya yine Sümer, Hava ikmal gibi bölgelerde çalışmak isteyen kişiler köylere git gel zor oluyor diye yerli halkın bıraktığı bu taş binalara köydeki kişiler gelmeye başlıyor. Bu 90’lı yıllara kadar devam ediyor.

S: Kiracı mı oluyor bunlar?

Ek 25 (Devam)

ST1: Tabii kiracı oluyorlar. Kiracılar da yine Kayseri’de ama Kayseri’nin köylerinden gelen insanlar. Fabrikalar, olanaklar daha da artıyor tabi 90’lı yıllara kadar, 90’lı yıllardan itibaren artık burası zaten nazım imar planlarında da merkezi iş alanı olarak planlanıyor. Burada artık git gide ekonomik durumu kötü olan insanlar kalmaya başlıyor. Neden? 90’lı yıllarda artık Talas, ondan sonra Beyazşehir gibi belli bölgelerinde kooperatifleşme ile başlayınca bu sefer yerli halkın yerine gelen köylü halk dış taraftaki çeperdeki binalardan ev alıp burayı tamamen terk ediyor. Artık herkes apartmana geçiyor. Bu bölgeler artık git gide ekonomik durumu kötü olan insanlara geliyor ya da el altı ticaret yapan kişilere terk ediliyor. Hayat 90’lı yıllardan 2000’li yıllara kadar da yine bir şekilde devam ederken. 2000’li yıllarda çok şiddetli bir şekilde Kayseri’ye dışarıdan göç geliyor ve o zaman bu binalar yağmalanmaya başlanıyor. Yani benim hatırladığım üniversite yıllarında iken 2000-2001 yılında iken Tavukçu Mahallesi’nin içerisine girdiğiniz zaman yine çok 90’lı yıllardaki gibi olmasa da yine de sokak dokusu yaşıyorken, 2000’li yıllarda gelen dışarıdan -biz hani buradakiler şey der Hatay Dört Yolcu derler. Hani sokakta dilenenler, ondan sonra göçebe gelen tarım işçisi gibi çalışanlar mevsimlik gelip gidenlerin konuk şehri oluyor ve burası kötü amaçlarla kullanılmaya başlanıyor. Kadın pazarlamalar vesaire. Yani burası koruma altına alınıyor, insanlar da ata baba yadigarı diye evlerini yıkmıyorlar. Oradaki esnafa gelen kişilere 100 liraya, 200 liraya falan evleri kiraya veriyorlar ki hani ayakta dursun diye. Ama gelen kişiler girdikleri binanın taşını, demirini, her şeyini söküp eskicilere satmaya başlıyor. Bu Ürgüp bölgesinde turizm canlanıp bu eskiye rağbet artınca buradaki konutlar teker teker sökülmeğe başlıyor. Tavan göbekleri, demirleri, tellere kadar her şeyler sökülüp satılmaya başlıyor. İçinde birkaç vatandaşın yatış yaşadığı ya da içlik dediğimiz bu işte yün iplerini boyamaya, ondan sonra halı dokuması atölyesi olarak kullananlar ya da tekstil atölyesi olarak kullanılan binaların dışındaki binalar parça parça taşıyla birlikte satılmaya başlanıyor ve vatandaşlar kendilerinin farkında olmadan bir geliyorlar ki binaları yok. Aslında terk ettikleri için içerideki kişileri de çıkartamıyorlar. Ve buralar kadınların pazarlandığı, eroin esrarın pazarlandığı, şarapçıların, gececilerin bulunduğu bir mekândı. Yani çok kısa bir süreç içerisinde bu gerçekleşti. Yani 2000’li yıllardan doksan dokuz yılından diyeyim sana, 98 yılından yaklaşık 2004 yılına kadar bu hızlı çöküş başladı. Buradaki binaları talan etmeye başladılar. Öyle olunca da binalar teker teker yıkıldı. Şehir içerisinde çok kötü bir görüntü olduğu için tescilli olmayanlar zaten kendiliğinden çöktü. Çünkü tavan göbeğine alacağız diye ahşap kirişleri de alıyorlar. Binanın tüm taşıyıcı unsurlarına zarar veriyorlar, telleri alıyorlar, binalara su geliyor ve binalar kendi kendine çökmeye başlıyor. Böyle bir hızlı bir süreç gerçekleşti.

S: Yani oradaki ana yıkımın sebebi hep bunlar.

ST1: Yani tabi tabi tabi. Tabii bugün günümüzde mesela herkese sorsak bu tabir belediyeçi olduğumuz için değil, belediye işte buraları zamanında yıktı falan. Hayır bu binalar aslında yani benim kendi yaşadığım. Bunu bütün imar planlarında da bakabilirsin. Hala hasarın arka da karşılaştırabilir. 90’lı yıllarda başlayıp burası

Ek 25 (Devam)

korunurken oldukça sağlarken, kendi kaderine terk edilmiş bir alan iken bina kendi kendine çöktü. Nedeni de tamamen taşıyıcı unsurlarına kadar insanların satması. Çünkü içinde maddi durumu iyi olmayan insanlar var. Bunlar zaten hırsızlık yaparak geçinen insanlar. Binaların her şeylerini satıyorlar. Binayı ateşe verip binadaki demirin gevşeyerek yerinden sökülmesini düşünecek kadar değişik fikirliler. Bunlar bizim başımıza çok geldi.

S: Alan üniversiteden 2003 yılında alınmıştı değil mi?

ST1: Evet şöyle oluyor. Onlar 2000’li yıllar da bir çalışma başlatıyorlar. Aslında bu çalışmanın en derin, en büyüğünü Gonca Hoca yapmaya başlıyor. G.B hoca, H.K, bir de şehir plancısı N.Y hoca, bunlar öğrencilerine bu bölgeyi çalıştırıyorlar. Onların zamanında da binaların ne kadar sağlam durumda olduğunu görebilirsin. Onlar el atıyorlar. 2000’li yıllarda 2002 gibi falan bunlar projeyi hazırlıyorlar ama sadece proje ne yazık ki 7-8 binayla kalıyor... Buranın ilk koruma amaçlı imar planını hazırlayan doksan üç doksan 94 sanırım bir tam şey yapamıyorum. 1994 yılında buranın imar planını hazırlayan kişilerin bizim belediyeye bıraktığı rölöveler vardı. Birkaç böyle eskiz türü yapı var, bir şeyler vardı. Kendilerini seneler sonra aradım. Hani bunların dijitaleri var mı elinizde bunlarla ilgili bir fotoğraf var mı diye. Onlar, planlama çalışması yaparken mimariyi de çalışmışlar. Binalar o zaman da oldukça sağlam durumda. Dediğim gibi yine doksan dokuzdan sonra hızlı çöküş esnasında gitmiş. G.B hoca ve arkadaşlarının çalıştığı dönemde tam o çöküş döneminde olduğu için 94 yılıyla 2002 yılı arasındaki o boşlukta birçok bina zaten kaybolmuş. O şekilde başladıklarında en sağlam binalar bu bizim 7 konak dediğimiz konaklar. Bunların projesini yapıyorlar. Restorasyona başlıyorlar, binaları boşaltıyorlar. Ama yanılmıyorsam maddi imkansızlıklar nedeniyle ve iş çok büyüdüğu için askıda kalıyor. O dönemde belediye başkanı burası bir çöküntü alanı olduğu ve güvenlik tehlikesi olduğu için başkan burayı alalım, eski Kayseri Mahallesi’ni canlandıralım dedi. O dönemde tabi böyle çok revaçta değildi. Antep Belediyesi bile daha bu işlerin içerisine hiç girmemişti neredeyse. Dönemin Belediye başkanı böyle bir işe girişti. 7 konaklarla bir başlayalım dedi. Kayseri mahallesini canlandıralım. Ve 2000’ler, ben belediyeye girdiğim zamandı.

S: Yani buradaki dönüşümün sebepleri oranın işte atıl olması, güvenlik problemleri. Başka sebep var mı?

ST1: Ya binalar gidiyor. Yani burası sonuçta merkezi bir alanda ticaret alanı ve burası bir sit alanı. Şöyle bir sorun var. Burası kentsel sit alanı ilan edildiği için kentsel sit alanında koruma amaçlı imar planı yapmak zorundasınız. Neden? Koruma amaçlı imar planı yapmadığınız hiçbir yere alt yapı yapamıyorsunuz, üst yapı yapamıyorsunuz, çevresini ihya edemiyorsunuz. Mecbur burada bir koruma amaçlı imar planı gerekliliği de doğdu. Başkan öncelikle koruma amaçlı imar planı yapmak istedi. 2003 yılında bu işlere giriştiler. Çünkü burası bir çöküntü alanı ve esnaf her şeyden çok şikâyetçi. Çok kötü bir alan yani hiçbir güvenliği yok. Herkes için tehlike, tehdit oluşturan bir bölge. Şehir içerisinde. E eğitim alanları da bu bölgede çok fazlaydı. O yüzden buranın ihyası talep ettiler. O şekilde de bir işe giriştiler.

Ek 25 (Devam)

S: Yani halkın da talebi oldu bu konuda yani?

ST1: Tabi. Çünkü vatandaş, düşünsene sen buranın sahibisin, burası atadan dededen sana yadigar kalmış ama sen ne içerideki kiracıyı çıkartarak biliyorsun ne de binanı koruyabiliyorsun. Bu bölgeye biz bu işe ilk başladığımız zaman böyle ciddi, ölümcül, yaralamalı şeyler oluyor kavgalar oluyor. Ambulans içeriye polis eşliğinde gelmek zorunda kalıyor. Polis gelmeden içeriye ambulans giremiyordu. Düşünebiliyor musun? Evet, o kadar güvenliksiz bir yer.

S: Peki bu Tavukçu mahallesini dönüşüm sürecinde fiziksel ve sosyal olarak karşılaşılan sorunlar nelerdi?

ST1: Fiziksel olarak karşılaşılan sorunlar binalar. El atmaya başlamadan öncesinde git gide kendi kaderine terk edildiği için binalar onarma konusunda çok geç kalındı. Yani doku yitirildi. 90'larda daha canlı bir hal varken 97'de 2003-2004 yılında bölge kendi kaderine terk edilmiş bir haldeydi. 90'lı yıllarda genel olarak belediyeler daha Kayseri'deki alt yapıları, ulaşımı, bu gibi problemleri halletmesi gerektiği için bu bölgeye merkezdeki birçok şey halledildikten sonra girildi. Ama o zamana kadar da birçok veri, birçok done kaybolmuş oldu. Bir de şöyle bir durum var. Bu binaları onarmak yeni yapmaktan çok zor. Zaman süreci çok fazla, maddi olarak çok fazla bir külfet gidiyor. Bir de yıllara uygun yapman gerekiyor. Yani bir betonarme bina gibi işte bugün çeliği yapayım, haftaya beton dökümü diye bir şey olmuyor. Yeri geliyor taş bulamıyorsun, yeri geliyor ahşabı bulamıyorsun. Bu işe başlayan müteahhit zamanında bitiremiyor, müteahhit değiştirmen gerekiyor ya da içeride mesela bodrum katta temizlik çalışması yapıyorsun, rölövede hiç olmayan mekânlar çıkıyor. Rölöve projesi, restorasyon ya da hiç farkına varmadan statik problemler çıkıyor. Binayı sıfırdan yapman gerekiyor. Rekonstrüksiyon gerekiyor. Binayı sökmen gerekebiliyor. Yani bu tür problemler çok fazla çıkıyor. Ama o da dediğim gibi yani binalar çok tahrip edildiği için diyorum ya altını almış, üstünü almış, içini hasat etmiş, sana kalmış bir yıkıntı o yıkıntıyı kurtarmak için cephesini düzelt, içini düzelt. Bunlar çok zaman alıyor.

S: Peki oradaki halktan yana sıkıntı oldu mu o dönem?

ST1: Olmadı. Yani şöyle. Zaten bunların çoğu ev sahibi değil, kiracıydı. Vatandaş hatta bize gelip diyordu ki "Benim bu evimi alıp da onarın yani içerideki adamı çıkartın." diyordu ya çok nadir birkaç kişi biz kendimiz yapmak istiyoruz dedi ama onlar da işin başına geçince bu işin gerçekten zorlu bir süreç olduğunu görünce onlar da kendiliğinden zaten bıraktı. Biz de kendi kendimiz zaten bölge halkına basında demeçlerde belirttik. Yani burada bir Kayseri Mahallesi canlandırılacak, burası etap etap yapılacak, işte belirli etaplarda belirli süreçler devam ettirilecek, bu süreçlere katkımızı bekliyoruz gibi. Tabi başkanların açıklamaları oldu zaten mahallede, bina kalmadı yani yaklaşık bir 50 tane bina kaldı. Geri kalan hepsi bomboş.

S: Sahiplerinden ziyade orada bir güvenlik problemi vardı ya o güvenlik problemini yaratan kişilerden yana bir problem oldu mu?

ST1: Yok olmadı. Çünkü niye biz bu bölgeden aldık onlar da zaten hemen arka taraftaki diğer atıl bölgelere geçtiler.

Ek 25 (Devam)

S: Anladım direk geçtiler yani.

ST1: Direk geçiş yaptılar evet ilk başta ama mesela biz kamulaştırıyoruz bu binayı boşaltın dediğimizde “Ya belediye nasılsa bunu onaracakmış.” diye yangın çıkarıp içerideki tarihi eserlerin hepsini tek tek söküp götürdüler. Kamulaştırma için çektiğimiz fotoğraflar, işe başlıyoruz dediğiniz fotoğraflar arasında dağ kadar fark var çünkü adam orada yangın çıkarıyor, belediye nasıl olsa burayı yapacak diye kapısını penceresini söküp götürüyor. Çok değişiklikler yani düşünce olarak farklı insanlar oradakiler.

S: Peki gerçekleştirilen dönüşümde ulaşılmak istenilen hedefler nelerdi? Yani hepsine baktığımız zaman tüm hedefleri düşününce.

ST1: Ya bu başta da söylediğim gibi eski mahalleyi canlandırıp Kayseri’deki o eski yaşantıyı insanlara verebilmektir. Bunu gerek otellerle gerekse işte, ilk mesela bizim yaptığımız 7 konağın karşısındaki boş bir alanımız vardı, ikinci etap kamulaştırma bölgemiz. O bölgemizde bizim 265 adada kentsel tasarım yaptık. Bu kentsel tasarımda bir mahallenin içerisinde olması gereken kasabı, berberi, ondan sonra bankası, fırını bunların hepsini canlandırmak istemiştik ve bunların çoğunu yaptık. Ama tabi sonra kullanım aşamasına mesela bankayı getiremedik. O da tabi yine güvenlik problemiyle ya da talep oluşmadığı için ama mesela fırınımızı yaptık. Yakın zamanda da iyi inşallah işleve girecek kasabı getirdik ama bölgedeki turizm nedeniyle o bölgede kimse gelip de kasaptan et almak gibi bir ihtiyaç duymadı. Belki iler ki yıllarda tekrar o da canlanır pastırmanın, sucuğun satıldığı bir yer haline dönüşür.

S: Anladım. Peki bu tasarım sürecini etkileyen faktörler var mıydı? Yani herhangi bir sizi sınırlandıran, kısıtlayan, özellikle amaçlanan tasarlanırken?

ST1: Şimdi şöyle zamanında dedim ya bu 93 yılında yapılan koruma amaçlı imar planındaki mimari rölöveler, fotoğraflar ne yazık ki elimizde yoktu. Onlar dijital olarak teslim edilmemiş, çıktı olarak verilmiş. Bunların negatifleri ya da kopyaları kimsenin elinde olmadığı için 93 yılından 2003 yılına kadar binalardan nelerin kaybolduğunu net olarak göremedik. Bu da şöyle bir şey oldu, elimizdeki veriler ya da elde kalan bina kalıntıları ne ise o kalıntılardan okuma yaparak devam ettik. Çok eski fotoğraflara baktığımız zaman mahallenin çok canlı olduğunu gördük. Ama ne yazık ki bunlar çok uzaklardan çekilmiş. Yani 1800’lü yıllara ait çok fotoğraf var Tavukçu Mahallesi’ne ait. Ama bu fotoğraflardan birebir yapıyı bulup o yapının içi hakkında bilgi elde edemedik. O yüzden hani binaları yaparken tamamen restitüsyona dayalı bir restorasyon yapmadık. En son rölövesinde ne ise binada okuduğumuz şeyler ya da muhtes eklentileri kaldırdığımızda okuyabildiğimiz veriler ne ise onlar üzerinden restorasyon yaptık. Belki binalar iki katlıydı. Daha içeride daha büyük dokuları vardı. Binalar birbirine çok girifti ama bunların çoğunu elde edemedik ne yazık ki. Ve en kötü şeyde bizim elimizdeki yaklaşık bir sağlam olan 40 yapı dışındaki bütün alanın boş olması. Biz bunu 70’li yıllarda çekilmiş olan bir filmde, Kayseri Mahallesi’nde Tavukçu Mahallesi’nde geziyor ama biz o dokuyu hiç görmüyoruz. Bir Türk’e gönül verdim diye bir film. O filmde mesela tüm bu bölgeyi

Ek 25 (Devam)

geziyor. Kayseri Lisesi'nin oradaki o petrol var, petrolün oradan giriyor, at pazarına giriyor. Bu mahallelerin hepsini geziyor, görebiliyorsunuz. O doku kayb olduğu için, biz kentsel tasarımda da mesela o eski dokuyu, Nihat Karakaya'nın fotoğraf albümündeki o şeyleri bulamıyoruz. Onları yaşatamadık. En büyük dezavantajımız bu oldu. Biz birazcık daha insanların hava alabileceği, gelip zaman geçirebileceği yerler tasarlamak zorunda kaldık. Yani Antep'teki gibi birbirine sırt sırta gelmiş daracık sokakların olduğu bir dokuyu oluşturamadık. Biz kurtarabildiğimiz binaların restorasyonunu yapabildik.

S: Peki bu kentsel tasarım alanı olarak tasarlanan alanda belirli bir aks ya da özel bir hedef var mıydı?

ST1: Onu da tabi yine kendi mimari avan projeyi yaparken avan projeyi çizen mimar kendine göre bu dokuyu neden oluşturdu, nasıl oluşturduğu, neyi amaçladığı bunların hepsini tek tek zaten belirtiyor. Kendisi neleri hedeflediğini, bu sonuca nasıl vardığını söylüyor. Ama demek istediğim şu; eski dokunun aynısını değil, modernize edilerek ve bir mimarın sanki bir yeni binasıymış gibi yeniden oluşturulan bir bina önüne geliyor.

S: Anladım.

ST1: Çünkü bu kentsel tasarım alanları çoğu tescilli yapıların önündeki bulunan boş alanlar.

S: Evet. Peki bu Tavukçu Mahallesi'nde gerçekleştirilen Kayseri Mahallesi projesinin amacına ulaştığını düşünüyor musunuz?

ST1: Yaklaşık olarak şöyle bir iki yıldır bu projenin sonuçlarını görmek ve mahallenin canlandığını görmek güzel. Evet, seneler sonra oldu ne yazık ki. Bu kentsel tasarım alanını 2015 yılında bitirdik. O alanda yaklaşık 10 12 tane binayı da 2015 yılına kadar bitirmiştik. Ama yine de biz bu bölgede hala güvenliği sağlayamadık. Turizmi buraya çekemedik. Son bir iki yıldır eskiye göre canlanmalar var. H. Başkan'ın hedeflemiş olduğu kitlenin bu bölgeye gelmesi yavaş yavaş başladı.

S: Peki neden bir iki yıldır, yani ne oldu da böyle bir gelişme öyle oldu?

ST1: Öncesine kadar biz buraya yatırımcıları getiriyorduk ama yatırımcılar bölgeyi istemiyorlardı. Buraya birkaç firmanın gelmesi, buraya butik otellerin yapılması, bu bölgeye gelen kitlenin değişmesiyle insanların alana talebi geldi. Sosyal medyada tanıtımların ciddi anlamda reklam yapılması talep uyandırdı. Biz bu bölgeye dernekleri getirdik, Kayseri Mesleki Eğitim ve Kültür A.Ş' yi (KAYMEK) getirdik. Konservatuvarımızı getirdik. Vatandaşlar buraya geldi. Burada yeme içme mekânları oluşturduk. Canlı müzikler yapıldı, eğlenceler yapıldı. Ramazanda çok ciddi emekler sarf ettiler. Ciddi markaları getirdiler. O markaların getirilmesiyle iyi bir tanıtım oldu. Yani biz burayı vatandaşlara önceden gelin burada hani bir yer açın diye talep ederken şimdi biz taleplere yetişemiyoruz. Esnaf diyor ki bana oradan bir yer ayarlayın ben oraya gelmek istiyorum. El sanatları yapan kişiler özellikle atölyeleri kullanmak için talepte bulunuyor. Çok ciddi talepler var.

S: Konservatuar kaç yılında gelmişti oraya? Çok önceden vardı diye hatırlıyorum.

Ek 25 (Devam)

ST1: Yaklaşık olarak 2017. Bu bölgeye dernekler de çok fazla geldi. Dernekler haliyle kendi içlerinde kurslar açıyorlar. Atölyeleri ya da iş adamlarıyla görüşmeleri var. Onlar geldi şimdi mesela Yeşilay geldi. Aslında Yeşilay bizim kendi binamıza gelmedi. Sözer Mimarlık'ın yapmış olduğu yeni bir binaya geldi ama haliyle şöyle oluyor. Vatandaş oraya gelince “Aa burada ne varmış?” gibi etrafı dolanmaya başlıyor. Bir bakıyorsunuz o gelen bir kişi memnun kalınca 10-15 kişiyi de arkasından getiriyor. Böyle bir turizm canlanmaya başladı. Dediğim gibi yerel işletmelerin ulusal kanallardaki yapılan programlara kapılarını açmaları, Kayseri Mutfak'ını tanıtmaları bu konuda çok büyük ilgi uyandırdı. İnsanlar hiç bilmezken, asla iki adımlık yerken televizyonda görüp “Aa Kayseri’de böyle yerler mi varmış?” dediler. Yani dediğim gibi ulusal kanalların ve bölgedeki işletmecilerin çok faydası oldu. Çünkü biz mesela 2015 yılında, asıl güvenliği kendimiz sağlamalıyız bu alandaki restorasyonları bizatihi takip etmeliyiz, yerinde bulunmalıyız diye 2015 yılında merkez binamızdan ek binamıza geldik, senin de gelmiş olduğun binaya. Ama dediğimiz gibi yani biz oradayız, vatandaşı oraya getiriyoruz. Bize gelen vatandaşlara da bölgeyi gösterebilmek adına. “Bakın hani binanızı onarırsanız bu şekilde bir turizm canlanacak, binanız bu şekilde yeni işlev kazanacak desek de ne yazık ki sosyal medyanın etkisi kadar, ulusal medyadaki programlar kadar etkili olmuyor. Şu anda canlanmasının en büyük sebebi dediğim gibi bölgeye gelen dernekler, işletmeciler. Bu işletmecilerin sosyal medya hesapları ve bunların basına yansması. Halk kendi arasında bir reklam oluşturdu ve talep çoğaldı. Yani gelen herkes binaları da gezelim burada da bakalım demeye başladı. Sadece şu anda tek şeyimiz. Bölgedeki eğitim faaliyetini sürdüren okullardaki öğrenciler. Biz bölgedeki örgütleri yani bölgedeki insanları tahliye edebildik ama ne yazık ki bölgedeki öğrencilerin eğitim sezonu içerisinde, öğle aralarında ya da akşam çıkışlarda bölgeyi boş bulmaları amacıyla başıboş dolaşmaları biraz böyle değişik oluyor ama yine de onlar da her halükarda uyum sağlıyorlar bölgeye.

S: Anladım. Peki burada hani bir yabancı turist gelişi oluyor mu oraya?

ST1: Tabii oluyor. Nasıl oluyor? Şimdi bizim orada iki tane butik otelimiz var. Birisi zaten yaklaşık 2014 yılından beri faaliyet sürdürüyordu. Setenönü Otel'i diye, diğeri de Aslı Kerem Otel. Bu Aslı Kerem Otel'in çok fazla reklamı yapıldı şu son bir senedir zaten. İnternette kayak sezonu içerisinde çok sayıda turist geliyor. Ama bölgenin sessiz sakin olması, ulaşımın her yere kolay olması, insanların bölgede rahat yürüyüş yapıp geze bilmesi, şehir merkezine kolay konaklama bilmesinden dolayı iş için gelen, gelip de konaklayan da çok fazla.

S: Ee peki? Kayseri Mahallesi projesi kapsamında alana yapılan yeni yapıların mevcut tarihi dokuyla uygun olduğunu düşünüyor musunuz?

ST1: Yanıltıcı yerleri de var. Yani şöyle evet uyumlu gibi gözüküyor ama kendi yapıldığı dönemde uyumu koruma Bölge kurulu belirlediği için o konuda bir şey diyemiyorum. O dönem ki kurul üyelerinin uygun gördüğü ne ise o projeler hazırlanarak yani zaten bir hazırlanıyor sunuluyor ama 2 3 öneriyle gidiyor. Yani bir avan proje sunuluyor. Sonra deniliyor ki işte bu şu şekilde tasarlayabiliriz, doluluk,

Ek 25 (Devam)

boşluk oranı şu şekilde olabilir, işte takı kaksı bu şekilde hazırlarız, kullanılacak uyum da bu şekilde deniyor ama yıllara binayen gelişen restorasyon yapılan uygulamalara baktığımız zaman, dönemi için uygun ama bu dönem için uygun mu tartışılır. Yani yanıltıcı yönleri var. Mesela ilk yaptığımız kentsel tasarım alanındaki hatalarımızdan birisi, mesela üst taraf betonarme ama üstü taş kaplama, alt tarafı da moloz taş. Yani baktığın zaman sanki bu binalar hep orada varmış gibi ama simetrisi olmayan, tescilli yapıları kapatan, tescilli yapıyı algılatamayan bir kentsel tasarım. Yani 2 3 binanın neredeyse tamamen cephesi kapanıyor ve binayı algılayamıyorsunuz. Ama o dönemin mantığına göre doğrusu oydu. Niye? O bölgede o karanlık sadece dar bir sokaktan geçiyormuş imajını vermek için o şekilde o binalara yakın formatta bir bina yapıldı. Ama şimdiki restorasyonlarda mesela üst katlarda dış giydirmeye yapıp işte şeffaf camla ya da kotu alçakta tutup tescilli binayı öne çıkartıp geri kalanı sadece bir fon gibi kullanıyor. Şimdiki restorasyon anlayışına ve yeni yapıyla eski yapının uyumuna göre hataları var ama o dönemki mantığa göre doğru. Yani bunu döneminde değerlendirmek gerekiyor. O dönemde bize çok mantıklı gelmişti ama şimdi baktığımız zaman keşke böyle olmasaydı dediğimiz hatalar var.

S: Peki alanda yapılan çalışmaları değerlendirmeniz gerekirse hangi çalışmaları olumlu, hangi çalışmaları olumsuz bulunmaktasınız?

ST1: Ya olumsuz bulduğum şöyle bir şey var yani olumsuzluk olarak düşünülür mü bilemiyorum ama bu tür büyük bir alanı hem de kentsel sit alanı olan bir alanda en büyük şey alan yönetimini yapıp öyle işe başlamaktır. 2003 yılından gelmiş 2023 yılına bu süreç içerisinde sürekli bina restore ediyorsunuz ve ilk yaptığınız şey binaları onaralım, sonra işlev verelim. Yapılan en büyük hata bu oldu. Aslında çok ciddi bir alan yönetiminin planlanıp iste biz bunu yapacağız, bizim bu bölgedeki amacımız bu, bu kapsamda da şu binalar yapılacak, onlara da bu işlevler verilecek, geri kalanlara da şunları yapalım”. Yani bu yapılan en büyük hata kervan yolda düzülür gibi oldu. Biz şu 7 konak ile başlayalım da dendi sonra “Aa bak bu yediyi yaptık, burası iyi, iyi maliyet de kurtarıyor, biz burayı da de kamulaştıralım, burayı da bir yapalım.” dendi. Ama diyorum ya, 2005 yılından 2022 yılına yaklaşık 17 yıl 17 yıl boyunca yaptığımız binaların çoğu 7-8 yıl boş kaldı ve o binalar boş kaldığı sürece sürekli onarmak zorunda kaldık. Ama işlevi belli olsaydı, ilk başta yapsaydık, hepsi aynı anda ayaklanmış olsaydı o zaman belki bu kadar süreci beklemezdik daha önceden verim alırdık Antep’te olduğu gibi.

S: İşlevi gelecek kişilere mi bıraktılar?

ST1: Ya evet öyle oldu. Buraya kaç tane turist gelir? Burada turistin gelebilmesi için ne yapmamız gerekiyor? Bölge halkının ihtiyacı ne? Bu alanlar da neler yapsak vatandaş buraya gelir? Bunların çok ciddi bir şekilde ciddi bir araştırması analizi yapıp ondan sonra tasarım boyutuna geçmek ve onarım yapmak gerekiyordu. Biz şimdi önce onarımı yaptık sonra vatandaş gelsin diye bekledik. O hataydı. O yapılmış en büyük hataydı. Ama en doğru yapılmış olan şey bunun her zaman diyorum, öngörülü birisi tarafından “Bunları yapmalıyız.” deyip başlamak, geç de olsa başlamak.

Ek 25 (Devam)

Yani neredeyse tamamen yıkılmış, kendi kaderine terk edilmiş bir alanın tekrardan ayağa kalkması sağlandı. Bu en büyük başarı bence.

S: Olumlu bulduğunuz şeyler neler yapılan çalışmada?

ST1: Olumlu bulduğum şey, bütün işin en başından 2003 yılından 2023 yılına kadar yapılan tüm restorasyonlarda mimarların ve çalışan kişilerin binaların orijinaline sadık kalarak yapmaya çalışmaları. Yani restorasyonda ufak tefek hatalar olabilir ama işin ilk başladığımız zamankinden son geldiğimiz duruma kadar yapılan çalışmalarda hataları olmakla birlikte çok iyi restorasyon örnekleri olduğunu düşünüyorum. Çünkü burası Nostra tarafından da ödül almış bir yer ki Nostra'dan böyle bir geri dönüşüm ödülü almak yani restorasyon ödülü almak hiç kolay değil.

S: Hangi yapılar için ödül alındı?

ST1: 7 tane konak Nostra'dan aldı restorasyon için.

S: Peki sizce Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşümün yakın çevresine katkısı olmuş mudur? Olduysa ne düzeyde olmuştur?

ST1: Yakın çevresine katkısı şöyle oldu. Bu bölgedeki uyanış bu bölgenin altyapısını da getirdi. Bu bölgedeki insanlara biz bu bölgeden ayrılın dediğimiz zaman bir arka mahalleye gitmişlerdi. Şimdi ön tarafın güzelleşmesi bölgenin de temizlenmesine sebep oldu. Bölge de git gide temizlenmeye başladı. İnsanlar yatırımlarını daha rahat yapabilmeye başladılar. Alandaki parseli olan insanlar bu bölgeye gelip yeni yapı da olsa kendi alanlarına sahip çıkmaya başladı. Bölge hareketlendi. Güvenlik sorunu gitti. En önemlisi o. Yani arkada birkaç bina var onlar da yeni binalar. O binalar da gittikten sonra merkezdeki bu alandaki çöküntünün tamamen kurtulacağını düşünüyoruz.

S: Peki bu alan arkası ve önü ile bir bütünlük sağladığını düşünüyor musunuz?

ST1: Arka önüyle bütünlük sağlamıyor. Neden sağlamıyor? Yani şimdi burası başta da söylediğimiz gibi burası merkezi iş alanında, yani ticaretin en canlı olduğu noktada kalmış bir sit alanı ve ne yazık ki geç kalınmışlıkları olan bir bölge. Sit alanıyken bu sit alanının koruma amaçlı imar planı yapmak kimsenin aklına gelmemiş. Sit alanı sınırını da tamamen burası sınır, bunun dışında her şeyi yapabiliriz gibi düşünüp işte 1/1000'liklerde uygulama imar planlarında yüksek kat verilmiş. Bu bölgeye gelirken, işin kötü tarafı bu bölge dışardan çok zor algılanıyor. Niye? Çünkü etrafında koruma amaçlı imar planı öncesinde yapılmış olan bu imar planlarından hak kazanmış vatandaşların 7-8 katı iş merkezleri var.

S: Evet.

ST1: Bunlar bölgenin alanla kopukluğu bunu gösteriyor. Yani orada bir tampon bölge olması gerekirken, yumuşak bir geçiş olması gerekirken siz direk binaların arkasında eski bir mahalleye görüyorsunuz. Arka tarafıyla şu anda uyum içerisinde. Niye? arka tarafına bina yok. Artık bilinçlendiği için burada yapılacak yapıların projelerinin hepsi Kültür Bakanlığı'ndan onaylanacak. Yüksek kat yapma şansı yok kimsenin.

S: Etkileşim geçiş alanından bahsediyorsunuz değil mi?

ST1: Evet. Tavukçu Mahallesi'nin etkileşim geçiş alanı yok sayılmış bir dönem. Yani koruma kurulunda alınan kararlarda sanki sit alanı sadece sitmiş, etrafı yokmuş gibi işlenmiş imar planlarında. O yüzden etkileşim geçiş hiç yapılmamış. Öyle olunca

Ek 25 (Devam)

belediyeler etrafa hep yüksek kat vermiş. Arka tarafta çok büyük bir alan olduğu için o tarafta çok yüksek kat yok. Şimdi işte yeni yıkımlardan sonra yeni yapılanmalarda olur mu orasını bilemiyorum ama şu aşamada yok.

S: Anladım...Tavukçu mahallesindeki dönüşümün kente katkısı olmuş mudur? Olduysa ne düzeyde olmuştur?

ST1: Vatandaşların “Eskiden yaşantı nasıldı?” bunu görebileceği tek nokta merkezde. Nasıl yaşıyorlardı? Nasıl evlerde yaşıyorlardı? Bu güzel bir örnek oldu. Şöyle bir güzelliği var -biz burada yaşadığımız için söylüyorum- Yeşilhisar’da kentsel sit alanında yaşayan vatandaş, Pınarbaşı’ndaki kentsel sit alanında yaşayan vatandaş, bize ben yapımı onarmak için geliyorum dediği zaman bizatihi gösterebiliyoruz. Yani diyoruz ki; bak hani onay alırsan ve toplu olarak onay alırsanız böyle bir doku oluşacak, siz de turizme katkıda bulunacaksınız. Yani sizin tarihi eseriniz size bir dezavantaj değil aslında çok büyük bir avantaj, onardığımız zaman bunun size dönüşümü çok güzel olacak. Bunu direk gösterebiliyoruz, görebiliyorlar. Biz burayı yaptıktan sonra Talas Belediyesi sokak sağlıklılaştırma işine girdiler Kültür Bakanlığı ile birlikte. İncesu keza öyle sokak sağlıklılaştırma işine girdi. Melikgazi Belediyesi Germir’de ve Tavlusun’da sokak sağlıklılaştırma projeleri yaptılar. Vatandaşlar onarım taleplerinde bulunuyorlar. Küçük bir ölçekte yapılmış olan ayaklandırmaların kentin genelindeki bu tür sit alanları ve bu tür tarihi eserlerin bilinçlenmesi açısından doğru örnek olduğunu görüyoruz.

S: Peki şu an da belediye tarafından yani resmi kurumlar tarafından Tavukçu Mahallesi’nin kente katkısının artması için yapılan çalışmalar var mı?

ST1: Var. Bölgede şu ana kadar hep turizmin canlanması hedeflendi. Dediğimiz gibi bu bölgede hareketlenme hedeflendi. Şimdide bölgenin turizmin tarafından daha fazla kullanılabilmesi için bu bölgeyi müzeler bölgesi yapmak istiyoruz. Bu bölgede basın müzesi, değişik müzeler, kent müzeleri bunlar da bu bölgelerde açılarak canlandırılacak tamamı. Yaklaşık 4-5 tane daha müze olacak içerde. Zaten normalde biliyorsun burası kültür yolu güzergâhı. Kültür yolunun son noktası. İnsanların bu bölgede yeme içme, yatma her türlü ihtiyaçlarını karşılanması hedeflenirken, bu bölgedeki binalardan da birkaçının müze olarak tasarlanması planlanıyor. Bunlardan Basın Müzesi yakın bir tarihte inşallah açılacak. Diğer müzelerde çalışmalar devam ediyor. O müzelerimizde açılınca bölgede çok sayıda turist de geleceğini düşünüyoruz. Çünkü tamamen artık Kayseri’nin tarihini yansıtacak müzeler de buranın içerisinde olacak.

S: Bunlar kaçınıcı etaba giriyor?

ST1: Normalde dördüncü. Bu konservatuvarın olduğu yer dördüncü bölgemiz, arka taraf bu müzelerin olduğu, basın yayın müzesinin olduğu alan. Diğer alanımızda kentsel tasarım alanı.

S:O alanın projesi var mı şu an?

ST1: Bir avan projesi var. Avan üzerinden değişikliğine gidilmesi gerekti. Şu anda işlevi en son başkan burası tamamen butik oteller bölgesi olacak dedi.

S: Anladım. Sorularım bu kadardı katılımınız için teşekkür ederim.

Ek 26: Esnaf ile Yapılan Görüşme (E1)

S: Kaç yıldır bu bölgede çalışmaktasınız? Kendinizden ve yaptığınız işten bahseder misiniz?

E1: 43 senedir buradayım. Kuruyemiş, kahve imalat ve satışı var.

S: Tavukçu Mahallesi'nden bahseder misiniz?

E1: Tavukçu, yani biz daha çok Tacettin Veli ya da at pazarı diyoruz çok çok eski bir mahalle. Yani kayserinin en eski mahallelerinden. Eskiden Kayseri'nin zenginleri otururdu burada. Tabi ondan önce Ermeniler oturmuş. Ben o zamanları görmedim ama babalardan dedelerden duyardık. Bende bu mahallede büyüdüm. Hatta evimde vardı orada. Kentsel dönüşüme girdi. Müftü evi vardı burada konaklar var, Kayseri'nin ileri gelen ailelerinin evleri vardı. Zaten bakarsan buralarda oradaki evler gibisini bulamazsın. Çok muazzam evlerdi çok. Biz daha kenarında oturuyorduk mahallenin. Konaklardan değildi de normal evlerdendi bizimki eski. Yani öyle. Sonra şehir büyüdükçe buradakiler göç etmeye başladı. Sonra kimin gelip kimin gittiği belli olmaz oldu. Batırdılar buraları. Özellikle dışardan gelenler batırdı çok köyden gelenler... Başka yerlerden gelenler... Zenginler taşınınca ya evleri boş kaldı ya kiraya verdiler ama durumu iyi olan zaten Sivas Caddesi tarafına gidince zaten fakir kesim kaldı burada. Onlar da mahvetti burayı. Bir de yalnız çalışmaya gelenler çok oldu dışardan e adam ne yapsın sırtında yorganiyle karın tokluğuna gelmiş. Evi mi düşünecek?

S: Evet.

E1: Yani öyle. Gerçi onlar yine iyiydi sonra nerden geldiği belli olmayan serseriler türedi. Yani uyuşturucu mu dersin, af edersin başka işler mi dersin. Polis korkar olmuştu. Arar, şikâyet ederdik ama nafiye. Bir gelir gözükürlerdi onlar gitti mi yine aynı. Korkardık biz de. Yani Tavukçu Mahallesi böyle aslında çok güzel bir mahalleyken berbat hale gelen bir mahalleydi.

S: Anladım... Peki Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşümden haberdar mısınız? Hakkında ne biliyorsunuz bahseder misiniz?

E1: Evet haberdarım. Dediğim gibi oradaki evlerden birisi benimdi. Kentsel dönüşüm kapsamına girdi. Yani buralar hep eski yıkık dökük evlerdi. Tabi çok eskiden demiyorum son 20-30 yıldır falan. Kimin girip çıktığı belli değildi. Tabi biz eskileriydik buraların ama dışardan gelen çoktu. Yani olduğu belirsiz çoktu. İstemiyorduk onları mahallede ama ne yapacaksın. Sonra belediye el attı. Temizlediler burayı. İşte şimdi otel kafe falan yaptılar.

S: Tavukçu Mahallesi'nde gerçekleştirilen Kayseri Mahallesi Projesi'nin amacına ulaştığını düşünüyor musunuz?

E1: Evet ulaştı bence tabi. Görsel olarak harabe görüntü gitti ve daha canlı hale geldi. Burada ki başıboşlar gitti. İnsanlar korkardı buradan. Şimdi gezmeye gelenler var.

S: Size göre gerçekleştirilen dönüşümün olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?

E1: Görüntü olarak olumlu, güvenlik olarak olumlu. Benim işim açısından olumsuz.

S: Neden?

Ek 26 (Devam)

E1: Satışlarım azaldı. Gelenler gezmeye geliyor. Zaten daha çok Kayserililer geldiği için kimse kahvesini falan buradan almıyor. Turist gelse belki işim açısından da olumlu olurdu.

S: Peki sizce Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşümün yakın çevresine katkısı olmuş mudur, olduysa ne düzeyde olmuştur?

E1: İnsanların bu bölgeye gelmesi açısından olumlu oldu. Yani yakın çevresi artık korkmuyor.

S: Anladım. Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşümün kente katkısı ne düzeyde olmuştur?

E1: Kente katkısını daha bilemiyorum. Yeni yeni tamamlandığı için.

S: Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşüm iş hacminizi etkiledi mi?

E1: Benim iş hacmini olumsuz etkiledi. Yerleşim yeriyken satışlarım daha iyiydi halk benden alırdı kahvesini kuruyemişini.

S: Tavukçu Mahallesi'nin kente daha fazla katılması için öneriniz var mı? Varsa nelerdir?

E1: Önerim... Yani çevresindeki yapılar ve bizim gibi eski dükkânlar içinde bir şeyler yapılsaydı daha iyi olurdu. Yani halkın desteğini almak da çok önemli. Reklam olsun diye yaptılar o kısımları. Tamam reklam önemli ama halkın desteği de önemli. Bizler mesela dışlanmış kaldık yanımdaki dükkân yapıldı. Tamam benim de evimi aldılar ama ne işime yaradı? Hiç. Ama bu dükkânı da yapsalardı mesela böyle yan yana biri yapılmış biri dökülüyor olmazdı. Buda kötü bir görüntü oluşturuyor aslında.

S: Anladım yani etrafı da dönüştürülseydi diyorsunuz.

E1: Evet tabi. Parça parça olmaz ki. Tüm buraları hatta arkada boş araziler var tel çekmişler arkaya oraları da yapsalardı. O zaman daha iyi olurdu. Herkes memnun olurdu.

S: Anladım. Teşekkür ederim.

Ek 27: Esnaf ile Yapılan Görüşme (E2)

S: Kaç yıldır bu bölgede çalışmaktasınız? Kendinizden ve yaptığınız işten bahseder misiniz?

E2: 25 senedir buradayız ve konaklama işi yapıyoruz. Bu bölgedeki ilk otellerden biriyiz.

S: Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşümden haberdar mısınız? Hakkında ne biliyorsunuz bahseder misiniz? Bu soruyu atla

E2: Haberdarız. O bölgedeki eski evlerin bir kısmını yıktılar. Bir kısmını yeniden yaptılar. Oraya oteller yaptılar. Restoran, kafe falan yaptılar. Konservatuarı oraya getirdiler öğrenciler falan geliyor artık. Canlandırdılar yani.

S: Evet. Peki Tavukçu Mahallesi'nde gerçekleştirilen dönüşümden memnun musunuz?

E2: Yani... Biz kendi adımıza değiliz. İş anlamında yani. Çünkü oraya birkaç tane otel açtılar daha da açacaklarmış. Ama diğer yönlerden iyi oldu tabi.

S: Hangi yönlerden iyi oldu?

E2: Canlanması, temizlenmesi yönünden iyi oldu.

S: Anladım... Peki siz burada gerçekleştirilen Kayseri Mahallesi Projesi'nin genel olarak amacına ulaştığını düşünüyor musunuz?

E2: Ulaştı. Oradaki izbe, harabe görüntü gitti. Ayrıca aksamları تنها olup güvenli olmuyordu. Bazen otelde konaklayan misafirlerimiz bilmeden o taraflara gidiyordu. Sorun oluyordu yani birkaç kere sorun yaşadık zor durumda kaldık.

S: Ne gibi?

E2: Hırsızlık, taciz, laf atma gibi şeyler. Artık bu olaylardan sonra özellikle uyardığımız oluyordu gitmesinler diye. Düvenönü'nde dolaşırken alışveriş yaparken girebiliyorlardı bilmeden. Yani o açıdan çok iyi oldu.

S: Aslında burasının dönüştürülmesindeki tek amaç güvenlik değildi. Yani burayı kente dâhil etmeyi, turist çekmeyi, Kayseri'deki eski yerleşimi anlatmayı da hedefliyorlardı, bunları da düşününce, bunlar gerçekleşti mi sizce? Canlandı mı?

E2: Hm... Eskiye göre canlandı ama pek de değil tabi. Gönül ister ki oraya daha çok insan gelsin, tarihimizi görsün. Buraları gezsin. Turist gelsin.

S: Bu dedikleriniz gerçekleşmedi mi?

E2: Yok bunlar olmadı. Pek gelen giden yok. Bu sene biraz var gibi. O da turist değil bizi etkilemiyor.

S: Neden bu sene var? Burası kaç yıldır aktif oysaki?

E2: Bir yer açıldı. Lüks bir mekân. Alkollü falan. Oraya geliyor millet. Bizim halk yani.

S: Anladım, peki sizce tarihi bakımdan durum nedir? Kayseri'deki geleneksel dokuyu yansıtıyor mu? Yapılan çalışmalar, restorasyonlar ve yeni yapılan alan?

E2: Tabi o yapıları tamir etmeleri, yani işte restore etmeleri iyi oldu. Yıkılmak üzerelerdi. Zaten çoğu da çoktan yıkılmıştı da. O açıdan iyi oldu tabi. Yeni yapılar

Ek 27 (Devam)

değişik, çarpık çurpuk onları neden yapmışlar hiç anlamadık aslında. Orayla da uymamışlar.

S: Peki... Size göre gerçekleştirilen dönüşümün olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?

E2: Olumlu yönü dediğim gibi daha güvenli bir yer oldu. Olumsuz bir yönü yok bence.

S: Peki Sizce Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşümün yakın çevresine katkısı oldu mu? Eğer olduysa ne düzeyde olmuştur?

E2: Bu bölgenin daha güvenilir ve canlı olması açısından iyi düzeyde katkısı oldu.

S: Seviyelendirmeniz gerekirse, yani az çok orta gibi... Ne dersiniz?

E2: Çok oldu.

S: Her yönden mi?

E2: Her yönden değil. Güvenlik olarak.

S: Maddi olarak veya turizm açısından bir katkısı oldu mu sizce? Yakın çevresine yani.

E2: Yani... Pek de olmadı açıkçası o yönden. Yani bize pek olmadı. Çevreden de duymadım yani... Emin değilim. Olduysa da çok az olmuştur. Hiç olmamıştır da diyemem ama çok bir fark da yok eskiye göre.

S: Anladım Peki. Sizce Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşümün kente katkısı olmuş mudur? Ve eğer olduysa ne düzeyde olmuştur?

E2: Kente katkısı turistler açısından güvenlik açısından olmuştur. Eğer turist çok gelirse kente daha da katkısı olur.

S: Güvenlik açısından kente ve çevresine katkısı olduğunu düşünüyorsunuz fakat diğer yönlerden katkısı olmadığını düşünüyorsunuz, bunun sebebi ne sizce? Diğer yönlerden neden olmadı, yani insanlar gelseydi olurdu ama insanlar gelmedi diyorsunuz?

E2: Yani, nedense talep görmedi burası pek. Uzun süre de boş kaldı. Çalışmalar desen çok uzadı...Yani insanların haberi yok pek. Herhalde o yüzden. Tanıtamadılar. Başta çok reklamını yaptılar, sonradan ses çıkmadı. Mesela böyle tarihi yerlerde ramazanda iftar sofrası falan kuruyorlar Talas'ta falan. İnsanlar görüyor oraları. Burada hiçbir şey yapmıyorlar.

S: Peki aslında bu sorunun cevabını kısaca diğer soruda verdiniz ama yine de tekrar üzerinden geçerse iyi olur. Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşüm sizin iş hacminizi etkiledi mi?

E2: Bizi çok etkilemedi. Çünkü oraya gelenler oradaki otellerde kalmak istiyor ama tabi az düzeyde bize de yansıdı. Yani oraya otel değil de oteller yerine başka şeyler yapılsaydı belki bizi olumlu etkilerdi.

S: Anladım. Tavukçu Mahallesi'nin kente daha fazla katılması için öneriniz var mı? Varsa nelerdir?

E2: Merkez bankası arkasındaki alan da oraya katılırsa kente de daha fazla katılabilir diye düşünüyorum. Yani bakıyorsun ana caddenin bir arka sokağında turistik tesis var. Görmüyorsun ki. Buradan binlerce kişi gelip geçiyor günde. Sizde bilirsiniz. Kayseri nereden alışveriş yapar? Foruma Kayseripark'a gitmeyen buraya gelir buradan alışveriş yapar.

S: Evet.

Ek 27 (Devam)

E2: Her şeyi bulabilirsiniz bu bölgede. O yüzden burada insan sirkülasyonu çok yani. İnsanlar bu caddeden geçerken o bölgeyi de görebilse bence daha fazla kente katılır. Yani bu camiyle beraber arkasıyla beraber merkez bankasının arkasından itibaren. Sonra işte dediğim gibi etkinlikler yapılırsa mesela, tanıtılsa burası. Öyle kente daha fazla katılacağını düşünüyorum.

S: Anladım. Katılımınız için teşekkür ederim.

Ek 28: Esnaf ile Yapılan Görüşme (E3)

S: Kaç yıldır bu bölgede çalışmaktasınız? Kendinizden ve yaptığınız işten bahseder misiniz?

E3: 20 yıldır buradayım, bu muhitteyim. 55 yaşındayım. mesleğim saatçi, saat tamircisi.

S: Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşümden haberdar mısınız? Hakkında ne biliyorsunuz bahseder misiniz?

E3: Haberdarım haberdarım. Oraya güzel şey yapıldı tesisler yapıldı oteller bir şeyler. Diğer barınma yerleri de var güzel yerler yapıldı, konservatuar buraya geldi. İyidir yani güzel oldu.

S: Dönüşümü nasıl buluyorsunuz?

E3: İyi buluyorum. Güzel oldu oralar. İyi oldu.

S: Peki Tavukçu Mahallesi'nde gerçekleştirilen Kayseri Mahallesi Projesi'nin amacına ulaştığını düşünüyor musunuz? Yani o alanın tamamı şu an Kayseri Mahallesi olarak geçiyor. Oradaki dönüşüm.

E3: Yani onlar ne amaçlıyordu bilmiyorum tabi. Kazanç mı, başka bir şey mi. Zaten hepsi belediyenin. Belediye hepsini sahiplerinden aldı yaptı şimdi de kir alıyor işte. Ama bu bölge için iyi oldu. Atıl bir alandı şimdi canlandı. Bu yüzden amacına ulaştığını düşünüyorum.

S: Anladım. Canlandığını düşünüyorsunuz yani oranın.

E3: Tabi... Eski haline göre çok fark var. Duydun mu At pazarı diye?

S: Evet duydum.

E: E bilir miydin?

S: Evet biraz. Yani uzaktan bilirdik. Tekinsiz bir yer olarak. Yakınından geçmeye korkardık.

E3: Evet. Herkes öyleydi. At pazarı derdik oraya. Hatta tabir vardır at pazarı kılık kıyafet diye. Böyle saç sakalı karışmış, ıpsız sapsız tehlikeli adamlara denir. Öyle adamlar doluydu. Hırsızlık mı? Kundakçılık mı? Gasp mı? Ne ararsan. Kiralık adam mı tutacaksın? Al burada. Malın mı çalındı? Cumartesi orada kurulan bit pazarına gel, belki bulursun derlerdi. Uyuşturucu mu kadın ticareti mi? Ne ararsan. Hepsinin yeri orasıydı. Kayseri'nin en kötü yeri idi. Hani Ankara Çin Çin Mahallesi derler ya işte Kayseri'nin de at pazarı.

Ek 28 (Devam)

S: Evet, bu açıdan amacına ulaştı diyorsunuz yani. Yani güvenlik açısından.

E3: Evet evet o açıdan ulaştı. Eski haliyle çok fark var. Ha yine akşamları tenhamı dersiniz تنها. İnsanlarda hala oraya dair korku var. Ama tanıtamadılar da yani bence. Sorsan daha bir sürü kişinin oranın değiştiğinden haberi yoktur.

S: Hm...Peki başka bir faydası oldu mu oradaki dönüşümün?

E3: Hm...Tabi turist bakımından falan az da olsa faydası oldu. Turistler gelmeye başladı. Oradaki otellerde kalmaya başladılar.

S: Canlandı mı peki o bölge?

E3: Tabi canım biraz canlandı.

S: Ne zamandır canlandı?

E3: Son 1 yıldır.

S: Orasının dönüşümünün büyük kısmı 2012’de bitti. Yani 11 yıl önce. Neden bir yıldır canlandı bir fikriniz var mı? Ya da neden daha önce canlanamadı?

E3: O zamanlar bu oteller yoktu. Binaları yapmışlardı ama hepsi boştu. E boş olunca da hala da tenhaydı. İnsan gelmiyordu bilmiyordu. Sonra bir iki lokanta açıldı. 3-5 oraya gelip gidenler vardı. Onlar iş yapamadı kapandı sonra. Sonra başka lokantalar çay kahve yerleri açıldı sonra oteller. Şimdi canlı ondan.

S: Anladım... Peki size göre gerçekleştirilen dönüşümün, olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir? Ve neden?

E3: Tabi olumlu. Buraya mesela turistler falan geliyor bilmediklerinden bize soruyorlar en azından bizden bilgi alıyorlar o bilgi karşısında işimize faydası da olabilir yani.

S: Başka olumlu yönü var mı?

E3: Yok herhalde. Bir de işte oradaki insanlar gitti. Kurtulduk.

S: Olumsuz bir yönü var mı peki?

E3: Bana göre yok.

S: Peki. Aslında az önce bir şeyler söylediniz ama biraz daha açmak istiyorum, yani bu dönüşümün yakın çevresine bu bölgedeki esnaflara bir katkısı oldu mu sizce?

E3: Gönlümde olmasa da olmuştur. Ama tabi turist sayısı gün gün daha çok artacaktır daha fazla olacaktır. Şu durumda normal.

S: Peki kente katkısı olmuş mudur? Olduysa ne düzeyde ve neden olmuştur? Olmadıysa neden olmamıştır?

E3: Kente...Yani tabi buraya olduysa kente de olmuştur. Biz de kent sayılırız. Daha da olacaktır zamanla.

S: Peki şu an için konuşursak ne düzeyde oldu katkısı? Yani az mı çok mu orta mı?

E3: Hm... Az. Daha az oldu ama artacaktır yavaş yavaş.

S: İş hacminiz etkilendi mi?

E3: yok etkilemedi de etkileyecektir.

S: Tavukçu Mahallesi’nin kente daha fazla katılması için öneriniz var mı? Varsa nelerdir?

E3: Orada geniş alanlar var bu taraftaki alanlarda dâhil ederlerse merkez bankasının arka taraflarını falan dâhil ederlerse daha iyi olur. Genişler yani alan genişler çeşitli iş

Ek 28 (Devam)

merkezleri açılrsa yani oraya. Orada kalmakta olan insanlar da faydalanır. Mesela orada karşısında bir hamam var tarihi bir hamam onu da tam güncel plana dâhil ederlerse daha iyi olur.

S: Anladım...Peki katılımınız için teşekkür ederim.

Ek 29: Esnaf ile Yapılan Görüşme (E4)

S: Kaç yıldır bu bölgede çalışmaktasınız? Kendinizden ve yaptığınız işten bahsedermisiniz?

E4: 10 yıldır burada çalışmaktayım. Mühendisim. Gıda Mühendisi. Kırtasiye kitap üzerine faaliyet göstermekteyiz.

S: Tavukçu Mahallesinden ve oradaki dönüşümden haberdar mısınız?

E4: Tavukçu Mahallesi yani biz aslında orayı Tacettin Veli diye biliyoruz.

S: Birden çok adı var. Tavukçu, Tacettin Veli, Şehit Nazım Bey. Hatta Lale Mahallesi.

E4: Buralarda genelde Tacettin Veli deriz bir de işte şimdi Kayseri Mahallesi oldu.

S: Evet.

E4: Sizin deyiminizle Tavukçu Mahallesi Kayseri'nin eski evlerinin olduğu tarihi yapıların olduğu kayserinin kültürünü yansıtan bir mahalle. Mahalleymiş yani. Çok eskiden. O dönemlerini tam bilmiyoruz da tabi duyduğumuz. Bir de şimdiki halini gördüğümüz için biliyorum öyle olduğunu...

S: Tavukçu Mahallesinden ve oradaki dönüşümden haberdar mısınız?

E4: Evet. İşte Tavukçu mahallesi eskiden öyleymiş. Şimdi de bu dönüşümle onu yansıtmaya çalışıyorlar.

S: Sizin için nasıldı Tavukçu Mahallesi? Yani bu dönüşümden önce.

E4: Ben 10 yıldır burada çalışıyorum ama burası bizim baba mesleğimiz yani zaten söylediğim gibi aslında mühendisim. Bu dükkân babamın dükkânıydı. Küçükken de çok gelip giderdim yani. Evimizde Kazım Karabekir'de oraları biliyorsunuzdur.

S: Evet biliyorum.

E4: Yani dükkânımızla evimizin tam arasında kalıyor o bölge. Ben 90 doğumluyum. 1990'ların sonlarını hatırlıyorum ancak. O dönemde harabeydi orası. Uzaktan görürdük ama görürdük yani. 2000'lerin başlarında ise artık orası çok farklı bir bölgeydi. Şehirden ayrılmış, tehlikeli, yıkık dökük, her türlü gayrimeşru işlerin döndüğü. Eğer dükkândan tek çıkmışsam akşam eve giderken yolumu uzatırdım oradan geçmemek için. Sürekli duyardık yolu kesilip gasp edilenleri, dövülenleri, kavgaları, yangınları. Çingene mahallesi gibi bir şey olmuştu artık. Kızlar ise asla

Ek 29 (Devam)

geçmezdi oradan geçemezdi. Laf atmalar tacizler bir de tabi kadınları korkutup elinden eşya almak yani telefon cüzdan falan daha kolay. İster istemez çevresi de etkileniyordu. O arkada bir de otoparklar var zaten تنها boş araziler bir de bir yol yanında bu mahalle var. İnsan giremez ki. Ben 10 yıl önce de korkuyordum erkek olarak. Çok duyuyorduk çünkü dediğim gibi. Boynuna jilet atılanları falan.

S: Peki oradaki bunları yapan kişiler kimlerdi nereden gelmişlerdi biliyor musunuz?

E4: Başka illerden gelenler vardı. Değişik yerlerden gelenler vardı. Çingeneler var derlerdi ama onlar nereden gelmişlerdi bilmiyorum. Çok değişik bir topluluktur. Zaten insan bu taraflarda değişik bir tip görünce kesin At Pazarı'ndandır diyordu. Kendilerini belli ediyorlardı.

S: Anladım. Peki dönüşüm? Bu konuda neler diyebilirsiniz?

E4: Hm... Sanırım 2010 yılı falandı. Oralar dönüşecek dediler. Sevindik tabi. Hem halk olarak hem buraların esnafı olarak.

S: Aslında dönüşüm 2005 yılında başladı.

E4: Öyle mi. Belki yılı bir yıl ileri bir yıl geri hatırlıyorumdur ama 2005 değildi. Yani ilk o şekilde duyduk dönüşecek dediler. Sonra Kayseri Mahallesi olacak burası dediler. Çok reklamını yaptılar. Belediye başkanı geldi falan. Anlattılar. Herkes bekledi. Bitsin diye. Ama hala bitmedi.

S: Tamamen bitmedi fakat büyük bir kısmı tamamlandı.

E4: Evet ama tam biterse daha güzel olacaktır bence.

S: Aslında halka söylenen kısmın neredeyse tamamı tamamlandı. Kayseri Mahallesi kısmı zaten tamamlandı. Arka taraflardaki birkaç yapının restorasyonu kaldı.

E4: Öyle mi. Nedense bize daha bitmemiş gibi geliyordu.

S: Evet genel olarak öyle bir algı var. Evet tamamı bitmedi fakat özellikle halka tanıtılan kısımlar ve özellikle Kayseri Mahallesi diye anlatılan kısım çoktan bitti.

E4: Allah Allah.

S: Tavukçu Mahallesi'nde gerçekleştirilen Kayseri Mahallesi Projesi'nin amacına ulaştığını düşünüyor musunuz?

E4: Daha tam faaliyete geçmediğini düşünüyordum açıkçası. Yani bu bitmiş haliyse. Pek emin olamadım. Daha ulaşmamış olabilir. Evet güvenlik konusu eskisi gibi değil. Bence en temel amaçlardan biri de buydu. Bu açıdan ulaştı diyebilirim. Ama Kayseri kültürünü yansıtmaya bakımından... Yani eski evleri görüyoruz. O açıdan yansıtıyor. Tam olmasa da.

S: Peki size göre gerçekleştirilen dönüşümün olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?

E4: Olumlu yönleri güzel bir görüntü oldu harabeler gitmiş oldu. Oradaki o insanlar gitti başka yerlere. Artık daha güvenli bir bölge oldu. Olumsuz bir yönü bence yok.

S: Peki Sizce Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşümün yakın çevresine katkısı olmuş mudur? Olduysa ne düzeyde olmuştur?

E4: Hm... İşte yine güvenlik açısından yani güvenlik probleminin çözülmesi açısından elbet faydası oldu. Ondan başka da yakın çevresine pek bir faydası olmadı bence.

S: İş hacminizi etkiledi mi dönüşüm?

E4: Yok pek fark etmedi.

Ek 29 (Devam)

S: Peki bu dönüşümün kente katkısı olmuş mudur sizce? Ve olduysa ne düzeyde olmuştur?

E4: Kente katkısı... Tabi ki kötü bir bölgenin temizlenmesinin kente elbette katkısı olmuştur. Yani başka da kente katkısı... Yani tam aktifleşirse oralar belki o zaman daha çok olur kente katkısı. Aslında bu çevrede bir nefes alacağımız açık havada bir çay içeceğimiz hiçbir yer yok. Kayseri'nin genelinde de pek yok. Yani o açıdan olabilir mesela. İnsanlar gelse çay kahve içse o evlerin manzarasında. O zaman kente katkısı olur.

S: Peki, Tavukçu Mahallesi'nin kente daha fazla katılması için öneriniz var mı? Varsa nelerdir?

E4: Tanıtımının daha iyi yapılması, oradaki işyerlerinin açılması diyebilirim. Bence birçok kişi hala bitmedi zannediyor.

S: Peki. Benim sorularım bitti. Katılımınız için teşekkür ederim.

Ek 30: Esnaf ile Yapılan Görüşme (E5)

S: Kaç yıldır bu bölgede çalışmaktasınız? Kendinizden ve yaptığınız işten bahseder misiniz?

E5: 20 senedir buradayız. Tekstil üzerine çalışıyoruz. Toptan ve perakende satış yapıyoruz.

S: Kaç yaşındaydınız?

E5: 53

S: Peki Tavukçu Mahallesi hakkında neler biliyorsunuz? Anlatabilir misiniz?

E5: Geçmişine bakarsak çok eski bir mahalle. Zaten orada eski evler falan var biliyorsunuz. Yani ben bu son 20-30 yılını çok iyi biliyorum. Buradan öncede çalıştığım dükkân Düvenönü'ndeydi. Yaklaşık on sene falan. Yani o zamandan da biliyorum. Ha daha öncesi dersin daha öncesi Ermeniler zamanını falan tabi atalarımızdan duyduğum kadar biliyorum.

S: Evet.

E5: Buralarda işte eskiden Ermeniler yaşarmış. Ermeni evi hepsi bunların. Zaten Kayseri'nin tamamında eskiden Ermeniler varmış. Hep millet altın maltın arıyor ya zaten bu Ermeniler'in altınlarını. Çok zenginlermiş o dönem. En zenginleri de buradaymış işte zaten. Buradaki konaklarda. Kilisede burada ya. Ne kadar yakınsan o kadar zenginsin demekmiş. Buradakiler en zenginleri yani. Sonra savaş çıkınca onlar gitmişler. Yerlerine Türkler yerleşmiş. Türklerin de zenginleri tabi. Hatırlıyorum 80'lerde çocukken, buradan geçerdik. Farklı gelirdi bize. Evler falan çok değişikti. O zamanlar işte zenginler otururdu o bölgede. Sonra yavaş yavaş orası değişmeye başladı. Tabi bu arada şehir de gelişiyor. Bu meydanın ilerisine evler yapılmaya başlandı. Binalar. Kayseri'deki ilk lüks binalar. Artık en lüks onlar oldu. Şehir oraya doğru gitmeye başladı. Bu taraflara dükkânlar açılmaya başladı o dönem. En başta bu bölge meydandan daha canlıydı. Yani ticari bakımdan. Neyse. İşte onlar da gitti bu bölgeden burası başı boş kaldı. Başı boş kalınca hazine aramaya gelen çok oldu. Evleri yakıp yıktılar. Harap ettiler. O güzel evler mahvoldu. Kimse de durun demedi. Karışmadılar. Belki onlar da ortaktı bilemem. Orası çok uzun süre öyle kaldı. Evsizler, madde kullananlar orada takılırdı bir de hayat kadınları. Yani buraya işe geliyoruz. Dibimizde uyuşturucu satıyorlar. Kadın pazarlıyorlar. Düşünebiliyor musun?

S: Evet.

E5: Akşam saatlerinde geçemezdik mahallenin kenarından bile. Ya soyulurdun ya dövülürdün. Çoluğumuzu çocuğumuzu zaten hiç yollayamazdık oradan bir yere. Bir de öyle kötü bir yerdeki. Çarşının tam ortasında.

S: Evet gerçekten kent merkezinde olup uzun yıllar o halde kalması çok ilginç. Yani bende hatırlıyorum. Buraya alışverişe gelirdik tüm şehir burada. Ama bir arka sokakta neler dönüyor.

E5: Evet.

S: Peki oradaki dönüşümden haberdar mısınız, bahseder misiniz?

Ek 30 (Devam)

E5: Evet tabi haberdarım. Çok iyi oldu. Oradaki kötü görüntü temizlendi. Oteller, yeme içme yerleri falan yapıldı.

S: Biraz daha detaylı anlatabilir misiniz?

E5: Valla yılları tam hatırlamıyorum. Buralara belediyeden birileri geliyordu sürekli. Başkanda tabi. M.H başkan. Buraları yapacağız boşaltacağız dediler. Önce oradaki insanları boşalttılar. Biraz yaptılar biraz yıktılar yıllarca uğraştılar. Hala da bitmedi. Hala da yapıyorlar ne yapıyorlarsa. Yap yap bitmez zaten işleri. Sürekli yıkıp yaparlar.

S: Anladım. Orada Kayseri Mahallesi oluşturmayı hedeflediler. İşte Kayseri'nin eski halini yansıtmayı, o zamanki yaşantıyı canlandırmayı. Ayrıca burasının Kayseri'nin simgesi olmasını, turist gelmesini. Yani tabi güvenlik problemlerini çözmek de amaçlar arasındaydı ama asıl reklamını yaptıkları şey bunlardı. Biliyorsunuzdur.

E5: Evet evet, doğru. Öyle diyorlar. Adı da zaten Kayseri Mahallesi oldu ya. Artık öyle diyorlar.

S: Evet. Peki sizce yapılan Kayseri Mahallesi projesi amacına ulaştı mı?

E5: Yani... Görüntü olarak ulaştı. Diğerlerini bilemiyorum daha pek.

S: Peki, size göre gerçekleştirilen dönüşümün olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?

E5: Olumlu yönü görsel olarak daha iyi bir durum oluşması. Oradaki insanların gitmesi Biraz da işte o bölgeye canlılık gelmesi. Olumsuz yönü de bitirmemeleri.

S: Aslında büyük bir kısmı bitti. Ama insanlar hep bitmediğini düşünüyor. Yani evet restorasyonlar devam ediyor fakat arka tarafta. Yani o meydan kısmı diğer kısımlar zaten çoktan bitti. Arkadaki kimsenin görmediği bir kısımda çalışmalar devam ediyor. Oraya giden kişi normalde fark etmiyor bile aslında bunu.

E5: Allah Allah. Sepetçilerin o kısım yapılmayacak mı? Oraları yapmadılar daha.

S: Mevcut planlara orası dâhil değil.

E5: Oraları da yapsalarmış keşke. Biz yapılacak zannediyorduk.

S: Maalesef mevcut durumda orasıyla ilgili bir proje yok. Peki sizce Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşümün yakın çevresine katkısı oldu mu?

E5: Orası harabe olduğu için başka amaçlarla da kullanıyordu o açıdan çevresine katkısı oldu tabi.

S: Peki kente katkısı oldu mu?

E5: Kente katkısını bilemiyorum. Daha turist falan görmedik pek.

S: Tavukçu Mahallesi'ndeki dönüşüm iş hacminizi etkiledi mi?

E5: Yani çok değil ama yine de oraya gelen insanlar bu çevreyi de geziyor bizim için de iyi oluyor.

S: Peki Tavukçu Mahallesi'nin kente daha fazla katılması için öneriniz var mı? Varsa nelerdir?

E5: Bir kere önce tanıtımının yapılması. Bize de dışarıya da. Fiyatları uygun yerler açılması. Park yapılması. Oturabileceğimiz. Bir de aktivite falan yapılırsa daha fazla katılır. İnsanlar daha fazla gider.

S: Anladım. Peki katılımınız için teşekkür ederim.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyad, Ad

Baş Kalabay, Sema N.

Web sayfası

(ResearchGate, Academia, vs.)

Eğitim Bilgileri

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Dicle Üniversitesi	
Lisans	Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	2018
Lise	Ahmet Eren Anadolu Lisesi	2010

İş Deneyimi

Dönem (Yıl)	Şirket, Kurum	Görev
2019-2021	Onur Group	Mimar

Yabancı Dil

İngilizce B1 Almanca A1

Yayınlar

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Özel İlgiler

Tiyatro, Resim, Sanat Tarihi

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEZ BENZERLİK BİLDİRİMİ FORMU

Öğrencinin Adı, Soyadı	Sema Nur Baş Kalabay		
Öğrenci No	18808205		
Ana Bilim Dalı	Mimarlık		
Program Türü	Proje ☐	Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
Tez Danışmanı (Ünvanı, Adı, Soyadı)	Dr. Öğr. Üyesi Hale Demir Kayan		
(Varsa) II. Tez Danışmanı (Ünvanı, Adı, Soyadı)			
Tez Başlığı	Kentsel Kimlik Bağlamında Toplumsal Kültürel Mekânsal Dönüşüm: Kayseri Tavukçu Mahallesi Örneği		
RAPOR BİLGİLERİ			
Raporlama Aşaması	Tez Savunma Sınavı Sonrası		
Sayfa Sayısı	200		
Raporlama Tarihi	14.07.2021		
Benzerlik Oranı (%)	8		

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmamın toplam 200 sayfalık kısmına ilişkin, 13/07/2023 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin isimli intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan intihal raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 8 olarak tespit edilmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

- ☐Başlangıç Bölümleri (Kabul ve Onay sayfası, Teşekkür sayfası, Özet/Abstract) hariç
☐Kaynaklar hariç
☐Alıntılar hariç/dâhil
☒Diğer (Açıklayınız) Her Şey Dâhil

Tezimin benzerlik oranı, Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İntihal Raporu Uygulama Esaslarında belirtilen üst sınır benzerlik oranını aşmamaktadır. Benzerlik oranım üst sınır benzerlik oranının altında olsa dahi aksinin tespit edilmesi durumunda her türlü yasal sorumluluğu kabul ettiğimi ve hukuki sonuçlarına razı olduğumu bildirir, gereğini arz ederim.

Öğrencinin Adı, Soyadı: Sema Nur Baş Kalabay

Tarih: 14.07.2023

İmza:

Danışman Adı, Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi Hale Demir Kayan

İmza:

Tarih: 14.07.2023

Ana Bilim Dalı Başkanı Adı, Soyadı: Doç. Dr. Havva Özyılmaz

İmza:

Tarih: 14.07.2023